



**KURBANLARIN GÖZÜNDEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT
İLİŞKİLERİNDE DİJİTAL ŞİDDET**

Yüksek Lisans Tezi

Havva ALICI

Eskişehir 2023

**KURBANLARIN GÖZÜNDEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT
İLİŞKİLERİNDE DİJİTAL ŞİDDET**

Havva ALICI



YÜKSEK LİSANS TEZİ

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bircan ERGÜN BAŞAK

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Haziran, 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI



ÖZET

KURBANLARIN GÖZÜNDEN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN FLÖRT İLİŞKİLERİNDE DİJİTAL ŞİDDET

Havva ALICI

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Haziran 2023

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bircan ERGÜN BAŞAK

Bu araştırma, kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde dijital şiddet deneyimlerini incelemeyi ve dijital flört şiddetine (DFS) yönelik psikolojik destek beklentilerini ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden, fenomenolojik desen ile tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları Anadolu Üniversitesi'nde eğitim gören 13 üniversite öğrencisidir. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmada iki ana tema ve 11 alt tema elde edilmiştir. Ana temalar “Kurbanların DFS deneyimleri” ve “Kurbanların DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentileri”dir. “Kurbanların DFS deneyimleri” temasının alt temaları kurbanların özellikleri, ilişkinin niteliği, maruz kalınan DFS davranışları, ilişkiye devam etme nedenleri, baş etme yolları ve DFS'nin kurbanlar üzerindeki etkileridir. “Kurbanların DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentileri” temasının alt temaları ise kurbanların psikolojik destek deneyimi, psikolojik destek engelleri, terapötik ilişki ihtiyaçları, terapistte aradıkları özellikler ve kendilerinde geliştirmek istedikleridir.

Bulgulara göre riskli dijital davranışlar ve dijital ortamda başlayıp devam eden romantik ilişkiler DFS için uygun bir zemin hazırlamaktadır. Katılımcılar cinsel DFS, kontrol davranışları ve tehdit/aşağılama davranışlarına maruz kalmıştır. Çoğunlukla sevgi/ilgi/ilişki ihtiyacı, nedeniyle ilişkiyi sürdürmüştür. Partneri uyarma ya da şiddete şiddetle karşılık verme gibi baş etme yollarını kullanmıştır. DFS'nin kurbanların sağlığını, sosyal ilişkilerini ve akademik gelişimini olumsuz etkilediği

belirlenmiştir. Buna karşın katılımcıların çok azının DFŞ nedeniyle psikolojik destek aldığı belirlenmiştir. Katılımcılar en çok kendilerini yargısızca dinleyen bir uzmana ihtiyaç duymaktadır. Terapistin kadın olmasını yeterli mesleki donanıma sahip olmasını beklemektedir. Katılımcıların gelişmeye ihtiyaç duydukları konular ise DFŞ ile ilgili farkındalık kazanma, baş etme becerilerini geliştirme ve DFŞ'nin bıraktığı olumsuz izleri azaltmadır.

Anahtar Sözcükler: Flört İlişkisi, Dijital Şiddet, Flört Şiddeti, Terapötik Yardım



ABSTRACT

DIGITAL VIOLENCE IN DATING RELATIONS OF UNIVERSITY STUDENTS FROM THE VICTIMS' PERSPECTIVES

Havva ALICI

Department of Guidance and Psychological Counseling
Anadolu University, Graduate School of Education Sciences, June 2023

Supervisor: Assistant Profesör Bircan ERGÜN BAŞAK

This research is a descriptive study that aims to examine Digital Dating Violence (DDV) experiences of university students from the eyes of the victims and to reveal the expectations of psychological support for DDV. The research was designed with a phenomenological pattern, one of the qualitative research methods. The participants of the research are 13 university students studying at Anadolu University. The data were collected via "Personal Information Form" and "Semi-Structured Interview Form" developed by the researcher. Content analysis was used in the analysis of the data.

In the research, 2 main themes and 11 sub-themes were obtained. These main themes are categorized as "Victims DDV experiences" and "Therapeutic expectations of the victims' for DDV". The sub-themes of "Victims' experiences of DDV" are the characteristics of the victims, the nature of the relationship, the DDV behaviors experienced by victims, the reasons for continuing the dating relationship, the ways of coping, and the effects of DDV on the victims. The sub-themes of "Therapeutic expectations of the victims' for DDV" are victims' experience of psychological support, psychological support barriers, therapeutic relationship needs, the characteristics they seek in the therapist, and the characteristics they want to develop in themselves.

According to the findings, risky digital behaviors and romantic relationships that start and continue in the digital environment prepare a suitable ground for DDV. Participants were exposed to sexual DDV, control behaviors, and threat/humiliation

behaviors. They continued the relationship mostly because of the need for love/ interest /relationship. They used coping methods such as warning the partner or responding to violence with violence. It has been determined that DFS negatively affects the health, social relations and academic development of the victims. On the other hand, it was determined that very few of the participants received psychological support due to DDV, and most of them did not see it as a significant life event. The most frequently expressed need among the participants turned out to be an expert who would listen to them without judgment. They expect the therapist to be a woman, to have experience in romantic relationships, and to have sufficient professional qualifications. The subjects that the participants need to improve on are raising awareness about DDV, improving their coping skills and reducing the negative traces left by DDV.

Keywords: Flirt relationship, Digital violence, Flirt violence, Therapeutic help,

10/06/2023

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Havva ALICI

TEŞEKKÜR

Akademisyen kimliğinin yanı sıra bir insan ve bir kadın olarak tüm tez sürecinde bana desteğini hiç esirgemeyen, öğrenci olmanın ve yaşımın getirdiği toyluğuma her zaman tecrübesi ve saygısıyla yanıt veren, tez sürecinin vehametine kapılmamı engelleyen, akademik bilgi ve tecrübelerini daima paylaşmaya gönüllü olan değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Bircan Ergün BAŞAK'a;

Tüm tez süreci boyunca ilgi ve desteklerini esirgemeyen, katılımcılara ulaşmam konusunda bana her zaman destek olan, katılımcı görüşmelerimi yapmam için bana PDR birimini açan Anadolu üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı personeline;

Tez savunma jürimde yer alan ve geri dönütleri ile tezimi zenginleştirerek katkı sağlayan değerli jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Fatih Yılmaz'a ve Dr. Öğr. Üyesi Yıldız KURTYILMAZ' a;

Nitel bir çalışmanın önemli kısımlarından biri olan görüşme formuna dair geri bildirimlerini esirgemeyen, hızlı ve detaylı dönütleri ile uzman görüşlerinden faydalandığım Doç. Dr. Demet SEVER ve Doç. Dr. Çiğdem Suzan ÇARDAK'a;

Bu tez sürecinde hem maddi hem manevi olarak tezimi destekleyen, bu tezi yazabilmem için gerekli ekonomik koşulların oluşmasına büyük katkı sağlayan TÜBİTAK'a;

Sadece bu tez sürecinde değil hayatımın kolay ve zor her gününde ve sürecinde her zaman yanımda olan dostlarım Sena İĞDELİ, Ece TUNÇ, Edanur SARAÇ, Ayşenur KOÇAK ve Rabia KAPLAN'a;

Hayatım boyunca her gün, her an benim yanımda olan, bana kattıkları değerler ile iyi bir insan olmamı sağlayan, bunaldığımda muhabbetleri ve sevgileri ile nefeslendiğim, her zaman değerli ve kıymetli hissettiren babam Yücel ALICI, annem Şükran ALICI, ablam Fatma ALICI ve abim Mehmet ALICI'ya;

Yaşantıları ve deneyimleriyle bu tezin oluşmasını sağlayan, zamanlarını ve enerjilerini ayıran her bir katılımcıya;

En çok da hayatın tüm zorluklarıyla birlikte ayakta kalmayı başaran, yola devam eden,
çok çalışan, hep çalışan, ailesi için, ülkesi için hep idealleri ve hayalleri olan, her
karanlığın arkasındaki ışığı kendi elleriyle yakan kendime;

En kalpten ve derinden teşekkürlerimi sunarım...

Havva ALICI



İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
1.GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Önem	9
1.3.Sınırlılıklar	12
1.4.Sayıtlılar	13
1.5.Tanımlar	13
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	15
2.1. Flört Şiddeti.....	15
2.2. Flört ilişkisinde Dijital Şiddet.....	43
2.3. İlgili Araştırmalar	57
2.3.1. Flört şiddetini inceleyen araştırmalar	57
2.3.2. Flört ilişkisinde dijital şiddeti inceleyen araştırmalar	62
3. YÖNTEM	66
3.1. Araştırma Deseni	66
3.2. Katılımcılar.....	67
3.3. Veri toplama araçları.....	69
3.3.1. Kişisel bilgi formu	69
3.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları formu	69
3.4.Verilerin Toplanması	70
3.5. Araştırmacı Rolü	72
3.5.1. Araştırmacı	72
3.5.2. Tez Danışmanı	72
3.6. Verilerin analizi	73
3.6.2. Verilerin kodlanması.....	73
3.6.3. Kodların kategorize edilmesi	73
3.6.4. Temaların belirlenmesi	74
3.6.5. Bulguların yorumlanması	74
3.7.İnandırıcılık Çalışmaları (Trustworthiness)	74
4.BULGULAR	77
4.1. Kurbanların Dijital Flört Şiddeti Deneyimini Açıklayan Bulgular	77
4.1.1. Kurbanın özellikleri.....	77

4.1.2. İlişkinin niteliği.....	80
4.1.3. Kurbanların maruz kaldıkları dijital şiddet davranışları	82
4.1.4. Kurbanların ilişkiye devam etme sebepleri	88
4.1.5. Kurbanların dijital flört şiddeti ile baş etme yolları.....	91
4.1.6. Dijital flört şiddetinin kurbanlar üzerindeki etkileri	93
4.2. Kurbanların DFS'ye Yönelik Psikolojik Destek Beklentilerini Açıklayan Bulgular	99
4.2.1. Psikolojik destek deneyimi	100
4.2.2. Psikolojik destek engelleri	101
4.2.3. Terapötik ilişki ihtiyaçları	103
4.2.4. Terapistte aranan özellikler	104
4.2.5. Kurbanların DFS'ye yönelik psikolojik destek sürecinde geliştirmek istedikleri özellikleri.....	106
5.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	108
5.1. Sonuç	108
5.1.1. Kurbanların deneyimledikleri DFS'ne ilişkin sonuçlar.....	108
5.1.2. Kurbanların DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentilerine ilişkin sonuçlar	111
5.2. Tartışma	112
5.2.1. Kurbanların dijital şiddet deneyimlerine dair tartışma	112
5.2.2. Kurbanların DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentilerine dair tartışma	122
5.3. Öneriler	127
5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler	127
5.3.2. Uygulamacılara yönelik öneriler	128
KAYNAKÇA.....	129
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR/ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. Katılımcıların bazı demografik özellikleri.....	68
---	----



ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 4.1. Kurbanların flört ilişkisinde dijital şiddet deneyimi	77
Şekil 4.2. Kurbanların DFŞ'ye Yönelik Psikolojik Destek Beklentileri	99



1.1.Problem Durumu

Sosyal bir varlık olan insan, çevresi ve ilişkileri ile bir bütündür. Kendini gerçekleştirme ve yaşamın anlamlı hale gelmesi için diğerlerine ihtiyaç duyan insan, ilişkileri içinde sürekli yeniden tanımlanır. Çevresini etkileyen ve çevresinden etkilenen insan, oluşturduğu ilişkiler ağı ile varlığını sürdürme ve temel ihtiyaçlarını karşılama olanağı bulmaktadır. Bu sebeptendir ki, kişilerarası ilişkilerde anahtar kelime “ihtiyaç”tır ve bu bağlamda kişilerarası ilişkiler ihtiyaçlar ile birlikte ele alınmıştır. Sullivan (1953)’a göre ilişkiler ve insan davranışları, “doyum ihtiyacı” ve “güven ihtiyacı” tarafından yönetilmektedir. Diğer pek çok kişilerarası ilişki teorilerine göre de kişilerarası ilişkiler, belli bir takım güdü ve ihtiyaçlar tarafından yönetilir. Kontrol ve güç kazanmayı içeren "statü ihtiyacı" ile bireyi duygusal yakınlık, birliktelik ve yakın ilişki kurmaya iten "sevgi ihtiyacı" bahsedilen ihtiyaçlara birer örnektir (Kiesler, 1996). Baumeister ve Leary (1995), bireylerin diğerleriyle sağlıklı kişilerarası ilişki kurmaya ve devam ettirmeye güdülenmiş olduğunu savunmaktadır. Bireyler, diğerleri ile geliştirdikleri ilişkiler sayesinde temel fizyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını giderme ortamı elde etmektedir. Bu nedenledir ki kişilerarası ilişkilerin bireyler için yaşamsal bir işlevi bulunmaktadır (Ainsworth, 1989). Bu bilgiler sosyal ilişki ihtiyacının insan doğasına özgü doğal bir gereksinim olduğunu işaret etmektedir. Bireylerin bu gereksinimi doyurabilmek için komşuluk, akrabalık, arkadaşlık, aile ilişkileri gibi bağlar kurmaya yöneldikleri söylenebilir.

Bireylerin yaşamlarında önemli bir role ve işleve sahip olan kişilerarası ilişki türlerinden birisi de romantik ilişkidir. Romantik ilişki, kendine özgü psikososyal yönleri ve sınırları olan bir sistemdir ve bu sistemin içerisinde flört etme, çiftlerin birlikte yaşaması ve evlilik gibi birbirinden farklı ilişki basamakları yer almaktadır. Bu basamaklardan biri olan flört ilişkisi; sosyal etkileşim içeren ve ilişkiye devam ya da sonlandırma niyetiyle eylemlerde bulunulan, daha sonra bir tarafın ya da iki tarafın isteğiyle sonlandırılan ya da resmi bir ilişkiyle (evlilik, nişanlılık, birlikte yaşama) devam eden bir ilişki türüdür (Straus, 2004). Flört ilişkisi ve aşk her çağda ve her dönemde insanların en fazla ilgisini çeken ve zihinlerini meşgul eden konulardan biri olmuştur. Bugüne kadar aşkın farklı tanımları yapılmış; aşk, sevgi, hoşlanma, beğeni, tutku, şehvet gibi kavramlar birbirleriyle karıştırılmıştır. Araştırmacılar kendi aşk

tanımını ortaya koyarken, aşktan beklentilerini, aşkın oluşturduğu duygu ve heyecanları ya da sonuçlarını dikkate almıştır. Flört denildiğinde akla ilk gelen kavram "aşk" olmasına rağmen, flörtün başka özellikleri de içinde barındırdığı dikkat çekmektedir. Aşk, bağlanma, duygusal destek, ait olma gibi özellikleri de içeren flört ilişkisinin, işlevsel ve sağlıklı olduğu takdirde insan yaşamını geliştirdiği, zenginleştirdiği, fiziksel ve duygusal iyilik haline katkı sağladığı bilinmektedir (Kalkan ve Hamamcı, 2015).

Flört ilişkisi, bireylerin bir gruba ait olmalarını kolaylaştırırken, kişiler arası ilişkilerin kurulmasında etkili olan yakınlık, paylaşma, anlaşma ve kendini açma becerilerinin gelişmesine de yardımcı olmaktadır (Feiring, 1996). Sağlıklı bir flört ilişkisi bireylerin özgüvenini ve benlik algısını olumlu yönde etkilemektedir. Buna göre sağlıklı bir flört ilişkisine sahip olmak özgüveni artırarak, benlik kavramını güçlendirmekte ve bireyi duygusal olarak olgunlaştırarak daha olumlu bir kişilik gelişimi sergilemesine katkıda bulunmaktadır (Pines, 2010). Bireylerin ilk anlamlı flört deneyimi ergenlik döneminde başlamaktadır (Duvall, 1964). Bilindiği gibi ergenlik bireylerin bedeninde belirgin cinsel değişikliklerin meydana geldiği ve cinsel olgunlaşmanın hızlandığı, buna bağlı olarak da cinselliğe ilginin arttığı bir dönem olarak öne çıkmaktadır (Kar, Choudhury ve Singh, 2015). Ergenler bedenlerinde meydana gelen bu değişimin doğal bir sonucu olarak flört denemelerine yönelmektedir. Ergenler için flört ilişkisi, birbirine uyum sağlama ve uygun etkileşim kurma becerilerini öğrendikleri bir sosyalleşme şekli olabileceği gibi, arkadaş grubu içinde bir yer edinme aracı da olabilmektedir (Feldman vd., 1995; Skipper ve Nass, 1966). Ancak daha da önemlisi flört ilişkileri, ergenlerin kimlik arama çabalarının bir yansımasını oluşturmaktadır (Duvall, 1964). Bir başka ifade ile ergenlerin flört deneyimi kendilerine özgü bir yetişkin kimliği inşa etme sürecini etkilemektedir.

Flört ilişkisi genç yetişkinlerin yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir (Kılınçer ve Tuzgöl-Dost, 2014; Sarı ve Korkut-Owen, 2016; Yalçın ve Ersever, 2015). Pek çok gelişimsel kurama göre de olgun flört ilişkisi kurmak ve sürdürmek genç yetişkinlik döneminin gelişim görevlerinden biridir (Skipper ve Nass, 1966). Havighurst (1972)'un Gelişim Görevleri Kuramına göre 18-35 yaş arasına denk gelen genç yetişkinlik döneminde bireylerin yakınlık kurma ve sevgi ihtiyacı daha baskın hale gelmektedir. Bu kurama göre genç yetişkinlik yılları romantik ilişki için eş seçmek, bu eşle bir arada yaşamayı deneyimlemek, flört ilişkisinde ortaya çıkan çatışmaları eşle birlikte çözme becerisi kazanmak, eşler arasındaki farklılıklarla birlikte ilişkiyi

sürdürmek gibi görevleri içermektedir (Havighurst, 1972). Genç yetişkinler bu gelişim görevlerini tamamlamaya çalışırken (1) kendine özgü kimlik geliştirme, (2) romantik ilişki becerileri kazanma ve karşı cinsle yakınlık kurma (3) cinsel istek ve dürtülerle sağlıklı bir biçimde başa çıkma gibi kazanımlar elde etmektedir (Collins, Welsh ve Furman, 2009; Erikson, 1968; Feldman ve Gowen, 1998). Bu kazanımlar gençlerin yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlayabilmek için gerekli davranışları geliştirmelerine yardımcı olmaktadır (Furman ve Shaffer, 2003).

Erikson (1968) da Psikososyal Gelişim Kuramı'nda 20-40 yaş arasına denk gelen genç yetişkinlik dönemini yakınlık kurmaya karşı yalıtılmışlık basamağı olarak isimlendirmektedir. Bu dönemin yakınlık boyutu, kişilerin ilişkilerinde kendini kaybetme endişesi yaşamaksızın bir başka kişiyi sevebilme, ona kendini adayabilme ve o kişiyle paylaşım içinde olabilme becerilerini içermektedir. Bu kuramda her bir basamak bir sonraki basamak için temel oluşturmaktadır ve bir dönemde yaşanan aksaklık kendinden sonraki dönemleri etkilemektedir. Bir başka ifade ile yakın ilişki deneyimi yaşamak, bir sonraki gelişim basamağının gelişim görevleri için hazır olmaya katkıda bulunmaktadır. Genç yetişkinlik döneminde yakınlık görevini yerine getiremeyen bireylerin ise sonraki gelişim basamaklarındaki gelişim görevlerinin sekteye uğrayacağını söylemek mümkündür.

Bir başka kuramsal bakış ise Sullivan'ın (1953) Kişilerarası İlişkiler Kuramıdır. Sullivan (1953), genç yetişkinlik döneminin görevi olan yakınlığın belki de insan yaşamındaki en büyük keyif kaynaklarından biri olduğunu belirtmektedir. Bu kuramda genç yetişkinlik dönemi, başkalarıyla kurulan ilişkilerde olgun davranışlarda bulunma ve birey için önemli olan bir başka kişiye hissedilen sevgi ile karakterizedir. Olgun davranış ise bir başkasının ihtiyaç, istek, kaygı ve güvenliğini anlamak ve algılamak olarak tanımlanmaktadır (Feist ve Feist, 2008). Bu kuramların da işaret ettiği gibi sağlıklı bir flört ilişkisi partnerlerin kim olduklarını ve neye değer verdiklerini daha iyi anlamalarına yani kimlik duygularının gelişimine katkı sağlamaktadır (Connolly ve Konarski, 1994; Furman ve Schaffer, 2003; Sorensen, 2007).

Flört ilişkisi gençlerin kişilerarası becerilerini geliştirmeleri için eşi benzeri olmayan bir eğitim süreci olarak görülmektedir (Strauss, 1994). Çünkü genç yetişkinler flört ilişkileri aracılığıyla iletişim, müzakere, empati kurma ve yakın ilişkileri sürdürme becerilerini öğrenmektedirler. Ayrıca flört ilişkisinde bir araya gelme ve ayrılmayla ilgili duygusal iniş çıkışlar söz konusu olabilmektedir. Bu duygusal iniş çıkışlar bazı

gençlerde depresyon belirtileri oluşturmasına karşın çoğu gencin daha sonraki yaşamında ihtiyaç duyduğu duygusal dayanıklılık ve başa çıkma becerilerini geliştirmesine yardımcı olmaktadır (Barber ve Eccles, 2003; Saraç, Hamamcı ve Güray, 2015).

Bireye doyum veren bir flört ilişkisinin ruh sağlığını olumlu yönde etkilediği ve bireyleri riskli davranışlardan koruduğu belirtilmektedir (Braithwaite, Delevi ve Fincham, 2010). Buna karşın flört ilişkisinden kaynaklanan problemler kaçınılmaz olarak yaşamın diğer alanları üzerinde de olumsuz etkiler bırakmaktadır (Küükarşlan ve Gizir, 2013). Flört ilişkisinde ortaya çıkan problemlerden biri son yıllarda araştırmalara sıklıkla konu olan flört şiddetidir. Flört şiddeti; evli olmayan bir çiftin üyelerinden en az birinin diğerine psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet eylemi uygulamasını veya uygulamakla tehdit etmesini içeren bir etkileşim biçimidir. Bu eylem ve/ veya tehdidin amacı ise flört ilişkisi içinde karşı tarafa acı vermek veya yaralamaktır (Sugarman ve Hotaling, 1989). Flört şiddeti, hem yüksek yaygınlığı (Bonomi vd., 2012) hem de bireylerin yaşamında yol açtığı riskler nedeniyle önemli bir sosyal sorundur (Eshelman ve Levendosky, 2012; Noonan ve Rosenbluth, 2009).

Flört şiddeti hem ölkemizde hem dünyada son yıllarda daha sık araştırılan bir konu hâline gelmiştir. Flört şiddetinin görölme sıklığı araştırmalara göre farklılıklar göstermiş olsa da azımsanmayacak oranlarda olduğu dikkat çekmektedir. Araştırmalarda flört şiddetine maruz kalma yaygınlığına dair birbirinden oldukça farklı sonuçlar bulunmasının sebebi flört şiddetinin tanımlarının, türlerinin ve davranışlarının farklı biçimlerde ele alınmış olmasıdır. Yapılan araştırmalarda flört şiddetine maruz kalma yaygınlığının üniversite öğrencileri arasında %10 ile %50 arasında değiştiği belirlenmiştir (Barrick, Krebs ve Lindquist, 2013; Kaukinen, Gover ve Hartman, 2012). Ayrıca araştırmalar ortalama olarak her dört kadından birinin ve her 10 erkekten birinin flört şiddetine maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Smith vd., 2018). Araştırmalar flört şiddetine maruz kalmanın genç kadınlarda genç erkeklere göre yaygınlık oranlarının daha fazla olduğunu işaret etmektedir (Jenning vd., 2017; Walters ve Espelage, 2018; Wincentak vd., 2017).

Flört şiddeti de diğer şiddet davranışlarına benzer şekilde fiziksel şiddet, psikolojik/duygusal şiddet ve cinsel şiddet türlerinden oluşmaktadır. Fiziksel flört şiddeti, vurma, boğulma, sallama, itme, yumruklama, tokat atma, tekmeleme veya bir nesne tarafından vurulma gibi bedensel zarara neden olma niyetiyle yapılan istenmeyen

veya yersiz fiziksel temas olarak tanımlanmaktadır (Kim-Godwin vd., 2009). Psikolojik veya duygusal flört şiddeti de sözlü tehditler, alay etme, sevgiyi esirgeme, terk etme, hakaret, sosyal izolasyon ve eleştirme dahil olmak üzere partnere yönelik saldırgan veya aşağılayıcı her türlü eylemi ifade etmektedir (Capaldi vd., 2012). Cinsel flört şiddeti ise cinsellik konusunda fiziksel güç kullanmak, tehdit etmek, manipüle etmek, psikolojik bir baskı kurmak ve partnerin izni olmadan cinsel aktivitelerde bulunmak; partneri cinsel ilişkiye zorlamak, partnerin doğum kontrol haplarına erişimini engellemek ve tecavüz olarak tanımlanmaktadır (Muray ve Kardatzke, 2007). Araştırmacılar fiziksel şiddet mağduriyetinin %0.4 ile %57.3 arasında, cinsel şiddet mağduriyetinin %0.1 ile %64.6 arasında ve psikolojik şiddet mağduriyetinin %8.5 ile %95.5 arasında değiştiğini ortaya koymuştur (Rubio-Garay vd., 2017). Türkiye’de yapılan araştırmalarda ise flört şiddetinin yaygınlık oranlarının %11 ile %45.8 arasında değiştiği belirlenmiştir (Karataş vd., 2018; Koyuncu Kütük, Han Almış ve Gümüştas, 2018; Mıhçıokur ve Akın, 2015).

Flört ilişkisinde şiddet ve istismar fiziksel ve psikolojik açıdan çok sayıda olumsuz sonuca yol açmaktadır. Yapılan araştırmalarda flört şiddetinin bireylerin iyi oluş, fiziksel yaralanma, depresyon, düşük benlik saygısı ve kaygı bozuklukları gibi sağlık üzerinde olumsuz etkilere yol açtığı bulunmuştur (Kendra, Bell ve Guimond, 2013; Straight, Harper ve Arias, 2003). Buna ek olarak flört şiddeti mağduru olan gençlerin, tütün, uyuşturucu ya da alkol kullanma, antisosyal davranışlar sergileme, intihar düşünceleri geliştirme, depresyon ve kaygı belirtileri yaşama gibi sağlıksız davranışlar gösterme olasılıkları daha yüksektir (Exner-Cortens vd., 2013; Roberts, Klein ve Fisher, 2003). Ayrıca, şiddet mağduru olmak travma sonrası stres bozukluğuna da neden olabilmektedir. Diğer travmatik olaylarda olduğu gibi, flört şiddeti mağdurlarının da yaşadıkları olumsuz yaşantıyla ilgili tekrarlayan anımsamalar, yadsıma ve kaçınma davranışları, kronik anksiyete, aşırı uyarılmışlık, uykusuzluk, geceleri kabus görme ve dehşet içinde uyanma gibi tepkiler geliştirdikleri belirtilmektedir (Browne, 1993).

Günümüzde flört ilişkisi bilgi iletişim teknolojileri (BİT) aracılığı ile dijital ortama taşınmış durumdadır. Bir başka ifade ile içinde bulunduğumuz çağda genç yetişkinler flört ilişkilerinde yüz yüze etkileşimin yanı sıra dijital etkileşim biçimlerini de kullanmaktadır. Çünkü BİT flört eden bireylere birbirleriyle ucuz ve kolay yoldan bağlantı kurma olanağı vermektedir (Parker vd., 2012). Yapılan bir araştırmada çiftlerin

özellikle kısa mesaj özelliğini yaygın bir şekilde kullandıkları ve bunun hem aralarındaki iletişimi güçlendirdiği hem de gün boyu birbirleriyle bağlantıda kalma olanağı sağladığı belirlenmiştir. Ayrıca metin mesajlarının, göndericinin veya alıcının etrafındakiler duymadan bilginin iletilmesine izin vermesinden dolayı gençler arasındaki yakınlık hissini arttırdığı belirtilmektedir (Pattigrew, 2009). Bunlara ek olarak BİT, gün boyunca herhangi bir zamanda ilişkiyle ilgili endişeler veya çiftlerden birinin diğerinden yardım istemesi gibi konularla başa çıkmak için hızlı ve erişilebilir bir yol sağlamaktadır (Coyne vd., 2011). Bu özellikleri ile BİT flört eden bireylerin ilişkilerinin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır (Subrahmanyam ve Greenfield, 2008).

BİT gençlere birbirleriyle işlevsel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bağlantı kurmaları için benzersiz fırsatlar sunmaktadır (Pattigrew, 2009). Öte yandan paylaşılan bir içeriğin çok hızlı bir şekilde yayılması, paylaşımların çok geniş kitlelere ulaşması (Tokunaga, 2010) ve çok sayıda bireyin anonim ya da sahte kimlik kullanması

(Li, 2007) gibi özellikleri nedeniyle BİT bir kontrol ve baskı kurma aracı olarak kullanılmaya oldukça elverişlidir (Dimond, Fiesler ve Bruckman, 2011; Jaishankar ve Sankary, 2006; King-Ries, 2011). Bu durum BİT üzerinden dijital taciz (Sheridan ve Grant, 2007) ve dijital zorbalık (Barlett ve Gentile, 2012; Smith, 2012) gibi şiddet türlerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Günümüzde dijital şiddet kişiler arası ilişkilerde yaygın bir şekilde görülmektedir. Dijital şiddetin kişiler arası ilişkilerdeki yaygınlığı flört ilişkisine de yansımış durumdadır (Burke, Wallen, Vail-Smith ve Knox, 2011; Zweig, Dank, Yahner ve Lachman, 2013). Çünkü BİT flört ilişkisinin kamusal alana taşınmasına, çiftlerin birbirlerinin aktivitelerini izlemesine ve bilgilerin anında tüm sosyal ağlara yayılmasına olanak vermektedir (Draucker ve Martsolf, 2010; Melander, 2010; Tokunaga, 2010).

BİT sayesinde bireyler daha kolay erişilebilir oldukları için birbirlerinin kişilerarası ilişkilerine izinsiz dahil olabilmektedir (Avins, 2000; Martin ve Crane, 2007; Neilsen, 2009; Sharples, Graber, Harrison ve Logan, 2009). Bu da bireylere birbirlerinin sınırlarını ihlal etme, özel alanlarına müdahalede bulunma ve sosyal ilişkilerini denetleme olanağı vermektedir. Nitekim araştırmacılar çiftlerin BİT'i flört ettikleri kişiyi takip etmek, rahatsız etmek ve onunla tartışmak için de sıkça kullandıklarını belirtmektedir (Southworth vd., 2007). Bu bağlamda BİT'in insan yaşamı üzerinde meydana getirdiği dönüşümün flört ilişkisindeki şiddet davranışını da

etkilediğini söylenebilir. Böylece flört ilişkisindeki şiddetin fiziksel, psikolojik ve cinsel türlerine bir de dijital şiddet boyutu eklendiği söylenebilir.

Alan yazında son 20 yılda dijital şiddet ile ilgili çalışmalarda bir artış meydana gelmiştir (Caridade vd., 2020). Bu çalışmalar kapsamında özellikle dijital şiddetin hangi davranış kalıplarını içerdiği, yaygınlığı, cinsiyetler açısından incelenmesi, risk faktörleri, motivasyonları gibi faktörlerin ele alındığı dikkat çekmektedir. Dijital şiddet ile ilgili araştırmalarda romantik ilişkilerde dijital şiddete ayrı bir yer verilmektedir. Bu araştırmalara bakıldığında flört ilişkisinde dijital şiddetin teknoloji destekli flört şiddeti (Stonard, 2020), romantik ilişkilerde elektronik saldırganlık (Bennett vd., 2011; Draucker ve Martsolf 2010), dijital flört istismarı (Tompson, Benz ve Agiesta, 2013; Reed, Lawler vd., 2021), siber flört istismarı (Branson ve March, 2021; Caridade, Braga ve Borrajo, 2019; Zweig vd., 2013; Van Ouytsel vd., 2016), elektronik flört şiddeti (Hinduja ve Patchin, 2011) gibi isimlerle anıldığı görülmektedir. Kullanılan farklı kavramsallaştırmalara rağmen alan yazında dijital flört şiddetinin ne olduğu ve bu şiddet türü kapsamında tanımlanan davranış örnekleri birbirleriyle paralellik göstermektedir.

Dijital flört şiddeti (DFS); bireyin flört ettiği kişiyi teknoloji ve sosyal medya aracılığıyla kontrol etmesi, taciz etmesi, takip etmesi ve kötüye kullanması olarak tanımlanmaktadır (Zweig vd., 2014; Reed, Tolman ve Ward, 2017). DFS bir flört ilişkisi bağlamında başka bir kişiyi kontrol etmek, aşağılamak, tehdit etmek veya gizlice takip etmek için teknolojinin örtük ve açık biçimde kullanılmasıdır (Weathers, Canzona ve Fisher, 2019). DFS dijital medya aracılığı ile flört edilen kişiye hakaret etme, tehdit etme, çıplak bir resmini göndermesi için baskı yapma, olumsuz veya aşağılayıcı metinler gönderme, kişinin sosyal medya hesaplarındaki özel mesajlarını izinsiz bir şekilde kontrol etme, nerede olduğunu ve sosyal medya kullanımını izleme, sosyal medya hesabını sorun yaratmak için kullanma, kişiyle aşırı mesajlaşma, ona utanç verici, zararlı veya izinsiz fotoğraflar gönderme gibi psikolojik ve duygusal doğaya sahip geniş çapta istismar edici davranışları içermektedir (Borrajo vd., 2015; Temple vd., 2016; Zweig vd., 2013; Zweig vd., 2014).

DFS'ne dair yapılmış çalışmaların başlangıcını yüzyüze flört şiddeti ile dijital flört şiddeti arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar bu iki olgunun birbirleriyle yakından ilişkili olduğunu ve birbirlerinin risk faktörleri olarak kabul edildiklerini ortaya koymaktadır (Bennett vd., 2011; Borrajo vd., 2015; Caridade vd., 2020; Cheyne ve Guggisberg, 2018; Curry ve Zavala, 2020;

Marganski ve Melander, 2015; Ponnet vd., 2021; Temple vd., 2016; Van Ouytsel vd., 2016; Yahner vd., 2015; Zweig vd., 2013). Bir başka ifade ile yüz yüze flört şiddetini deneyimlemiş bireylerin dijital flört şiddeti için risk grubunda olduğu ya da benzer şekilde dijital flört şiddetini deneyimlemiş bireylerin yüz yüze flört şiddeti için risk grubunda olduğu söylenebilir.

DFŞ'nin önemli bir sorun olarak görülmesine yol açan faktör, yaygınlığıdır. Yapılan bir araştırmada ergenler ve genç yetişkinlerde yaygınlık oranlarının mağduriyet için %5,8 ile %92 arasında, faillik için ise %8,1 ile %93,7 arasında değiştiği belirlenmiştir (Caridade vd., 2019). Benzer şekilde araştırmaların bulguları incelendiğinde flört ilişkisinde dijital psikolojik şiddet uygulayıcısı olma yaygınlığının %34 (Watkins vd., 2018) ile %64 (Morelli vd., 2017) oranında ve dijital kontrol davranışları sergileme yaygınlığının %49,6 (Ouytsel vd., 2017) ile %88,4 (Borrajo vd., 2015) oranında değiştiği söylenebilir. Bu araştırmalarda bildirilen mağduriyet oranlarına bakıldığında ise dijital psikolojik şiddet mağduriyet yaygınlığının %29 (Morelli vd., 2017) ile %94,8 (Marganski ve Melander, 2015) oranında değiştiği; dijital cinsel şiddet yaygınlığının da %13 (Dick vd., 2014) ile %92,6 (Marganski ve Melander, 2015) oranında değiştiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

DFŞ'nin genel yaygınlığına bakıldığında mağdur ve fail statülerinin her biri için cinsiyetler arasında anlamlı farka rastlansa da bu bulguların tutarlı olmadığı görülmektedir. Araştırmaların bazılarında DFŞ mağduru ve faili olmada cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya koyulurken (Borrajo vd., 2015; Finn, 2004; Leisring ve Giumetti, 2014; Smith-Darden vd., 2017; Smith vd., 2018; Toplu-Demirtaş vd., 2020; Zapor vd., 2017; Wolford-Clevenger vd., 2016), bazılarında kadınların DFŞ mağduriyet oranlarının erkeklere kıyasla daha fazla olduğu belirlenmiştir (Dick vd., 2014; Reed vd., 2017; Zweig vd., 2013; Zweig vd., 2014). Bazı çalışmalarda ise DFŞ'nin belirli davranış kalıplarının cinsiyete göre farklılık gösterdiğine dair bulgular söz konusudur. Örneğin; müdahaleci davranışlar (Sánchez vd., 2015; Sánchez Jiménez vd., 2017), cinsel içerikli mesajlaşmaya (sexting) zorlanmak (Smith-Darden vd., 2017) ve dijital cinsel şiddet (Reed vd., 2017) davranışlarında kadınların daha fazla mağduriyet bildirdikleri bulunmuştur. Ayrıca genç kadınların genç erkeklere göre cinsel içerikli mesajlaşmaya daha olumsuz tepkiler gösterdikleri ve genç kadınların genç erkeklere göre DFŞ mağduriyeti karşısında daha fazla üzüntü yaşadıkları ortaya

koyulmuştur (Reed vd., 2016). Bu bilgiler ışığında kadınların dijital flört şiddeti mağduriyetinden daha fazla etkilendikleri söylenebilir.

Bireylerin şaka-oyun (Muñoz-Rivas vd., 2010; Reed vd., 2021) ya da kıskançlık, kızgınlık, üzüntü gibi duyguların ifadesi amacıyla (Fernández-Fuertes ve Fuertes, 2010) flört ilişkisinde dijital şiddet sergiledikleri belirlenmiştir. Araştırmacılar kurbanlar üzerinde yaptıkları incelemelerde dijital flört şiddetinin korku, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu (Drouin vd., 2015), anksiyete ve intihar düşüncesiyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Gracia-Levia vd., 2020). Buna ek olarak yapılan araştırmalarla DFS'nin kilo değişimi, uyku bozuklukları ve kendine zarar verme dahil olmak üzere psikolojik ve fiziksel sorunlar ile ilişkili olduğu ortaya konmaktadır (Bakır ve Kalkan, 2019). Ayrıca sağlıklı flört ilişkisinin benlik saygısına katkı sağlamasına paralel olarak DFS'nin öz saygıyı negatif ve duygusal sıkıntıyı ise pozitif yönde yordadığı ifade edilmektedir (Hancock vd., 2017). Her ne kadar DFS alan yazında yakın bir zamanda araştırılmaya başlanmış olsa da yapılan çalışmalar DFS hakkında oldukça önemli bilgiler sağlamaktadır. Ancak DFS'ni daha iyi anlamak ve önleyici çalışmalar için kaynak sağlamak amacıyla doğrudan bu deneyimi yaşamış olan bireylerin deneyimlerini ortaya koymanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada genç yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin dijital flört deneyimlerini onların gözünden incelemek ve psikolojik danışma uygulamaları için öneriler geliştirmek amaçlanmıştır.

1.1. Amaç

Bu araştırmada, kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde dijital şiddet deneyimlerini derinlemesine incelemek ve DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentilerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır;

- 1) Üniversite öğrencisi genç yetişkinlerin flört ilişkisinde dijital şiddet deneyimleri nasıldır?
- 2) Flört ilişkisinde dijital şiddete uğramış olan üniversite öğrencisi genç yetişkinlerin dijital flört şiddetine yönelik psikolojik destek beklentileri nelerdir?

1.2. Önem

Üniversiteler diğer eğitim kademelerinden farklı olarak çok daha kalabalık öğrenci nüfusuna sahip olan, farklı kesimlerden ve özelliklerden insanların bir arada

eğitim gördüğü kurumlardır. Üniversite kendine özgü yapısı içinde birçok yeni yaşantıyı barındırmaktadır. Bunlar yeni ilişkiler, yeni sorumluluklar, yeni bir akademik sistem, yeni amaçlar gibi bireylerin daha önceki eğitim kademelerinde görmedikleri ortamlardan, görevlerden ve ihtiyaçlardan oluşmaktadır. Bu yeni yaşantılar olumlu veya olumsuz olması fark etmeksizin bireyler için uyum sağlamayı gerektiren koşullar yaratmaktadır. Üniversiteye uyum süreci bireylerin gelişimsel açıdan ergenliğin son dönemi ile genç yetişkinliğin başı arasında oldukları bir döneme denk gelmektedir. Üniversite öğrencileri önceki dönemlerde tamamlayamadıkları gelişim görevleri ile genç yetişkinliğe özgü yeni gelişim görevlerinin baskısı altında oldukları için üniversiteye uyum sağlamakta zorlanabilmektedir. Üniversite öğrencileri için gerilim yaratan sosyal, duygusal ve akademik birçok gelişim görevi olsa da bunlar içinde en temel olanlardan biri yakın romantik ilişkiler kurabilmektir. Yakın romantik ilişkiler üniversite öğrencilerinin farklı ihtiyaçlarını gidermeye yardımcı olmaktadır. Bu ihtiyaçlar; ait olma, sevmek, sevilme, toplumsal ve biyolojik cinsiyet rollerini test etme, bir sosyal ilişkiyi başlatma, devam etme ve sürdürme şeklinde sıralanabilir.

Genç yetişkinlik döneminde romantik ilişkilere girmenin kişilerarası becerileri geliştirmek, sosyal yeterlilikleri geliştirmek, sosyal destek kaynağı oluşturmak ve gelecekteki uzun vadeli ilişkilere hazırlanmak için gerekli olduğu düşünülmektedir (Karney vd., 2007; Kuttler ve La Greca, 2004; Meier ve Allen, 2009). Bir başka ifade ile duygusal açıdan doyum sağlayan bir flört ilişkisi bireylerin ruh sağlığı için koruyucu bir faktör olarak görülmektedir (Braithwaite, Delevi ve Fincham, 2010). Ancak üniversite öğrencilerinin birçoğu ilk ciddi romantik ilişkisini üniversite ortamında yaşamaktadır (Kaukinen, 2014). Bu bireylerin romantik ilişki becerilerinin yeterince gelişmemiş olması ilişkilerinde daha fazla problem yaşamalarına ve sorunlarını çözmek için şiddete başvurmalarına neden olabilmektedir.

Flört şiddeti, şiddetin yaklaşık 20 yıldır araştırmalara konu olan alt boyutu olup, sıklıkla genç yetişkinler ve ergenler arasında görülmektedir (Makepeace, 1981). Yapılan araştırmalarda flört şiddetinin genç yetişkinlikte zirve yapma eğiliminde olduğu, gelecekteki romantik ilişkilerde yeniden mağdur olma riskini tetiklediği (Cui vd., 2013), gelecekteki aile içi şiddet mağduriyetini yordadığı (Drucker, 2012) ve bireyin diğer alanlarındaki gelişimini de olumsuz yönde etkilediği (Küçükarslan ve Gizir, 2013) bulunmuştur. Bu bulgulara dayanarak genç yetişkinlerin flört şiddeti açısından risk altında oldukları söylenebilir.

Flört şiddetinin son yıllarda kendini gösterdiği kanalların başında teknoloji gelmektedir. Son on yılda dünya, gençler arasında akıllı telefon sahibi olma ve sosyal medya erişiminde hızlı bir artışa sahne olmaktadır. Örneğin Amerika’da gençlerin %95’inin akıllı telefona sahip olduğu ve neredeyse yarısının sürekli çevrimiçi olduğu belirtilmektedir (Pew Research Center, 2018). Benzer şekilde Türkiye’de de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından gerçekleştirilen hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre; 2022 yılında hanelerin %94,1’inin evden internete erişim imkanına sahip olduğu ve internet kullanım oranının, 16-74 yaş grubundaki bireylerde 2021 yılında %82,6 iken 2022 yılında %85,0 olduğu belirtilmektedir (TUIK, 2022).

Son yıllarda bilgi iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, dijital teknolojiye erişimin yaygınlaşması ve bireylerin interneti bir sosyal iletişim ortamı olarak kullanması gibi faktörler üniversite öğrencilerinin flört ilişkisini dijital ortama taşımalarına neden olmuştur (Fox vd., 2013). Bireyler dijital teknoloji sayesinde birbirleriyle ucuz, kolay ve anlık haberleşme olanağı bulmaktadır. Bu şekilde birbirlerinden uzaktayken de anlık olarak birbirlerini görüntüleyebilmekte, birbirlerine anlık fotoğraflarını gönderebilmekte, birbirlerinin sosyal medya hesabını inceleyebilmekte ve sosyal medyadaki paylaşımlarını takip ederek bulundukları ortamları görebilmektedir. Dijital araçların bu özellikleri bireylere çeşitli avantajlar sağlıyor olsa da (Van Ouytsel vd., 2016) kötüye kullanıma açıktır (Reed vd., 2018). Çünkü dijital teknoloji partnerlere birbirlerini gözetleme, aşağılama ve korkutma fırsatı sağlamaktadır (Spitzberg ve Hoobler, 2002). Dijital araçların flört ilişkilerinde partnere zarar verme amacıyla kullanılması dijital flört şiddetinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Dijital flört şiddetine maruz kalan bireylerde çeşitli psikolojik belirtiler, duygu durum dalgalanmaları ve intihar davranışları gözlemlenmektedir. Ayrıca, bu bireylerin madde kullanımına ve riskli cinsel davranışlara daha açık hale geldikleri belirtilmektedir (Dick vd., 2014).

Flört şiddetine yönelik etkili düzeyde önleyici çalışmalar ve müdahale hizmetleri geliştirebilmek amacıyla bireylerin deneyimlerini incelemek önemlidir (Akın ve Subaşı. 2003). Alan yazında yer alan önceki araştırmalara bakıldığında bu araştırmaların flört şiddetinde risk ve koruyucu faktörlere, flört şiddeti uygulayıcılarının ve mağdurlarının davranışlarına dair kesitsel çalışmalar olduğu görülmektedir (Edwards vd., 2016; Gillum, 2017; Livingston ve diğ.. 2018; Ludin ve diğ. 2018; Reyes vd., 2017; Temple

vd., 2016; Shaffer vd., 2018). Bu çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve çoğunlukla da flört şiddeti mağduru kadın üniversite öğrencilerinin algılarını ve tutumlarını incelemeye yönelik olduğu dikkat çekmektedir (Capaldi vd., 2012; Kim-Godwin vd., 2009; Makin-Byrd ve Bierman, 2013). Teknolojinin flört şiddeti uygulayıcılarına kurbanları uzaktayken bile onlara ulaşmayı ve taciz etme davranışını sürdürmeyi kolaylaştırması nedeniyle flört şiddetini incelemeye yönelik araştırmalarda dijital bağlama özel ve geniş bir yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

Alanyazında yer alan DFŞ ile ilgili nicel araştırmaların metodolojik, kavramsal ve terminolojik bakımlardan bir doygunluğa ulaştığı ve DFŞ'yi ölçmede kullanılan araçların güvenilirliğinin her zaman yeterli düzeyde olmadığı belirtilmektedir (Rodríguez-Domínguez, Pérez-Moreno ve Durán, 2020). Buna dayanarak gençler arasında DFŞ'nin doğasını ve kurbanlar tarafından nasıl deneyimlendiğini anlamak için niteliksel bir keşfin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada nitel bir anlayışın benimsenmesiyle üniversite öğrencilerinin DFŞ hakkındaki temsillerinin daha derin bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmak hedeflenmektedir.

Özetle, üniversite öğrencileri arasında DFŞ ile ilgili araştırmalar son yıllarda gözle görülür şekilde artmış olsa da, DFŞ mağdurlarının deneyimlerine ilişkin çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Gençler arasında iletişim için teknolojik araçların yaygın kullanımı göz önüne alındığında, dijital bağlamın romantik ilişkilerde oynadığı rol incelenmediği takdirde flört şiddeti hakkındaki bilginin eksik kalacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak önleme ve müdahale çalışmaları için DFŞ'ye dair nicel verilere ek olarak nitel verilerin elde edilmesi gerekli görülmektedir. Bu sayede DFŞ olgusunun kapsamlı olarak ele alınabilmesi ve önlenmesinin kolaylaşacağı düşünülmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıklarına aşağıda yer verilmiştir:

- Bu araştırma 2022 yılı Ocak- Mayıs aylarında Anadolu Üniversitesi'nde eğitim gören ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan üniversite öğrencilerinden toplanan verilerle sınırlıdır.
- Flört ilişkilerinde dijital şiddete ilişkin elde edilen veriler, araştırmacının gerçekleştirdiği derinlemesine görüşmeler esnasında katılımcılara yönelttiği sorularla ve katılımcıların verdiği yanıtlarla sınırlıdır.

- Bu çalışma kesitsel veriler içerdiğinden zaman içinde değişen eğilimleri ortaya koyma gücü bulunmamaktadır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın temel sayıtları aşağıda ifade edilmiştir:

- Veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme tekniği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmanın amacına uygun veri toplamak için yeterlidir.
- Görüşme sırasında katılımcılar, araştırmacı tarafından sorulan görüşme sorularını dürüst ve içten bir şekilde yanıtlamışlardır.

1.5. Tanımlar

- Şiddet: Kendine, başka bir kişiye veya bir grup veya topluluğa karşı yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği veya yoksunlukla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan fiziksel güç veya gücün kasıtlı veya tehditle kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Krug, 2002).
- Flört: Sosyal etkileşim içeren ve ilişkiye devam ya da sonlandırma niyetiyle eylemlerde bulunulan, daha sonra bir tarafın ya da iki tarafın isteğiyle sonlandırılan ya da resmi bir ilişkiyle (evlilik, nişanlılık, birlikte yaşama) devam eden bir ilişki türüdür (Straus, 2004). Bir flört ilişkisini tanımlamak için kullanılan terimlerden bazıları şunlardır; flört, erkek arkadaş, kız arkadaş (Vagi vd., 2013), takılma, dışarı çıkma (Bradshaw, Kahn ve Saville, 2010), sevgili (Eyre, Flythe, Hoffman, Fraser, 2012), karşılıklı/özel bir ilişki (Letcher ve Carmona, 2015).
- Flört Şiddeti: Flört süreci bağlamında evli olmayan bir çiftin en az bir üyesi tarafından psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet eylemi gerçekleştirme veya tehdidini içeren bir etkileşimdir. Bu eylem ve/veya tehdidin amacı ise flört ilişkisinde karşı tarafa acı vermek veya incitmektir (Sugarman ve Hotaling, 1989)
- Fiziksel Flört Şiddeti: Flört ilişkisinde bulunulan kişiye vurma, boğulma, sallama, itme, yumruklama, tokat atma, tekmeleme veya bir nesne tarafından vurulma gibi bedensel zarara neden olma niyetiyle yapılan istenmeyen veya yersiz fiziksel temas olarak tanımlanmaktadır (Kim-Godwin, Clements, McCuiston ve Fox, 2009).

- Cinsel Flört Şiddeti: Cinsellik konusunda fiziksel güç kullanmak, tehdit etmek, manipüle etmek, psikolojik bir baskı kurmak ve partnerin izni olmadan cinsel aktivitelerde bulunmak; partneri cinsel ilişkiye zorlamak, partnerin doğum kontrol haplarına erişimini engellemek ve tecavüz olarak tanımlanmaktadır (Muray ve Kardatzke, 2007).
- Psikolojik Flört Şiddeti: Sözlü tehditler, alay etme, sevgiyi esirgeme, ayrılma, hakaret, sosyal izolasyon ve eleştirme dahil olmak üzere partnere yönelik saldırgan veya aşağılayıcı her türlü eylemi ifade eder (Capaldi. Knoble. Shortt ve Kim, 2012). Psikolojik şiddet davranışlarına; isim takmak, daima eleştirmek, şantaj yapmak, flört edilen kişinin utanmasını sağlayacak bir şeyler söylemek veya yapmak, dövmele tehdit etmek, izlemek ve hareketlerini kısıtlamak, aile ve arkadaşlarına erişimini kısıtlamak, bilgi, destek, eğitim ve sağlık hizmetleri gibi diğer kaynak ve hizmetlere erişimini kısıtlamak yer alır (Follingstad ve DeHart, 2000).
- Dijital Flört Şiddeti: Bir partneri teknoloji veya sosyal medya aracılığıyla kontrol etme, taciz etme, izleme, takip etme ve kötüye kullanma (fiziksel, duygusal, psikolojik ve cinsel istismar) olarak tanımlanır (Temple vd., 2016; Zweig vd., 2013, Zweig vd., 2014).
- DFŞ kurbanı: Flört ilişkisi içerisinde partneri tarafından kendisine DFŞ uygulanan kişiler (Zweig vd., 2013).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde öncelikle flört şiddeti ile ilgili bilgilere yer verilmiş, daha sonra dijital flört şiddeti açıklanmıştır. Ardından flört ilişkisinde dijital şiddet ile ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalar sunulmuştur.

2.1. Flört Şiddeti

Flört, bireyin hayatında psikolojik ve sosyal ihtiyaçların karşılanmasında işlevsel bir role sahiptir. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre flört, kişinin sevgi ve ait olma ihtiyacına karşılık gelmektedir. Sevgi ihtiyacı, fiziksel ve güvenlik ihtiyaçlarını başarıyla karşılayan bir insan için en kritik ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir (Passer ve Smith, 2011). İlk ciddi flört ilişkisinin ağırlıklı olarak gençlik döneminde yaşandığı bilinmektedir. Bu dönem romantik ilişkilerin kurulması açısından önemli bir gelişimsel aşamadır. Kişisel gelişimin ve kimliğin olduğu bu dönemde flört ilişkileri, arkadaşlıklarda veya aile ilişkilerinde yaşananlardan çok daha güçlü olumlu duygular uyandırmaktadır (Furman ve Shaffer, 2003). Bu dönemdeki ilişki deneyimleri, yetişkinliğe ulaşmak ve duygusal olgunluk kazanmak için önem taşımaktadır. Özellikle ilişki doyumu yüksek bir beraberliği olan çiftlerin çevrelerinden daha fazla onay elde ettikleri ve sosyal becerilerini daha çok geliştirdikleri belirtilmektedir (Furma, Low ve Ho, 2009; Arnett, 2010). Bu yönden bakıldığında flörtün insan gelişimini destekleyici bir yönü olduğu görülmektedir.

Flörtün pek çok tanımı olmakla birlikte bu kavramın ilk tanımını yapan Muchlenhard ve Linton (1987) flörtü "karşı cinsle planlanan sosyal aktivite" olarak tanımlamaktadır. Sugarman ve Hotaling (1989), bu tanıma eklemeler yaparak flört tanımının kapsamını genişletmekte ve flörtü gelecekte meydana gelebilecek etkileşim, duygusal bağlanma ve/veya cinsel yakınlık ihtimalini artırabilecek karşılıklı olarak ödüllendirici faaliyetleri içeren ikili etkileşim olarak tanımlamaktadırlar. Benzer şekilde Murray ve Kardatzke (2007), iki bireyin bir arkadaşlık ilişkisinin ötesinde duygusal, romantik ve / veya cinsel bir ilişki yaşadığı ancak evli ve/ veya nişanlı olmadığı bir ilişki türü olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlara bakıldığında flörtün başlangıçta karşı cinsle yönelik romantik duygu ve davranışlar olarak ele alındığı, sonradan yapılan tanımlarda ise flörtün iki kişi arasındaki romantik etkileşim biçimi olarak görüldüğü dikkat çekmektedir. Bu anlamda flörtün günümüzde heteroseksüel ilişkiler dışındaki ilişki biçimlerini de kapsayan geniş bir anlama sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle ergenlerde ve genç yetişkinlerde önemli bir gelişim görevi olarak değerlendirilen flört ilişkileri, olumlu duygusal deneyimlerin kaynağı olabilirken, şüphe ve hayal kırıklığı gibi olumsuz duygulara da neden olabilmektedir. Flört ilişkisinde bu olumsuz duygulara neden olan durumlardan biri flört şiddetidir. Her ne kadar çatışma, insan ilişkilerinin önemli bir parçası olsa da bireyler flört ilişkilerinde yaşadıkları çatışmaları çözmek için şiddete başvurabilmektedir. Flört şiddeti, erkek ya da kadın fark etmeksizin romantik ilişkilerde bir bireyin psikolojik, fiziksel ya da cinsel saldırısı şeklinde ifade edilmektedir. İtme, tokat atma, vurma fiziksel şiddet türleri olarak değerlendirilirken, gücenme, kıskançlık, takip etme gibi davranışlar psikolojik şiddet türleri olarak sınıflandırılmaktadır (Yumuşak, 2013).

Flört ilişkilerinde ortaya çıkan şiddet ilk olarak kadına yönelik şiddeti sona erdirmek amacıyla çalışmalar yapan aktivistlerce araştırılmaya başlanmıştır (Dobash, ve Dobash, 1979; Straus, 1979). Bu kavramının ilk kullanıcısı olan Makepeace'e (1981) göre ise kişilerarası şiddet, kadınların sıklıkla maruz kaldığı aile içi şiddetle sınırlı kalmamaktadır ve flört şiddeti, bireylerin evlilik öncesi başlattıkları veya maruz kaldıkları şiddetin bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Sugarman ve Hotaling (1989) flört şiddetini bir flört ilişkisi içinde çiftlerden birinin diğerine acı vermek veya yaralamak amacıyla fiziksel güç kullanması, kısıtlama uygulanması veya tehdit etme davranışı sergilemesi olarak tanımlamaktadır. Basitliği ve özgünlüğü nedeniyle, bu tanım erken flört şiddeti literatüründe geniş çapta benimsenmektedir (Lewis ve Fremouw, 2001; O'Keefe, 1997, 1998). Bununla birlikte, bu tanımın cinsel ve psikolojik istismarı dışladığı dikkat çekmektedir (Lewis ve Fremouw, 2001). Bir başka tanıma göre ise flört ilişkisinde çiftlerden birinin diğerine uyguladığı herhangi bir cinsel, fiziksel, sözel ve duygusal saldırı ya da kötü muamele flört şiddeti olarak değerlendirilmektedir (Ramisetty-Mikler vd., 2006). Ek olarak ergen veya genç yetişkinler için flört şiddeti, erken ergenlik (10 yaş) ile genç yetişkinlik (30 yaşa kadar) arasında farklı derecelerde resmiyet içeren romantik ilişkilerde ortaya çıkan bir şiddet türü olarak tanımlanmaktadır (Jennings ve diğ. 2017; Vagi vd., 2013). Bazı araştırmacılar birlikte yaşamayan, ortak veya yasal bağları olan ve çocukları olmayan çiftlerin birbirlerine yönelik saldırganlık ve kötü muamele içeren davranışlarını da flört şiddeti kapsamında ele almaktadır (Shorey, Cornelius ve Bell, 2008; Viejo, 2014).

Flört şiddeti, yaş grubu, dini görüş, etnik köken, eğitim ve sosyo-ekonomik düzey ayrımı olmaksızın tüm insanları etkileyebilen bir olgudur (Alpert, 2010; Anasuri, 2016).

Diğer yandan güncel araştırmalar belirli gruplarda flört şiddeti yaygınlığının daha fazla olduğunu göstermektedir (Walton-Moss vd., 2005). Bu risk gruplarından bazıları; ergenler, genç yetişkinler, düşük sosyo-ekonomik düzeydeki bireyler, ekonomik kayıp yaşayanlar, alkol ve madde bağımlıları, hamile kadınlar ve daha önce istismar deneyimi yaşamış kadınlardır. Bunlara ek olarak aşırı kıskanç ya da tahakkümcü davranışlarda bulunan bireyler de risk grubunda yer almaktadırlar. Gelişim dönemleri açısından bakıldığında ise flört şiddetinin daha çok lisede, üniversitede ve ergenlik yıllarında yaygın olduğu belirtilmektedir (Toplu-Demirtaş, 2015).

Özellikle son yıllarda yapılan çalışmalar ergenler ve genç yetişkinlerin flört ilişkilerinde yüksek oranda flört şiddeti yaşandığını işaret etmektedir (Ackard ve Neumark-Sztainer, 2002; Schweiter, 1996; Swart vd., 2002). Gençlerin birçok ülkede (WHO, 2010) ve Türkiye'de flört şiddeti uygulayıcısı ve mağduru olma oranlarının yüksek olduğu belirtilmektedir. Araştırmacılar istismar deneyimlerinin özellikle kadınlarda depresyon, travma sonrası stres, fiziksel yaralanmalar (Eshelman ve Levendosky, 2012), intihar girişimleri, düşük akademik performans, uyuşturucu ve alkol kullanımı (Foshee vd., 2013), cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi akademik, psikolojik ve fiziksel sağlık riskleri ile ilişkili olduğunu belirtmektedir (Teten vd., 2009; Oswalt, Wyatt ve Ochoa, 2018).

Tüm bu bilgilere ek olarak flört şiddetinin doğası hakkında konuşmanın bu olguyu anlamakta önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır. Flört şiddeti genellikle kurbanlar tarafından çok fazla fark edilmeden başlamaktadır (Finley, 2011). Bireyler romantik ilişkilerinde partnerlerinin ilgi, yakınlık ve kıskançlığını sevginin bir ifadesi olarak tanımlamakta ve bu davranışları aşk şeklinde yorumlamaktadır. Ancak bu davranışlar zaman içinde partnerlerin birbirleri üzerinde güç ve kontrol sahibi olmanın bir aracı haline gelmekte ve flört şiddetine dönüşebilmektedir (Finley, 2011; Özdere ve Kürtül, 2018).

Flört şiddeti, sebepleri, yaşanma biçimi, sonuç ve etkileri açısından ele alındığında diğer şiddet türlerine göre farklılık göstermektedir. Bunun sebeplerinden biri özellikle yaygınlığının en çok olduğu yaş grupları olan ergen ve genç yetişkinlerde değer sisteminin oluşmaya yeni başlamasıdır. Bu sebeple şiddeti fark etmekte zorlanabilmektedirler. Bir diğer sebep ise ergen ve genç yetişkinlerin var olan şiddetle baş etme stratejileri açısından diğer yaş gruplarına göre daha kısıtlı stratejilere sahip olmalarıdır (Aslan vd., 2008). Flört şiddeti genel olarak değerlendirildiğinde fiziksel,

psikolojik ve cinsel şiddet olarak sınıflandırılmaktadır. Son yıllarda ekonomik ve siber şiddet de flört şiddeti olarak kabul edilmektedir (Shorey, Cornelius ve Bell, 2008). Flört şiddeti farklı ifadelerle tanımlansa da türleri arasında net bir ayrım yoktur ve hepsi birbiriyle bağlantılıdır. Flört şiddeti türleri aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.1.1. Flört şiddeti türleri

Bu başlık altında fiziksel, psikolojik/duygusal, cinsel, ekonomik ve dijital flört şiddeti türlerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

2.1.1.1. Fiziksel flört şiddeti

Fiziksel şiddet, diğer şiddet türleri arasında en dikkat çekici ve aleni olan şiddet biçimidir, çünkü şiddetle ilgili çalışmalar daha çok fiziksel saldırganlık göstergesi olan davranışlara odaklanmaktadır (Crick, 1996). Fiziksel şiddet yaralamak veya öldürmek için kasıtlı fiziksel güç kullanımı olarak tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre tokatlamak, itmek, tekmelemek, ısırarak, boğmak gibi davranışların her biri fiziksel şiddet türü kapsamına girmektedir (Heise, Ellsberg ve Gotte Moeller, 2002). Başka bir kişiye bir nesne (sopa, taş, kurşun gibi) ile fiziksel güç kullanımı da fiziksel şiddet olarak değerlendirilmektedir (Tremblay ve Nagin, 2005).

Dünya sağlık örgütü, fiziksel şiddet mağdurlarının çoğunlukla kadın olduğunu (WHO 2015) ve fiziksel şiddetin çoğu zaman psikolojik ve cinsel şiddet ile birlikte uygulandığını işaret etmektedir (WHO, 2002). Flört ilişkisinde fiziksel şiddeti inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada 16-66 yaşları arasındaki kadınların birçoğunun yaşadıkları fiziksel istismarı kimseye bildirmediikleri ve kadınların fiziksel istismarın yanı sıra diğer şiddet türlerine de maruz kaldıkları ortaya koyulmuştur (Attala, Hudson ve McSweeney, 1994). Bir başka araştırmada da üniversite öğrencisi katılımcıların %20-30'unun fiziksel şiddete, %15-25'inin cinsel şiddete ve %80'inin psikolojik şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (Bell ve Naugle 2007). Fiziksel şiddetin mağdurlar üzerinde öfke, incinme ve korku gibi çeşitli olumsuz duygulara yol açtığı belirlenmiştir (Sears vd., 2006). Bu bulgular fiziksel şiddetin diğer şiddet türleri ile birlikte ortaya çıktığını, her yaş grubundan bireyin fiziksel şiddetin bir mağduru olabileceğini ve fiziksel şiddetin mağdurların iyilik halini bozduğunu işaret etmektedir.

Günümüzde gençler geçmişe oranla fiziksel flört şiddetinin daha fazla farkında olmalarına rağmen (Ellenbogen vd., 2015; Negash vd., 2016; Taylor vd., 2013), hala

çok sayıda ergen fiziksel şiddet içeren flört ilişkilerini sürdürmektedir (Ybarra vd., 2016). Hatta araştırmacılar fiziksel flört şiddetine maruz kalan ergen ve genç yetişkinlerin %80'inin, istismarcı ilişkilerinde kalmaya kararlı olduklarını ve birçoğunun da mevcut partneriyle evlenmeyi planladıklarını ortaya koymuştur (Copp vd., 2015; Katz vd., 2012;). Genç ve ergenlerin bu tür davranışları fiziksel flört şiddetini yaygınlaştırmakta ve sıklığının artmasına yol açmaktadır (Ybarra vd., 2016).

2.1.1.2. Psikolojik/ duygusal şiddet

Psikolojik şiddet aynı zamanda "psikolojik taciz" (Cornelius ve Resseguie, 2007), "duygusal taciz" (Aslan vd., 2008) ve "psikolojik saldırganlık" (Murphy ve Hoover, 1999) olarak da adlandırılmaktadır ancak bu metin boyunca psikolojik flört şiddeti davranışlarına atıfta bulunmak için "psikolojik şiddet" terimi kullanılacaktır. Psikolojik şiddet davranışları karşıdaki kişiye fiziksel olmayan bir şekilde zarar vermeyi amaçlamaktadır (Breiding vd., 2015). Psikolojik şiddet, partner üzerinde kontrol sağlamak amacı güden, psikolojik acıya ya da zarara neden olan, saldırgan tutum ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Damka, 2009). Bağırarak, hakaret etmek, eleştirmek, azarlamak gibi sözlü ifadeler psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilmektedir. Sözlü saldırgan davranışlar, psikolojik acıya yol açtığı için şiddetin yıkıcı bir biçimi olarak kabul edilmektedir (Roberto ve Finucane, 1997).

Murphy ve Hoover (1999) psikolojik şiddet davranışlarına ve beklenen sonuçlara dair 4 kategori belirlemiştir. Bunlardan ilki olan "Hakimiyet/Gözdağı"; tehdit etme, ağır sözlü taciz, mala zarar verme gibi davranışları içermektedir. Bu türden davranışlar partnerin gözünü korkutmakta ve teslim olmasını sağlamaktadır. Bir diğer kategori "Kısıtlayıcı Yutma", partnerin sosyal izolasyonunu, kıskançlığı ve sahiplenmeyi içermektedir. Mağduru istismarcı ortağa daha bağımlı hale getiren ve başkalarıyla olan ilişkilerini bozan bir mekanizma olarak ilişkilerde yer edebilmektedir. Kategorilerden bir diğeri olan "Aşağılama" ise partneri küçük düşürmeyi amaçlayan, partnerin öz değerlerini sarsması beklenen davranışları içermektedir. Son olarak "Düşmanca Geri Çekilme", çatışma sırasında partnerden kaçınmayı ve duygusal mevcudiyeti veya partnerle soğuk veya cezalandırıcı bir şekilde temas kurmayı içermektedir. Bu dört kategorinin yanı sıra, son yıllarda literatüre "gaslighting" olarak girmiş olan başka bir psikolojik şiddet türü daha bulunmaktadır. Gaslighting (hileli manipülasyon); failin, partnerin kendi algı ve hafızasına olan güvenini sarsmak için kasıtlı olarak yanlış

bilgiler ilettiği bir psikolojik şiddet biçimi olarak tanımlanmaktadır (Breiding vd., 2015).

Flört ilişkilerinde psikolojik şiddetin fiziksel şiddetten daha yaygın olduğu (Marshall, 1996), hatta flört şiddetinin en yaygın biçiminin psikolojik şiddet olduğu (Üstünel-Balcı, 2018) ve yaygınlığının cinsiyetler arasında benzerlik gösterdiği belirtilmektedir (Knutson vd., 2009; Toplu ve Hatipoğlu-Sümer, 2011). Psikolojik şiddet, dolaylı bir şiddet türü (Aslan vd., 2008) olarak görülmesine karşın mağdurlar için zarar verici olabilmekte (Foshee, 1996; Straight vd., 2003), hatta kişinin ruh sağlığı için oldukça yıkıcı sonuçlara yol açabilmektedir (Cornelius ve Resseguie, 2007; Knutson vd., 2009; Murray ve Kardatzke, 2007). Psikolojik şiddet mağdurlarında gözlenen bu sonuçlar düşük benlik saygısı, zayıflamış baş etme becerileri ve şiddet içeren ilişkiyi bitirememesi olarak sıralanmaktadır (Follingstad vd., 1990). Daha kapsamlı olarak bakıldığında flört ilişkisinde psikolojik şiddete maruz kalan bireylerin zayıf benlik saygısı, düşük özgüven, saldırgan davranışlar, zayıf iletişim becerileri, cinsel problemler, işlevsiz inançlar, dikkat ve algı eksiklikleri, çarpık vücut algısı, depresyon, anksiyete, yeme bozuklukları gibi psikopatolojiler, travma sonrası stres bozukluğu, madde kötüye kullanımı, intihar davranışları ve niyetleri gibi olumsuz örüntüler geliştirdikleri görülmektedir (O'Leary ve Maiuro, 2001).

Flört ilişkisinde psikolojik şiddet, fiziksel şiddetin öncülü ve tahmincisi olarak kabul edilmektedir (Cornelius ve Resseguie, 2007; Foshee vd., 1998; Knutson vd., 2009; Shorey vd., 2008; Toplu Demirtaş vd., 2016). Buna göre flört ilişkisinde psikolojik şiddet uygulayan taraf, zamanla şiddetin yoğunluğunu artırarak diğer şiddet türlerini de sergilemeye yönelmektedir (Breiding vd., 2015). Yapılan araştırmalarda katılımcıların beklenmedik şekilde yüksek bir yüzdesinin psikolojik şiddet mağduru olduğu (Follingstad ve ark., 1990), psikolojik şiddet mağdurlarının fiziksel şiddete maruz kalma riskinin daha yüksek olduğu (Knutson vd., 2009) ve psikolojik şiddetin diğer şiddet türleri ile birlikte kullanımının yaygın olduğu belirlenmiştir (Breiding vd., 2015; Cornelius ve Resseguie, 2007; Foshee, 1996; Krug vd., 2002; Straight vd., 2003;)

2.1.1.3. Cinsel flört şiddeti

Cinsel şiddet kavramı, cinsel temas, tecavüz gibi kişinin istemediği her türlü cinsel davranış yoluyla vücut bütünlüğünü tehdit eden davranışları kapsamaktadır. Bu davranışlar fiziksel veya sözlü olabilmektedir (Ellsberg, 2005). Cinsel şiddet, DSM 5'te

(Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014) güç ve zihinsel baskı kullanılarak zorla cinsel ilişkiye girmek olarak da tanımlanmaktadır. Cinsel şiddet fiziksel şiddet içerebilir veya içermeyebilir. Araştırmacılar cinsel şiddet ile fiziksel şiddet arasında karmaşık bir ilişki olduğunu söylemektedir (Marshall ve Holtzworth-Munroe, 2002). Fiziksel ve duygusal şiddet içeren ilişkiler genellikle cinsel şiddeti de içermektedir. Cinsel şiddet, diğer şiddet türlerini de içerdiğinden, şiddeti ve farklı şiddet türlerini cinsel şiddetle ilgili kavramlar içinde tanımak önem arz etmektedir (Atman, 2003). Ayrıca cinsel şiddet, mağdurun sosyal çevrede aşağılanması, aile içinde mahremiyet konusu haline getirilmesi ve içerdiği suçlu statüsü gibi nedenlerle mağdurlar tarafından en az bildirilen şiddet türüdür (Büyükgök, 2007). Amerika’da (Amerika Birleşik Devletleri Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri, 2010) ve Türkiye’de (Toplu-Demirtaş ve Sümer, 2022) yapılan araştırmalar cinsel şiddetin kadınlar ve erkekler arasında yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Cinsel flört şiddeti ise flört ilişkisi içerisinde partnerlerden birinin diğerini cinsel ilişkiye girmeye ve cinsel davranışlar sergilemeye zorlaması şeklinde ifade edilmektedir (Şenol ve Yıldız 2013).

Bir meta-analiz araştırması, 13 ila 18 yaşları arasındaki yaklaşık her 10 ergenden birinin cinsel flört şiddeti mağduru olduğunu ve kadınların erkeklere göre mağduriyet riskinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Wincentak, Connolly ve Card, 2017). Araştırmacılar cinsel flört şiddetinin mağdurlar üzerindeki etkilerini kaygı bozukluğu, travma sonrası stres bozukluğu (Sears ve Byers, 2010), depresif belirtiler (Eshelman ve Levendosky, 2012), intihar düşüncesi veya girişimi olarak sıralamaktadır (Devries vd., 2013). Diğer flört şiddeti biçimleriyle karşılaştırıldığında, cinsel flört şiddetinin alanyazında daha az incelendiği görülmektedir. Çoğu çalışma ya cinsel flört şiddetini doğrudan ölçmemekte ya da bunu daha geniş bir flört şiddeti yelpazesi içinde değerlendirmektedir. Var olan bu durum cinsel flört şiddetinin bütünsel bir şekilde anlaşılmasını zorlaştırmaktadır (Logan, Walker ve Cole, 2015).

Cinsel flört şiddetine dair bulgulara ulaşmayı zorlaştıran bir diğer konu ise cinsel rıza kavramına dair değerlendirme farklılıklarıdır (Logan vd., 2015). Bazı cinsel şiddet eylemleri üstü kapalı olabilmektedir. Bu sebeple cinsel şiddetin ne olduğu ya da ne olmadığı arasındaki ayırım bulanıklaşmaktadır. Örneğin, öz bildirim ölçümlerinin çoğunda, katılımcılara, partnerlerinin rıza göstermedikleri halde onlarla cinsel ilişkiye girmek için baskı kullanıp kullanmadıkları sorulur. Dolayısıyla, cinsel şiddet veya cinsel olarak zorlayıcı davranışların tanımları, baskı kullanımının cinsel şiddet olarak

kabul edilip edilmemesine veya bir kişinin cinselliğe dair baskı kullanımını cinsel şiddet olarak görüp görmemesine göre değişkenlik göstermektedir (Muehlenhard vd., 2016). Yapılan bir meta-analiz çalışması, cinsel şiddet mağduru kadınların %60'ının deneyimlerini cinsel şiddet olarak etiketlemediğini ortaya koymaktadır (Wilson ve Miller, 2016). Buna ek olarak bu kadınların çoğu, kendilerini kurban edilmiş gibi hissetmediklerini veya deneyimlerini tanımlamak için "kötü cinsel ilişki" veya "yanlış iletişim" gibi etiketler kullandıklarını bildirmektedir. Kabul edilmeyen cinsel şiddet yaygınlığının üniversiteli kadınlar arasında daha da yüksek olduğu dikkat çekmektedir (Wilson ve Miller, 2016). Başka bir araştırma, genç bir kadının faille tanışıklığının ne kadar fazla olursa yaşadığı deneyimi cinsel şiddet olarak etiketleme olasılığının o kadar düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle uzun süreli flört ilişkilerinde yaşanan cinsel şiddetin fark edilmesi ve kabul edilmesi olasılığının daha düşük olduğu bulunmuştur (Orchowski, Untied ve Gidycz, 2013).

2.1.1.4. Ekonomik flört şiddeti

Ekonomik şiddet, paranın kişi üzerinde bir yaptırım, tehdit ve güç aracı olarak sürekli bir şekilde kullanılmasıdır. Flört ilişkilerinde ekonomik şiddet ise partnere para vermemek veya sınırlı para vermek, harcanan parayı kontrol etmek, partnerin malvarlığına el koymak, partnerin çalışmasını engellemek ve gelirene el koymak şeklinde kendini göstermektedir (Korkut-Owen ve Owen, 2008). Ekonomik şiddet, psikolojik şiddete benzer şekilde (Kasian ve Painter, 1992; Sackett ve Saunders, 1999), kurbanın hem yapabileceklerini hem de yapamayacaklarını kontrol eden davranışları içermektedir. Ekonomik şiddet kapsamında üç alt şiddet biçiminden bahsedilmektedir. Bunlar ekonomik kontrol, istihdam sabotajı ve ekonomik sömürü olarak sıralanmaktadır (Postmus, Plummer, ve Stylianou, 2016; Stylianou, Postmus, ve McMahon, 2013).

Ekonomik kontrol, failin mağdurun mali kaynaklara erişimini veya bilgisini ve mali karar verme yetkisini engellemesi durumunda gerçekleşmektedir (Anderson vd., 2003; Brewster, 2003; Postmus vd., 2016). Ekonomik kontrol kurbanları, partnerlerinin kendilerinin mali kaynaklara erişimini kontrol ettiğini ve sınırladığını (Sanders, 2015; Wettersten vd., 2004), yiyecek, giyecek ve/veya ilaçlar gibi ihtiyaçlara erişimini engellediğini bildirmektedir (Anderson vd., 2003; VonDeLinde, 2002). Ekonomik kontrol kapsamında bir fail, kurbanın para kullanımını takip edebilir, ortaklaşa kazanılan parayı alıkoyabilir veya saklayabilir, kurbanın bir banka hesabına erişimini

engelleyebilir veya paylaşılan mülkler ve varlıklar hakkında yalan söyleyebilir (Brewster, 2003; VonDeLinde, 2002).

Ekonomik şiddetin bir diğer alt türü olan istihdam sabotajı ise, mağdurun iş bulmasını veya işini sürdürmesini engelleyen davranışları kapsamaktadır (Postmus vd., 2016). Yapılan araştırmalar faillerin partnerlerinin istihdamını ve/veya eğitim çabalarını yasakladığını (Moe ve Bell, 2004; Swanberg ve Logan, 2005), iş veya eğitim alanlarına dair girişimleri konusunda cesaretlerini kırdığını ve bunlara aktif olarak müdahale ettiğini ortaya koymaktadır (Swanberg ve Macke, 2006). Bu müdahaleler kimi zaman kurbanların işe ulaşmalarını sağladıkları araçlara zarar vererek, fiziksel şiddetle tehdit ederek, çocuk bakımını sağlamayarak (Riger vd., 2004) gerçekleşirken kimi zaman ise kurbanları iş görüşmelerinden önce tartışarak bütün gece uyutmayarak, kurulan alarmları kapatarak, kurbanın kıyafetlerini ortadan kaldırarak, kurbanın görünen yerlerinde fiziksel yaralanmalara sebep olarak (Tolman ve Raphael, 2000) gerçekleşebilmektedir.

Son olarak ekonomik sömürü, bir failin kasıtlı olarak mağdurun mali kaynaklarını veya kredisini yok etmeyi amaçlayan davranışlarda bulunduğu ortaya çıkmaktadır (Postmus vd., 2016). Ekonomik sömürü, bir fail parayı, çekleri veya otomatik vezne makinesi (ATM) kartlarını çaldığında meydana gelebileceği gibi; bir kurbanın kredi limitini izinsiz olarak açarak veya kullanarak; ipotek, kira veya diğer kamu hizmeti ödemelerini ödemeyi reddederek; mağdurun veya çocuklarının adına fatura düzenleyerek veya ortaklaşa kazanılan parayı kumarda harcayarak gerçekleşebilmektedir (Anderson vd., 2003).

Araştırmacılar, ekonomik istismar deneyimleri ile psikolojik sonuçlar arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Nancarrow vd., 2008; Hamdan-Mansour vd., 2011). Ekonomik şiddetin ortaya konulan etkilerinden biri ekonomik bağımlılık yaratmasıdır. Ortaya çıkan bu bağımlılık kurbanların şiddet içeren ilişkileri terk etmelerini de zorlaştırmaktadır (Fawole, 2008; Kim ve Gray, 2008). Ekonomik suistimal ve özellikle istihdam sabotajı, mağdurun istikrarlı bir iş bulmasını ve bu işi sürdürme becerisini etkilemektedir. İstihdam sabotajı kurbanları, iş yaşamına konsantre olmakta ve iş yaşamında performans göstermekte zorluk yaşadıklarını bildirmektedir (Banyard vd., 2011; Logan vd., 2007; Wathen vd., 2015). Yapılan araştırmalar bu bilgilerle bağlantılı şekilde ekonomik flört şiddeti kurbanlarının iş yerinde önemli düzeyde devamsızlık oranları (LeBlanc vd., 2014; Swanberg vd., 2005; Swanberg ve

Macke, 2006), azaltılmış yıllık çalışma saatleri (Tolman ve Wang, 2005) ve artan geç kalma oranları (Swanberg ve Logan, 2005; Swanberg vd., 2005) bildirdiklerini ortaya koymaktadır.

2.1.1.5. Dijital flört şiddeti

Flört şiddetinin alt boyutlarından biri olan dijital flört şiddeti, sosyal medya veya teknoloji aracılığıyla partnerlerin birbirini kontrol etmesi, rahatsız etmesi ve takip etmesidir. Devam eden veya biten ilişkilerdeki flört partneri tarafından dijital araçlarla her türlü psikolojik ve cinsel şiddeti kullanır (Zweig vd., 2014). Dijital flört şiddeti literatürde "siber taciz", "çevrimiçi şiddet", "siber flört şiddeti", "siber flört istismarı", "siber mağduriyet", "siber saldırganlık" ve "elektronik flört şiddeti" olarak da adlandırılmaktadır (Rodríguez-Dominguez, Pérez-Moreno ve Duran, 2020). Dijital flört şiddeti teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte çeşitli şekillerde kendini göstermeye başlamıştır. Partnerlerin sosyal medya arkadaşlarını kontrol etmek, partnerlerin davranışlarını dijital ortamda kısıtlamak ve partnerlerle ilgili her şeyden haberdar olmak istemek gibi davranış kalıpları dijital flört şiddetine örnek verilebilir. Bu tezin konusu olan dijital flört şiddetine bir sonraki bölümde detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

2.1.2. Flört şiddetinin yaygınlığı

Yaygınlık oranları, bir olgunun ne sıklıkla meydana geldiğini anlamamızı sağlamaktadır; oranların farklı olması, hem önleme hem de müdahale çalışmaları açısından zorluklara yol açan bir anlayış eksikliğine işaret etmektedir. Farklı oranlar genellikle ölçüm, örnekleme ve bağlamdaki farklılıklar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Flört şiddetiyle ilgili mevcut literatür, hem flört şiddetini ölçmek için kullanılan araçlarda hem de çalışmalarda kullanılan örneklerde farklılık göstermektedir. Sugarman ve Hotaling (1989), mevcut yaygınlık oranlarının doğruluğunun birkaç faktörden dolayı belirsiz olduğunu öne sürmektedir. Bunlardan ilki, kullanılan örnekleme, metodoloji ve veri analizlerindeki farklılıklar nedeniyle çalışmalar arasında anlamlı karşılaştırmalar yapmanın zor olmasıdır. Bir diğeri ise, flört şiddetinin operasyonel tanımlarının farklılık göstermesidir. Örneğin, bazı tanımlarda sözlü tehditler ve saldırganlık daha fazla önemsenirken (örn. O'Keefe vd., 1986), diğer tanımlarda yalnızca fiziksel şiddet eylemleri önemsenmektedir (örn.; Stacy vd., 1994). Son olarak, bazı araştırmalar önceki ilişkilerde ortaya çıkan şiddeti de flört şiddetinin kapsamına alırken (örn. Arias vd., 1987), diğerleri ise sadece mevcut ilişkilerde yaşanan saldırganlığı dikkate almaktadır

(örn. Stacy vd., 1994). Çalışmalar ayrıca kentsel ve kırsal nüfus açısından farklı bağlamlara ve farklı katılımcı demografilerine (örn., sosyoekonomik durum, ırk) sahiptir. Farklı oranlar, damgalanma kaygısı nedeniyle eksik bildirimi de gösterebilmektedir. Çünkü flört şiddetinin faili ya da kurbanı olma yönünde etiketlenmek bireylerin çekindikleri bir durumdur (Jackson, Cram ve Seymour, 2000; Sousa, 1999). Özellikle flört şiddeti kurbanlarında utanç duygusu ile yaygın olarak karşılaşılmaktadır (Cornelius ve Resseguie, 2007).

Flört şiddeti üzerine yapılan araştırmaların çoğu heteroseksüel çiftlere odaklanmaktadır. Bu araştırmalarda suç işleme ve mağduriyet oranları ile şiddetin ortaya çıkmasındaki cinsiyet farklılıkları incelenmektedir. Flört şiddetinin yaygınlığı daha çok lise ve üniversite öğrencilerinden oluşan örneklemelerde yapılan araştırmalar ile belgelenmektedir (Jennings vd., 2017; Shorey vd., 2008). 2010'lu yıllardan itibaren yapılan çalışmalarda ise heteroseksüel olmayan bireylerin, transseksüel bireylerin (Dank vd., 2014; Reuter vd., 2017) ve etnik olarak çeşitli gruplarda yer alan bireylerin flört şiddeti deneyimlerini araştırma yönünde bir eğilim olduğu görülmektedir (Oswalt vd., 2018). Araştırmalarda flört ilişkisinde fiziksel şiddete maruz kalmanın yaygın olduğu (Halpern vd., 2001; Jaycox, Aronoff ve Shelley, 2007; Mulford ve Giordano, 2008) ve cinsel şiddete maruz kalmanın da fiziksel şiddetle yakın oranlarda olduğu (Bergman, 1992; Jaycox vd., 2007; Roscoe ve Callahan, 1985) ortaya koyulmaktadır. Özellikle üniversite öğrencileri arasında flört şiddetinin ortaya çıkma olasılığının yüksek olduğu, bu anlamda üniversite öğrencilerinin bir risk grubu olarak ele alındığı görülmektedir (Barrick, Krebs ve Lindquist, 2013; Kaukinen, Gover ve Hartman, 2012; Koyuncu Kütük, Han Almış ve Gümüştaş, 2018; Mihçioğur ve Akın, 2015; Selçuk, Avcı ve Mercan, 2018). Flört şiddetine maruz kalma oranlarının genç yetişkin kadınlarda genç yetişkin erkeklere göre daha yüksek olduğu (Jenning vd., 2017; Walters ve Espelage, 2018; Wincentak vd., 2017) ve ortalama olarak her 4 kadından biri ile her 10 erkekten birinin flört şiddetine maruz kaldığı belirtilmektedir (Smith vd., 2018). Alan yazındaki genel fikir birliği, ortalama flört ilişkilerinde şiddetin yaygınlık oranlarının %10 ile %30 arasında olduğu yönündedir (Wincentak vd., 2017). Yaygınlığın bu aralığa düşmesi beklense de, bu aralığın hem çok altında hem de çok üstünde oranları bildiren çalışmalar bulunmaktadır. Bu geniş yaygınlık aralığı hem mağduriyet hem de suç işleme oranlarında mevcuttur. Oranlardaki farklılıklara rağmen, birçok erkeğin ve kadının flört şiddetine maruz kaldığı açıktır.

2.1.3. Flört şiddetinde cinsiyet faktörü

Cinsiyet, şiddetin doğasını ve şiddet davranışını anlamada önemli bir faktördür. Evlilik içi şiddet literatüründe, cinsiyet farklılıkları kapsamlı bir şekilde çalışılan bir alandır ve flört şiddetinin de nispeten yaygın olması bu olgunun araştırılması gereken bir alan olmasına katkı sağlamaktadır (Makepeace, 1986). Buna ek olarak erkeklerin ve kadınların flört şiddetine maruz kalma riskini artıran farklı faktörlerin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir (Shorey vd., 2008). Literatürde, meta-analiz çalışmalarında incelenen araştırmaların bazıları kadınların (Aizenman ve Kelly, 1988; Tontodonato ve Crew, 1992) bazıları erkeklerin daha fazla şiddete başvurduğunu (Follingstad vd., 1990; Makepeace, 1986; Stets ve Pirog-Good, 1989) bazılarında ise cinsiyetler arasında şiddet uygulama açısından bir farklılık olmadığını (Örneğin Burke vd., 1988; Bookwala vd., 1992; Riggs, White ve Koss, 1991) ortaya koymaktadır (Archer, 2000; Kimmel, 2002). Bu bulguların da işaret ettiği gibi hem erkekler hem de kadınlar şiddet türlerinin faili de mağduru da olma potansiyeline sahiptir (Hickman, Jaycox ve Aronoff, 2004). Çünkü şiddet uygulama ve şiddet mağduriyeti birbiri ile ilişkili deneyimlerdir (Sugarman ve Hotaling, 1989). Bir başka ifade ile flört ilişkisinde çiftler kendi aralarındaki şiddet öyküsünde hem saldırgan hem de mağdur statülerinde yer alabilmektedir (Bernard ve Bernard, 1983; Foshee vd., 1998; Makepeace, 1987; Offenhauer ve Buchalter, 2011; O'Keeffe vd., 1986; Sigelman vd., 1984; Shorey vd., 2008; Sugarman ve Hotaling, 1989).

İlişkideki her bir partnerin şiddetin hem faili hem de mağduru olduğu durumları ifade etmek amacıyla “çift yönlü flört şiddeti” kavramı kullanılmaktadır. Çok yönlü flört şiddeti sık görülen bir flört şiddeti türü olarak literatüre girmiştir (Flanagan vd., 2014). Flört şiddeti vakalarının çoğunda her iki partnerin de birbirine şiddet uyguladığı, fiziksel şiddeti kadınların erkeklere kıyasla daha sık kullandığı (Archer, 2000) ya da erkeklerin kadınlardan daha saldırgan olduğu (Eagly ve Steffen, 1986) yönünde bulgular olsa da kapsamlı bir meta analiz bulguları eşini yaralama davranışının erkekler tarafından daha sık uygulandığını ve kadınların daha fazla yaralandığını belirlemiştir (Archer, 2000). Bir başka ifade ile kadın ve erkeğin karşılıklı şiddet uygulaması halinde bile kadınlar olumsuz sonuçlara daha fazla maruz kalmaktadır (Gilfus vd., 2010; Krug vd., 2002; Offenhauer ve Buchalter, 2011; Sugarman ve Hotaling, 1989).

Şiddetin türleri açısından bakıldığında ise genel olarak, kadınların duygusal ve cinsel şiddet mağdurları ve fiziksel şiddet failleri olmaları daha olası iken erkeklerin

fiziksel şiddet mağduru ve cinsel şiddet faili olma olasılığı daha yüksektir (Banyard ve Cross, 2008; Hickman vd., 2014; Zweig vd., 2013). Buna karşın erkeklerin de kadınların da flört ilişkisinde şiddetin her türünü yaşadığını ortaya koyan bulgular bulunmaktadır (Hickman vd., 2004; Molitor ve Tolman, 1998). Öte yandan flört şiddeti mağduriyeti ve suçu kullanılan tanımlara göre de değişiklik göstermektedir. Flört şiddeti tanımının kapsamı genişletildiğinde erkeklerin flört şiddeti uygulama oranlarının kadınlardan daha yüksek olduğu; belirli bir şiddet türü tanımlandığında ise kadınların fiziksel, sözlü (Haynie ve vd., 2013) ve cinsel (Haynie vd., 2013; Jain vd., 2010) tacize uğrama olasılıklarının, erkeklerin de sözlü tacize uğrama olasılıklarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Haynie vd., 2013).

Genç yetişkinler arasında flört şiddetinde cinsiyet farklılıklarına ilişkin kanıtlar, yetişkin literatüründe olduğu gibi, şiddetin türüne, şiddetin ciddiyetine ve flört şiddetini ve sonuçlarını ölçmek için kullanılan araştırma yöntemlerine göre değişmektedir. Birçok araştırma flört şiddetinin genç erkek ve kadınlar tarafından eşit olarak uygulandığını bildirmektedir (Archer, 2000; Halpern vd., 2001). Diğer yandan bazı araştırmacılar genel olarak daha yüksek kadın mağduriyet oranları bildirmektedir (Forke vd., 2008). Bununla birlikte, kadınların hayati düzeyde flört şiddetine maruz kalma, flört şiddeti sonucu yaralanma ve mağduriyetten kaynaklanan psikolojik sıkıntı yaşama olasılıklarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur (Arriaga ve Foshee, 2004; Foshee vd., 2007; Molitor ve Tolman, 1998).

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalarda hem kadın hem erkeklerin eşit olarak flört şiddeti mağduru ve faili olduğu ancak şiddet uygulayan kadınlar ve karşılıklı şiddet içeren ilişkilerde şiddetin bir tür kendini savunma aracı olarak kullanıldığı belirlenmiştir (Jain vd., 2010; Kaukinen vd., 2015; Kaura ve Lohman, 2007; Marquart vd., 2007). Washburn-Busk ve Stith (2017)'in de işaret ettiği gibi flört şiddetine dair algı ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmaktadır. Erkekler saldırganlıklarını kontrol ve erkeklik göstermenin bir yolu olarak algımlarken, kadınlar şiddet içeren davranış eylemlerini kendilerini korumaya yönelik eğlenceli bir girişim olarak rasyonalize etmektedirler (Alvarez, Aranda ve Huerto, 2015; Jain vd., 2010; Ludin vd., 2018).

Özetle; yapılan araştırmalarda flört şiddetinin cinsiyetlere göre yaygınlığı konusunda farklı bulgular ortaya koyulmuş olsa da bu bulgular flört şiddetinin kapsamını ve dinamiklerini anlamaya yardımcı olmaktadır. Cinsiyet dağılımını

anlamak, yalnızca hangi partnerin mağdur veya istismarcı olma olasılığının daha yüksek olduğunu tahmin etmeye yardımcı olmakla kalmamakta aynı zamanda failin mağdur mağdurun fail olduğu karşılıklı flört şiddetinin ortaya çıkmasına da ışık tutmaktadır. Ayrıca, cinsiyet sadece şiddet eylemlerinin nasıl algılandığını değil, aynı zamanda bu eylemlere kimlerin dahil olma riski bulunduğunu işaret ettiği için flört şiddetinin hem mağduriyetinin hem de failliğinin önemli bir yordayıcısı olabilir.

2.1.4. Flört şiddetinin etkileri

Şiddet, yalnızca kişinin fiziksel iyiliğine yönelik bir tehdit değildir, aynı zamanda mağdurların ruh sağlığını da riske atmaktadır (Krug vd., 2002). Flört şiddeti mağduriyeti, önemli zihinsel ve fiziksel sağlık sorunlarıyla sonuçlanan ve risk faktörlerinin araştırılmasını gerekli kılan önemli bir halk sağlığı sorunudur. Flört şiddetinin farklı düzeylerde sonuçları vardır. Birey üzerindeki etkilerinin yanı sıra aile ve toplum üzerinde de olumsuz etkileri bulunmaktadır (WHO, 2010). Literatürde flört şiddetinin hem kısa vadeli hem uzun vadeli önemli sonuçları olduğu vurgulanmaktadır (Offenhauer ve Buchalter, 2011; Shorey vd., 2008). Bu sonuçlar mağdurlar üzerinde fiziksel yaralanmalar şeklinde doğrudan gözlenebilirken psikolojik güçlükler şeklinde dolaylı yollardan da kendisini gösterebilmektedir (Aba ve Kulakaç, 2016). Flört şiddeti mağdurlarının, mağdur olmayanlara göre daha fazla zihinsel sağlık sorunları (Goodkind vd., 2003), depresyon, anksiyete (Callahan vd., 2003; Cinal, 2018; Shorey ve diğ., 2012), travma sonrası stres bozukluğu (Chan vd., 2008; Coffey vd., 1996; Lilly ve Graham-Bermann, 2010), alkol ve madde kullanımı, öfke kontrolünde güçlük (Tuz, 2015) zarar görmüş öz değer ve düşük özgüven yaşadıkları ortaya konmaktadır (Cornelius ve Resseguie, 2007; Lloyd, 1991; Murray ve Kardatzke, 2007; O'Keeffe vd., 1986; Sousa, 1999; Sugarman ve Hotaling, 1991). Bununla birlikte flört şiddetinin doğrudan neden olduğu fiili fiziksel yaralanmalar bulunmaktadır. Morluklar, kesikler, sıyrıklar, şişlikler, kanamalar, kızarıklıklar, kırık kemikler ve bilinç kaybı bunlar arasında yer almaktadır (Capaldi vd., 2009). Flört şiddetinin fiziksel sonuçları bazen de somatik belirtiler olarak kendisini göstermektedir. Yapılan bir çalışmada, ruh sağlığı sorunlarına sıklıkla eşlik eden fiziksel sağlık belirtileri olan somatik ruh sağlığı belirtilerinin genellikle flört şiddeti mağduriyeti ile bağlantılı olduğunu bulmuşlardır. Somatik ruh sağlığı semptomları arasında kilo değişiklikleri, mide rahatsızlıkları, baş ağrıları, sinirlilik ve baş dönmesi yer almaktadır (Coker vd., 2002).

Flört şiddeti her dönemde önemli bir sorun olmasına rağmen birçok açıdan olduğu gibi flört şiddetinde de ergenlik kritik bir dönüm noktası olarak görülmektedir. Çünkü ergenlik kimlik oluşumunun gerçekleştiği bir dönemdir. Ergenlik döneminde meydana gelen flört şiddeti ergenlerin sağlıklı ve sağlam bir kimliğe sahip olmalarını engellemektedir. Ayrıca ergenlik döneminde yaşanan flört şiddeti yaşam boyu süren bir şiddet döngüsüne yol açmakta ve bu şiddet nesilden nesile aktarılmaktadır (Drucker, 2012).

Bazı araştırmalar, flört şiddeti mağduriyetinin olumsuz etkilerinin cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini öne sürmektedir (Amanor-Boadu vd., 2011). Literatür, flört şiddeti mağduriyeti yaşayan kadınların anksiyete, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu ve intihar gibi sorunlardan genel popülasyondan daha yüksek oranda etkilendiğini öne sürmektedir (Amanor-Boadu vd., 2011; Lawrence vd., 2012). Öte yandan araştırmacılar mağdurda gözlenen travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon belirtilerinin uğradığı istismarın boyutu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre yüksek düzeyde şiddete maruz kalmak daha hayati sonuçlara yol açmaktadır. (Nathason vd., 2012).

Araştırmalardan elde edilen bulgular, genç yetişkin flört şiddetinin gelişimin fiziksel ve psikolojik seyrini olumsuz etkilediğini göstermektedir (Anasuri, 2016; Mengo ve Black, 2015; Stockman vd., 2015). Flört şiddeti yaşayan genç yetişkinlerin sağlık sorunu yaşama, riskli cinsel davranışlara yönelme (Martin vd., 2012), zihinsel bozukluk geliştirme (Chiodo vd., 2011), düşük okul performansı sergileme (Anasuri, 2016) ve intihar etme olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya konmaktadır (Mengo ve Black, 2015). Flört şiddetinin yol açtığı bu olumsuz sonuçlar mağdurların psikolojik belirtiler yaşamasının yanı sıra bilişsel yükleme ve tutumlarında ön yargılar oluşturmalarına, iletişim bozuklukları yaşamlarına ve istismar edici iletişim biçimi kullanmalarına yol açmaktadır (Dutton, 1993). Flört şiddetinin etkilerine dair sahip olunan bu bilgilerin önleme ve müdahale çalışmaları açısından önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

2.1.5. Flört şiddetinin risk faktörleri

Genç yetişkinler arasında flört şiddetinin yüksek yaygınlığı nedeniyle (Straus, 2004, 2008), müdahale ve önleme için risk göstergelerini belirlemek çok önemlidir. Flört şiddetine maruz kalma riski daha yüksek olan kişileri tespit etmek, önleme ve

müdahale programları için doğru hedef grupların tespit edilmesine yardımcı olmaktadır (Makepeace, 1987). İki insan arasındaki romantik bir ilişkiyi etkileyen çok sayıda unsur bulunmakta ve flört ilişkilerinde şiddetin yaygınlığını farklı faktörler etkilemektedir (Ramisetty-Mikler vd., 2006). Bu faktörler bir arada var olabilir ve birbirini etkileyebilir (O' Kefe, 2005).

Sugarman ve Hotaling (1991), flört şiddetinin “risk faktörlerini” flört şiddetine maruz kalanlar ile kalmayanları ayırt etmeye yardımcı olan göstergeler olarak tanımlamaktadırlar. Risk faktörleri ile flört şiddeti arasında bir “sebe-sonuç” ilişkisi olduğuna kesin gözüyle bakılmamaktadır. Daha ziyade risk faktörleri, şiddetin kökenleri veya sonuçlarıyla ilişkilendirilebilecek bağlantılar olarak görülmektedir (Sugarman ve Hotaling, 1991; O'Keefe, 2005). Flört ilişkilerinde şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında gözlenen farkların-önleme ve tedavi programları üzerinde etkileri vardır. Özellikle şiddetin kökenleri ile ilgili bağlantıların, önleme programlarında hedef alınabileceği ve semptomlar gibi sonuçlarla ilgili bağlantıların, mağdurların tedavisinde anlamlı katkılar sağlayabileceği belirtilmektedir (Sugarman ve Hotaling, 1991).

Flört şiddeti çeşitli sosyokültürel geçmişlerden, farklı sınıflardan, ırklardan veya cinsiyetlerden insanları etkileyebilmektedir (O'Keefe vd., 1986; O'Keefe, 2005; Ramisetty-Mikler vd., 2006; Sousa, 1999). Buna karşın flört şiddetinin faillerinde ve mağdurlarında tipik olarak gözlenen bazı özellikler bulunmaktadır (Makepeace 1987). Bu ayırt edici özellikleri ortaya koymayı amaçlayan araştırmacılar failler için ve mağdurlar için risk oluşturabilecek değişkenleri incelemişlerdir. Buna göre yüksek stres, düşük gelir, cinsel saldırganlık düzeyi yüksek bir erkek olmak (Sugarman ve Hotaling, 1989), alkol kötüye kullanımı (Foshee vd., 2001; Murray ve Kardatzke, 2007; Temple vd., 2013), problemlili okul veya iş yaşamı, düşük akademik başarı, okuldan uzaklaştırma almak, okuldan atılmak ve flört etmeye daha küçük yaşlarda başlamak (Makepeace, 1987) gibi faktörlerin flört şiddeti uygulayıcısı olmayı yordayan önemli değişkenler olduğu bulunmuştur. Flört şiddeti mağduru olmayı yordayan değişkenler ise mutsuz bir aile ortamında büyümek (Sugarman ve Hotaling, 1989), tek ebeveynli aileye sahip olmak, daha az ebeveyn gözetimi almak, otoriter ebeveyn tutumuna maruz kalmak, ebeveynlerle bağların zayıf olması (Makepeace, 1987) gibi faktörlerden oluşmaktadır.

Şiddet yöneliminin büyük oranda ailede sosyal öğrenme yoluyla kazanıldığı belirtilmektedir. Bu görüşe göre flört şiddetinin temelleri çocuklukta katı ve zorlayıcı ebeveynlerin ve onların saldırgan davranışlarının egemen olduğu aile ortamında

atılmaktadır. Bu tür aile ortamları çocukların şiddeti gözleyerek öğrenmesine yol açmaktadır. Çocukluk döneminde aile içinde şiddete maruz kalmak ve tanık olmak kadınların şiddete maruz kalma olasılığını ve erkeklerin şiddet uygulama davranışlarını arttırmaktadır (Dutton, 1999). Kişinin kendi ailesinde aile içi şiddete maruz kalması; çocukken istismara uğramak veya ihmal edilmek, bireyi daha sonraki romantik ilişkilerde flört şiddeti yaşama riskiyle karşı karşıya bırakabilmektedir (Aslan vd., 2008; Murray ve Kardatzke, 2007; Offenhauer ve Buchalter, 2011; Üstünel-Balcı, 2018). Araştırmalar flört şiddeti uygulayan ve flört şiddetine maruz kalan üniversite öğrencilerinin çoğunun, ailelerinde çocukken şiddete tanık olduklarını veya şiddete maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır (Bernard ve Bernard, 1983; Smith vd., 2003). Buna ek olarak ergenlikte istismar, genç yetişkinlikte flört şiddeti mağduriyeti için çocukluk istismarından daha güçlü bir risk faktörü olarak ortaya konmaktadır. Daha uzun süreli romantik ilişkilerde flört şiddeti mağduriyet riski daha yüksektir (Laner, 1983; Murray ve Kardatzke, 2007; Roscoe ve Benaske, 1985; Sigelman vd., 1984; Stets ve Pirog-Good, 1987; Sugarman ve Hotaling, 1991).

Ailede şiddete tanıklık etmenin ve şiddete maruz kalmalarının yanı sıra bireylerin akrayan ilişkilerinde şiddete tanık olmaları ve şiddete maruz kalmalarının da flört ilişkilerinde şiddet uygulamada veya şiddete maruz kalmada önemli bir risk faktörü olduğu belirtilmektedir (Makin-Byrd ve Bierman, 2013). Yapılan araştırmalarda daha önceki ilişkilerinde şiddete maruz kalmış olan bireylerin flört ilişkisinde şiddete maruz kalma olasılığının arttığı (Sugarman ve Hotaling, 1989); başkalarına ve eski flört partnerlerine şiddet uygulamış olan bireylerin mevcut ilişkisinde de şiddet uygulayıcısı olma olasılığının bulunduğu (Bookwala vd., 1992) ve yüksek düzeyde çatışmalı ilişkilere sahip olma ile flört şiddeti uygulama arasında bir ilişki olduğu (O'Keefe, 2005) bulunmuştur.

Bir diğer risk faktörü de şiddete yönelik tutumdur. Bireylerin şiddeti kabul edilebilir bulması, flört ilişkilerinde şiddetin yaygınlaşmasında önemli sorunların başında gelmektedir (O'Keefe, 2005; Toplu-Demirtaş vd., 2016). Bireyler arasında şiddeti ilişki çatışmasıyla başa çıkmanın normatif bir yolu olarak görme düşüncesi ve bu düşüncenin aşk tanımına dahil edilmesi flört şiddetinde yaygın olarak karşılaşılan bir durumdur (Bird vd., 1991). Özellikle de kıskançlığın bir sevgi göstergesi olarak algılanması üniversite öğrencileri de dahil olmak üzere toplumun farklı kesimlerinde kabul gören bir anlayıştır (Toplu-Demirtaş vd., 2016; Üstünel, 2020). Bireylerde

gözlenen bu anlayış aşk ve şiddet tanımları üzerinde bir kafa karışıklığı olduğunu işaret etmektedir. Bu kafa karışıklığı da mağdurun şiddeti partnerinin sevgisinin bir ifadesi olarak görmesine neden olabilmektedir (Lloyd, 1991; Sugarman ve Hotaling, 1989). Araştırmacılar bireylerin flört ilişkisinde kıskançlığı istismardan ziyade kontrol edici bir davranış olarak gördüklerini (Toplu Demirtaş vd., 2016) ve kontrol edici davranışları da sevgi göstergesi olarak gördüklerini (Üstünel, 2020) ortaya koymuştur. Bireyler flört ilişkilerine dair romantikleştirilmiş ve idealleştirilmiş görüşlere sahiptir. Bu görüşleri ilişkilerinin olumsuz yönlerinin aşkın gücüyle veya evliliğe geçişle iyileşeceğine ilişkin düşüncelerden oluşmaktadır. Bu tür görüşler, partnerlerin şiddetin önemli sonuçlarını görmezden gelmelerine, şiddet uygulayan tarafı kolayca affetmelerine ve şiddete rağmen ilişkide kalmalarına neden olabilmektedir (Lloyd, 1991).

Literatürde sıklıkla ele alınan bir başka risk faktörü ise cinsiyet rolleridir. "Cinsiyet rolleri", sınırlarını toplumun çizdiği kızlara ve erkeklere özgü davranış kalıplarıdır (WHO, 2010). Cinsiyet rolleri normları birey, ilişki, topluluk ve toplumsal düzeylerde geçerli olabilir. Flört şiddeti ve cinsel şiddet, cinsiyet rollerinin baskın olduğu toplumlarda daha olasıdır. Çünkü bu toplumlarda erkekler kadınlardan daha üstün kabul edilmekte, seks yapma ve kadınları kontrol etme hakkına sahip görülmektedir (WHO, 2010). Cinsiyet rolü tutumlarına sahip olmak, kadın ve erkek rolleri hakkında daha geleneksel inançlara sahip olmayı beraberinde getirmektedir (Offenhauer ve Buchalter, 2011). Bu da flört şiddeti için risk oluşturmaktadır (Bookwala vd., 1992; Üstünel, 2020). Cinsiyet rolleri normlarının yaygın olduğu toplumlarda ataerkillik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği baskın olduğu için erkeklerin flört şiddeti uygulamalarının kabul edilebilir hale gelmektedir (WHO, 2010). Toplumun eş şiddetine karşı tepkileri, bu şiddetin uygulanmasına karşı yaptırımlar veya mağdurlar için koruyucu hizmetlerin bulunması toplumun ataerkillik seviyesi ile yakından ilişkili olup, eş şiddetinin yaygınlığını etkileyebilecek kritik faktörlerdir (Sugarman ve Hotaling, 1989).

Flört şiddeti literatüründe çok sayıda risk belirteci tartışılmış olmakla birlikte araştırmacılar flört şiddetinin gücün bir sonucu olarak ortaya çıktığını işaret etmektedir (Leone ve Conroy, 2019; Toplu-Demirtaş ve Fincham, 2022). Güç ile flört şiddeti arasındaki ilişkide güç algısının ve güç memnuniyetinin önemli bir yere sahip olduğu dikkat çekmektedir. Güç algısı, kişinin ilişkide sahip olduğunu algıladığı güç miktarını, güç doyumu ise kişinin ilişkide sahip olduğu güç miktarından duyduğu memnuniyet

düzeyini ifade etmektedir (Ronfeldt vd., 1998). Ronfeldt ve ark. (1998), iki yapının kavramsal olarak farklı olduğunu ancak bu kavramların birbirleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde deneysel kanıtlar da güç algısı ve güç memnuniyetinin birbirleri ile pozitif olarak ilişkili olduğu görüşünü desteklemektedir. Yine de fiziksel ve psikolojik flört şiddetinin meydana gelmesinde güç algısından ziyade güçten duyulan memnuniyetin daha fazla role sahip olduğu ortaya koyulmuştur (Rogers vd., 2005; Ronfeldt vd., 1998).

Özetle; yapılan araştırmalarda flört şiddetinin risk faktörlerine dair farklı bulgular ortaya konulmuş ve bu bulgular flört şiddeti kurbanları ve faillerinin profillerini anlamamız açısından önemlidir. Risk faktörlerine dair yapılan çalışmalar hem önleme hem de müdahale çalışmaları açısından önemli bilgi kaynakları sağlamaktadır. Geçmiş şiddet yaşantılarının şu an var olan şiddet yaşantıları için risk faktörü olduğu yukarıdaki paragraflarda ifade edilmektedir. Bu bilgiler ışığında risk faktörlerini bilmek sadece şu andaki şiddeti önlemekle kalmayacak gelecekte yaşanacak şiddeti önlemek ve engellemek için de fırsat oluşturacaktır. Özellikle eğitim kurumlarında flört şiddeti uygulayıcısı ya da kurbanı olma açısından risk grubunda bulunan öğrencilere yönelik çalışmaların planlanması için risk faktörlerini bilmenin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.1.6. Flört şiddetini açıklayan kuramlar

Flört şiddetini açıklayan çeşitli kuramsal görüşler bulunmaktadır. Bu bölümde sosyal öğrenme kuramı, feminist kuram, güç teorisi, bağlanma kuramı ve evrimsel bakış açısının flört şiddetine dair açıklamalarına yer verilmiştir.

2.1.6.1. Sosyal öğrenme kuramı

Bandura (1969)'ya göre öğrenmenin büyük bir bölümü başkalarının davranışlarını gözleyerek gerçekleşmektedir. Buna göre bireyler başkalarında gözledikleri davranışlarla ilgili bilgileri beyinlerine kaydetmekte ve benzer bir durumla karşılaştıklarında kaydettikleri bilgileri kullanarak o davranışı taklit etmektedir. Bu yöntem öğrenmenin en kalıcı yolu olarak tarif edilmektedir (Bandura'dan akt. Murdock, 2014). Sosyal öğrenme teorisine göre, çevresel faktörler, kişisel faktörler ve davranışlar etkileşim halindedir. Bu etkileşim ağında bireyler çevrelerini etkileyen ve çevrelerinden etkilenen varlıklar olarak ele alınmaktadır. Bireylerin çevreden etkilenmesi oldukça erken yıllarda hatta anne karnında başlamaktadır. Anne karnındaki bu erken etkileşim

deneyimi bireyin birçok davranışının temelini oluşturmaktadır. Doğum sonrasında da devam eden ebeveyn-çocuk etkileşiminde ise çocuklar birçok davranışı anne ve babalarını taklit ederek öğrenmektedir. Taklit edilen davranışlar pekiştirilmekte ve ileride kullanılmak üzere beyinde depolanmaktadır (Shorey vd., 2008).

Flört şiddetinin sosyal öğrenme teorisinin dört bileşeni olan dikkat, akılda tutma, yeniden üretme ve motivasyon ile doğrudan ilişkili olduğunu gözlemlemiştir. Bu kurama göre şiddet, aile içinde şiddet içeren davranışların gözlenerek taklit edilmesi yoluyla öğrenilmektedir. Erken çocukluk döneminde aile içi şiddete tanık olmak, maruz kalmak ve bulunulan çevrede şiddet içeren davranışların olumlu pekiştirilmesi bireylerin şiddeti normalleştirmesine neden olmaktadır (Cochran vd., 2015). Bu durum bireylerin flört şiddeti deneyimi ile aile yaşantıları arasında bir ilişki olduğunu işaret etmektedir (Bell ve Naugle, 2008; Luthra ve Gidycz, 2006).

Araştırmacılar çocukluklarında şiddete maruz kalan bireylerin romantik ilişkilerinde şiddet yaşama olasılığının arttığını ortaya koymuştur (Foshee vd., 2009). Bu bireylerde görülen çarpıcı özelliklerden biri şiddeti bir problem çözme aracı olarak kullanmalarındır. Bir diğer çarpıcı özellikleri de flört şiddeti deneyiminde hemcins ebeveynlerinin rolünü benimsemeleri ve onu diğer ebeveyninden daha fazla model almalarıdır (Jackson vd., 2000). Flört şiddeti ile sosyal öğrenme kuramı arasındaki ilişkiye bakıldığında, her türlü davranışı çevre ile etkileşimleri sonucunda öğrenen birey, şiddet davranışını da bu etkileşimler aracılığıyla öğrenmektedir. Bireyin sosyal çevresi şiddeti onaylıyorsa, birey şiddet içeren davranışlar sergileyebilir veya şiddete maruz kaldığında sessiz kalabilir (Süzer, 2019).

Riggs ve O'Leary (1989)'ye (arka plan-durumsal model) göre, çocukluk çağı istismarı ile flört şiddeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal öğrenme kuramı flört şiddeti anlayışımıza önemli ölçüde katkıda bulunsa da potansiyel olarak kısıtlı bir çerçeve sunmaktadır. Örneğin, sosyal öğrenme kuramına dayanan şiddetin nesiller arası aktarıldığına yönelik hipotez, zorlayıcı ve caydırıcı kişilerarası davranışların, kişinin kendi ailesindeki şiddetli etkileşimler yoluyla öğrenildiğini öne sürmektedir (O'Leary, 1988). Aile bağlamında şiddete tanık olmak veya maruz kalmak, çocuğa, kişinin memnuniyetsizliğini ifade etmesine, sorunları çözmesine ve başkalarını kontrol etmesine olanak sağladığı sürece, şiddetin potansiyel olarak pekiştirici ve işlevsel olduğunu öğretebilir. Şiddet aynı zamanda itici, çatışma yüklü ortamların varlığının azalmasına ve öz-yeterlik duygularında artışa sebep olarak ani pekiştirme ile

de sonuçlanabilmektedir (Wekerle ve Wolfe, 1999). Çocuklukta yaşanan istismarın veya ebeveynler arası şiddetin suç işleme riskini artırdığına dair bazı kanıtlar olsa da (Fang ve Corso, 2007; Linder ve Collins, 2005), kanıtlar sınırlıdır ve flört şiddetine yol açan daha karmaşık bir dizi faktör önerilmektedir. Sonuç olarak köken ailedeki şiddet davranışının modellenerek taklit edilmesi, yaşamın ilerleyen yıllarındaki flört şiddetini açıklamak için yeterli görülmemektedir (Follette ve Alexander, 1992). Basit modelleme kavramı, şiddeti anlamamıza katkı sağlasa da sınırlılığı nedeniyle şiddeti açıklayacak farklı yordayıcılara ihtiyaç duyulmaktadır.

2.1.6.2. Feminist kuram

Feminist kuram, ataerkilliğin ve kadınlara yönelik baskının kültür ve toplumla iç içe olduğunu öne sürmektedir (Taylor ve Jasinski, 2011) ve bunu kadınların mağdur edilmesinin esas sebebi olarak görmektedir (McPhail vd., 2007). Bu kuram erkekleri şiddetin faili, kadınları ise şiddetin kurbanı olarak görmektedir (Gilfus vd., 2010; McPhail vd., 2007). Feminist kurama göre erkekler kadınlar üzerinde güç ve kontrol sahibi olmayı kendilerinde hak görmektedirler. Bu hak iddiaları kadın partnerlerine şiddet uygulamalarının temel nedenini oluşturmaktadır (Taylor ve Jasinski, 2011; Stets ve Pirog-Good, 1987). Bu görüşe göre erkekler şiddeti partnerleri üzerinde kontrol yöntemi olarak kullanmaktadır. Uyguladıkları bu şiddet ile partnerleri üzerinde tahakküm kurma, onlara kendilerinden bağımsız bir birey olma hakkı tanımama gibi sonuçlar elde etmek istemektedirler. Kadınlar üzerindeki bu tür bir kontrol ve gücün kaybedilmesi, erkeklerin kadınlara şiddet uygulamasına, hatta kadın cinayetleri işlemesine neden olabilmektedir. Kadınların flört ilişkilerinde var olabilecek sadakatsizlik ihtimalleri veya ilişkiyi sonlandırma ihtimalleri erkekler için bu kontrolün kaybedildiğinin bir işareti olarak algılanmaktadır. Nitekim kadınlar için en yüksek kadın cinayeti riski, ilişkiyi bitirme girişimleri ve ayrılıktan sonraki ilk dönemde oluşmaktadır (Taylor ve Jasinski, 2011).

Erkekler, flört ilişkisinde sahip olduklarına inandıkları kontrol hakkına dayanarak şiddet uygulamalarını normalleştirmekte ve hakları olarak görmektedirler. Benzer şekilde erkeklerin kadınlar üzerinde gördükleri kontrol ve cinsel tatmin hakkı, partnerlerini cinsel ilişkiye zorlamalarına yol açabilmektedir. Bu tür cinsel şiddet, aslında yabancılar veya tanıdıklardan ziyade partnerler arasında görülmektedir. Ancak flört ilişkilerinde "tecavüz" tanımlaması daha karmaşık olmaktadır. Ayrıca, kadınların

partnerlerine ve genel olarak ilişkilerine daha fazla güvenmeleri, cinsel şiddeti zararsız davranışlar olarak yorumlamalarına yol açabilmektedir (Lloyd, 1991).

Feminist kuramda yer alan cinsiyet eşitsizliği görüşü, flört şiddeti ve kadın cinayetleri arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır. Erkekler kadınlara yönelik şiddet uygulayarak ayrıcalıklı konumlarını korumaya çalışmaktadır. Ataerkil sistemlerde şiddet, erkeklerin güçlerini korumalarına ve kadınların ikincil konumlarını pekiştirmelerine yardımcı olan bir araç olarak kullanılmaktadır (Taylor ve Jasinski, 2011). Erkekler, ilişkilerde avantajlı konumlarını korumak için çeşitli stratejiler kullanmakta ve davranışlarına yanıt olarak çok az sosyal sonuçla karşılaşmaktadır (Gilfus vd., 2010). Bu sebeple flört ilişkisinde şiddet, kadınların ikincil konumda olduğuna dair uzun süredir devamlılığını koruyan, sosyal ve kültürel olarak da kabul edilen ataerkil düşünce sisteminin bir ürünüdür (Taylor ve Jasinski, 2011). Bu ataerkil yapı içinde erkekler erkekliklerini ispatlamak (McHugh, 2005) ve üyesi oldukları sosyal gruplarının onayını almak için şiddete yönelmektedir (Lloyd, 1991). Bu kuram kadınların şiddet mağduru olmalarının esas sebebinin cinsiyetleri olduğunu belirtmektedir. Flört ve evlilik ilişkileri de, kadınların erkeklerden şiddet görme olasılıklarını arttıran ve şiddetin daha fazla teşvik edildiği ortamlar olarak görülmektedir (Taylor ve Jasinski, 2011).

Kadınların toplumda erkeklerle eşit olmayan konumu, erkeklerin ayrıcalıklı muamele görmeyi beklediği flört ilişkilerinde yeniden yaratılmaktadır (Gilfus vd., 2010). Buna bağlı olarak flörtün doğası kadınlar ve erkekler için aynı anlama sahip değildir (Lloyd, 1991). Özellikle cinsiyet rollerine dayalı düşünce sistemine dayalı toplumlarda flört ilişkisinde erkeklerin ilişkiyi başlatan taraf olması ve ilişkinin kontrolü elinde tutması beklenmektedir. Kadınlardan beklenen ise partnerlerine veya ilişkilerine sadık olmak ve ilişkinin sürekliliğini sağlamaktır. Bu görüşe göre; evlilik kadınlar için vazgeçilmez olarak görülürken, erkekler için durum böyle olmamaktadır. Çünkü ilişkilerde sadakat ve bağlılık gibi özellikler erkek olmaya yüklenen cinsiyet rollerine uygun değildir. Bu çerçevede toplumda evliliğe yüklenen anlamın ve atfedilen önemin büyük olması kadınları şiddet içeren ilişkilerde kalmaya zorlamaktadır (Lichter ve McCloskey, 2004). Ataerkil düşünce yapısının hakim olduğu toplumlarda kadınlar fiziksel ve cinsel şiddete karşı kendilerini korumak amacıyla kendilerinden beklenen davranış kalıplarına uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Bir başka ifade ile bu toplumsal yapı içinde kadınlar erkek şiddetinden korktukları için tek başlarına dışarı

çıkılmamak, yabancı bir erkekle görüşmemek, dikkat çekmeyen kıyafetler giyinmek, yüksek sesle gülmemek, eve erken dönmek gibi beklentilere boyun eğmekten başka bir yol bulamamaktadır. Bu da kadınların bağımsızlıklarını zedelemektedir (Shen, Chiu ve Gao, 2012).

Feminist kuram, 1970'lerden bu yana flört şiddeti ve aile içi şiddeti açıklamak için yaygın olarak kullanılırken, bir yandan da eleştirilmektedir. Eleştirilmesinin temel nedeni kadınların partnerlerine uyguladıkları şiddeti nefsi müdafaa olarak görmesi ya da aynı cinsiyetten çiftler arasında geçen bir vaka olarak ele alması ve bu tür şiddet vakalarına sınırlı bir şekilde yer vermesidir (Gilfus vd., 2010; McPhail vd., 2007). Oysa Makepeace (1983) tarafından ortaya konulan bulgularla tutarlı olarak üniversite öğrencileri arasında flört şiddeti üzerine yapılan ilk araştırmalar, kadınların da fiziksel flört şiddeti uyguladığını öne sürmektedir. Kadınların flört şiddeti uygulaması ve aynı cinsiyetten çiftler arasında şiddetin varlığına ilişkin sonuçlar, erkeklerin fail ve kadınların kurban olduğu görüşüyle çelişmektedir (Frieze, 2008). 1970'lerden beri ortaya konulan kadınların uyguladığı şiddete dair bulgular, flört şiddetine ilişkin feminist görüşlere meydan okumakta ve şiddeti açıklamak için kullanılan mevcut teorilerinin yeterli olmadığını vurgulamaktadır (McHugh, 2005). Kadınların şiddet uyguladığı gerçeği, bazı feminist akademisyenler tarafından göz ardı edilse de feministlerin bazılarının kadınların flört şiddeti uyguladıklarını kabul etmesi ve araştırması önemlidir (Brush, 2005; McHugh, 2005). Flört şiddetinin cinsiyetler arası benzerlik ve farklılıklarını göz ardı etmenin herhangi bir cinsiyet açısından faydası olduğu söylenemez (Frieze, 2008). Aksine bu tutum kadınların erkek şiddetinin pasif kurbanları olduğu yönündeki görüşün kabulü anlamına gelebilmekte ve kadınları eylemsiz, pasif, kurban rolünde bırakabilmektedir (Brush, 2005).

Özetle, feminist teori, şiddetin, toplumumuzun kadınlara ve erkeklere dayattığı rollerle ilgili güç dengesizliklerinden kaynaklandığını savunmaktadır. Bu nedenle bu teoriye göre ataerkil toplum yapısı, kadın ve erkeğin toplumdaki yeri ve toplumsal cinsiyet rolleri hakkında farkındalık yaratmak şiddetin önlenmesi için önleyici ve önemli olmaktadır (Gündüz, 2019).

2.1.6.3. Güç Teorisi

Güç teorisi, erkekler ve kadınlar arasındaki güç dağılımındaki eşitsizliği vurgulamaktadır. Bu teori, flört ilişkilerindeki güç dengesizliğinin cinsiyet ayrımcılığına

bağlı olduğunu ve bu ayrımcılığın flört şiddetine yol açabileceğini savunmaktadır (Hutchinson, 2012). Feminist yaklaşım ataerkil sistemden kaynaklanan güç farklılıklarını vurgularken, güç teorisi aile sistemi içindeki güç farklılıklarını vurgulamaktadır. Feminist kuramda altı çizilen güç çatışmaları, flört şiddeti hakkındaki inançlar ve cinsiyet eşitsizliği gibi tüm faktörlerin flört şiddetini etkilediği kabul edilmektedir. Farklı olarak güç kuramı, aile yapısının da kültür, cinsiyet rolleri ve ataerkil toplumsal yapı gibi şiddeti etkileyen önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Ailede yer alan psikolojik ve sosyal stres faktörler (örneğin maddi sıkıntılar) gerilime neden olmakta ve şiddet için bir risk faktörü haline gelmektedir (Straus, Gelles, ve Steinmetz, 2017). Bu gerginlikler güç eşitsizliği ile birleştiğinde bireylerde saldırganlık duygusunu tetiklemektedir (Sagrestano, Heavey ve Christensen, 1999; Straus, 1977). Bu doğrultuda flört ilişkilerinde partnerler arasındaki güç dengesizliği de gerilimi artırmakta ve şiddet için bir bağlam oluşturabilmektedir.

Ailede şiddete maruz kalmak ya da tanık olmak da bireylerin flört şiddeti uygulama olasılığını artırmaktadır. Şiddet, aile üyelerinin inanç ve tutumlarıyla desteklendiğinde, bu tutum flört şiddeti için bir risk faktörü haline gelmektedir (Straus, 1977). Yapılan bir araştırmaya göre “güç” ve “şiddet” arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır ve güç kavramının tüm şiddet türleri üzerinde farklı etkileri olmaktadır (Kapıcıoğlu, 2008). Ancak güç teorisi üzerine çok sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle güç teorisi flört şiddetini açıklamada yetersiz kalabilmektedir. Flört şiddetini çok boyutlu olarak açıklamak için güç teorisi üzerine yeni araştırmalara ihtiyaç olduğu düşünülmektedir (Bell ve Naugle, 2008).

2.1.6.4. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramının yaratıcısı olan Bowlby (1969) bağlanmayı hayatta kalma hedefiyle gerçekleştirilen biyolojik bir refleks olarak tanımlamaktadır. Bu kuram çocukların ebeveynlerine bağlanmasını kolaylaştıran ve izin veren duygusal yapılara odaklanmaktadır (Bowlby, 1973). Kurama göre güçlü duygusal bağlar kurma eğilimi insan doğasının bir parçasıdır ve bu eğilim yenidoğanda doğuştan bulunmaktadır. Bağlanma davranışı bebek için bakım ve güvenlik sağladığından, bağlanmanın oluşumu bebek için hayati önem taşımaktadır. Bağlanma figürü ve bebek arasındaki bu içgüdüsel yakınlık bağlanma ilişkisini kurmaktadır. Bowlby, bağlanmanın dört aşamada gerçekleştiğini belirtmektedir. Ancak aşamalar halinde gerçekleşse de bağlanma, belirli

bir yaşı ve zamanda biten bir davranış biçimi değildir. Yani bağlanma belirli bir anda ve noktada sonlanan bir süreç değil yaşam boyu devam eden bir yolculuktur. Bağlanma yaşla birlikte azalsa da insan yaşamındaki bazı tetikleyici ve kritik durum ve olaylarda etkileri ortaya çıkabilmektedir. Anne genellikle bağlanma figürü olarak gösterilmektedir ancak bu figür anne olmak zorunda değildir. Bebek ihtiyaç duyduğu yakınlığı diğer insanlarla da kurabilmektedir (Bowlby, 1969). Gander ve Gardiner (1995) bağlanmayı, ebeveynlerle gerçekleştirilen karşılıklı ve birbirini destekleyici bir etkileşim olarak tanımlamaktadır. Bu etkileşim bakım verenin bebeğin ihtiyaçlarını karşılamasıyla birlikte zaman içerisinde gelişmekte ve güçlenmektedir. Bu nedenle bebeğin bağlandığı ilk kişi onun güven kaynağı olması yönünden önem arz etmektedir. Bebeğin bağlanma figürü ile güvenli bir bağlanma gerçekleştirmesi bebekte zamanla “dünya güvenli bir yer” algısının oluşmasına yol açmaktadır. Bu algı gelecekte sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilme olasılığını güçlendirmektedir (Rothbaum vd., 2012).

Ainsworth'a (1978) göre bağlanma stilleri güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanmadan oluşmakta ve çocukların bağlanma figürlerinden ayrılma davranışlarına göre gruplanmaktadır. Hazan ve Shaver (1987), çocukların bağlanma stillerinin diğer insanlarla olan ilişkilerini şekillendireceğini söylemektedir. Güvenli bağlanan bireyler, ilişkilerini güvenli olarak tanımlamakta, işlevsel ilişki kalıplarına sahip olmakta ve diğerleriyle sağlıklı iletişim kurmaktadır. Kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler, güvenli bağlanan bireylere göre ilişkilerini daha güvensiz olarak tanımlamaktadırlar. Bowlby (1969), bebeklerin ilk bakıcılarıyla yaşadıkları deneyimler sonucunda zihinlerinde temsiller oluşturduklarını ve ilişkilerini bu temsillere dayalı olarak sürdürdüklerini belirtmektedir. Çocukların gelecekteki ilişkileri, aileleriyle olan etkileşimlerinden etkilenmektedir. Diğer bir deyişle insanlar partnerlerini aileleriyle olan ilişkilerine ve bu ilişkilerde oluşan zihinsel temsillere göre seçmektedirler (Waters vd., 1993).

Bağlanma ile ilgili yapılan birçok araştırmada çocukluk yaşantıları üzerinde durulmaktadır. Bu araştırmalardan birinde annesini kaybetmiş ya da annesinden ayrılmış çocukların bu kayıp deneyimine dair acılarının uzun bir süre devam ettiği ortaya konulmaktadır (Robertson, 1973). Bireylerin ilk romantik ilişki deneyimleri, ebeveynleri ile olan ilişkilerinden fazlasıyla etkilenmektedir (Hazan ve Shaver, 1987). Bebeklik döneminde sağlıklı bir bağlanma oluşmadığında bireyler yaşam alanlarında pek çok farklı zorlanma yaşamaktadırlar. Sağlıksız akran ilişkileri, suça ve şiddete

eğilim, empatik düşüncenin azalması, yakın ve güvenli ilişkiler kuramama ve olumsuz benlik algısına sahip olma bu zorluklardan bazılarıdır (Senemoğlu, 2007). Bağlanma stilleri, bireylerin ilişkilere ilişkin inançları, sevgi biçimleri ile doğrudan ilişkili olmaktadır. Sonuç olarak bağlanma kuramı, yalnızca bakıcıyla olan ilişkiyi ve bebeğin duygusal tepkilerini içermekle kalmaz, aynı zamanda yetişkinlikte romantik ilişkilerin varlığını, yokluğunu ve doğasını anlamak için de bir açıklama sunmaktadır (Çelik, 2004). Bu bağlamda flört ilişkilerinde şiddet olgusunun bağlanma kuramı çerçevesinden incelenmesi önemli görülmektedir.

İnsanlar yaşadıkları ilişki deneyimlerinden işlevsel ve işlevsiz pek çok şey öğrenmekte ve bu edindikleri deneyimler sonraki ilişkilerini etkileyen önemli bir faktör olabilmektedir. Bağlanma kuramı, romantik ilişki içinde olan bireylerin geçmiş deneyimlerini ilişkilerine nasıl taşıdıklarını inceleyen bir rehber sunmaktadır (Collins, 1996). Hazan ve Shaver'a (1987) göre, bakım verenin tutarsız ve geç bakımı sağlıklı ilişkiler zemin hazırlarken sağlıklı ilişkiler çocuklukta tutarlı ve zamanında bakımdan kaynaklanmaktadır. İstikrarlı ve duyarlı tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları ile daha sağlıklı ilişkiler kurduğunu ve bu çocukların gelecekte romantik partnerleri ile daha sağlıklı ilişkiler kurabileceklerini belirtmektedirler. Güvenli bağlanma stiline sahip bireyler sevgi dolu ve uzun süreli ilişkilere sahipken, güvensiz bağlanma stiline sahip bireyler daha kıskanç ve duygusal olarak dengesiz olmaktadır. Bakım verenleri tarafından ihtiyaçlarına cevap verilmeyen ya da ihtiyaçlarına tutarsız bir şekilde cevap verilen bireylerin sağlıklı ilişkiler kurdukları belirtilmektedir. Bireyler, romantik ilişki deneyimlerini çocuklukta bağlanma deneyimleri ile eşleştirmekte ve buna göre hareket etmektedirler. Güvensiz bağlanan bireylerin duygularını kontrol edemedikleri ve cinsiyet fark etmeksizin flört ilişkilerinde şiddet gösterme eğilimine sahip oldukları belirtilmektedir (Fraley ve Shaver, 2000). Romantik ilişkilerde bireylerden birinin veya her ikisinin güvensiz bağlanması, flört şiddeti yaşama riskini artırmaktadır (Yarkovsky, 2016). Bu kişiler, romantik ilişkilerinde taciz edici ve şiddet içeren davranışlarda bulunmaktadır. Ayrıca güvensiz bağlanan bireyler partnerlerine karşı kompulsif davranışlar sergilemekte, çatışma ve problem çözme becerilerindeki eksiklikler nedeniyle partnerlerini aşağılamakta ve tehdit etmektedirler. Baskın olmaya çalışmakta ve ortaklarına baskı uygulamaktadırlar. Bu davranışlar genellikle saldırganlık ve şiddete neden olmaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2007). Güvensiz bağlanma stiline sahip kişiler, çatışma çözmeye dair daha az inanca sahip olmakla birlikte partnerleriyle

yaşadıkları çatışmalardan daha fazla etkilenmektedirler (Creasey ve Hesson-McInnis, 2001). Buna ek olarak güvensiz bağlanma stiline sahip erkekler flört ilişkisinde kadınlara göre daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadır (Lawson, 2012).

Araştırmacılar kaygılı bağlanmanın aile içi şiddete maruz kalma ve zayıf anne bakımı ile ilişkili olduğu, kaçınmacı bağlanmanın ise bakıcıyla zayıf bir ilişki ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Tussey vd., 2018). Bu bağlanma stillerine sahip bireylerin flört şiddetine maruz kalma olasılığının daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Weiss ve Sampson, 1986). Benzer şekilde yakın zamanda yapılan bir çalışma kaygılı bir şekilde bağlanan, partnerlerine karşı güvensiz, kıskanç ve sadakatsizlikten şüphelenen kişilerin psikolojik flört şiddeti kullanma olasılığının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Toplu-Demirtaş, Akçabozan-Kayabol ve Fincham, 2022). Literatürde kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin, partnerlerine karşı taciz edici, saldırgan ve tatmin edici olmayan tutumlar gösterebileceği ifade edilmektedir. Bu durum romantik ilişkilerde bazı sorunlara yol açabilmektedir. Çocukluklarında kaygılı bağlanma geliştiren kişiler, partnerlerinin reddedilme belirtilerini tam olarak anlamayabilmekte ya da var olan belirtileri olduğundan daha reddedici algılayabilmektedirler. Bu nedenle flört ilişkilerinin sonlanma aşamasında partnerden uzaklaşmak yerine aşırı yakınlık göstermektedirler (Hocking, Simons ve Surette, 2016). Ayrıca Follingstad ve ark. (2002) kaygılı bağlanma tarzının bireylerde öfkeyi tetiklediğini ortaya koymaktadırlar. Reddedilme ve terk edilme korkusuna rağmen ilişkiyi sürdürmek kişide kaygı yaratır ve bu kaygı öfkelenmeye neden olmaktadır. Bireyler kaygı ve öfke duygularıyla partnerlerini kontrol etmek istemekte, dolayısıyla psikolojik flört şiddeti uygulamaktadırlar. Ayrıca kaygılı bağlanma stiline, lisans öğrencileri arasında flört ilişkilerinde dijital şiddetle ilgili davranışları yordadığı ifade edilmektedir (Strawhun vd., 2013). Bu bulguyla tutarlı sonuçlar ortaya koyan bir başka yakın zamanlı çalışmada kaygılı bağlanma düzeyi ile ikili güvensizlik, partner sadakatsizliği beklentisi, kıskançlık ve dijital flört şiddeti arasında ilişki olduğu ortaya konmaktadır (Toplu-Demirtaş, Akçabozan-Kayabol ve Fincham, 2022).

Diğer yandan, kaçınan bağlanma stiline sahip kişiler genellikle bir çatışma durumunda tartışmaktan kaçınmaya çalışmaktadırlar. Bu kişiler kendilerini korumak ve eşleriyle daha derin bir etkileşimden kaçınmak için baskın davranışlar sergilemektedirler. Bu baskın davranışlar flört şiddetine de neden olmaktadır (Shi, 2003). Yakın zamanda Türkiye’de yapılan bir çalışma bağlanma biçimleri ile öfke

arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışma sonuçları Güvenli bağlanma stiline sahip öğrencilerin öfke düzeylerinin düşük, öfke kontrol düzeylerinin yüksek olduğu ortaya koymaktadır (Alyıldız ve Elkin, 2016). Evli çiftler üzerinde yapılan bir başka araştırmada evlilikte şiddet davranışı sergileyen erkeklerin güvensiz bağlanma stiline sahip oldukları ortaya konmaktadır. Yine aynı araştırmada güvenli bağlanan eşlerin, güvensiz bağlanan eşlere göre şiddete daha az eğilimli olduğu görülmektedir (Babcock vd., 2000). Ancak araştırmacılar flört şiddetinin bağlanma kuramı çerçevesinde incelenmesi açısından güvenli bağlanan bireylerin flört şiddeti yaşantılarına yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadırlar (Shorey vd., 2008).

Tüm bu bilgiler ışığında bebeklik ve çocukluk dönemlerinde bakım verenlerle kurulan ilişkinin gelecekteki kişilerarası ilişkilerin ve flört ilişkilerinin dinamiğini ve içeriğini yordamada önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Özellikle güvenli bağlanan bireylerin flört ilişkilerinde deneyimledikleri şiddete dair araştırmaların devam etmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.1.6.5. Evrimsel Bakış Açısı

Flört şiddetini açıklamak için ele alınan kuramsal bakış açılarından bir diğeri de evrimsel bakış açısıdır. Bu bakış açısında ele alınan iki önemli kavram bulunmaktadır. Bunlardan ilki eş değeri tutarsızlığı ve diğeri de cinsiyet içi rekabettir. Eş değeri; fiziksel çekicilik, dışa dönük olma, ev ve çocuk isteme gibi özellikleri kapsayan, üreme zindeliği sergileyen sahip olduğumuz özelliklerin toplamını ifade etmektedir (Keys ve Bhogal, 2018). Yüksek eş değeri, yani bu özelliklerin çoğuna sahip olanlar eş seçiminde arzu edilen yüksek kaliteli özelliklere sahiptirler. Eş değeri tutarsızlığı ise bir bireyin partneri ile arasındaki eş değeri farkını belirtmektedir (Bhogal ve Howman, 2019). Eş değeri tutarsızlığı; affetme, kıskançlık, kontrol, manipülasyon, hediyeler alma gibi pek çok eş tutma taktiklerini öngörmektedir (Sidelinger ve Booth–Butterfield, 2007; Sela vd., 2017). Bu taktikler partnerlerin kaçak avlanmasını yani başka bir eş bulmasını ve sadakatsizliğini önlemek için geliştirilmektedir (Bhogal ve Howman, 2019). Alan yazında var olan sınırlı çalışmalar eş değeri tutarsızlığının flört şiddeti failliğini yordadığını ortaya koymaktadır (Bhogal, Rhead ve Tudor, 2019; Bhogal, Tudor ve Hira, 2021). Evrimsel bağlamda flört şiddetini ele alan çalışmalarda değinilen önemli kavramlardan bir diğeri de cinsiyet içi rekabet olduğu görülmektedir. Cinsiyet içi rekabet; her cinsiyetin romantik partnerleri çekme ve üreme başarısını artırmaya

çalışırken aynı cinsiyetten olan romantik rakiplere karşı karşılaştığı rekabet olarak tanımlanmaktadır (Keys ve Bhogal, 2018). Araştırmalar yüksek düzeyde cinsiyet içi rekabete girenlerin, kendilerinden daha cazip olduğunu düşündükleri eşlerle değiştirilmekten korktuğunu ve bu rakiplere karşı saldırganlık eylemlerine giriştiklerini ortaya koymaktadır (Keys ve Bhogal, 2018; Miner vd., 2009). Flört şiddetini evrimsel bakış açısı bağlamında ele alan sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Var olan araştırmalar cinsiyet içi rekabetin flört şiddeti uygulamanın yordayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır.

2.2. Flört İlişkisinde Dijital Şiddet

Gençlerin Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (BİT) erişimi son yıllarda katlanarak artmakta ve bu teknolojiler kişisel, sosyal ve ekonomik koşullarda önemli bir ilerleme olarak kabul edilmektedir (Gámez-Guadix, 2014). Uluslararası bir sosyal medya ajansı olan We Are Social'ın (Kemp, 2020) raporuna göre Ocak 2020'de dünya genelinde 4,54 milyar, Türkiye'de 62,07 milyon internet kullanıcısı, dünya çapında 3,8 milyar, Türkiye'de 54 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Dünya genelinde insanlar Facebook, WhatsApp, Instagram, Twitter ve WeChat gibi dijital iletişim ve medya araçlarında günde 2 saat 24 dakika geçirirken Türkiye'de günde 2 saat 51 dakika geçirmektedirler. Bu rapor 2022 yılında güncellenmiş ve Dünya genelinde internet kullanıcı sayısının 4,95 milyara, Türkiye'de ise 69,95 milyona yükseldiği; aktif sosyal medya kullanıcı sayısının ise dünya genelinde 4,62 milyara, Türkiye'de 68,9 milyona ulaştığı belirtilmiştir (Kemp, 2022). Bununla birlikte bir günde sosyal medyada geçirilen süre dünya genelinde 2 saat 27 dakikaya, Türkiye'de ise 3 saat 31 dakikaya yükselmiştir. Günümüzde Facebook en çok kullanılan sosyal medya platformu olma özelliğini korumaktadır. Bireyler bu sosyal medya platformlarını aileleri ile iletişimde olmak, haber okumak ve boş vakit geçirmek gibi amaçlarla kullandıklarını belirtmektedir (Kemp, 2022).

Dijital alan, flört ilişkileri de dahil olmak üzere yeni kişilerarası ilişkiler kurmak için çok esnek ve çekici bir bağlam olarak görünmektedir. Literatür, günümüzde gençlerin flört ilişkilerini geliştirmek ve sürdürmek için metin mesajları, e-postalar, cep telefonları, farklı sosyal ağlar aracılığıyla mesajlar ve web kameraları gibi çok çeşitli dijital araçlar kullandığını göstermektedir (Burke vd., 2011). Dijital araçları kullanmak gençlerin sosyalleşme, özdenetim, hoşgörülü olma, başkalarına saygı duyma ve

duygularını ifade etme becerilerini geliştirmekte, yalnızlığı ve sosyal kaygıyı azaltmaktadır (Ando ve Sakamoto, 2008). Ancak dijital araçların gençlerin gelişiminde olumsuz etkileri olduğu da belirtilmektedir (Pujazon-Zazik ve Park, 2010). Spesifik olarak, bu teknolojileri kullanmak gençleri daha erişilebilir hale getirmekte ve kişilerarası müdahaleye karşı daha savunmasız duruma düşürmektedir (Burke vd., 2011). Bu da siber taciz, siber zorbalık ve dijital flört şiddeti gibi farklı mağduriyet türlerini besleyebilmektedir.

Son yıllarda yapılan araştırmalar internetin taciz ve saldırganlığı kolaylaştırıcı etkilerine dikkat çekmektedir (Werner vd., 2010; Xu vd., 2015). Bu kolaylaştırıcı etkilerden birini ise dijital ortamın anonimliği oluşturmaktadır. Anonimlik bireylerin kendi eylemlerinin sonuçlarını sorgulama ya da sorumluluk alma davranışlarını azaltmaktadır (Peris vd., 2002; Zimbardo, 1970). İnternetin taciz ve saldırganlığı kolaylaştırıcı yönlerinden bir diğeri ise sözlü ve yazılı bağlamlarının bireylerin birbirlerini anlamalarını sağlamada yeterli olmamasıdır. Bu etkilerin yanı sıra teknolojinin gelişmesiyle doğru orantılı olacak şekilde bireylerin her yerden bağlantıda kalması ve her an erişilebilir olması şiddet davranışları üzerinde kolaylaştırıcı etkiye sahip olmaktadır. Buna bağlı olarak internet ve gelişen teknolojilerle birlikte daha önce şiddet davranışı olarak ele alınmayan davranışlar internetin bu özelliklerinden dolayı şiddet kapsamına dahil edilmektedir (Morelli vd., 2016). Flört şiddetinde teknoloji kullanımı, dijital flört şiddeti (DFŞ) teriminin geliştirilmesine yol açmaktadır. DFŞ, gelişmekte olan bir çalışma alanıdır ve mevcut literatür, bunu, flört şiddetinin yeni bir biçimi olarak görmektedir.

2.2.1. DFŞ'nin tanımı ve doğası

Dijital flört şiddeti kişinin partnerini teknoloji ve sosyal medya aracılığıyla kontrol etmesi, taciz etmesi, takip etmesi ve kötüye kullanmasıdır (Reed, Tolman ve Ward, 2017; Zweig vd., 2014). DFŞ alan yazında, teknoloji destekli flört şiddeti (Stonard, 2020), elektronik saldırganlık (Bennett vd., 2011; Draucker ve Martsolf 2010), siber flört istismarı (Van Ouytsel vd., 2016; Zweig vd., 2013), dijital flört istismarı (Reed vd., 2021; Tompson, Benz ve Agiesta, 2013), siber flört istismarı (Branson ve March, 2021; Caridade, Braga ve Borrajo, 2019), elektronik flört şiddeti (Hinduja ve Patchin, 2011) gibi pek çok farklı isimle yer almaktadır. Kullanılan farklı kavramlara rağmen alan yazında dijital flört şiddeti kapsamında tanımlanan davranış

biçimleri birbirleriyle paralellik göstermektedir. DFŞ; dijital medya aracılığı ile romantik partnere hakaret, tehdit, partnerin sosyal medya ve hesaplarındaki kişisel mesajlarına izinsiz erişim, partnere çıplak bir resmini göndermesi için baskı yapma gibi psikolojik ve duygusal doğaya sahip geniş çapta istismar edici davranışları içermektedir (Borrajo vd., 2015; Zweig vd., 2014).

2.2.2. DFŞ'nin türleri

DFŞ konusunda yapılmış çalışmalarda ele alınan ve çalışmalar sonucunda elde edilen davranış kalıpları 2 ana başlık altında toplanmaktadır. Bu başlıklar Duygusal/psikolojik DFŞ ve cinsel DFŞ şeklinde belirtilmektedir (Van Outysel vd., 2016).

2.2.2.1. Duygusal/psikolojik DFŞ: Duygusal DFŞ dolaylı ve doğrudan saldırganlık yolu ile yapılabilmektedir. Dolaylı saldırganlık boyutunda kontrol edici davranışlar, doğrudan saldırganlık boyutunda ise tehdit ve aşağılama davranışları yer almaktadır. Aşağıda bu davranışların hangileri olduğu kategorize edilmiş şekilde sunulmuştur.

Kontrol davranışları (Dolaylı saldırganlık): Bu davranışlar üstü kapalı ya da örtük saldırganlık içerdiği için bireyler kendilerine şiddet uygulandığını fark edemeyebilir.

- Flört partnerinin cep telefonunu, sosyal ağ mesajlarını, metin mesajlarını, e-posta mesajlarını okumak
- Flört partnerini kontrol etmek için cep telefonu, sosyal medya veya e-posta hesaplarının şifrelerini bilmeyi talep etmek
- Partnerin ne yaptığını ve kiminle ne yaptığını tekrar tekrar sorarak romantik partnerin nerede olduğunu kontrol etmek (Borrajo vd., 2015; Sánchez vd., 2015; Zweig vd., 2014).
- Romantik bir partnerin çevrimiçi profil sayfasının durum güncellemeleri ve arkadaşlar listesi hakkında sorular sormak ve bunları kontrol etmek veya sosyal medya hesaplarından bazı arkadaşlarını silmesini istemek (Hancock vd., 2017; Hinduja ve Patchin, 2011; Reed vd., 2016).
- Romantik partneri kontrol etmek için aşırı aramak veya mesaj atmak (Cheyne ve Guggisberg, 2018).
- Telefon aramalarına, kısa mesajlara veya sosyal medya gönderilerine cevap vermediğinde partnere kızmak veya üzülme (Zweig vd., 2014).

- Romantik partnerin nerede olduğunu kontrol etmek için teknolojik uygulamalar, GPS, casus yazılım kullanmak (Ellyson vd., 2021).
- Romantik partnerin ya da eski partnerin bilgisayarına virüs bulaştırmak (Draucker ve Martsolf, 2010; Hinduja ve Patchin, 2011; Zweig vd., 2014).

Tehdit ve aşağılama (Doğrudan saldırganlık): Bu davranışlar sözel saldırganlığın elektronik ortama taşınmış biçimi olarak tanımlanabilir. Doğrudan bireyi hedef alan şiddet davranışlarını içerdiği için kolayca fark edilebilirler.

- Romantik partneri durum güncellemeleri, duvar yazıları göndererek veya resimler veya sosyal medya profil sayfaları oluşturarak dedikodular yaymak, aşağılamak (küfrederek veya isim takarak) (Borrajo vd., 2015; Zweig vd., 2014).
- Tehdit edici metin mesajları veya e-posta mesajları göndermek (Hancock vd., 2017).
- Partnerin fotoğraflarını veya videolarını çekmek izinsiz dağıtmak (Ellyson vd., 2021).
- Partnere telefonda bağırarak (Borrajo vd., 2015; Picard, 2007; Zweig vd., 2014).

2.2.2.2. Cinsel DFŞ: Bu boyutta yer alan davranışlar cinsel şiddet içermektedir.

Dolayısıyla flört ilişkisinde cinsel şiddetin elektronik ortamda uygulanması olarak da ifade edilebilir.

- Partnere istemediği halde cinsel içerikli resimler göndermek
- Partnere kendine ait cinsel içerikli resimler göndermesi için baskı yapmak (Zweig vd., 2014).
- Partneri, internet veya cep telefonu aracılığıyla kendi iradesine aykırı cinsel eylemlerde bulunmaya zorlamak
- Elektronik ortamda cinsel içerikli konuşmaya zorlamak (Sexting) (Drouin vd., 2015; Zweig vd., 2014).

2.2.3. Dijital flört şiddeti ve cinsiyet

DFŞ'ye dair çalışma alanlarından birisi bu olgunun cinsiyetlere göre farklılıklarıdır. DFŞ'nin cinsiyetler arasındaki farklılıklara dair çalışmalar sınırlıdır. Elde edilen bulgular birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Literatür incelendiğinde DFŞ uygulayıcısı ya da mağduru olan kişilerde cinsiyetler arasında anlamlı bir farka

rastlanmayan çalışmalar olduğu gibi (Borrajio vd., 2015; Finn, 2004; Giumetti, 2014; Leisring ve Wolford-Clevenger vd., 2016; Smith-Darden vd., 2017; Smith vd., 2018; Toplu-Demirtaş vd., 2020; Zapor vd., 2017) kadınlarda DFŞ mağduriyet oranlarının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Dick vd., 2014; Reed vd., 2017; Zweig vd., 2013; Zweig vd., 2014). Bunun yanı sıra bazı çalışmalarda ise DFŞ'nin belirli davranış kalıplarında ortaya çıkan cinsiyet farklılıklarına dair bulgular söz konusudur. Örneğin ergenlerle yapılan bir çalışmada DFŞ'nin cinsel DFŞ dışındaki türlerinde yaygınlık oranlarında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya koyulmaktadır. Bununla birlikte cinsel DFŞ mağduriyetinin kadınlarda anlamlı olarak daha yaygın olduğu ifade edilmektedir (Zweig vd., 2013). Benzer şekilde alan yazında yer alan başka çalışmalarda müdahaleci çevrimiçi davranışlar (Sánchez vd., 2015; Sánchez vd., 2017), sexting zorlaması (Smith-Darden vd., 2017), dijital cinsel zorlama (Reed vd., 2017) davranışlarında kadınların daha fazla mağduriyet bildirdikleri ifade edilmektedir. Türkiye'de yapılan bir başka çalışmada ise doğrudan saldırganlığa maruz kalma, doğrudan saldırganlık uygulama ve izleme ve kontrole maruz kalma alt boyutlarında erkekler daha yüksek puan alırken; izleme ve kontrol uygulama alt boyutunda kadınlar daha yüksek puan almışlardır (Bakır ve Kalkan, 2019).

Cinsiyete göre DFŞ uygulayıcısı veya mağduru olma oranlarının değişiklik göstermesinin yanı sıra DFŞ mağduriyetine verilen tepkiler de cinsiyete göre değişmektedir. Yapılan bir araştırmada erkekler daha yüksek DFŞ mağduriyet oranına sahip olmasına rağmen erkekler, flört partnerlerinden gelen müdahaleci davranışlardan kadınlardan daha düşük düzeyde sıkıntı bildirmektedirler (Bennett vd., 2011). Benzer şekilde DFŞ deneyimine yüklenen anlamların da cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin 23 gençle yapılan bir odak grup çalışmasında, kadınlar flört partnerlerinin ısrarlı izleme davranışlarını normalleştirme eğilimindeyken, erkekler kız arkadaşlarının onları ısrarlı izleme davranışlarından duydukları hayal kırıklığını ifade etmektedirler. Aynı çalışmada Kadınlar bazı potansiyel sonuçları olsa da şifre paylaşımını bir güven işareti olarak ele alırken, erkekler şifre paylaşımından daha fazla endişeyle söz etmektedirler (Lucero vd., 2014). Yakın zamanda yapılan nitel bir araştırma ise kadın ve erkeklerin " sexting (cinsel içerikli konuşma)" yapma oranlarının eşit olduğunu ancak kadınların bu konuşmayı yapmaları için daha fazla baskı gördüklerini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak kadınlar cinsel içerikli konuşma

yapmalarından dolayı eleştirel bir tutumla karşılaşmakta ve etiketlenmektedir (Lippman ve Campbell, 2014). Erkekler ise böyle bir eleştiri ve etiketlenmeye maruz kalmamaktadır. Bu bulgular cinsiyete dair çifte standart gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin, kadın ve erkeklerin eşit oranda dijital flört şiddeti davranışı bildirmelerine rağmen DFŞ'nin kadınları farklı şekillerde etkilediğini ortaya koymaktadır.

2.2.4. DFŞ'nin yaygınlığı

Flört şiddetinin internete, sosyal medyaya ve flört partnerleri arasındaki dijital iletişime yayılması, flört şiddetini önlemeye yönelik yeni zorluklar oluşturmaktadır. DFŞ son on yılda araştırmalara konu olan güncel bir çalışma alanı olmasından dolayı yaygınlığına dair yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. DFŞ davranışlarının yaygınlığına ilişkin tahminler, çalışmanın yapıldığı konum, araştırmada kullanılan dijital flört şiddeti tanımları ve katılımcıların yaşına göre değişiklik göstermektedir (Brown ve Hegarty, 2018; Hinduja ve Patchin, 2020; Reed vd., 2017; Zweig vd., 2013). DFŞ'nin yaygınlık oranları araştırmalar arasında farklılık göstermekle birlikte, araştırmalar üniversite veya kolej öğrencileri arasında yüksek düzeyde uygulama ve mağduriyet oranları bildirmektedir. Marganski ve Melander (2018), DFŞ'nin kontrol edilmesi zor bir ortamda meydana gelmesi ve fiziksel şiddet gibi görünür işaretlerinin olmaması nedeniyle yakın ilişki şiddetinin en yaygın deneyimlenen türü olduğunu öne sürmektedir. Yapılan bu çalışmada öğrencilerin % 73'ünün DFŞ türlerinden en az birini deneyimledikleri ortaya konmaktadır (Melanski ve Melander, 2018).

Benzer şekilde araştırmalar, bazı DFŞ biçimlerinin diğerlerinden daha yaygın olduğunu göstermektedir. Tehdit veya hakaret gibi doğrudan saldırgan davranışların mağduriyet yaygınlık oranları %10 ile %14 arasında değişmekte iken, gözetleme veya mahremiyet ihlali gibi kontrol ve izleme davranışlarının mağduriyet yaygınlık oranları %70 ile %80 arasında değişmektedir (Borrajo vd., 2015; Lara, 2020). Bir başka araştırmada da katılımcıların %53,8'i dijital izleme ve kontrol mağduriyeti, %46,3'ü dijital doğrudan saldırganlık mağduriyeti ve %32,2'si dijital cinsel zorlama mağduriyeti bildirmektedir (Reed vd., 2017). DFŞ deneyiminin yüz yüze şiddet ile birlikte deneyimlenme oranlarına dair yapılan araştırmalar da bulunmaktadır. Bu araştırmalar bu iki şiddet biçiminin birbirinden bağımsız olmadığını ortaya koymaktadır. Borrajo ve ark. (2015), DFŞ yaşamış katılımcılar arasında, son altı ayda ortalama 23 mağduriyet

yaşantısının bildirildiğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda üniversite örnekleminde hem dijital hem de yüz yüze flört şiddeti mağduriyetinin birlikte görüldüğünü tespit etmektedir (Duerksen ve Woodin, 2021). Zweig ve ark. (2013) çalışmalarında DFŞ'ni bildiren gençlerin %84'ünün aynı zamanda psikolojik flört şiddetinin de kurbanı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca DFŞ uygulayan gençlerin %73'ü psikolojik flört şiddeti uyguladığını belirtmektedir. DFŞ mağdurlarının %52'si aynı zamanda fiziksel flört şiddetine de maruz kalmakta ve bu kurbanların %33'ü cinsel flört şiddetine maruz kalmaktadır.

DFŞ'nin ilişkiler içinde karşılıklı olduğu, flört partnerlerinin genellikle hem fail hem de mağdur olduğu görülmektedir (Lara, 2020; Reed vd., 2016). Reed ve ark. (2016), katılımcıların yaşamları boyunca bir veya daha fazla DFŞ mağduriyeti yaşama yaygınlığını %74,1 ve bir veya daha fazla DFŞ davranışı uygulama yaygınlığını %69,5 olarak ortaya koymaktadırlar. Yaşam boyu deneyimlere paralel olarak, aynı çalışmada geçmiş yıl mağduriyet oranı %68,8 ve faillik oranı %62,6 olarak bildirilmektedir. Bu nedenle, DFŞ mağduriyeti, faillik ile pozitif olarak ilişkili bulunmaktadır. DFŞ'nin yaygınlığına dair yapılan araştırmalarda farklı DFŞ davranış biçimlerinin değişen yaygınlık oranları olduğu görülmektedir. Yapılan bir araştırmada katılımcıların yarısından fazlası, %58,3'ü izleme ve kontrol mağduriyeti yaşadığını, 49,2'si doğrudan saldırganlık mağduriyeti yaşadığını ve %36,4'ü cinsel zorlama mağduriyeti yaşadığını bildirdi. Katılımcıların yaşadığı en yaygın doğrudan saldırganlık davranışları, kaba veya incitici bir özel mesaj almaktı. Katılımcılar tarafından kullanılan en yaygın doğrudan saldırganlık davranışı, kaba veya incitici özel mesaj göndermekti. Araştırmaya katılanların en yaygın kullandığı cinsel DFŞ davranışı, rızası olmadan bir partnere cinsel veya çıplak bir fotoğrafını göndermek ve katılımcıların yaşadığı en yaygın cinsel DFŞ davranışı, cinsel içerikli konuşma yapmaya zorlanmaktı (Ellyson vd., 2021).

Burke ve ark. (2011) 804 üniversite öğrencisiyle yaptığı araştırmada gençlerin yaklaşık %50'sinin ilişkilerinde teknoloji yoluyla kontrol davranışları sergilediği görülmektedir. Bu davranışlardan en yaygın olanları partneri rahatsız ederek sürekli arama, arama geçmişini inceleme ve partnerin sosyal medya hesaplarını kontrol etme olarak bildirilmektedir. Christofides, Muise ve Desmarais (2009) 17-24 yaş arasında 308 yetişkin ile yaptığı araştırmada yaklaşık olarak her 10 öğrenciden birinin e-posta veya mesaj yoluyla partnerinden hakaret, aşağılama ve tehdit davranışlarına maruz kaldığını bildirmektedir.

Benzer şekilde başka bir araştırmada katılımcıların %36'sı gün içinde 10 veya daha fazla telefon görüşmesiyle partnerinin ne yaptığını ve nerede olduğunu kontrol ettiğini, %35'i kısa mesaj yoluyla bu günlük rutinlerden rahatsız olduğunu; katılımcıların %25'i e-posta, kısa mesaj, telefon görüşmesi, blog, çevrimiçi sohbet yoluyla partnerlerinden rahatsız edici sözler duyduğunu; %19'u partnerlerinin cep telefonu, e-posta, kısa mesaj, blog, Facebook gibi web sitelerini kullanarak kendileri hakkında dedikodu yaydığını; Katılımcıların %22'si istemedikleri halde cep telefonu veya internet yoluyla cinsel içerikli konuşma yapmaya zorlandıklarını; katılımcıların %11'i partnerlerinin kendilerine ait özel veya utanç verici resimler veya videolar yayınladığını; katılımcıların %17'si, partnerlerinin cep telefonu aramasına, e-postalarına veya kısa mesajlarına yanıt vermediklerinde eşlerinin neler yapabileceğinden korktuklarını, katılımcıların %10'u, eşleri tarafından e-posta veya kısa mesaj yoluyla fiziksel olarak tehdit edildiğini bildirmektedir (Picard, 2007).

2.2.5. Risk faktörleri

DFŞ'nin risk faktörlerine yönelik araştırmalar ve elde edilen bulgular şiddetin kökenini ve sonuçlarını daha bütüncül görebilmemize katkı sağlamaktadır. Bununla paralel şekilde önleme ve müdahale çalışmaları için önemli bilgi kaynakları haline gelmektedir (Sugarman ve Hotaling, 1991). Yapılan araştırmalarda DFŞ risk faktörleri fail ve mağdur için ayrı ayrı araştırılabildiği gibi hem fail hem mağdur için ortak risk faktörlerinin de olabileceği görülmektedir. Bu başlık altında fail olma ve mağduriyet için risk faktörleri ayrı ayrı ifade edilecektir.

Faillik için ele alınan başlıca risk faktörlerinden birisi bireylerin inançlarıdır. DFŞ'ni meşrulaştırmak ve normalleştirmek bu grubun öne çıkan maddelerindendir. Örneğin aşka dair mitlere olan inanç DFŞ failliğini pozitif yönde yordamaktadır. Partnere yönelik kontrol, müdahale ve baskı davranışlarını sevginin ve aşkın bir parçası olarak gören bireylerin DFŞ uygulayıcısı olma olasılıkları anlamlı ölçüde yüksek görünmektedir (Borrajo vd., 2015). Bunlara ek olarak bireylerin davranışsal ve mantıksal kıskançlık davranışları sergilemesi (Branson ve March, 2021; Deans ve Bhogal, 2017; Rodríguez-Domínguez vd., 2018) ve cinsiyet kalıp yargılarına sahip olmaları (Van Ouytsel vd., 2017) DFŞ için başlıca risk faktörlerindendir. Örneğin aşırı cinsiyetçilik (cinsiyet ayrımcılığı) düzeyi yüksek olan erkeklerin cep telefonu

iletişim kurarak partnerlerini taciz etme olasılıklarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Martinez-Pecino ve Durán, 2016).

DFŞ failliği için risk faktörlerinden bir diğeri faillerin kişilik özellikleridir. Karanlık üçlü kişilik özellikleriyle ilgili çalışmalar kırılğan narsizm (Deans ve Bhoga, 2017; March ve Branson, 2021; Zerach, 2016) ve ikincil psikopatinin (Mach vd., 2020; March ve Branson, 2021; Pineda vd., 2021) DFŞ failliğini pozitif yönde yordadığını göstermektedir. Bu kişilik özelliklerine sahip bireylerin empati düzeylerinin önemli ölçüde düşük olması sebebiyle kurbanların şiddetten nasıl etkilenebileceklerini ya da etkilendiklerini fark etmelerini zorlaşmaktadır (March ve Branson, 2021).

Çalışmalarda ele alınan bir diğeri risk faktörü ise faillerin geçmiş yaşantı ve deneyimleridir. Örneğin çalışmalar daha erken flört başlangıcı ve daha sık ilişkilerin hem yüksek duygusal sıkıntı hem de artan DFŞ failliği ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu, erken yaşta flört etmenin olumsuz ilişkiler ve etkileşimler için bir risk faktörü olarak kabul edildiği anlamına gelmektedir (Connolly vd., 2000; Hanson, 2002). Genç yaşta flört ilişkilerine dahil olan bireyler, yetişkinlik yıllarında aile içi şiddet öyküsü dahil olmak üzere romantik ilişkileri için birden fazla risk faktörüne sahip olabilmektedir (Olsen, Parra, ve Bennett, 2010). Ergenlik dönemi de bireylerin yoğun flört ilişkileri ve her türlü flört şiddeti ile başa çıkmak için bilgi ve becerilerin sınırlı olduğu bir dönem olduğu için erken flört başlangıcını riskli hale getirmektedir (Hancock, Keast ve Ellis, 2017). Ek olarak geçmiş ilişkilerinde psikolojik ve fiziksel şiddet mağduru olmak ve partnerlerine psikolojik şiddet uygulamış olmak (Borrajo vd., 2015) bu gruptaki risk faktörleri içinde yer almaktadır.

DFŞ failliğine yönelik risk faktörünü araştıran çalışmaların sıklıkla ele aldığı konu başlıklardan bir diğeri ise bireylerin çevresine ve ailesine yönelik faktörlerdir. Ebeveynlerinin partnerlerine uyguladığı kontrol edici davranışlara tanıklık etmek, DFŞ'ni onaylayan akran çevresine sahip olmak (Van Ouytsel vd., 2017), çocukluk döneminde köken ailede var olan saldırganlık (Ramos vd., 2021), çocukluk döneminde görülen daha sık duygusal istismar ve fiziksel ihmal deneyimleri, duygusal yoksunluk ve terk edilme şemaları (Celsi, Paleari ve Fincham, 2021) başlıca risk faktörlerindendir. Ek olarak bireylerin bağlanma figürü ile kurduğu ilişki de faillik için yordayıcı olmaktadır. Bağlanma biçimlerinden kaygılı bağlanmaya (Toplu- Demirtaş vd., 2020) sahip ve bağlanma anksiyetesi (Bui ve Pasalich, 2021) yaşayan bireylerin faillik için daha riskli grupta yer aldıkları ifade edilmektedir. Dijital ortamda flört, dijital şiddetin

ilişkilerde güvensiz hisseden bireyler arasında kaygı azaltıcı bir davranış haline geldiği ve bu nedenle olumsuz olarak pekiştirildiği bir kaygı döngüsü yaratmaktadır (Reed, Tolman ve Safyer, 2015). Yapılan bir çalışmada güvensiz bağlanma stiline sahip öğrencilerin ilişkilerinden daha az emin olduklarını ve Facebook'ta daha fazla partner gözetimi bildirdikleri ifade edilmektedir (Fox ve Warber, 2014).

DFŞ'nde fail olmayı yordayan faktörleri ele alan araştırmalar kadar mağduriyeti yordayan faktörleri ele alan araştırmalarda yapılmaya devam etmektedir. Bireylerin belirli riskli davranışları DFŞ mağduriyetini yordamaktadır. Örneğin çeşitli suç ve antisosyal davranışlarda bulunmak (örneğin hırsızlık, silah taşıma, uyuşturucu kullanımı) (Sargent vd., 2016) ve başkalarının riskli davranışlarına ortak olmak (uyuşturucu, alkol, riskli seks davranışı) (Bennet vd., 2011) bu davranışlardan bazılarıdır. Ek olarak internette yeni arkadaşlar aramak ve sosyal ağlarda aşırı zaman geçirmek (Ouytsel vd., 2017) gibi "riskli teknoloji kullanımının" hem fail olmanın hem de mağdur olmanın habercisi olduğu belirtilmektedir (Van Ouytsel vd., 2016; Cenaro vd., 2018). Bireylerin ruhsal sağlıkları ile ilişkili faktörlerin de DFŞ mağduru olmayı yordadığı görülmektedir. Yüksek düzeyde depresif belirtiler göstermek (Borrajo ve Gámez-Guadix, 2016; Zweig vd., 2014), yüksek kaygı düzeyine sahip olmak (Borrajo ve Gámez-Guadix, 2016), duygusal/psikolojik sıkıntılar yaşıyor olmak (Hancock vd., 2017; Smith vd., 2018), öfke/düşmanlık duygularını daha sık deneyimlemek (Zweig vd., 2014); düşük benlik saygısına sahip olmak (Hancock vd., 2017) ve duygu düzenlemede güçlük yaşamak (Leigh Lanchester, 2020) DFŞ mağduriyeti için önde gelen psikososyal risk faktörleri olarak ele alınmaktadır. Bunlara ek olarak bireylerin geçmiş yaşantıları ve deneyimleri de DFŞ mağduriyetinin habercilerindendir. Bu faktörlerden bazıları geçmiş ilişkilerinde geleneksel flört şiddeti mağduru olmak (Bennett vd., 2011; Borrajo vd., 2015; Marganski ve Melander, 2015), çocukluk döneminde duygusal istismar ve fiziksel ihmal deneyimleri yaşamak, duygusal olarak yoksun bırakılmak ve terk edilme şemalarına sahip olmak (Celsi, Paleari ve Fincham, 2021) şeklinde sıralanmaktadır.

Müdahale ve önleme politikalarının tanımlanmasında korelasyon çalışmalarından faydalanılması önerilmektedir. Bununla birlikte DFŞ risk faktörlerine dair araştırmaları diğer bağlamlara (okul) genişletmek ve koruyucu faktörlere yönelik araştırmalara yoğunlaşmak faydalı görülmektedir. DFŞ ve diğer değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalara bakıldığında boylamsal desen kullanımının sınırlı olduğu görülmektedir. Bu deseni kullanmanın, zamansal çıkarımlar kurmayı ve ilgili

değişkenlerin DFŞ'nin risk faktörleri mi yoksa sonuçları mı olduğu konusunda daha net bir kanıya varmayı kolaylaştıracığı belirtilmektedir (Caridade vd., 2019).

2.2.6. DFŞ'nin etkileri

Çevrimiçi olarak romantik bir partner tarafından takip edilmeyi, taciz edilmeyi, kontrol edilmeyi ve izlenmeyi içeren dijital flört şiddeti mağduriyeti (Zweig vd., 2014), flört şiddetinin çevrimdışı türlerinin yarattığı mağduriyetten niteliksel olarak farklı ele alınmaktadır. Çünkü failler, eylemlerini uzaktan gerçekleştirdikleri, anonim kimlik kullandıkları ve davranışlarının sonuçlarıyla hemen yüzleşmedikleri için taciz edici davranışlarını azaltma konusunda daha az engelleme yaşamaktadır. Mağdurlar da zaman ve yer sınırı olmaksızın hedef alındıkları için istismardan kaçamayacaklarını hissetmektedirler (Van Ouytsel vd., 2016). Son yıllarda yapılan araştırmalar, erken yaşta DFŞ mağduru olmanın fiziksel ve ruhsal gelişimi olumsuz etkilediğini ve yaşam boyu daha fazla ilişki istismarı yaşamakla bağlantılı olduğunu göstermektedir (Shorey vd., 2008; Zimmer-Gembeck, 2002).

Dijital flört şiddeti, elektronik ortamın yapısı gereğince sözlü veya yazılı olarak gerçekleşmektedir. Bu tür şiddet, kişinin kendine olan güvenini ve özsaygısını ciddi şekilde etkileyebilmektedir. Kişi, kendini yetersiz hissedebilmekte ve kendine olan inancını kaybedebilmektedir (Zweig vd., 2013). DFŞ yaşantısında, kurbanlar partnerlerinin güvenlerini zedeleyen, kendilerini güvenilmez hissetmelerine veya düşüncesiz davranmalarına neden olan davranışlarla karşılaşmaktadır. Örneğin, e-posta hesaplarının ele geçirilmesi veya elektronik ortamda izleniyor olma hissinin yaratılması kurbanda değersizlik duygularıyla sonuçlanabilmektedir. Yapılan çalışmalar DFŞ mağduriyetinin benlik saygısını düşürdüğünü (Hancock vd., 2017; Katz, vd., 2000), aşağılık duygusunu arttırdığını, kendini baltalayıcı inançların oluşmasına sebep olduğunu (Göncü ve Sümer, 2011; Longmore ve Demaris, 1997; Sawangchareon vd., 2013), depresyon belirtilerini arttırdığını (Duerksen ve Woodin, 2019; Hanson, 2002; Hinduja ve Patchin, 2011; Lu vd., 2018) ve kaygı bozukluklarına yol açtığını ortaya koymaktadır (Zweig vd., 2014). Bu bulguların da işaret ettiği gibi DFŞ mağdurda sürekli bir stres ve endişe yaratarak psikososyal işlevlerini azaltmaktadır. DFŞ mağduriyeti psikolojik etkilerin yanı sıra sosyal ilişkilerde de ciddi sorunlara neden olmaktadır. Mağdur maruz kaldığı güvensizlik, kıskançlık, kısıtlama ve kontrol gibi davranışlar nedeniyle sosyal ilişkilerde iletişim, yakınlık, duygularını ifade etme gibi

becerilerde güçlükler yaşamaktadır. Bu da ilişkide mutsuzluğa, düşük ilişki doyumuna ve ilişkinin sonlanmasına sebep olmaktadır. Özellikle genç yetişkinlikte deneyimlenen DFŞ mağduriyeti azalan ilişki kalitesini olumlu yönde yordamaktadır (Downey ve Feldman, 1996; Katz vd., 2000; Marcus, 2004; Rill vd., 2009). DFŞ mağduriyeti hem erkekler hem de kadınlar için partner korkusunun artmasıyla ilişkilendirilmektedir (Duerksen ve Woodin, 2019). Tüm bunlara ek olarak DFŞ, öğrencilerin okul başarısını etkileyebilmektedir. Mağdur, okula gitmekten kaçınabilmekte ve okulda başarısızlık yaşayabilmektedir. Mağdurların okul terk oranlarının anlamlı ölçüde yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Kaukinen, 2014). Yakın tarihli çalışmalar ergenler ve genç yetişkinler arasında DFŞ mağduriyeti ile artan alkol (Duerksen ve Woodin, 2019; Van Ouytsel vd., 2016) ve madde kullanımı (Eshelman ve Levendosky, 2012; Katz, vd., 2000) arasında olumlu bir ilişki olduğunu belgelemektedir.

Özellikle cinsel DFŞ mağduriyeti ile ilişkili bir diğer etki alanı ise cinsel sağlık ve üreme sağlığı ile ilişkili faktörler olarak görülmektedir (Miller ve McCauley, 2013). Dick ve ark. (2014) yakın zamanda DFŞ mağduru kadınların, herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanmama ihtimalinin iki ile dört kat daha yüksek olduğunu ve üreme ve/veya "riskli cinsel davranışlar" sergileme olasılığının üç ile altı kat daha yüksek olduğunu ifade etmektedir. Araştırmacılar, bu olumsuz sonuçları daha ayrıntılı olarak anlamak için sıklıkla flört şiddetinin belirli türlerinin etkisini keşfetmeye çalışmaktadırlar (Ellis vd., 2009). Bununla birlikte, flört şiddeti mağdurları tipik olarak iki veya daha fazla türde flört şiddeti türlerinin bir kombinasyonunu yaşamaktadırlar. Ayrıca, birden fazla şiddeti deneyimleyenler, daha yüksek ruhsal problem yaşamaktadırlar (Eshelman ve Levendosky, 2012). Özellikle DFŞ'nin, diğer flört şiddeti biçimleriyle bir arada görülme olasılığı yüksektir ve psikolojik şiddet deneyimleriyle yüksek oranda ilişkili görülmektedir (Temple vd., 2016; Zweig vd., 2014). Son olarak sürekli mağduriyetin ara sıra veya durdurulan mağduriyete kıyasla psikolojik sıkıntıda artışa yol açtığı araştırmalar ile ortaya koyulmaktadır (Gámez-Guadix vd., 2015; Hellfeldt vd., 2016; Lu ve diğ. 2018) . Dolayısıyla DFŞ'ne daha uzun süre maruz kalmak ve mağduriyetin sürekli olması daha olumsuz sonuçlara neden olmaktadır (Exner-Cortens vd.,2013; Lu vd., 2018; Stonard vd., 2014).

2.2.7. DFŞ'yi ortaya çıkaran motivasyonlar

DFŞ uygulamaya dair motivasyonların incelendiği araştırma sayısının sınırlı olduğu ve bu araştırmaların çoğunlukla ergenlerle yapıldığı görülmektedir. Ergenlerle yapılan çalışma sonuçları DFŞ'nin şaka-oyun, kıskançlık, kızgınlık, üzüntü bağlamında gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Fernández-Fuertes ve Fuertes, 2010; Muñoz-Rivas vd., 2010; Reed vd., 2021). Genç yetişkinlerle yapılan çalışmalar da benzer bulguları ifade etmektedir. Örneğin Borrajo ve ark. (2015) 18-30 yaş arası 433 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada kurbanların partnerlerinin uyguladıkları DFŞ için bildirdikleri bağlamlar incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre katılımcıların %51,4'ü kıskançlık, %26,1'i oyun-şaka, %23,9'u karşılıklılık (o yaptı bende yaptım), %12,8'i kızgınlık bağlamlarını bildirmektedirler. Genç yetişkinlerle yapılan bir diğer çalışmada katılımcılar DFŞ davranışları için önemli olduğunu düşünmemeleri, kızgın olmaları, partnerini önemsediklerini göstermek istemeleri, şaka yapmaları ve karşılık vermek istemeleri gibi motivasyonlar bildirmektedirler. Bu motivasyonlar arasında en çok bildirilen motivasyon ise karşılıklılık olarak belirtilmektedir (Ellyson vd., 2021).

Bunlara ek olarak geçmiş araştırmalar, araştırmalarda ölçülen DFŞ davranışları ile gençlerin şiddet olarak tanımlayabilecekleri davranışlar arasında bir uyumsuzluk tespit etmektedir (Baker ve Helm, 2010). Gençler, en uç durumlar dışında, Dijital İzleme/Kontrol'ü bir şiddet biçimi olarak görmeyebilmektedir. Hatta gençlerin bir kısmı, flört partnerlerinden gelen kıskançlık ve kontrolcü davranışları partnerlerinin onlara olan sevgisinin bir işareti olarak görebilmektedir (Williams, 2012). Alan yazın, DFŞ'nin ergenler arasında genellikle hafife alındığını ve "sevginin kanıtı" ve bakımla karıştırıldığını, burada kontrol ve korkutma içeren taciz edici davranışların romantikleştirilmiş bir aşk görüşüyle veya "sadece bir şaka" olarak meşrulaştırıldığını vurgulamaktadır. Ergenler genellikle dijital duygusal şiddetin ve dijital kontrolün çeşitli biçimlerini şiddet olarak değil, partnerlerinin "sinir bozucu" davranışları olarak görmektedirler (Flach ve Deslandes, 2017). Lucero ve ark. (2014) tarafından gençler üzerinde yapılan bir çalışmada kadınlar için "izleme" davranışı aşk ilişkisinin çok önemli bir bileşenini oluşturmakta ve genellikle partnerlerini dijital olarak izleyebilmek için sosyal ağlarda sahte profiller oluşturmaktadırlar. Bu sayede partnerlerinin fotoğrafları, e-postaları, mesajları ve dijital ortamda neler yaptıklarına dair pek çok bilgiye ulaşabilmektedirler. Aynı çalışmada her iki partner için şifreleri paylaşmanın ilişkiye güven ve ilişkide sevgi ve bağlılığın bir işareti olduğu ortaya koyulmaktadır. Bu

nedenle, partnerler flört ilişkisinde kontrol ve kıskançlık davranışlarını bir şiddet biçimi olarak değil, ilişkiyi korumanın olumlu ve normal bir yolu ya da bir sevgi gösterisi olarak görmektedir. Reed, Conn ve Wachter (2020) da bireylerin en yaygın maruz kaldıkları DFŞ türünün ‘izleme ve kontrol’ olduğunu, ancak dijital doğrudan saldırganlığı, daha kötü bir deneyim olarak algıladıklarını belirlemiştir. Flört ilişkisinde dijital izleme ve kontrol daha yaygın olsa da gençlerin dijital doğrudan saldırganlığı daha kötü bir deneyim olarak tanımlamaları gençlerin izleme/kontrol davranışını bir şiddet türü olarak görmemeleri ile ilişkilendirilmektedir.

2.2.8. Flört ilişkilerinde dijital şiddet ve geleneksel şiddet arasındaki ilişki

DFŞ ile geleneksel flört şiddeti arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Benzerlikleri arasında; sözlü tehditler, hakaretler veya aşağılama davranışları, izolasyon, dolaylı kıskançlık davranışları (örneğin, partnerin önünde biriyle yüz yüze veya partnerin görebileceği sosyal medyada flört etmek) veya partneri kontrol etmeye yönelik davranışlar yer almaktadır (Borrajo vd., 2015; Follingstad, 2007). Ayrıca, geleneksel flört şiddeti ve DFŞ yaşayanların yaygınlığı arasında bir paralellik var gibi görünmektedir. Ancak DFŞ geleneksel flört şiddetinden niteliksel olarak farklı özellikler de göstermektedir. DFŞ’de mağdurlar her zaman ve her yerde hedef alınabilmekte ve bu nedenle mağdurlar şiddetten kaçamayacakları yönünde bir inanç geliştirmektedir. Potansiyel olarak geniş çapta aşağılayıcı olabilmekte (örneğin, cinsel içerikli materyal izinsiz paylaşıldığında) ve dijital bilginin kalıcı doğası nedeniyle kurbanı tekrarlı şekilde mağdur etmeyi kolaylaştırmaktadır (Korchmaros vd., 2013; Lu vd., 2018; Peskin vd., 2017).

DFŞ failleri mağdurların duygusal tepkileriyle doğrudan karşılaşmadıkları için eylemlerinin sebep olduğu zararlara doğrudan tanık olmamakta, şiddet davranışlarına yönelik zararları doğru şekilde ele alamamakta ve bu davranışlarına yönelik daha az çekingen davranmaktadırlar (Heirman ve Walrave, 2008). En temel farklardan birisi ise dijital şiddet de fiziksel yakınlığa gerek olmamasıdır. Dijital flört şiddeti mekana veya zamana bağlı gerçekleşmemektedir. Yüz ifadesine ve beden diline tanık olamama, çevrimiçi yazılı iletişimin yanlış yorumlanması ve etkisinin en aza indirilmesi potansiyelini artırmakta; böylece faillerin pişmanlık duyguları geliştirme kapasitesini azaltmaktadır (Slonje, Smith ve Frisén, 2012). Bu nedenle, gençler için DFŞ’nin sonuçları, geleneksel flört şiddetinden daha ciddi olabilmektedir. Özellikle kadınlar

dijital ortamın şiddet için daha fazla olanak sağlaması ve bu şiddetten kaçınmanın daha zor olması sebebiyle DFŞ'ye dair daha ciddi sonuçlar bildirmektedirler (Stonard vd., 2017).

Bugüne kadar, ergenlerde geleneksel ve dijital flört şiddeti arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar, iki yakın partner şiddeti arasında pozitif bir ilişki olduğunu ve birbirlerinin risk faktörleri olduğunu ortaya koymaktadır (Bennett vd., 2011; Borrajo vd., 2015; Cutbush vd., 2010; Hellevik ve Overlien, 2016; Marganski ve Melander, 2015; Temple vd., 2016; Van Ouytsel vd., 2016; Zweig vd., 2013; Wolford-Clevenger vd., 2016). Ancak bu aradaki ilişkinin genç yetişkinlerde incelendiği çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Bennet vd., 2011; Borrajo vd., 2015) Bu yaş grubuyla yapılan çalışmaların bulguları ise iki olgunun birbirleriyle ilişkili olduğuna ancak aynı olmadığına işaret etmektedir. Aslında, araştırmacılar başlangıçta DFŞ'ni geleneksel psikolojik/duygusal flört şiddetinin bir uzantısı olarak sınıflandırmış olsalar da (Morelli vd., 2018), şu anda araştırmacılar arasında benzersiz özellikleri nedeniyle bunu geleneksel flört şiddetinden ayırt edilebilir bir davranış olarak kavramsallaştırma yönünde bir hareketlilik görülmektedir (Peskin vd., 2017; Stephenson vd., 2018). Çalışmalar ayrıca, dijital flört şiddeti ve sağlıklı dijital flört davranışlarının geleneksel psikolojik ve fiziksel şiddetle ilişkili olduğunu ve bu şiddet biçimlerini öngördüğünü de göstermektedir. Yapılan bir araştırmada üniversite öğrencileri arasında, dijital flört şiddeti mağduriyeti ve failliği ile fiziksel şiddet mağduriyeti, psikolojik şiddet ve cinsel baskı arasında güçlü bir pozitif ilişki bulunduğu ifade edilmektedir (Reed vd., 2016). Benzer şekilde bir başka çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinden oluşan büyük bir örneklemde dijital cinsel flört şiddeti mağduriyetinin, geleneksel cinsel flört şiddeti mağduriyetiyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Zweig vd., 2013). Bu araştırmalar, dijital medyanın flört ilişkisi için önemli bir bağlam olduğunu göstermektedir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde önce flört şiddeti ile ilgili daha sonra dijital flört şiddeti ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Flört şiddetini inceleyen araştırmalar

Bu başlık altında flört şiddetini inceleyen yurt içi ve yurt dışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.3.1.1. Flört şiddetini inceleyen yurt dışı araştırmalar

Straus (2004) tarafından 16 ülkedeki 31 üniversitede eğitim gören öğrenciler ile yapılan flört şiddeti yaygınlığına dair araştırmada ortalama olarak katılımcıların %29'unun son bir yılda bir partnerine fiziksel şiddet uygularken, %7'sinin hayatları boyunca bir partnerlerine fiziksel şiddet uyguladıkları ortaya konulmaktadır.

Diğer bir araştırmada (Shorey ve dğ., 2008), flört eden çiftlerin %20 ile %37'sinde fiziksel şiddet meydana geldiğini tahmin ettiklerini bildirmektedirler. Başka bir incelemede, Stonard, Bowen, Lawrance ve Price (2014), fiziksel flört şiddeti mağduriyetinin ortalama yaygınlık oranlarının %20-25 aralığında olduğunu ortaya koymaktadırlar.

Flört şiddetinin doğası ve yaygınlığı konusunda ilk çalışmalardan birini yürüten Makepeace (1981), her beş üniversite öğrencisinden birinin flört ilişkisinde en az bir kez fiziksel şiddet deneyimi yaşadığını belirtmektedir. Benzer şekilde üniversite öğrencileri arasındaki flört ilişkilerinde şiddeti araştıran ilk araştırmacılardan olan araştırmacı bu yaş grubunda yer alan bireylerin %8 ile %14'ünün itme, tokatlama gibi fiziksel olarak istismar edici eylemlerde bulunduğunu, %50 oranına yakın bir kısmının ise fiziksel partner şiddetine maruz kalan bir tanıdıkları olduğunu bildirmektedir.

Ergen ve genç yetişkin popülasyonlarında cinsel flört şiddeti yaygınlık oranlarının fiziksel flört şiddeti oranlarından daha düşük olduğu ve cinsel flört şiddeti yaygınlığının cinsiyete göre farklılaştığı belirlenmiştir (Shorey vd., 2008). Cinsel şiddete uğrama oranları kadınlarda %1-2,5 arasında ve erkeklerde %4-7 arasında değişirken, flört ilişkisinde cinsel şiddet mağduriyet oranları kadınlarda %26-33 arasında ve erkeklerde %5-6 arasında değişmektedir (Stonard vd., 2014). Araştırmalar erkeklerin kadın partnerlerine göre cinsel şiddet uygulama olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Swan ve Snow, 2002; Swan ve Snow, 2006).

Flört ilişkilerinde psikolojik şiddetin, ergen ve genç yetişkin örneklemelerinde fiziksel ve cinsel şiddete göre daha yaygın olduğu bildirilmektedir. Aynı zamanda psikolojik flört şiddeti diğer flört şiddeti türlerine göre cinsiyet simetrisi açısından daha tutarlı araştırma sonuçları ortaya koymaktadır (Murray ve Kardatzke, 2007). Mağduriyet oranlarına bakıldığında ise kadınlar ve erkekler arasındaki oran farkı diğer flört şiddeti türlerindeki cinsiyet oran farklarına göre daha düşük görülmektedir. Bu oranlar kadınlarda %28-95 aralığında, erkeklerde %13-75 aralığında bildirilmektedir

(Stonard vd., 2014). Benzer şekilde Snow ve Swan (2006) duygusal şiddet uygulayan kadın ve erkeklerde benzer oranlar bildirmektedir.

Archer (2000), heteroseksüel çiftler arasında fiziksel şiddetin uygulanması ve sonuçlarındaki cinsiyet farklılıklarını gözlemlemek için bir meta-analiz çalışması gerçekleştirmiştir. Çalışma bulguları kadınların partnerlerine karşı fiziksel şiddet uygulama oranlarının erkeklerin partnerlerine fiziksel şiddet uygulama oranlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, erkeklerin partnerlerini yaralama olasılığının daha yüksek olduğu ve yaralananların çoğunlukla kadın olduğu da ifade edilmektedir.

Bookwala ve ark. (1992) flört şiddetinin yordayıcılarını ele alan bir çalışma gerçekleştirmektedirler. Araştırma bulguları bireylerin fiziksel flört şiddet mağduru olmasının, hem erkekler hem de kadınlar için ifade edilen şiddetin en büyük olumlu yordayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak, şiddete ve sözel saldırganlığa yönelik tutumlarda daha yüksek puanlara ve daha az geleneksel cinsiyet rolü tutumlarına sahip olmak, erkekler için flört şiddeti için önemli olumlu yordayıcılar olarak ifade edilmektedir. Kadınlar için, şiddete karşı daha az kabul edici tutumlar, daha geleneksel cinsiyet rolü tutumları, romantik kıskançlık duyguları, daha yüksek genel kişilerarası saldırganlık düzeyleri ve sözel saldırganlık flört şiddetini olumlu yordamaktadır.

Gover ve ark. (2008) çocukluk çağı aile içi şiddet mağduriyeti ile flört şiddeti arasındaki ilişkiyi ele almaktadırlar. Mevcut araştırma özellikle, çocukluk döneminde şiddete maruz kalma ile fiziksel ve psikolojik istismar, faillik ve mağduriyet arasındaki ilişkide cinsiyet farklılıklarını incelemektedir. Veriler iki üniversitede yaklaşık 2.500 üniversite öğrencisinden oluşan bir örneklemden toplanmaktadır. Bulgular, çocuklukta şiddete maruz kalmanın, erkekler ve kadınlar için şiddetle karakterize edilen ilişkilere katılımın olumlu bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir.

Exner Cortens ve ark. (2013) tarafından yapılan bir çalışmada 12-18 yaş arasındaki 5681 ergen üzerinde flört şiddeti mağduru olan katılımcılar ile mağduriyet bildirmeyen katılımcıların depresyon, benlik saygısı, antisosyal davranışlar, cinsel riskli davranışlar, aşırı kilo kontrolü, intihar düşüncesi ve girişi, madde kullanımı (sigara içme, yoğun aralıklarla içme, esrar, diğer uyuşturucular) ve partner şiddeti (IPV) kurbanı olma durumları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçları flört şiddeti mağduru olan kadın katılımcılarda aşırı alkol tüketimi, depresif belirtiler, intihar düşüncesi, sigara

içme ve flört şiddeti mağduriyetinde artış olduğunu ortaya koymaktadır. Flört şiddeti mağduru erkeklerde ise artan antisosyal davranışlar, esrar kullanımı ve intihar düşüncesi belirlenmiştir.

Taquette ve Monteiro yaptıkları metaanaliz çalışmasında 35 %71'i ABD'de yazılmış olan 35 araştırmayı incelemiştir. Bazı araştırmalar hem mağdur hem de fail olarak her iki cinsiyette de yaygınlığın %50'den fazla olduğunu ve flört şiddetinin kadınlar için daha ciddi sonuçları olduğunu göstermektedir. Araştırmacılar tarafından incelenen çalışmalarda üç ana tematik çekirdek belirlenmiştir: flört şiddeti ile ilgili savunmasızlıklar, şiddetin döngüsellliği ve flört şiddeti ile ilişkili sağlık sorunları. Veriler, flört şiddetinin ataerkil kültürde derinlere yerleşmiş olduğunu ve ırkçılık, heteroseksizm ve yoksullukla bağlantılı olarak daha sık görüldüğünü göstermektedir. Bu çalışma aynı zamanda flört şiddetinin döngüsel bir şekilde gerçekleştiğini ve farklı bağlamlarda (aile, okul, topluluk ve sosyal medya) diğer şiddet biçimleriyle bağlantılı olarak ortaya çıktığını da belirtmektedir. Tüm bunlara ek olarak araştırmada flört şiddetinin depresyon, anksiyete, düşük benlik saygısı, alkol ve uyuşturucu kullanımı ve korunmasız cinsel ilişki gibi sağlık sorunları ile ilişkili olduğu ortaya konulmaktadır.

Araştırma bulgularında görülen bazı farklılıklara rağmen flört şiddeti günümüz gençliği için önem teşkil eden sosyal bir sorun olmaya devam etmektedir. Onlarca yıllık araştırma, erken flört ilişkilerinde şiddete maruz kalmanın fiziksel ve zihinsel sağlığın zarar görmesi ile ilişkili olduğunu ve genç yaşta deneyimlenen şiddetin yaşam boyu daha fazla yakın ilişki şiddeti ile bağlantılı olduğunu göstermektedir (Shorey, Cornelius ve Bell, 2008)

2.3.1.2. Flört şiddetini inceleyen yurt içi araştırmalar

Türkiye' de yapılan araştırmalarda flört şiddeti yaygınlığına dair üniversite öğrencisi örneklemelerinde daha düşük oranlar rapor edilmekte olup, fiziksel şiddet uygulama oranları erkeklerde %10-12 ve kadınlarda ise %6-12 arasında iken mağduriyet oranları erkeklerde %9-19 arasında ve kadınlarda %8-15 arasında değişmektedir (Aba, 2008; Arslan, 2002; Besni, 2011).

Türkiye'de üniversite öğrencisi örneklemelerinde de farklılaşan yaygınlık oranları göze çarpmaktadır. Tarı-Selçuk ve arkadaşlarının (2018) 315 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmaya göre; öğrencilerin var olan flört ilişkilerinde flört şiddeti türlerinden

en az birine maruz kalma oranları %45,8'dir. Sırasıyla psikolojik, fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma oranları ise %39,5, %8,5 ve %3,9 olarak ifade edilmektedir.

Sünetçi ve ark. (2016) üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma yürütmektedirler. Bu çalışmada katılımcıların %13,8'i flört ilişkilerinde şiddete maruz kaldığını ve %12,4'ü şiddet uyguladığı ifade etmektedir. Kadın katılımcıların %59,6'sı, erkek katılımcıların ise %70,4'ü kıskançlığı şiddet olarak algılamadıklarını ifade etmektedir. Kadın katılımcıların %87,8'i, erkek katılımcılarınsa %78,4'ü fiziksel şiddet mağduriyetinin flört ilişkisini sonlandırmaya sebep olacağını bildirmektedir.

Ünüvar (2022), genç yetişkinlerin maruz kaldığı flört şiddetinin yordayıcılarına yönelik bir çalışma gerçekleştirmektedir. 568 katılımcı ile gerçekleştirilen bu çalışmada genç yetişkinlerde benlik saygısı, cinsellikle ilgili mitlere inanç, cinsiyet ve yaşam doyumu değişkenlerinin flört şiddetini yordadığı ortaya konulmaktadır.

Karaçay (2021), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırmasında katılımcıların flört şiddetine dair tutumları ile bağlanma türleri, çocukluk çağında deneyimlenen travmalar ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Yapılan bu araştırmanın bulguları flört şiddetine yönelik tutumların cinsiyetler arasında anlamlı olarak farklılaştığını, fiziksel ihmal, cinsel istismar ve kaygılı bağlanma ile flört şiddetine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Kılınçer ve Tuzgöl-Dost (2014) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinde flört şiddeti algısı ile ilgili psikolojik değişkenleri belirlemeyi hedeflemektedirler. Araştırma bulguları, benlik saygısının flört ilişkilerinde şiddet algısını olumsuz yordadığını ortaya koymaktadır. Ek olarak kaçınan bağlanma biçiminin flört ilişkilerinde algılanan şiddeti olumlu yordadığı belirtilmektedir. Araştırmaya göre flört ilişkilerinde algılanan şiddeti yordayan bir diğer değişken ise yaş değişkenidir. Yaş flört ilişkilerinde algılanan şiddetin olumlu bir yordayıcısı olarak ortaya konulmaktadır. Yaşı daha büyük olan üniversite öğrencilerinin yaşı daha küçük olanlara göre flört ilişkilerinde daha yüksek düzeyde şiddet algıladıkları ifade edilmektedir.

Erdem ve Şahin (2017) yaptıkları araştırma ile lisans öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile ilişkili değişkenleri ele almayı hedeflemektedir. Araştırma bulguları üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları ile kararsız cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu

belirtilmektedir. Ek olarak erkeklere karşı kararsızlığın flört şiddetine dair tutum ile pozitif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu ortaya koyulmaktadır. Tüm bunlara ek üniversite öğrencilerinin narsisistik kişilik özelliklerine sahip olmanın flört şiddetine yönelik tutum ile pozitif ve anlamlı düzeyde ilişkili olduğu belirtilmektedir.

Bilican-Gökkaya ve Öztürk (2021) tarafından gerçekleştirilen bir başka araştırmada ise flört şiddeti uygulama veya flört şiddeti deneyimleme ile çocuklukta aile içi şiddet deneyimi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. 792 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada katılımcıların hem flört şiddeti faili hem de mağduru olma düzeylerinin anlamlı olarak yüksek olduğu ortaya koyulmaktadır. Ek olarak çocukluk çağı aile içi şiddet öyküsü olan katılımcıların flört ilişkilerinde şiddet uygulama ve şiddete maruz kalma düzeyleri daha yüksek bulunmaktadır.

2.3.2. Flört ilişkisinde dijital şiddeti inceleyen araştırmalar

Bu bölümde DFŞ'ni inceleyen yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.2.1. Flört ilişkisinde dijital şiddeti inceleyen yurt dışı araştırmalar

Zweig ve ark. (2013), teknoloji ve sosyal medya yoluyla gençler arasında DFŞ oranlarını ve DFŞ ile diğer flört şiddeti türleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Katılımcıların %25'inden fazlası DFŞ mağduriyeti yaşadıklarını bildirmektedir. Ayrıca her on gençten birinin DFŞ uyguladığını ortaya konmaktadır. Flört şiddeti ve cinsel DFŞ bağlamında kadınlar erkeklerden daha yüksek mağduriyet oranları bildirmektedir. Kadınlar erkeklere göre daha yüksek oranda cinsel olmayan DFŞ davranışları gösterme eğilimindeyken, erkekler ise kadınlara göre daha yüksek oranda cinsel DFŞ davranışları gösterme eğilimindedir.

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ortaokul öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %30'u partnerlerinden rahatsız edici bir e-posta (%18,3) ve can sıkıcı bir anlık mesaj (%16) alarak DFŞ türlerinden en az birine maruz kalmaktadır (Patchin ve Hinduja, 2010).

Kamali (2015) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada birçok öğrencinin sosyal ağlarda partnerleri tarafından taciz ve hakaretlere maruz kaldığı gözlemlenmektedir. Öğrencilerin %15,7'si her hafta rahatsız edici e-postalar almakta, %14'ü rahatsız edici telefon çağrıları almakta, %15,3'ü Facebook veya diğer sosyal ağlarda sık sık taciz edilmektedir.

Borrajó, Gamez Guadix ve Calvete (2015) tarafından yapılan araştırmada 18-30 yaş arası 656 genç birey katılım göstermektedir. Verilere göre, katılımcıların %50'si mesaj uygulamaları, %40'ı sosyal ağlar ve %7'si e-posta yoluyla DFS'ye maruz kalmaktadır. Bulgulara göre en yaygın deneyimlenen DFS davranış biçimleri ise; partneri kontrol etmek için interneti veya cep telefonunu kullanmak (%38,6), eski partnerle internet veya mobil üzerinden bağlantı kurmak (% 15.5), partneri kıskanmak için başka bir kişiyle fotoğraf göndermek (%14), partnere aşağılayıcı veya küçük düşürücü mesajlar göndermek (%7,5) ve partnere tehdit mesajları göndermek (%6,5) şeklinde sıralanmaktadır.

Marganski ve Melander (2018) tarafından flört ilişkisi olan 540 katılımcı ile yürütülen araştırmada flört ilişkilerinde dijital şiddet mağduriyetinin boyutu ve DFS'nin psikolojik, fiziksel ve cinsel flört şiddet türleri ile ilişkileri incelenmektedir. Araştırma bulguları katılımcıların %75'inin geçen bir yıl içerisinde DFS mağduriyeti yaşadığını ortaya koymaktadır. Ek olarak DFS'nin fiziksel, cinsel ve psikolojik flört şiddeti ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir.

Zweig ve ark. (2014) 3745 katılımcı ile yaptıkları bir başka çalışmada DFS'yi madde kullanımı, cinsel aktivite, okul bağlantısı, aile ilişkileri, partner ilişkileri ve psikososyal uyum açısından incelemektedir. Araştırmada DFS mağduriyetinin kadın olma, suça yönelik davranışlar gösterme, yüksek düzeyde depresif belirtilere sahip olma, düşmanlık ve öfke ile anlamlı ilişkilere sahip olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca DFS'ye maruz kalan kişilerde depresif belirtilerin ve öfkenin diğer şiddet türlerine göre daha yaygın deneyimlendiği belirtilmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan katılımcıların %26'sı dijital şiddet, %11'i cinsel DFS ve %22'si cinsel olmayan DFS yaşamaktadır.

Yakın tarihli bir diğer araştırmada ise Bacioğlu (2022) DFS'nin alt türlerini yordayan risk faktörlerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. 470 genç yetişkin katılımcı ile yapılan çalışmada partnerle mesajlaşma sıklığı, partnerle sosyal medya üzerinden mesajlaşma sıklığı, sosyal medya hesaplarında herkese açık paylaşım yapma düzeyi ve sosyal medya kullanım süresinin DFS mağduriyetini olumlu yordadığı belirtilmektedir.

Korchmaros ve ark. (2013), dijital psikolojik flört şiddeti ile yüz yüze flört şiddeti arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Çalışma bulguları katılımcıların %46'sının psikolojik flört şiddeti uygulayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak son 12 ayda katılımcıların %58'i sadece yüz yüze iletişim gibi geleneksel iletişim yöntemlerini kullanarak psikolojik şiddet uygularken, %17'si dijital araçlarla psikolojik şiddet

uyguladığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların %24'ü hem dijital hem yüz yüze psikolojik şiddet uygulamaktadır.

Borrajó ve ark. (2015), DFŞ'nin yaygınlığını, bağlamını ve geleneksel flört şiddeti ile dijital taciz arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Araştırmaya genç yetişkinlik dönemindeki 433 üniversite öğrencisi katılmaktadır. Katılımcıların yarısının DFŞ kurbanı olduğu ve bu mağduriyetin partnerin son altı aydaki kontrol edici davranışlarından kaynaklandığı ortaya konulmaktadır. Ek olarak kıskançlığın hem DFŞ hem geleneksel flört şiddeti temel bir faktör olduğu ifade edilmektedir.

Almanya'da 9000 internet kullanıcısı ile yapılan araştırmada kadınlar erkeklere göre daha yüksek dijital cinsel şiddet ve takip mağduriyet oranı bildirmektedir. Aynı çalışmada deneyimlenen dijital şiddetin etkilerinin kadın kurbanlar için daha travmatik olduğu belirtilmektedir (Staude-Müller vd., 2012).

Baker ve Helm'in (2011) çalışmasında, 628 katılımcının %48'i, partnerlerinin mesajlarını kontrol etmek için telefonlarını kontrol ettiğini ve katılımcıların %39'u ise partnerlerinin iletişim halinde olduğu kişileri görmek için onların kişisel sayfalarını kontrol ettiklerini bildirmektedir. Bu çalışmada da cinsiyete dayalı bir farklılaşma gözlemlenmektedir. Bulgulara göre kadınlar flört şiddeti uygulamakta ve daha fazla maruz kalmaktadır.

2.3.2.2. Flört ilişkisinde dijital şiddeti inceleyen yurt içi araştırmalar

Yıldız ve Özarslan (2022) DFŞ mağduru kadınlarla nitel bir çalışma yürütmektedir. Bu çalışmaya katılan on kadının deneyimleri yarı yapılandırılmış görüşmeler ile ele alınmaktadır. Araştırma bulguları katılımcıların DFŞ'nin pek çok türünü deneyimledikleri, geleneksel flört şiddeti ve DFŞ'nin birbiriyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ek olarak katılımcıların DFŞ ile genellikle kendilerini izole ederek ve yalnızlaşarak baş etmeye çalıştıkları ve bu yaşantı ile tek başlarına mücadele ettikleri ortaya konulmaktadır.

Türkiye'de DFŞ'yi araştıran sayılı araştırmacılardan olan Bakır (2019), DFŞ'ye bağlı olarak bireylerin beden imajı ve benlik saygısını araştırmak için 458 kişiye ulaşmıştır. Araştırmada genç yetişkinlerde DFŞ davranışı ile benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmaktadır. Bireylerin benlik saygısı düştüğünde DFŞ'ye maruz kalma ve DFŞ uygulayıcı olma düzeylerinin arttığı görülmektedir.

Yushan ve Cihan (2021) yaptıkları çalışma ile bağlanma biçimleri ile DFŞ arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı ve hedeflemektedir. Araştırma bulguları erkeklerin doğrudan saldırganlığa kadınlardan çok daha fazla maruz kaldığını, ancak izleme/kontrolde cinsiyetler arası fark olmadığını göstermektedir. Ek olarak güvenli bağlanma stiline DFŞ (doğrudan saldırganlık, izleme/kontrol) ile negatif ilişkili olduğu ve güvenli bağlanmanın doğrudan saldırganlığı önemli ölçüde ve negatif olarak yordadığı ifade edilmektedir. Kaçınmacı bağlanma biçimi ise, doğrudan saldırganlığı önemli ölçüde ve pozitif olarak yordamaktadır. Daha yüksek kaçınmacı bağlanma, daha fazla doğrudan saldırganlık ile ilişkilendirilmektedir. Ancak çalışmada kaygılı-kararsız bağlanma biçiminin, doğrudan saldırganlığı önemli ölçüde yordamadığı da ifade edilmektedir. Bununla birlikte, endişeli-kararsız bağlanma, izleme/kontrolü önemli ölçüde ve olumlu bir şekilde yordamaktadır.

Erdem, Tunç ve Erdem (2022) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinde DFŞ ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedirler. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre DFŞ' nin mağdur etme psikolojik şiddet alt boyutu kaygılı ve kaçınan bağlanma tarzları tarafından yordanmaktadır. Ek olarak mağdur etme ilişkisel şiddet alt boyutu ise yalnızca kaçınma bağlanma biçimi tarafından yordanmaktadır. DFŞ'nin hem mağdur olma ilişkisel şiddet hem de mağdur olma psikolojik şiddet alt boyutları sadece kaygılı bağlanma tarafından yordanmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu araştırmada, kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde dijital şiddet deneyimlerini derinlemesine incelemek ve DFS'ye yönelik psikolojik destek beklentilerini ortaya koymak amaçlamaktadır. Bu amaçla, araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Aşağıda araştırmada kullanılan araştırma desenine, katılımcılara, veri toplama yöntemine ve araçlarına, izlenen işlem yoluna ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmaktadır. Nitel araştırmanın belirgin bir tanımını yapmak zordur çünkü içerisinde pek çok farklı araştırma yaklaşımlarını ve uygulamalarını barındırmaktadır. Diğer yandan genel hatları itibarıyla nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, durum, olay ve bunlara dair algıların doğal ortamında yansız ve kapsayıcı bir biçimde ele alındığı araştırma yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırma, gerçek dünyadaki sorunları araştıran ve bunlara ilişkin daha derin içgörüler sağlayan bir araştırma türü olarak tanımlanmaktadır. Nitel araştırma, nicel araştırmalarda olduğu gibi sayısal veri toplamak, müdahale etmek veya tedaviler uygulamak yerine, hipotezler üretmeyi ve deneyimleri ya da olguları çok boyutlu bir şekilde anlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla nitel araştırmalarda katılımcıların deneyimleri, algıları ve davranışları incelenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Nitel araştırmalarda katılımcılara kaç veya ne kadar yerine nasıl ve neden sorularını sorarak, bu sorulara cevap aramak esastır. Nitel araştırmanın güçlü yönlerinden biri, nicel olarak belirlenmesi zor olabilen davranış kalıplarını ve süreçlerini açıklama yeteneğidir. Deneyimler, tutumlar ve davranışlar gibi olguları niceliksel olarak doğru bir şekilde açıklamak zor olabilirken nitel bir yaklaşım, katılımcılara belirli bir zamanda veya ilgilendikleri bir olay sırasında nasıl ve neden o şekilde davrandıklarını veya ne düşündüklerini, hissettiklerini ve deneyimlediklerini açıklama olanağı tanımaktadır (Tenny vd., 2017).

Nitel araştırma içerisinde etnografik araştırma, kuram oluşturma, fenomenolojik araştırma, vaka çalışması gibi pek çok yaklaşım yer almaktadır (Saldana, 2011). Bu araştırma fenomenolojik yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Fenomenolojik

yaklaşım bireysel deneyimin araştırılması anlamına gelmektedir. Fenomenolojik bir çalışmada araştırmacıdan katılımcıların olaylara dair algılarını ve olaylara yükledikleri anlamları incelemesi beklenmektedir (Baş ve Akturan, 2013). Bu araştırmanın olgusu dijital flört şiddetidir. Bu çalışmada katılımcıların üniversite yıllarında maruz kaldıkları dijital flört şiddeti deneyimlerini kendilerine özgü bir şekilde açıklamalarına, kendi koşulları ile birlikte ortaya koymalarına ve kişisel öykülerini anlatmalarına yardımcı olmak hedeflenmektedir. Ortaya koyulan bu deneyimler katılımcıların flört ilişkisinde maruz kaldıkları dijital şiddete ilişkin bireysel bakış açılarını yansıttığı için bu çalışmada fenomenolojik yaklaşım tercih edilmiştir.

Fenomenolojik yaklaşımın benimsendiği çalışmalarda veri toplama yöntemi olarak çoğunlukla görüşme kullanılmaktadır. Görüşmeler yoluyla elde edilen veriler içerik analizi ile kavramsallaştırılmakta olguyu betimleyebilecek temalar ortaya çıkarılmakta ve temalar anlamlı bir yapı oluşturacak şekilde ortaya konulmaktadır. Bulgular genellikle katılımcıların açıklamalarından seçilen doğrudan alıntılar ile birlikte sunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada da benzer bir yol izlenerek 13 katılımcı ile ortalama bir saat süren bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların kendi flört ilişkilerinde maruz kaldıkları dijital şiddet deneyimini anlattıkları bu görüşmeler katılımcıların izniyle kayıt altına alınmış, daha sonra metin haline getirilerek tümevarım analizine tabi tutulmuştur. Yapılan içerik analizinde flört ilişkisinde dijital şiddet deneyimini detaylı bir şekilde açıklayan temaları ortaya koymak ve bu temaların birbirleriyle ilişkilerini bütüncül bir yaklaşımla açıklamak amaçlanmıştır.

3.2. Katılımcılar

Nitel çalışmalarda örneklem seçimi, nicel çalışmalarda olduğu gibi genellemeler yapmaktan ziyade evrendeki çeşitliliği betimlemek, istisnai durumları açığa çıkarmak veya benzer durumlara dikkat çekmek gibi amaçlarla yapılmaktadır (Berg, 2004). Bu çalışmada katılımcılar belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem gereği araştırmanın amaçlarına uygun olarak önceden belirlenmiş olan kriterleri karşılayan katılımcılar çalışmaya dahil edilmektedir (Patton, 2014). Bu araştırmanın katılımcı kriterleri şöyledir: a) genç yetişkinlik döneminde olmak (18-35 yaş), b) üniversite öğrencisi olmak, c) üniversite öğrencisiyken en az bir defa flört ilişkisi yaşamış olmak ya da araştırmanın yapıldığı sırada bir flört ilişkisi

yaşıyor olmak d) flört ilişkisinde dijital şiddete uğramış/maruz kalmış olmak. Bu araştırmanın katılımcıları burada belirtilen kriterleri karşılayan 13 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Belirli bir gruptaki bir fenomeni incelerken, nitel bir çalışmada veri doygunluğuna ulaşmak için 11 ila 20 katılımcıdan oluşan bir örneklem büyüklüğü yeterli görülmektedir (Latham, 2013). Bu çalışmada da veri toplama sürecinde onuncu katılımcıdan sonra veri doygunluğuna ulaşıldığı algısı oluşmuş, son üç katılımcı ile de bu teyit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 3'ü erkek 10'u kadındır. Araştırmaya katılan öğrencilere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo 1'de her bir katılımcı için bir kod (kadınlar için K1'den K10'a, erkekler için E1'den E3'e) belirlenmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcı	Yaş	Fakülte	Sınıf düzeyi	Nerede Yaşıyor?
K1	23	İletişim	3	Ailesiyle
K2	21	İİBF	2	Ev arkadaşıyla
K3	22	Eğitim	4	Ailesiyle
K4	20	Eğitim	3	Ev arkadaşıyla
K5	19	Eğitim	2	Yurtta
K6	20	Edebiyat	3	Yurtta
K7	20	Eczacılık	3	Ev arkadaşıyla
K8	19	Eğitim	2	Yurtta
K9	25	İİBF	3	Yurtta
K10	22	Eğitim	4	Ailesiyle
E1	22	Eğitim	4	Ev arkadaşıyla
E2	21	Eczacılık	3	Ailesiyle
E3	27	Hukuk	4	Tek başına

Tablo 3.1.'e göre katılımcıların yaşları 19 ile 27 aralığında değişmektedir ve yaş ortalamaları 21,6'dır. Katılımcıların çoğunluğu eğitim fakültesi öğrencisidir. Buna ek olarak 6 farklı fakülteden öğrenciler de araştırmaya katılım sağlamıştır. Katılımcıların sınıf düzeylerine bakıldığında üçünün ikinci sınıf, altısının üçüncü sınıf ve dördünün dördüncü sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Katılımcıların dördü ailesiyle, dördü ev arkadaşıyla, biri ise tek başına evde yaşamaktadır. Kalan dört katılımcı, öğrenci yurdunda kalmaktadır. Katılımcılardan 12'si heteroseksüel ilişkiler yaşadığını bir tanesi eşcinsel ilişkiler yaşadığını beyan etmiştir.

3.3. Veri toplama araçları

Verilerin toplanması amacıyla araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve yarı yapılandırılmış görüşme sorularından oluşan “Görüşme Formu” (EK-2) kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçlarına ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel bilgi formu: Bu formda katılımcılara yaşları, devam ettikleri fakülte/bölüm, sınıf düzeyleri, nerede yaşadıkları ve kiminle birlikte ikamet ettikleri sorulmuştur.

3.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları formu: Bu araştırmada kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin dijital flört şiddeti deneyimlerinin kapsamlı biçimde ele alınması hedeflenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın odağında dijital flört şiddeti kurbanı olmanın yer aldığı söylenebilir. Katılımcıların deneyimledikleri dijital flört şiddetine dair verilerin ortaya konabilmesi amacıyla öncelikle DFŞ kavramının katılımcılar tarafından iyi anlaşılabilmesi ve katılımcılara yöneltilecek soruların DFŞ ile ilgili değişkenleri ortaya koyabilmesi gerekmektedir. Bu sebeple araştırmacı DFŞ ile ilgili literatürü detaylı şekilde incelemiştir. Konuyla ilgili literatür incelendikten sonra görüşme formunun ilk taslağı hazırlanmıştır. Bu taslak form nitel araştırmayla ilgili uzmanlıkları bulunan iki farklı uzmana gönderilmiştir. Bu uzmanlardan birisi Anadolu Üniversitesi bünyesinde “ Nitel Araştırma Teknikleri” dersi vermektedir. Bu kişiler taslak formu içeriği ve biçimi açısından değerlendirmişler ve geri bildirim vermişlerdir. Bu kişiler dışında araştırmacının tez danışmanı da taslak formu biçim ve içerik açısından inceleyerek soruların oluşmasına katkıda bulunmuştur.

Söz konusu uzmanlar soruların sıralamasına, gruplandırılmasına ve yeni eklenebilecek sorulara dair önerilerde bulunmuşlardır. Tüm bu geri bildirimler ışığında taslak form gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiştir. Bu geri bildirimlerle birlikte görüşme formunda bazı sorular birleştirilmiş, bazı sorular ayrıştırılmış, sonda soruları eklenmiş, yazım ve dilbigisi yönünden hatalı sorular düzenlenmiş, soruların sıralamalar değiştirilmiş ve soru sayısı 20’den 14’ düşmüştür. Formun yeniden düzenlenmesinden sonra bir kadın ve bir erkek üniversite öğrencisi olmak üzere iki katılımcı ile bireysel görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde katılımcılarla birlikte görüşme sorularının anlaşılır olup olmadığı, rahatsız edici ya da tetikleyici ifadelerin yer alıp almadığı ve dijital flört şiddetini açıklamaya dair bilgileri elde etmeye katkıda bulunup bulunmadığı

incelenmiştir. Tüm bu düzenlemelerin ardından görüşme formu nihai haline ulaşmıştır. Görüşme formu toplam 14 sorudan oluşmaktadır. Bu soruların detaylandırılmaya ihtiyaç duyulan noktalarına dair sonda soruları da yer almaktadır. Sorular üç kategoriye ayrılmıştır:

1. *DFŞ'ne dair sorular:* Bu sorularla katılımcıların hangi davranış kalıplarına maruz kaldıkları, DFŞ'nin seyrinin nasıl ilerlediği, bu olgu karşısında neler hissettikleri, DFŞ'nden nasıl etkilendikleri hakkında bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.
2. *Diğer şiddet yaşantılarına dair sorular:* Bu sorularla katılımcıların flört ilişkilerinde dijital şiddet dışında yaşadıkları flört şiddeti türlerine dair, flört ilişkileri harici ilişkilerinde yaşadıkları şiddet türlerine dair bilgilerin edinilmesi amaçlanmıştır.
3. *Psikolojik yardım arama davranışlarına ilişkin sorular:* Bu kapsamdaki sorular ile flört şiddetine maruz kalan bireylerin dijital flört şiddeti ile bir baş etme aracı olarak psikolojik yardıma yönelik tutumlarını ve psikolojik yardım ilişkisinden beklentilerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Görüşmeler esnasında katılımcıların deneyimlerine ve verdikleri yanıtlara göre zaman zaman soruların sırası ve içeriği araştırmanın bütünlüğü bozulmayacak şekilde değiştirilmiştir.

3.4.Verilerin Toplanması

Bu araştırmanın verileri dijital flört şiddetine maruz kalmış olan katılımcılarla yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Verilerin toplanması için araştırmanın başında, araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiş ve Anadolu Üniversitesi Akademik Etik Kurul'dan onay alınmıştır (Protokol no: 231954). Etik kurul onayının alınmasıyla birlikte katılımcılar için duyurular yapılmaya başlanmıştır. Öncelikle eğitim fakültesi öğretim üyelerinden derslerinde çalışmanın duyurusunun yapmaları rica edilmiştir. Çalışmaya farklı fakültelerden katılımcı bulunması amacıyla araştırmacı dekanlıklardan, derslere katılım sağlayarak katılımcı duyurusu yapmak için izin almıştır. Ardından araştırmacı kendisini kabul eden öğretim üyelerinin derslerine katılarak araştırmanın duyurusunu yapmıştır. Bu aşamada araştırmacı sınıf iletişim gruplarına katılımcı bulmak için hazırlamış olduğu duyurusunun iletilmesi için bazı öğrencilerle iş birliği yapmıştır. Bu duyuru metninde DFŞ'nin kısa bir tanımlaması verilmiş ve üniversite hayatı boyunca bu tanıma

uygun yařantılara sahip olduėunu dűřűnen kiřilerin, yine aynı duyuru metninde iletilen arařtırmacının iletiřim adreslerine ulařabilecekleri ifade edilmiřtir. Ek olarak duyurularda arařtırmaya katılımın gűnűllűlűėe dayalı olduėu ve katılımcılarla ortalama bir saat sűren tek oturumluk yarı yapılandırılmıř bireysel gűrűřme yapılacaėı bildirilmiřtir. Ayrıca arařtırmacının kendine ait sosyal medya hesapları űzerinden de arařtırma duyurusunun yaygınlařtırılması saėlanmıřtır. Hem yűz yűze hem dijital ortamlarda yapılan bu duyurulara űėrenciler arařtırmacıya mesaj atarak, e-mail atarak yanıt vermiřtir. Yanıt veren űėrencilerin her biri ile telefon araması ile űn gűrűřme yapılmıřtır. Bu űn gűrűřmede arařtırmaya katılmak isteyen űėrencilerin çalıřmanın dahil etme/dıřlama kriterlerine uygunluėu incelenmiř ve bu inceleme sonucunda kriterlere uygun olan űėrenciler arařtırmanın katılımcılarını oluřturmuřtur. Toplamda 20 űėrenci bařvurmuřtur. Bu űėrencilerden űű lise dűneminde DFř'ne maruz kaldıkları için, ikisi sadece yűz yűze flűrt řiddetine maruz kaldıėı ve DFř'ne maruz kalmadıėı için, ikisi de ses kaydı alınmasını kabul etmedikleri için arařtırmaya dahil edilmemiřtir. Duyurulara yanıt veren ve kriterlere uyan katılımcılarla gűrűřme için gűrűřme gűn ve saatleri planlanmıřtır.

Katılımcıların alıřma içinde kendilerini gűvende hissedebilmeleri ve çalıřmaya dair temel bilgileri edinebilmeleri amacıyla Kiřisel Bilgi Formunun bařına onam formu eklenmiřtir. Buna ek olarak katılımcılara, zarar gűrmemeleri, gűrűrlere ise bu zararın telafi edilmesi amacıyla gűrűřmeler sonrasında űcretsiz psikolojik danıřma hizmeti alabilecekleri kaynakların listesi iletilmiřtir. Katılımcıların DFř'ne dair bilgi seviyeleri hakkında net bir gűrűře sahip olunmadıėından gűrűřmeler űncesi her katılımcı DFř konusunda bilgilendirilmiřtir. Bu bilgilendirme için DFř davranıřlarına dair bir liste her bir katılımcıya iletilmiřtir. Gűrűřmelerin tamamı Anadolu űniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danıřmanlık Birimi'nde yer alan bireysel danıřma odalarında gerçekleřtirilmiřtir. Gűrűřmeler ses kayıt cihazı aracılıėıyla kayıt altına alınmıřtır ve bunun için katılımcılardan izin alınmıřtır. En kısa gűrűřme 20 dakika, en uzun gűrűřme 92 dakika sűrműřtűr. Gűrűřmelerin ortalama uzunluėu 56 dakikadır. Gűrűřmelerin tamamlanmasının ardından ses kayıtları bilgisayar ortamında yazıya geirilmeliřtir. Arařtırmacı için katılımcıların gizliliėinin korunması oldukça űnemli olduėundan yapılan gűrűřmelerin yazıya dűkűlmesi ařamasında her bir katılımcı bir numara ile ifade edilmiř ve gűrűřmelerde adı geçen kiřilerin isimleri deėiřtirilmiřtir. Bu řekilde katılımcıların kimliėini açıėa çıkarabilecek tűm bilgiler ya transkriptlerden çıkarılmıř ya

da değiştirilerek yer almıştır. Ses kayıtları ve görüşmelerin deşifreleri bilgisayar ortamında şifreli ve gizli bir şekilde saklanmıştır. Görüşmelerin yazıya geçirilmesinin ardından, elde edilen ham veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

3.5. Araştırmacı Rolü

Bu bölümde araştırmayı yürüten tez öğrencisine ve tez danışmanına dair bilgiler sunulmuştur.

3.5.1. Araştırmacı: Araştırmacı Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı'ndan 2020 yılında mezun olmuştur. 2020-2021 yılı güz döneminde Anadolu Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans programına başlamıştır. Araştırmacı Dijital Flört Şiddeti konusundaki araştırma yolculuğu boyunca ilgili literatürü incelemiş ve yeni gelişmeleri takip etmiştir. Buna ek olarak veri toplama süreci öncesinde ve sırasında flört şiddeti ile ilgili pek çok panel ve farkındalık grubuna da katılım sağlamıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından düzenlenen 4 haftalık “ Flört İlişkilerinde Şiddetsizlik-Psikolojik ve Dijital Şiddeti Nasıl Tanırım? Nasıl Başa Çıkarım?” isimli farkındalık grubunda yer almıştır. Ek olarak çift terapisinin öncü isimlerinden John Gottman'ın çağrılı konuşmacısı olduğu Psikoloji İstanbul tarafından düzenlenen “Partner Şiddeti” paneline katılım sağlamıştır. Araştırmacı literatür hakimiyetinin yanı sıra bu tür katılımlar ile konuya dair bakış açısını ve bilgi birikimini genişletmeyi hedeflemiştir. Araştırmacı süreç boyunca pasif bir gözlemci ve anketör olmamak adına konunun insan yaşamındaki yerine dair kişisel deneyimlere hakim olmayı amaçlamıştır. Tüm bunların yanı sıra araştırmacının 2 yıllık aktif psikolojik danışmanlık deneyimi de görüşmeler boyunca katılımcılarla terapötik bir bağlam oluşturulması konusunda katkı sağlamıştır.

3.5.2. Tez Danışmanı: Tez danışmanı Dr. Öğretim Üyesi Bircan Ergün Başak, Rehberlik ve psikolojik Danışma Anabilim Dalı'nda öğretim üyesidir. Bugüne kadar psikolojik desteğe ihtiyaç duyan bireylerle ilgili çeşitli araştırmalar yapmış, bireysel ve grupla psikolojik danışma oturumları yürütmüş, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki psikolojik danışman adaylarına süpervizyon vermiştir. İlgili tez yazımı sırasında araştırmacıya araştırma deseninin oluşturulması, alan yazının incelenmesi, görüşme sorularının hazırlanması ve tezin raporlaştırılmasında yol göstermiş, birlikte okumalar yapmış ve verilerin analizi sürecine katılmıştır. Böylece tezin nitel araştırmaya uygun bir şekilde sunulmasını sağlamıştır.

3.6. Verilerin analizi

Bu araştırmada katılımcıların dijital flört şiddeti ile ilgili deneyimlerini incelemek ve katılımcılar için dijital flört şiddetinin ne anlama geldiğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak, elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi tüme varımcı bir analiz biçimidir ve araştırılan fenomenin kökenine odaklanmayı sağlamaktadır. İçerik analizi sürecinde verilerin dökümü, kodlanması, kodların kategorize edilmesi, temaların belirlenmesi ve bulguların yorumlanması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Aşağıda bu çalışmalar kapsamında yapılanlar açıklanmıştır.

3.5.1. Verilerin dökümü: Bireysel görüşmelerin her biri katılımcıların onayı ile ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar görüşmelerden sonra üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan, olduğu gibi bilgisayar ortamında yazıya dökülmüştür. Toplam 14 saat 35 dakika süren görüşmelerin bilgisayar ortamında 100 sayfadan oluştuğu belirlenmiştir.

3.6.2. Verilerin kodlanması: Kodlama işleminde veriler detaylı bir şekilde incelenerek ortak bir anlamı olan kelimeler, cümleler ya da paragraflar belirlenmektedir. Veriler bu şekilde parçalara ayrıldıktan sonra da her bir parça içerdii anlamı göre isimlendirilmektedir. Kısacası kodlama verileri bölümlere ayırma, inceleme, karşılaştırma, ilişkilendirme ve kavramlaştırma işlemi olarak tanımlanmaktadır (Baltacı, 2019). Bu araştırma kapsamında öncelikle görüşmelerin dökümü tek tek incelenmiş ve her bir katılımcının görüşme dökümü anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümlerin kavramsal olarak ne ifade ettiği belirlenerek kodlama işlemi yapılmıştır. Kodlama işlemi araştırma soruları dikkate alınarak gerçekteşirilmiş ve bu işlemin sonunda bir kod listesi elde edilmiştir.

3.6.3. Kodların kategorize edilmesi: Kodlama işlemi tamamlandıktan sonra veri seti tekrar gözden geçirilmekte ve benzer kodlar aynı çatı altında bir araya getirilerek gruplandırılmaktadır. Bu gruplar bir araya gelmelerine neden olan tema altında gruplandırılmaktadır (Erlingson ve Brysiewicz, 2017). Bu araştırmada da kodlar benzerlik ya da farklılıkları dikkate alınarak, aralarındaki ilişkilere göre kategorize edilmiştir. Her bir kategori bir tema ile ifade edilerek dijital flört şiddetine maruz kalan üniversite öğrencilerinin deneyimlerini açıklayan bir tematik yapı ortaya koyulmuştur.

3.6.4. Temaların belirlenmesi: Kodlar temalar altında kategorize edildikten sonra bu kodların ve temaların yeniden incelenerek anlamlı bir şekilde düzenlemesi gerekmektedir. Bu düzenleme kapsamında her bir kodun içinde yer aldığı temayı temsil etme gücü ve başka temalarla ilişkisi değerlendirilmektedir. Bu işlem bir tür sağlama işlemi gibidir. Çünkü bu aşamada tematik kodlamanın doğru ve yeterli bir şekilde yapılıp yapılmadığı incelenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırma kapsamında, dijital flört şiddetine maruz kalan üniversite öğrencilerinin deneyimlerini ortaya koyan temalar birbirleriyle ve kodlarla ilişkileri bağlamında yeniden gözden geçirilmiş, literatüre katkı sağlayacak şekilde işlenerek son halini alması sağlanmıştır. Bu düzenlemede başlangıçta var olan dört temadan ikisi silinmiş, bazı kodlar birleştirilmiştir.

3.6.5. Bulguların yorumlanması: Bulguların yorumlanması, toplanan verilerin anlamının ortaya koyulduğu aşamadır. Bu aşamada araştırmacı kendi gözlemlerini, deneyimlerini ve literatürü dikkate alarak bulgular arasındaki ilişkileri açıklamakta, bulgulara dayalı sonuçlar çıkarmakta ve bu sonuçların önemine ilişkin bilimsel yorumlar yapmaktadır (Conelly, 2016). Bu araştırmada da araştırmacılar elde edilen bulguların birbirleriyle ilişkilerini incelemiş, bazı çıkarımlara ulaşmış ve sonuçların önemine ilişkin yorumlar yapmıştır.

3.7. İnandırıcılık Çalışmaları (Trustworthiness)

İnandırıcılık, araştırmacıların okuyucularını ve kendilerini elde ettikleri bulguların dikkate değer ve önemli olduğuna ikna etmeleri anlamına gelmektedir (Lincoln ve Guba, 1985). Nitel araştırmalarda inandırıcılığın sağlanabilmesi için esas alınan kuramsal yaklaşımların, araştırma deseninin, veri toplama araçlarının ve analiz yollarının incelenen olguya ait gerçeği ortaya koymada yeterli olması gerekmektedir (Stahl ve King, 2020). Bununla birlikte bulguların benzer katılımcılara ve ortamlara aktarılabilir olması istenmektedir (Houser, 2015; Streubert ve Carpenter, 2011). Ancak nitel çalışmalarda bireyin içinde bulunduğu durumu anlamaya odaklanıldığı için genelleme yapmak gibi bir amaç bulunmamaktadır. Aktarılabilirlik sonuçların nasıl genellenebileceğini ve bütün gruba nasıl iletilebileceğini açıklayan kanıtlardan oluşmaktadır. Katılımcıların deneyimlerinin ayrıntılı olarak tanımlanması okuyucuların sonuçları kendi çalışmalarında uygulayabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Buna bağlı olarak nitel araştırmalarda aktarılabilirliği sağlamak için toplanan verilerin ayrıntılı bir

şekilde sunulması, örneklem seçiminin nasıl yapıldığına dair yeterli bilgi verilmesi ve katılımcıların betimlenmesi gibi stratejiler önerilmektedir (Creswell, 2014; Elo vd., 2014).

Nitel araştırmalarda inandırıcılığın sağlanabilmesi için önerilerden biri de katılımcılarla uzun süreli etkileşimde bulunulmasıdır. Bu sayede katılımcıların kendilerini daha saydam bir şekilde açmalarını sağlamak ve daha derin bilgilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Bir diğer öneri de çeşitleme yapılmasıdır. Çeşitleme kullanılan araştırma yöntemlerinin, veri toplama araçlarının, olguya ilişkin ortamların, kuramsal dayanakların çeşitlendirilmesini içermektedir. Çeşitleme olguyu farklı yönleri ile incelemeye olanak verdiği için daha doğru bulgulara ulaşmaya olanak vermektedir. İnandırıcılığı sağlamada kullanılan yollardan biri de bağımsız denetimdir. Bunun için araştırmacının kodlama, tema belirleme gibi aşamalarda dahil olmak üzere incelenen konuyla ilgili uzman kişilere başvurması ve çalışmasına ilişkin bu kişilerin görüşlerini alması önerilmektedir. Bu yolla araştırmacının gözünden kaçan ya da dikkatini çekmeyen noktaları fark etmesi sağlanmaktadır. Birden fazla araştırmacı ile ortak çalışmak yapmakta uzman denetiminin sağlanmasına olanak vermektedir. İnandırıcılık için önerilen bir diğer yol da katılımcı teyididir. Katılımcı teyidi araştırmacının katılımcıları doğru ve yeterli bir şekilde anlayıp anlamadığını belirginleştirmesine yardımcı olmaktadır. Araştırmacılar katılımcılarla birden fazla görüşme yaparak katılımcıdan ortaya çıkan sonuçların kendi gerçeğini ne derecede yansıttığına ilişkin geribildirim almakta, yeterli olmayan ya da anlaşılmayan yerleri tamamlama fırsatı bulmakta, yanlış anlaşılımları giderebilmektedir (Stahl ve King, 2020).

Bu araştırmada inandırıcılığı sağlamak için alınan önlemler şunlardır:

- Araştırmacı DFS’ni yansız bir şekilde inceleyebilmek ve bu fenomenle ilgili özgün keşifler yapabilmek için bu konu ile alakalı pek çok eğitime katılmıştır. Araştırmacının rolü başlığı altında bu eğitimlere dair detaylı açıklamalar yapılmıştır.
- Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanması sırasında iki farklı uzmanın görüşleri alınmıştır.
- Yarı yapılandırılmış görüşme formunun DFS ile ilgili yeterli veri sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla pilot görüşmeler yapılmıştır.

- Tezin planlanmasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçlerde tez danışmanından ve ilgili uzmanlardan geri bildirimler alınarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.
- Araştırmanın aktarılabilirliği bağlamında katılımcıların nasıl belirlendiği ve katılımcıların özellikleri hakkında detaylı bilgi verilmiş ve dahil etme/dışlama kriterleri betimlenmiştir.
- Katılımcıların ifadelerinin tutarlı bir şekilde aktarılmasını sağlamak için görüşme verileri kaydedilmiş ve olduğu gibi yazıya dökülmüştür. Verilerin analizi aşamasında araştırmacı tarafından oluşturulan kod ve kategoriler tez danışmanı ile birlikte yeniden değerlendirilmiştir.
- İçerik analizinin inandırıcılığını sağlamak için Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda öğretim elemanı olarak görev yapan iki kişi hakem olarak belirlenmiştir. Bu kişilerden belirlenen kodların, temaların ve ortaya çıkan tematik yapının uygunluğunu denetlemesi istenmiş, onların önerileri ışığında tematik yapı tekrar gözden geçirilerek son şeklini alması sağlanmıştır.
- Araştırmacı tarafından araştırmanın başından sonuna kadar sürece, katılımcılara, görüşmelere ve araştırmacının kendisine dair notları içeren yansıtıcı araştırmacı günlükleri tutulmuştur.

1.

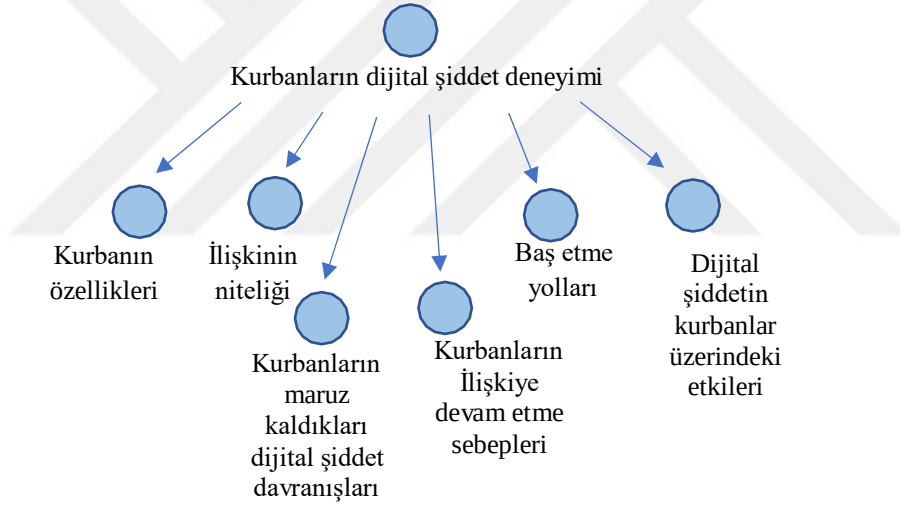
BULGULAR

Bu araştırmada DFŞ kurbanlarının deneyimleri, bu deneyimlerin kurbanlar üzerindeki sonuçları, kurbanların bu deneyimle nasıl başa çıktıkları ve kurbanların bu deneyim sonrası psikolojik yardım algılarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak bu bölümde verilerin tümevarım analizi ile incelenmesi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmanın bulguları iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada katılımcıların dijital şiddet deneyimini açıklayan bulgular sunulmaktadır. İkinci aşamada ise katılımcıların terapötik yardım algısı ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

4.1. Kurbanların Dijital Flört Şiddeti Deneyimini Açıklayan Bulgular

Araştırmada kurbanların DFŞ deneyimi ile ilgili altı temaya ulaşılmıştır. Ulaşılan temalar Şekil 4.1’de gösterilmektedir.



Şekil 4.1. Kurbanların flört ilişkisinde dijital şiddet deneyimi

4.1.1. Kurbanın özellikleri

Bu araştırmada kurbanların iki temel özelliği olduğu bulunmuştur. Bunlardan birincisi riskli dijital davranışlar ve ikincisi deneyimledikleri diğer şiddet türleri olarak kategorize edilmiştir. Riskli dijital davranışlar kapsamında kurbanların sosyal medyada tanımadıkları kişilerle arkadaşlık ettikleri ve sosyal medyada çok zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Bu konuda K10 şu cümleleri kurmuştur: “Üniversitenin ilk yılı tanımadığım biri bana mesaj attığında cevap verir konuşurdum. Çok fazla sosyal medya kullandığım için bu konuda (DFŞ) aslında fazlaca deneyimim var.” (K10)

Katılımcıların deneyimledikleri diğer şiddet türleri ise aile içi şiddet, sosyal çevrede şiddet, cinsel taciz, flört ilişkisinde yüzyüze şiddet ve akran zorbalığından oluşmaktadır. Bu şiddet türlerinden ilki ailede ve çevrede deneyimlenen şiddettir. Katılımcılarının pek çoğunun aile içi şiddet öyküsüne sahip oldukları bulunmuştur. Katılımcılardan E2, E1 ve K5 aile ve akrabaları tarafından baskıya maruz kaldıklarını ifade etmiştir. K5 ailede ve akrabada işittiği eleştirel ve yargılayıcı cümleleri şu şekilde ifade etmiştir.

“Daha küçükken akrabalarım ve çevremdeki insanlar dış görünüşüme dair çok yargılayıcıydı. Bazen ailemden de görüyordum. Babam mesela o kadar spor salonuna gittin zayıflayamadın mı? Ya da bu soruyu da mı çözemedin gibi, hiç ders çalışmıyorsun ki sınavı kazanasın gibi cümleler kuruyorlardı.” (K5)

Katılımcılardan bazıları baskının yanı sıra anne ve baba tarafından şiddete maruz kaldıklarını eklemişlerdir. E1 babasının kendisine karşı duygusal olarak mesafeli olduğunu ifade etmiştir. K6 ise ailesinde deneyimlediği şiddete dair aşağıdaki cümleleri kurmuştur:

“Babamdan fiziksel ve duygusal şiddet gördüm. Benim ailem başlı başına bir şiddetler zaten. Sadece yumurta yemek istemediğim için duvara yumruk atıp beni sarstığını hatırlıyorum. Telefonum meşgul diye alıp beni duvara fırlatıp küfürler ederek beni kovduğunu hatırlıyorum. Şiddet benim hayatımda yeni bir şey değil yani.” (K6)

Bunlardan farklı olarak K9 babasının annesine uyguladığı fiziksel şiddete defalarca şahit olduğunu, kendisine elini kaldırdığını ama vurmadığını ifade etmiştir. Katılımcılardan bazılarının sadece annesinden bazıları sadece babasından bazıları ise her ikisinden şiddet gördüğü ortaya koyulmuştur. Örneğin K3 17 yaşına kadar annesinden sistematik olarak fiziksel şiddet gördüğünü dile getirirken K6 ise annesinin duygusal olarak yetişkin gibi davranmadığı zamanlar olduğunu ifade etmiştir. Çekirdek aileye ek olarak K1 akrabası tarafından uğradığı cinsel istismarı şu cümlelerle anlatmıştır:

“Bunun dışında akrabam tarafından cinsel istismara maruz kaldım. İlkokul 6. Sınıftaydım. Ben emin olduğumda bunu anneme anlattım. Çünkü ereksiyon halindeydi eniştem ve beni uykuda izlediği falan da olmuştu.” (K1)

Katılımcılardan K3, K7, K9 ve K10 çocukluklarında veya yetişkinlik dönemlerinde cinsel şiddet deneyimleri olduğunu ifade etmiştir. K3 hayatı boyunca defalarca kez cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Buna ek olarak K10 ortaokul yıllarında arkadaşının babası tarafından uğradığı tacizi şu cümlelerle anlatmıştır:

“Bir taciz anım var hala da atlatamadım. 4 ya da 5. Sınıftaydım. Kız grubumuz var. Babası da bizi çok seviyor. Onun iş yerine bazen ziyarete gidiyoruz. Bizi çok seviyor falan. Tabi o zaman taciz olduğunu anlamıyorum ama adam beni sürekli sağ bacağına oturtuyor. Ben bunu sevgi sanıyorum tabi ki.” (K10)

Aile ve çevrede deneyimlenen şiddet türlerine ek olarak katılımcılar flört ilişkilerinde dijital şiddet dışında farklı şiddet türlerine maruz kalmıştır. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet bunlardan bazılarıdır. Örneğin K4 ve E3 flört ilişkilerinde fiziksel şiddet deneyimlerinden bahsetmişlerdir. K4 bir kavga esnasında partnerinin kendisine eline geçen bir eşyayı fırlattığını ifade etmiştir. E3 ise partneri tarafından uygulanan fiziksel şiddeti “Bir kız arkadaşım saç maşasına alnıma değdirmişti. Başka bir kız arkadaşım da barda üzerime atlamıştı” şeklinde dile getirmiştir.

Buna ek olarak K4 ve K6 partnerleri tarafından yüz yüze psikolojik/duygusal şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. K4 arkadaşlarının bulunduğu bir ortamda partnerinin uyguladığı şiddeti şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Bir gün hep birlikte arkadaşlarımızla buluştuk ben eski sevgilim ve iki arkadaşımız. Bir arkadaşım bana bir konuda acil bir mesaj attı, ona bakıyordum. Telefonu bırak dedi katı bir şekilde. Bir işim olduğunu söyledim. Tekrar telefonu bırak dedi. Arkadaşlarına saygısızlık olarak algıladı. Masaya vurup telefonu bırak diye bağırdı bana. Ağlamaya başladım. Annesi duydu içeriye çağırdı beni sakinleştirmişti beni.” (K4)

K6 ise partnerinin kendisine dış görünüşü ile ilgili aşağılayıcı cümleler kurarak duygusal şiddet uyguladığını eklemiştir. Katılımcıların flört ilişkilerinde deneyimledikleri bir diğer şiddet türü ise cinsel şiddettir. Cinsel şiddet katılımcıların ilişkilerinde cinsel eyleme zorlama veya cinsel birlikteliğe zorlama şeklinde görülmüştür. Örneğin K4, K6 ve K10 ilişkilerinde yaşadıkları cinsel şiddetten bahsetmiştir. K4 deneyimlediği cinsel şiddet yaşantısının şiddet olduğunu arkadaşlarının uyarısı ile fark ettiğini ve partnerinin uyguladığı cinsel şiddeti şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben istemiyordum cinsel ilişki. Ama o çok istiyordu. Beni buna zorluyordu. Arkadaşlarım bunun taciz ve tecavüz olduğunu söylüyorlardı bana. İstemediğimi ona belirttiğimde bunu istememem sorunmuş gibi davranıyordu. Millet sevgili olunca bunlar olur normal olanı bu diyordu. En son bana bu tarz bir şey olmayacaksa ben burada kendime bir fuck body (sadece cinsel birliktelik içeren ilişki) bulacağım diyordu. Yapsam ruhun duymaz bak sana söylüyorum en azından diyordu.” (K4)

Buna ek olarak K6 kendisinden yaşça büyük olan partneri tarafından rızasız cinsel içerikli dokunmalara maruz kaldığını ifade etmiştir. K10 ise partnerinin kendisini zorla öpmeye çalıştığını eklemiştir.

Flört ilişkilerinde yaşanan şiddet deneyimlerinin dışında katılımcıların hem dijitalde hem yüz yüze zorbalığa maruz kaldıkları bulunmuştur. Bu zorbalık K1 ve K3’ de olduğu gibi akran zorbalığı olabileceği gibi E1’in ifade ettiği gibi siber zorbalık ve homofobi şeklinde de olabilmektedir. Örneğin K1 lisede yaşadığı akran zorbalığını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Akran zorbalığına uğradım ilkokuldan itibaren. Sebeplerine dair bir şey hatırlamıyorum. Lise de de iftira falan atılmıştı. Lezbiyen dediler bana. Arkadaşlarım benden uzaklaşmaya başlamıştı.” (K1)

Katılımcılardan E1 eşcinsel olduğunu ve bu sebeple hem yüz yüze hemde dijitalde yaşadığı zorbalıktan şu cümlelerle bahsetmiştir:

“Ortaokulda çok fazla zorbalığa uğradım. Hem yüz yüze hem dijitalde. O zamanlar facebook kullanıyordum. Fotoğraf atıyordum altına bir sürü hakaret içeren yorum geliyordu. İbne, top vb. o zamanlar kendimi korumayı kollamayı çok bilmiyordum. Cevap bile veremiyordum. Hani bir şey dersem yüz yüze geldiğimizde daha kötü şeyler olmasından korkuyordum. Bir sürü mesaj geliyordu; ‘sen hep kızlarla takılıyorsun, hiç erkek arkadaşın yok, niye böylesin, yürürken kıvırtma’ gibi. Büyüdükçe twitter ve instagramda yorum geliyor bazen.” (E1)

4.1.2. İlişkinin niteliği

Katılımcıların DFS deneyimledikleri ilişkilerin çeşitli özelliklere sahip olduğu bulunmuştur. Bu özellikler ilişkinin dijital ortamda başlaması, yüz yüze görüşmelerin az olması ya da hiç olmaması, partnerlerin birbirinden uzak mesafelerde yaşaması, ilişkinin pandemi dönemine denk gelmesi, ayrılıp barışmaların sık olması ve ilişkide

şiddetin giderek artmasıdır. Özellikle ilişkilerinin pandemi dönemine denk gelmesinin veya uzak mesafe ilişkisi olmasının dijital iletişimi artırdığı belirlenmiştir. Pek çok katılımcının ifade ettiği bu durumu K4 “uzak mesafe ilişkisi yaşadığımız için dijitaldeydi genelde iletişimimiz” şeklinde özetlemiştir.

İlişkinin daha çok dijital ortamda yürütülmesi katılımcıların bazılarının aldatılmasına da yol açmıştır. Örneğin K10 partnerinin ilişkinin başında anonim bir kimlik ile iletişim kurduğunu, yüzyüze görüntüsünden farklı bir profil resmine sahip olduğunu ve bir ara dijital ortamda kaybolup tekrar çıktığını (ghosting) aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“İnternet üzerinden başlayan bir arkadaşlık ilişkisiydi. Bana gösterdiği kişi bile değilmiş zaten. Anonim olarak hesabınızın olduğu bir platformdan konuşuyorduk. Bir ara ortadan kayboldu. 6 ay falan yoktu. Farklı şehirlerdeydik.” K10

Katılımcılardan bazılarının ilişkilerinin dijitalde başlasa dahi yüz yüze görüşmelerin de ilişki içinde devam ettiği ortaya koyulmuştur. Örneğin E1 ilişkide hem yüz yüze hem dijital iletişim olsa dahi dijital şiddetin çok yoğun olduğunu “Hem dijitalde hem yüz yüzeydik. Hatta bir ara aynı evde kaldık ama dijital şiddet çok fazlaydı” şeklinde ifade etmiştir.

Flört ilişkisi içerisinde dijital şiddetin seyrine dair katılımcılardan biri hariç tüm katılımcıların şiddetin artan seyrini deneyimledikleri ortaya koyulmuştur. Örneğin katılımcılardan E1 aslında şiddetin ilişki içinde hep olduğunu ancak ilk iki ay şiddeti fark edemediği için artarak ilerliyormuş hissine kapıldığını belirtmiştir. Buna benzer olarak K2, K4, K6 ve K7 ilişki içinde şiddetin giderek kademeli olarak arttığını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar da partnerlerinin dijital şiddetini durduklarında şiddetin yüz yüze ortama taşındığını ifade etmiştir. Örneğin K1 bu deneyimini “Başta çok şiddetliydi. Sexting zorlamaları falan. Sonra baktı ki olmuyor, kabullendi ama bu sefer yüz yüze başladı bu davranışları yapmaya” cümleleriyle ifade etmiştir. K5 ise ilişki uzak mesafe ilişkisine evrildikten sonra DFŞ davranışlarının arttığını aşağıdaki cümlelerle dile getirmiştir:

“Ben Eskişehir’e geldikten sonra daha çok merak etme ve araştırma çabası ortaya çıktı. Kendisi buradaki insanları bilmediği için buradaki erkeklerin hepsinin bir kız avcısı olduğunu düşünüyor. Buraya geldikten sonra baskı arttı diyebilirim.” (K5)

4.1.3. Kurbanların maruz kaldıkları dijital şiddet davranışları

Bu araştırmada DFŞ kurbanlarının deneyimledikleri dijital şiddet davranışlarının çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcıların genellikle birden fazla DFŞ davranışı deneyimledikleri elde edilen bulgulardan birisidir. Kurbanların flört ilişkilerinde cinsel DFŞ, kontrol davranışları ve tehdit/aşağılama davranışlarına maruz kaldıkları bulunmuştur. Cinsel DFŞ deneyimi kapsamında katılımcıların çoğu flört ettikleri kişinin kendilerini cinsel içerikli konuşma yapmaya ve cinsel içerikli fotoğraf atmaya zorladığını belirtmektedir. Bu katılımcılardan bazıları bu baskıya dair deneyimini şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela zorla telefonda nude (çıplak fotoğraf) fotoğraf istemeye başladı. Örneğin ben duşa gireceğimi söylüyorum. Duştan fotoğraf atsana diyordu. Şu an istemiyorum atmak dediğimde ise ısrar etmeye devam ediyordu. Ben istemedğimi ifade etmeye devam ettikçe daha da sinirleniyordu.” (E1)

“İlişkide cinselliği ön plana koymaya çalıştığı zamanlar oluyordu. Bende pek istemiyordum. Bir kere bana eğer nude (çıplak fotoğraf) atmazsan senden ayrılırım beş dakikan var demişti. Tehditvari, emir verici cümleleri çok fazlaydı. İlişkinin sonlarına doğru özellikle çok fazlaydı bunlar.”(K4)

“Bir şeyler yaşayabileceğimizi konuşmuştuk ama pandemiden dolayı mümkün değildi ve haftada bir gün belirle ve o gün sexting (cinsel içerikli mesajlaşma) yapalım demişti. Bunu istemiyordum, fotoğraf istiyordu atmıyordum ve bunu ona güvenmemek olarak addediyordu ve aramızda problem oluyordu” (K6)

“Bir tane sevgilim vardı. O biraz daha sıkı fıkı, cinselliğin içinde olduğu bir ilişki beklentisi içindeydi. Bende istemiyordum açıkçası. Bir kere bana sexting (cinsel içerikli mesajlaşma) yapmayı teklif etmişti cinsel olarak birlikte olmuyoruz bari bunu yapalım diyerek aslında beni mecbur hissettirmişti.”(K2)

“Bana çok sıcak davranan biri değildi. Kendi istediği zaman sıcak davranırdı benim istediğim zaman değil. Özellikle cinsel içerikli konuşma yapmak istediği zaman inanılmaz sıcak ve samimi oluyordu. İnanamıyordum. Bu çocuk böyle biri mi hangi hali gerçek diye şaşıırıyordum. Beni ikna etmeye çalışıyordu uzun bir süre ama zorlayıcı şekilde. Belki 1 saat benimle konuşuyor sonra ben ikna olmayınca bir anda kötü haline dönüyor ve ‘sen zaten böylesin ben yatıyorum iyi geceler’ şeklinde konuşuyordu.” (K7)

Cinsel DFS’ye ek olarak katılımcıların sıklıkla deneyimledikleri bir diğer DFS türünün ise kontrol davranışları olduğu görülmektedir. Örneğin, katılımcılardan K2 partnerinin kendisinin mesajlarını kurcaladığını kimlerle ne konuştuğunu incelediğini ifade etmiştir. Buna paralel olarak E3 de deneyimlerini şu şekilde ifade etmiştir;

“Telefonumu karıştırdı. Bir gece uyurken uyanıp arkadaşımınla mesajlarımı okuyup beni uyandırıp bu ne diye sorması yaşandı. Sosyal medyadaki takipçilerime karıştırdı. Yeni takipleştiğim birini hemen fark ederdi.” (E3)

Flört ilişkisinde mesajların okunması, konuşmaların dinlenmesinin yanı sıra mesajlaşmaya, konuşmaya dair kurbanı yapılan baskıyla ilgili de katılımcıların ifadeleri yer almaktadır. Katılımcılardan E1 partnerinin kendisinin koşullarını dikkate almaksızın mesajlaşma isteğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Teorik derslere katılıyordum. Yanımda arkadaşım varken telefonuma ha bire bildirim düşüyor. Mesela ‘ders dinlemeyi bırak, zaten önemli değil benimle konuş’ diyordu. Ders bitince yazacağımı söylememe rağmen o o an istiyordu. Bundan dolayı kavga etmiştik mesela.” (K7)

Benzer şekilde K7 de ders çalıştığı sırada flört ettiği kişinin kendisine mesajlaşmak için baskı yaptığını ifade etmiştir.

Katılımcıların kontrol davranışları içerisinde sıklıkla karşılaştıkları davranışlardan bir diğeri ise sosyal medya hareketlerine, paylaşımlarına, arkadaşlıklarına karışılmasıdır. E1 partneri tarafından sosyal medya hesaplarındaki beğenilerinin takip edildiğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Ben twitterdan bir tweet beğeniyordum. Twitterda beğendiklerimi kontrol ediyordu. Erkek var mı ya da beğendiğim tweetler ilişkilerle alakalı ise bir gönderme var mı diye bakıyordu. Sonra hemen beni arıyordu. ‘o tweeti neden beğendin? O erkeğin yazdıklarını niye beğendin?’ diye soruyordu sürekli. Her davranışım izleniyordu resmen”

Buna ek olarak katılımcılardan K2 sosyal medya hareketlerinin takip edilmesinin ilişki bittikten sonra bile devam ettiğini ifade etmiştir. K3 ise failin kendisinin sosyal medya hesaplarındaki arkadaş listesinin kontrol ettiğini ve arkadaşlarını engellediğini aşağıdaki gibi özetlemiştir:

“Bir gün oturmuştuk bir yerde telefonumu alıp bir anda instagram hesabımı karıştırmaya başladı ve bana haber vermeden tüm erkekleri sildi. Bu kim diye soruyor.

Açıklamasını yapıyorum. Gerek yok diyor siliyordu. Hatta bir arkadaşım liseden biriydi”(K3)

Bunun yanında devam eden ilişkisi içerisinde dijital şiddeti deneyimleyen K5 sosyal medya hesaplarına gelen arkadaşlık isteklerinin sorgulandığını ve bu isteklerden dolayı kendisinin partneri tarafından suçlandığını şu cümlelerle ifade etmiştir:

“O listede (araştırmacının katılımcılara verdiği dijital flört şiddeti davranış listesi) ilk gözüme çarpan şey sosyal medya hesaplarının kurcalanması, mesajların okunması. Bunları hala yaşıyorum öncesinde de yaşadım. Ya da sosyal medya hesaplarıma gelen arkadaşlık istekleri konusunda bana hesap soruluyor mesela. Neden bu kişi sana istek atıyor şeklinde. Nerelerde gezdin de seni bulabildi diyor” (K5)

Aynı zamanda K5 sosyal medyada paylaşmak istediği fotoğraflara partnerinin müdahale ettiğini, kendisinin ön planda olduğu fotoğrafları paylaşmama yönünde bir baskı yaptığını dile getirmiştir. K5’ le benzer şekilde K9’da sosyal medya paylaşımlarının içerikleri konusunda yaşadığı deneyimi “Bir önceki ilişkimde instagrama story atmıştım belim görünüyordu birazcık. Onu kaldırmam için aşırı bir baskı yapmıştı” şeklinde ifade etmiştir. Buna ek olarak E3 de partnerinin kendisiyle birlikte bir fotoğrafını paylaşması konusundaki ısrarını “Bir diğer davranışı da onunla olan fotoğraflarımı neden sosyal medyamda paylaşmadığıma dair sorgulama oldu” şeklinde eklemiştir.

Katılımcıların sıklıkla deneyimlediklerini ifade ettikleri bir başka kontrol davranışı ise kiminle, nerede ve ne yaptığı ile ilgili baskı ve kontroldür. E3 partnerinden gördüğü baskıyı “Gittiğimiz ortamdan fotoğraf isteme, konum atmamı isteme, konumda duraksama olunca sorgulama, bir yere çıkarken izin istememi bekleme şeklinde devam etti” diyerek dile getirmiştir. Bu konuda K2 yaşadıklarını aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Evde çok fazla mesajlaşmıyorum zaten. Ama dışarıdaysam konum at, ses kaydı at, mesaj at, ara beni falan diyordu sürekli. Snapten fotoğraf istiyordu mesela, wptan atmamı istemezdi çünkü wptan eskiden çekilen fotoğrafları da atabiliyorum ya. Anlık fotoğraf olduğu garanti olsun diye snapten attırırdı fotoğraf. Hatta daha da ilerisi, hani snapte fotoğraf çekip ekranı kilitletiğinde ekran kilidini tekrar açtığında o fotoğtaf anlık gibi oluyor. Sırf bu ihtimalden dolayı attığım fotoğraflara saat efekti eklememi isterdi. Ya da mesela kızlarla oturuyorum diyelim ses kaydı atmamı ve bu ses kaydında

kızların da konuşmasını isterdi. Sürekli ispat istiyordu. Birkaç kere yalan söylediğimi anlayınca daha da beter olmuştu.” (K2)

Bu baskı bazı durumlarda kurbanın konuştuğu, iletişim kurduğu kişilere yönelik de olabilmektedir. K4 karşı cins arkadaşlarından gelen mesajlara karşı partnerinden gördüğü baskıyı şu şekilde ifade etmiştir:

“Mesela doğum günümde insanlar çok tatlı mesajlar atıyorlar. Teşekkür edeceğim mesela bir bakıyorum o kişiyi direk engellemiş. Özellikle erkekleri. Üniversiteye başladığımda sürekli sınıftaki erkeklerle konuşmamam gerektiğini söylüyordu”. (K4)

Katılımcılardan E3 K4’ e paralel olarak karşı cinsle kurduğu iletişime dair partnerinden yoğun baskı gördüğünü ancak bu baskıya müsadde ettiğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

“Başka bir kadının ismini dahi duymak istemiyordu. Bu konuda hakkı da vardı. Benden hoşlandığını düşündüğü birisi vardı ama ben hayır o benim arkadaşım diyordum ama aslında gerçekten o kadının benden hoşlandığını biliyordum. Partnerim o kişiyle görüşmemi istemiyordu, onu aratıp bana şunu de bunu de diyordu, telefonla konuşmamı dinliyordu, kağıda söyleyeceklerimi yazıp şunu da söyle demeler. Ama bunların hepsi ben izin verdiğim için oldu.” (E3)

Bu örneklerden farklı olarak katılımcılardan eşcinsel ilişkisi olan E1 ise görüşeceği kişilerin heteroseksüel olması konusunda partnerinden baskı gördüğünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Ama hani onun biseksüel olması bizim aramızda bir ilişki olacağı anlamına gelmemesine rağmen eski sevgilim böyle düşünüyordu. Erkeklerle takılabilirsin ama hetero olsunlar biseksüel veya gay olmasınlar çünkü öyle olmayınca ya sen onu beğenirsin ya o seni gibi şeyler diyordu. Arkadaş olabileceğimizi düşünmüyordu yani. Bu konularda darlıyordu beni kız arkadaşlarımla ilgili bir sıkıntı yoktu.” (E1)

Buna ek olarak K8 kiminle nerede olduğuna dair yoğun baskının ilişkiyi bitirmesinin esas sebebi olarak belirtmiştir. Aynı katılımcı dışarıda ne kadar vakit geçireceği konusunda partnerinden gördüğü baskıyı aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Dışarda özellikle erkek arkadaşlarımla olduğum günler ‘yurda gitsene, ödevin yok mu? Gece yarısı dışarıda ne işin var?’ gibi mesajlar atıyordu. Bunun için tartıştığımı da hatırlıyorum. Halbuki saat 11 bence normal bir saat” (K8)

K8’e benzer olarak K9 ise partnerinin eve giriş saatine, sosyal medya paylaşımlarına, görüştüğü kişilere dair ailesinden görmediği tavrı partnerinden gördüğünü ve bu kısıtlamaların akrabalarıyla olan ilişkisine de sıçradığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Attığım fotoğraflarda herhangi bir yerim görünsün problem olurdu. Ne gerek var denirdi. Hayatımda 4 senedir olan erkek arkadaşlıklarımı kısıtladı. Eve geç girdiğimde sıkıntı oluyordu. Çalışıyordum 10.30 da işim bitiyordu. gece saat 00:00 ya da 01:00 gibi eve giriyordum. Ailem karışmıyordu o mesajla beni bunaltıyordu. Neden bu saate kadar dışarıdasın gibi mesajlar atıyordu. 2 ay sonra erkek kuzenimle düğünden bir fotoğraf paylaştığımda o ne biçin poz, ne bu samimiyet falan şeklinde mesaj atıyordu.”(K9)

Faillerin kurbanların nerede olduklarına dair uyguladıkları baskıda sıklıkla kullandıkları araçlardan birisinin de GPS ve konum belirleme uygulamaları olduğu görülmektedir. Bu konuda K4 partnerinin kendisinin nerede olduğunu takip edebilmek için konum bilgilerini bir sosyal medya uygulaması olan snapchat üzerinden paylaşması konusunda baskı yaptığını ifade etmiştir. Yine aynı uygulama ile konumunu paylaşma baskısına maruz kalan K2 ise yaşadığı deneyimi şu cümlelerle dile getirmiştir:

“Yine snapchatte konumuma bakardı, konum bilgilerimi açmamı isterdi. Ben bir kere kafeye gitmiştim. O da kızlı erkekli oturmaldan hoşlanmıyordu. Erkekten arkadaş olmaz falan diyip duruyordu. Bende yalan söyledim evdeyim dedim. Oysa kafeye arkadaşlarımla buluşmaya gitmiştim. Arkadaşı beni görmüş orada. Anladı hani yalan söylediyimi. Snapchat konumunu aç, bakalım görelim nerdesin dedi” (K2)

Bunun yanında E3 ise ilişkinin başında faydalı amaçlar için kullanılan konum takibinin ilişki ilerledikçe şiddet zeminine kaymasına dair aşağıdaki ifadelerle yer vermiştir:

“Son romantik ilişkimde ikimizde motor kullanan insanlardık. Bu motorculuktan dolayı da birbirimizin konumunu takip etme özelliğimizi kullanıyorduk. Tamamen masumaneydi aslında. Kaza yapmış olabilir, ulaşamıyor olabilir. Motor üzerinde birbirimize yazamadığımız için birbirimizle buluşacağımızda bu özellik sayesinde

nerede olduğumuzu görebliyorduk. Olumlu özellikler başlarda çok iyiydi. Ama zamanla bunu birbirimize bir şiddet ve baskılama unsuru olarak kullanmaya başladık.”(E3)

Elde edilen bulgularda kontrol ve baskı davranışlarının zaman zaman sadece kurbanla sınırlı kalmadığı ve kurbanın arkadaş çevresine de yansıyabildiği görülmektedir.

Kurbanların deneyimledikleri bir diğer dijital şiddet davranış kategorisi ise tehdit ve aşağılama davranışlarıdır. Bu kategoride en sık tekrar eden kodlardan birisi ise kurbanların mesaj ve aramalarda hakaret, aşağılama, küfür, tehdit gibi kötü sözlerin hedefi olmasıdır. Katılımcılardan K4, K7 ve K9 ilişki içerisinde partnerlerinden küfür ve hakaret işittiklerini dile getirmektedirler. K7 bu hakaretlerin bedensel görünümünü ve dini inancını yansıtan kıyafetleri (tesettürlü olmasını) aşağılayıcı şekilde olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Mesela benden boydan fotoğraf istiyordu, o zaman hiç yüz yüze görüşmemiştik. Atıyordum normal okula giderken falan. Bana ‘senin gibi çuval giysem bende senin gibi olurum zaten, bu kadar yobazlık olmaz, giydiğin kıyafetlere bak’ gibi şeyler söylüyordu bana” (K7)

Buna benzer şekilde K9 var olan fizyolojik rahatsızlığına yönelik partnerinin ettiği hakareti şu şekilde dile getirmiştir:

“Bir şey daha var aklıma geldi. benim bir rahatsızlığım var. Bunu biliyordu. Bana bu rahatsızlığımdan dolayı ilerde çocuk sahibi olmamın zor olacağını bildiğini ve buna rağmen beni kabul ettiğini, hiç kimsenin beni böyle kabul etmeyeceğini, köpek gibi ona geri döneceğimi söylemişti mesajlaşırken. Kaç sene geçti hala unutamıyorum.”(K9)

Katılımcılardan K2 ve K10 ise partnerlerinin kendilerini dijital ortamda tehdit ettiklerine dair bilgiler vermiştir. K2 partnerinin kendisini ailesine bilgi vermekle tehdit ettiğın aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

“Onun bir arkadaşı beni instagramdan takip etmeye başlamış. Beni tehdit falan etmeye başladı. Onun babası ile benim babam arkadaşı. Babamdan çekinirim bu konularda bende. O zaman ilk defa beni tehdit etmişti. Aslında öyle bir çocuk değildi. Instagramını kapatacaksın yoksa babana her şeyi anlatırım demişti.” (K2)

Buna ek olarak K10 ise partnerinin kurbanın attığı fotoğrafları yaymak ve kötüye kullanmakla kendisini tehdit ettiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Üniversitenin başlarında biriyle flörtüz. En başta çok ilgili konuşuyordu. O sırada ben başka biriyle de konuşuyorum. Arkadaş gibi. Ama fark ettim ki ikisi aslında aynı kişi. Sürekli fotoğraf isteme vardı. Fetişleri vardı. Benimde çok abartmamak kaydıyla attığım fotoğraflar vardı. Onlarla tehdit ediyordu beni. İşte bunu shopla değiştiririm gibisinden.” (K10)

Katılımcılardan K6 ise partnerinin kendisinin dijital kimliğiyle insanlara mesajlar atarak kurban adına konuştuğunu ve kurbanı ait fotoğrafları başkalarıyla paylaştığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Benim ismimle ve fotoğraflarımla o arkadaşına benmişim gibi mesaj atıyor. Arkadaşım bozuntuya vermiyor. ‘kürt erkeklerinden hem tiksiniyorum hem de bazen ilgimi çekiyor’ şeklinde mesajlar da atıyor. ‘sence ben güzel bir kadın mıyım?’ şeklinde sorular soruyor. Ben bu olayı kapattığımızı düşünürken. Aynı uygulamada kürt etiketiyle hesap açmış kişilere mesaj atıyorum tek tek. Benim ismimle onlara mesaj atılıp atılmadığını soruyorum. Hepsi de evet cevabını veriyor. Bir tanesine bikinili bir kadın fotoğrafının kafasını keserek bu benim vücudum diye mesaj atmış. İzmir’e gelmek ister misin tarzında sorular sorduğunu söylüyor o insanlardan bazıları.” (K6)

4.1.4. Kurbanların ilişkiye devam etme sebepleri

Bu araştırmada DFŞ deneyiminin olduğu ilişkilerde ilişkiye devam eden katılımcıların ilişkiye devam etme sebepleri araştırılmıştır. Katılımcıların ilişkiye devam etmek için birbirinden çeşitli sebepler sundukları bulunmuştur. Bu sebepler sevgi/ilgi/ilişki ihtiyacı, kontrol/baskıyı romantik ilişkilerin doğal bir parçası olduğunu sanması, şiddeti romantize etmesi, şiddetin geç fark edilmesi, kendini korumak için çabalarken zamanın ilerlemesi, failin şiddet içeren davranışlarının geçici olduğuna/değişeceğine inanması ve ilişkiyi bitirme konusunda sosyal destek bulamaması olarak kategorize edilmiştir.

Katılımcıların ilişkide kalmalarının en önemli nedeni sevgi/ilgi/ilişki ihtiyacıdır. Katılımcılar faille olan ilişkilerinde şiddetin farkında oldukları halde kötü de olsa bir ilişkide olmanın verdiği hazzı yaşamaktadır. Hatta bazı katılımcılar bu ilişkiyi bitirmeleri halinde kendilerini sevebilecek başka birini bulamayacaklarını düşündükleri

için ilişkide kaldıklarını söylemiştir. Katılımcılardan biri bu duygusunu şöyle ifade etmiştir:

“Onu çok seviyordum. Hiçbir zaman ondan kopamıyordum. Çok kötü şeyler yapıyordu ama bir mesajıyla hemen yumuşuyordum...Sonuçta kaybetme korkusu vardı hep. Kavga etmek istemiyordum onunla hep alttan alıyordum bu yüzden. Bir kavgamızda çok etkilenip buradan kalkıp memleketime gitmiştim. Onun yanına gittim.” (K4)

Erkek katılımcılardan E3 ise ilişkide kalmaya devam etmesinin sebeplerinden birisinin partneri ile arasında var olan cinsel uyum olduğunu ve bu uyumu kaybetmemek adına şiddete göz yumduğunu ifade etmiştir. Bu katılımcı da ilişki ihtiyacı nedeniyle şiddeti kabul eden katılımcılar arasında yer almaktadır.

Katılımcılardan K1, K5, K4 ve K3 dijital şiddet olarak tanımlanan davranışların tüm flört ilişkilerinde normal olarak ortaya çıktığını zannettikleri için bu davranışlara rağmen ilişkide kaldıklarını belirtmiştir. İlişkilerde bu davranışların normal olduğu düşüncesi bazı katılımcıların kendilerinden şüphe duymalarına yol açmıştır. Bir katılımcı bu durumu şöyle açıklamıştır:

“Öncesinde bir ilişkim olmadığı için ve ilk ciddi ilişkim olduğu için acaba ciddi bir ilişki böyle mi olmalı diyordum kendime. İlişkilerde erkeğin sözü dinlenmeli, alttan alınmalı galiba diyordum kendime. Yanlış yapan galiba benim diyordum.” (K4)

Şiddet davranışlarını failin sevgi ve ilgisinden kaynaklı olduğunu düşünen ve ilişki ilerledikçe bu davranışları rahatsız edici bulan bir katılımcının deneyimi şöyledir:

“Bana karşı sevgisini ve ilgisini belli ediyor sanıyordum bu şekilde. Ama başlarda hoşuma gitmişti sonra arttıkça ve yapmak istediğim için değil bir görev ve zorunluluk olarak bir şeyleri yapmam gerektiğini hissettiğimde çok bunalıyordum.” (K2)

Bu ifadelerle paralel olarak K4 partnerinden gördüğü dijital şiddet davranışlarını “tüm duyguları gibi sevgiyi de yoğun yaşadığı için bu şekilde davranıyordu” diye açıklamaktadır. Bu katılımcının dijital şiddeti sevginin bir ifadesi olarak gördüğü anlaşılmaktadır. K5 ise zaman zaman ilişkide şiddet davranışlarının kontrol etmek için mi yoksa ilgiden mi kaynaklı olduğu konusunda kafa karışıklığı yaşadığını şu şekilde dile getirmiştir:

“Bazense iyi hissediyorum. Bugün ne yapacaksın, nereye gideceksin, haber ver bana demesi önemsiyor gibi geliyor. Önemsediği ve sorguya çektiği durumları

anlayabiliyorum. Ama bazen ilgilendiği anlarda da acaba kontrol mu etmek istiyor diye ikilemde kalabiliyorum.” (K5)

Katılımcıların bir kısmı da şiddeti geç fark ettiği için ilişkide kaldığını ifade etmiştir. Bu katılımcılardan E1 ilişki içerisinde deneyimlediği DFŞ davranışlarını ilişkinin içindeyken fark edemediğini “İlişkinin içindeyken bu kadar korkutucu gelmiyordu yaşadıklarım ancak şu an oldukça korkutucu ve travmatik bir yaşantı olarak görüyorum” cümleleriyle ifade etmiştir. Benzer olarak E2 de ilişki içerisindeyken bu davranışları şiddet olarak nitelendirmediğini ifade etmiştir.

Bazı katılımcılar failden korktuklarını ve kendilerine daha büyük zarar vermeden bu işi bitirmenin yollarını ararken zamanın ilerlediğini ifade etmiştir. Örneğin K6 ayrılmak istediğini söylediğinde partnerinin kontrolden çıkmasından korktuğunu şu şekilde anlatmıştır:

“Ama gururunu kırmadan, başıma bela olmasın diye benim kendimce problemlerim olduğunu, bunları ona yansıtmak istemediğimi, ayrılmak istediğimi söylüyorum ona. Çok olgunca karşılıyor. Ama ben içten içe orada son bulmayacağını biliyorum. Sinirlerini hoplatmamalıyım, gururunu kırmamalıyım ki bana bir şey yapmasın diye bu ara ara nasılsınlar falan cevap verdim.” (K6)

Katılımcılardan bazıları da partnerinin dijital şiddet içeren davranışlarının geçici olduğunu, bir süre sonra değişeceğini düşündüğü için ilişkiye devam etmiştir. Bununla ilgili bir katılımcı şunları söylemiştir:

“Altan almaya başlamıştım. Zaman geçtikçe eskisi gibi olur tekrar diyordum. Ama katlanarak artmaya başladı. Başlarda bunun geçici bir süreç olduğunu düşünüyordum. Hatta kendimi kandırıyordum bu düşünceyle.” (K4)

Benzer şekilde K9 da maruz kaldığı DFŞ davranışlarının geçici olduğunu düşünmüştür. K9 partnerine yönelik sevgisinin DFŞ davranışlarını düzelterek inandığı için ilişkide kalmaya devam ettiğini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“Kendimi kandırıyordum. Benim onu sevmemin onun kişiliğini düzeltmeme yeteceğini sanıyordum. Düzeltmek için çok uğraştım. Ama sevmek yetmiyor.” (K9)

4.1.5. Kurbanların dijital flört şiddeti ile baş etme yolları

Flört ilişkilerinde dijital şiddeti deneyimleyen ve bunun pek çok farklı alanda etkilerini deneyimleyen katılımcıların şiddet yaşantısıyla baş etmek adına pek çok farklı yol kullandıkları bulunmuştur. Bu araştırmada katılımcılar partner şiddeti ile karşısında partneri uyarma, kararlılık, partnere mesafe koyma, sosyal destek alma, şiddete şiddetle karşılık verme, yalan söyleme ve boyun eğme yollarını kullanmıştır. Örneğin E2 faili uyarmanın ilişkinin bitmesine mal olduğunu ifade etmektedir: “Rahatsız olduğum davranışlarda uyardıkça ve rahatsız olduğumu ifade ettikçe (ilişkimiz) bir noktada sonlandı”. Şiddete taviz vermemek konusunda kararlılık gösteren E1 ise şunları söylemiştir:

“Duştan fotoğraf atsana diyordu. Şu an istemiyorum atmak dediğimde ise ısrar etmeye devam ediyordu. Ben istemediğimi ifade etmeye devam ettikçe daha da sinirleniyordu. Ama atmıyordum ne kadar sinirlenirse sinirlensin.” (E1)

Katılımcılardan bazılarının baş etme yolu mesafe koymaktır. K2 faille arasına mesafe koyabilmek için telefon hattını değiştirdiğini, E1 ise partnerini dijital ortamlardan engellediğini ifade etmiştir. Bazı katılımcılar da bir baş etme yolu olarak sosyal destek aldığını ifade etmiştir. Sosyal destek alma kapsamında katılımcılardan bazılarının DFŞ deneyiminden arkadaşlarına bahsettiği bazılarının ise aile ve akrabalarına bahsettiği ortaya koyulmuştur. Katılımcılardan E2, E1, K8 ve K1 arkadaşlarına yaşadıkları deneyimlerinden bahsettiklerini ve bunun kendilerini olumlu etkilediklerini aşağıdaki şekilde dile getirmişlerdir:

“Çok rahatlamıştım. Oh be demiştim. Üzerimden yük kalkmış gibiydi. Normalde içe kapanık biriyimdir ama iyi ki anlatmışım demiştim.” (E2)

“Güvendiğim insanlar oldukları için anlatmakta zorlanmadım gerçekten ve onlarda destek oldular, yol gösterdiler, yardım ettiler. Bu yüzden aslında arkadaşlık ilişkilerim özellikle P. ile çok güçlendi.” (E1)

“Arkadaşlarıma bahsettim. Arkadaşlarım nefret ediyordu ondan. Yaptıklarının çok saçma olduğunu söylerlerdi.” (K8)

“Başından sonuna bütün arkadaşlarıma anlatıyordum. Bu konuda hiç zorlanmamıştım. ayrıl diyorlardı direk. Mutlu değilsin madem ayrıl dediler.” (K1)

Bu katılımcılara paralel olarak K9 hem arkadaşına hem de bir akrabasına yaşadıklarından bahsettiğini ve onların kendisine bunun bir şiddet olduğunu ifade ettiklerini şu cümlelerle aktarmıştır:

“Benim tanıdık bir akrabamız vardı. Onu aradım. Napabilirim diye sordum. O zaten birbirimize uygun olmadığımızı düşünüyordu. Sana ayrıl demem ama ben olsam ayrılırdım, sana saygısı olmayan biriyle neden devam edesin ki demişti. Bana da mantıklı gelmişti. Arkadaşımla da konuşmuştum. O bana net bir şekilde sana psikolojik şiddet uyguluyor, sen onu sevdiğin için farkında değilsin, sana böyle davranmasına müsaade etme demişti. Sonra bir düşündüm evet dedim ya duygusal şiddet bu.” (K9)

K10 ise bunlardan farklı olarak çok tanımadığı birisine dolaylı yoldan yaşadıklarını anlattığını ve yasal haklarını öğrenmek için çabaladığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Çok tanımadığım birine bana değil de bir arkadaşına olmuş gibisinden anlattım ve yasal haklarımı öğrenmeye çalıştım. Bir de buna benzer hikâyeyi yaşamış arkadaşına anlattım. Ne yapacağım diye sordum. Onunda bir stalkeri vardı çok rahatsız edici boyutta şeyler yaşadı o da.” (K10)

Bu araştırmada şiddete şiddetle karşılık vermenin de sık kullanılan bir baş etme yolu olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin K2 şiddeti durdurmak için partnerinin kendisine uyguladığı şiddet davranışının aynısı ile karşılık verdiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Sadece bazen o beni kısıtladığında ne hissettiğimi anlasın diye bende ona yapıyordum. O ben wp da çevrimiçiye sürekli kimle konuşuyorsun, ss at diye zorlardı. Bende kısas olsun diye ona yapmıştım birkaç kere. Ama ona bunlar zor gelmiyordu. Direkt atıyordu ss'i. Ona değer verdiğimi gösteriyordu ona göre bu davranışlar.” (K2)

E3 de ilişkiden önceki karakterinin farklı olduğunu ancak partnerinin kendisine şiddet uygulandığını gördükçe ona aynı şiddet davranışları ile karşılık vermeye başladığını ifade etmiştir.

“Ben mutanta dönüştüm. Farkında olmadan kıyafetine karışır oldum ki hiç karakterim değildir. Hatta kıyafetinin fotoğrafını çekip sen olsan ne yorum yaparsın deyip ona soruyorum.” (E3)

E3 ilişki içinde kısıtlama ve baskının yarışa dönüşmeye başladığını ve kısasa kısas şeklinde ilerlediğini de şu cümlelerle ifade etmiştir:

“İlişkinin en başlarında birbirimizin telefonlarına bakmak gibi, takip etmek gibi bir şey söz konusu değildi. Ne zaman ki motor camiasıyla alakalı yaşadığı sıkıntıları benden gizleyip ben bunları sonradan öğrenince ben bazı kısıtlamalar getirmeye başladım. Buradan sonra yarışa döndü mevzu. Ver bakayım telefonunu o zaman bende senin kimleri takip ettiğine bakayım dedi. Madem ben bu hesabı takip edemiyorum sende şu kızı takip etme şekline döndüştü.” (E3)

İlişkide yalana başvurma da sıklıkla kullanılan bir başetme yoludur. Katılımcılardan K1 cinsel içerikli konuşma zorlamasına karşı şakayla karışık yalan söylediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Şöyle ki normal konuşuyoruz. Ama gece olunca konu sextinge geliyordu sürekli. Rahatsız olduğumu ve asla istemediğimi söylememe rağmen ısrarları devam ediyordu. En sonunda asexualim ben diyordum.” (K1)

Bir baş etme aracı olarak boyun eğmeyi kullanan katılımcılar ise şiddete karşılık failin isteklerini yerine getirdiklerini ifade etmişlerdir. K2 bu konudaki yaşantısı hakkında şunları söylemiştir:

“Ben pasif bir insan değilimdir. Ama artık o kadar çok ısrar ediyordu ve günlerce o konuda konuşmaya devam ediyordu ki. Hatta dışardaysak kenara kuytuya çekip beni azarlıyordu. Artık bıkiyordum. Yeter ki sussun diye. Günlerce sen benim için bir beyaz pantolondan vazgeçmedin zaten gibi cümleler kurardı. Instagram benden daha değerli demek ki senin için falan derdi. Sürekli bir kıyas içindeydi. Sussun diye tamam diyordum. Korkup iş daha da büyümesin etmesin diye instagramımı kapatmıştım.” (K2)

4.1.6. Dijital flört şiddetinin kurbanlar üzerindeki etkileri

DFŞ davranışlarının kurbanların yaşamını birden fazla alanda olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu alanlar ruh sağlığı, arkadaşlık ilişkileri, aile ilişkileri, beden sağlığı, romantik ilişkiler ve akademik gelişim olarak kategorize edilmiştir. En çok kodun olduğu etki kategorisi ise ruh sağlığı kategorisidir. Bu kategoride DFŞ'nin katılımcılar üzerinde olumsuz benlik imajı, sürekli uyuma isteği, ağlama nöbetleri, kaygı, sosyal kaçınma, kendine yabancılaşma, şüphecilik, ruminasyon, yalnızlık, öfke, çaresizlik, suçluluk, pişmanlık, kin/nefret, kendine zarar verme ve intihar düşünceleri gibi olumsuz ruh sağlığı belirtilerine yol açtığı ortaya koyulmuştur. DFŞ deneyiminin kurbanlar üzerinde sıklıkla olumsuz benlik imajına neden olduğu bulunmuştur. Katılımcılardan K2, K4, K1, K7, E3 ve E1 benlik saygılarının bu deneyimlerden fazlaca

etkilendiklerini dile getirmişlerdir. K1 sevmeye değer olmadığına dair artan inancını ve buna katkı sağlayan benlik saygısındaki düşüşü “Beni sadece cinsel obje olarak görür ve beni sadece ben olduğum için sevemez gibi geliyordu” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde E1 sevilmezlik inancına dair hislerini “Çünkü o insan bana sürekli sen sevmeyi hak etmiyorsun demişti. Bende buna inanmaya başlamıştım” şeklinde dile getirmiştir. K4 ise ilişkide kendini ezik gibi hissettiğini belirtmiştir. Ek olarak K7 DFŞ deneyiminden sonra özgüveninin zedelendiğini aşağıdaki ifadelerle dile getirmiştir:

“Özgüvenimi yerle bir etti mesela. 1. Sınıfta sahneye çıkıp şarkı söylediğimi biliyorum. Ama şu an bir ürünün fiyatını soramaz hale geldim. Özellikle yanımda erkek arkadaşlarım varsa. Bir mekana girerken en önde giremiyorum. İnsanların beni beğenmeyeceğini düşünüyorum.” (K7)

Kurbanlar bu deneyim sonrası bazı depresif belirtiler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. K10 yaşadığı depresif tabloyu “Yani sürekli yatmak, uyumak isteği. Yataktan çıkmak istememe, durduk yere ağlama” olarak özetlemiştir. Benzer şekilde K9 bu konudaki yaşantıları hakkında şunları söylemiştir:

“Çok ciddi etkileniyordum. Modum düştü, enerjim düştü. Çevreme de yansıyor bu tabi. Ben daha da kötü hissediyordum. Odamdan çıkmak istemiyordum, sürekli yatmak istiyordum. Durduk yere ağlama isteği vardı. Her şey üzerime üzerime geliyor gibi hissediyordum.” (K9)

Katılımcılardan E2 ise olumsuz ruh halinin çevresi tarafından da fark edildiğini ifade etmiştir. Katılımcıların ruh sağlığı ile ilgili ortaya çıkan bir diğer sonuç da kaygıdır. Katılımcıların daha çok ifşa olmaktan ve dijital ortamda kendilerine yönelik saldırının yayılmasından kaygı duydukları ortaya koyulmuştur. Bu kaygılar katılımcılarda sık sık cihazlarını kontrol etme ihtiyacının ortaya çıkmasına yol açmıştır. Örneğin bir katılımcının bu deneyimine ilişkin ifadeleri şöyledir: “Elim sürekli telefona gidiyor. Telefonu kapatmaktan korkarım. Bir anda açarsam tüm dünya beni konuşuyormuş gibi hissederim.” (K6)

Başka bir katılımcının ise cinsel yönelimine yönelik ifşa olma kaygısı hissettiği ortaya koyulmuştur. Bu katılımcı kaygısı hakkında şunları söylemiştir:

“Çünkü partnerim aileme de ulaşabilirdi. Arkadaşlarıma mesaj atan ailemi de bulur bir şekilde diye düşünüyordum. Mesela bir gün yurduma gelmiş ve yurt müdürüne benim

hemen aşığı inmem gerektiğini söylemiş. Yurt müdürü de annemi tanıyordu. O kadar korktum ki ailem eşcinsel olduğumu anlarsa diye. Ailem zaten benim cinsel yönelimimden şüpheleniyorlardı ve bunu da duysalar çok ciddi sorun olabilirdi.” (E1)

Buna ek olarak K10 sosyal medya mecralarında fotoğraflarının yayılmasına yönelik duyduğu kaygıyı şu şekilde ifade etmiştir:

“Attığım fotoğraflar vardı. Onlarla tehdit ediyordu beni. İşte bunu shopla değiştiririm gibisinden. Şikayet etsem gerçek adı o mu, profilindeki fotoğraf o mu bilmiyorum. İnanılmaz bir tehdit boyutuna geldi. babanın telefonunu bulur bu fotoğrafları atarım diyordu. Bana diyor ki şu siteye ifşan düşmüş. Biliyorum ki ifşam düşemez öyle bir fotoğrafım yok çünkü ama shopla ya da shopa bile gerek yok herhangi bir fotoğraf paylaşp altına benim fotoğrafım olduğunu yazabilir. Direk mimlenirim. Ben bunun korkusunu çeke çeke inanılmaz psikolojim bozuldu. Tüm hesaplarımı kapattım. Ailem böyle bir şey duysalar inanabilirler. Napacağımı bilemedim.” (K10)

Katılımcılar yaşadıkları kaygılara bağılı olarak sosyal kaçınma eğilimi içine girmiştir. Katılımcılardan K9 o dönemde çevresindeki insanlarla görüşmek istemediğini, sorun olduğunu fark eden insanları da cevaplarıyla geçiştirdiğini dile getirmiştir. Buna paralel olarak K7 sosyal çevresinden uzaklaşmasına dair aşğıdaki ifadelerde bulunmuştur:

“Annem de endişeleniyordu. Teyzemler sürekli neyin var diye soruyorlardı. Gel yanımıza otur diyorlardı ama ben başka bir dünyanın içindeydim. Ortama karışamıyordum.” (K7)

Katılımcılardan bazıları (K2, K3, E3, E1) DFŞ deneyimi esnasında ve sonrasında kendine yabancılaşma hissine kapıldıklarını dile getirmişlerdir. K2 yaşadıklarını kendine yakıştıramadığını, K3 ise kendi değer yargılarına ters düşen bir durum olduğunu dile getirmiştir.

Katılımcılar kendilerine yabancılaşmalarının yanı sıra diğeri insanlara karşı hissettikleri şüpheden de bahsetmişlerdir. Katılımcılardan K10 bu konudaki yaşantılarını aşğıdaki gibi ifade etmiştir:

“Üniversitenin ilk yılı tanımadığım biri bana mesaj attığında cevap verir konuşurdum ama artık herkesten o kadar korkuyorum ki tanımadığım kimseyle dijitalde konuşmamaya başladım. Biri naber bile yazsa bile ertesi gün benden bir şey

isteyeceğine neredeyse eminim. Masumca mesaj attıklarını düşünmüyorum artık. Çok büyük bir korku. Her insanın gerçekliğinden şüphe etmeye başladım. Herhangi biri bana kişisel bir soru sorduğunda bunu benim aleyhime mi kullanacak şüphesi oldu.”
(K10)

Katılımcılardan K6 insanlara yönelik şüphe ve güvensizliğin araştırmacıya yönelik gerçekleştiğini “İnanın buraya gelirken bile çok tedirgindim. Ya onun gönderdiği biriyseniz diye düşündüm mesela. Paranoya mı dersiniz bilmiyorum buna. Sürekli kendimi korumak zorunda hissediyorum” şeklinde ifade etmiştir.

DFŞ sonucunda kimi katılımcılar bu yaşantılarını anlayacak birini bulamadıklarını için yalnızlık, çaresizlik, suçluluk ve pişmanlık duygusu geliştirdiğini kimileri de öfke ve kin/nefret duyguları geliştirdiğini belirtmiştir. Ancak kimi katılımcılar içinde bulundukları bu durumdan dolayı kendine zarar verme davranışı ve intihar düşünceleri geliştirmiştir. Katılımcılardan K4 bu konudaki deneyimleri hakkında “Ellerimi yaraladığım, saçlarımı yolduğum çok fazla an oldu bu ilişkinin sonlarında.” İfadelerini kullanmıştır.

Bu araştırmada DFŞ’nin kurbanların ruh sağlığının yanı sıra fiziksel sağlığını da etkilediği ortaya koyulmuştur. En sık rastlanan fiziksel sonuç ise duygusal yeme ve kilo alımıdır. K4 ilişkide bir dönem duygusal yeme ataklarının olduğunu ve on kilo aldığını ifade etmiştir. Benzer şekilde K1 var olan diyetini bu yaşantılar sonrasında bozduğunu ve kilo aldığını belirtmiştir. Bunlara paralel olarak K7 partneriyle tartıştığı dönemlerde yemek yemeye başladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan K7, K10 ve E1 ise bu yaşantılar esnasında mide problemleri yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşadıkları stresin midelerini etkilediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan bazıları DFŞ yaşantısı sonucunda sigara kullanımında ve alkol kullanımında artış olduğunu ifade etmişlerdir. E3 sigara kullanımının iki katına çıktığını ve bundan dolayı mide problemleri yaşadığını ifade etmiştir. K6 ise sigara kullanımına dair artışı “Ben ortaokuldan beri sigara içiyorum. Ama bu olaylar olduğunda çok daha fazla içiyordum” şeklinde ifade etmiştir. Bunlara paralel olarak E2 ise katılımcılar arasında alkol kullanımının arttığını ifade eden tek katılımcı olmuştur. E2 alkol kullanımı ve buna bağlı oluşan fiziksel sonuçlar hakkında şunları söylemiştir:

“Bağımlılık noktasına gelmedi. Hem ben kendimi durdurdum hem de ailem beni durdurdu. Alkolden uyku düzenim kalmamıştı. Tüm günüm çöp oluyordu. Sürekli başım ağrıyordu. Sürekli içiyordum. Kilom artmaya başladı. Az merdiven çıksam nefes nefese kalıyordum.”(E2)

Bu araştırmada DFŞ’nin katılımcıların arkadaşlık ilişkilerini de olumsuz etkilediği bulunmuştur. Buna göre DFŞ’nin katılımcılar üzerindeki en yaygın etkilerinden biri zayıflayan ve/veya kopan arkadaşlık bağlarıdır. Bunun sebebinin ise katılımcıların bazı arkadaşlarıyla iletişimini kesmeleri için partnerlerinden baskı görmeleri olduğu bulunmuştur. Bu bulgudaki örüntüye bakıldığında genellikle eşcinsel ilişkisi olan katılımcıların hemcins olan arkadaşlarıyla, heteroseksüel ilişkisi olan katılımcıların ise karşı cinsten arkadaşlarıyla iletişimini kesmeleri yönünde bir baskı yaşadıkları belirlenmiştir. Hatta partnerlerden bazılarının kendilerine rakip olarak algıladıkları bu kişileri katılımcının sosyal medya hesabına girip arkadaş grubundan sildiği/çıkarıldığı belirlenmiştir. Katılımcılardan biri bu konudaki yaşantısı hakkında şunları söylemiştir:

“Ailemle olan ilişkiye çok karışmazdı ama arkadaşlarımla buluşmama falan çok karışıyordu. Toplasam 3-4 erkek arkadaşım vardı. Onlarla asla ama asla görüşemedim. O zaman yakındık ama şu an mesela konuşmuyoruz.” (K2)

Bunun yanı sıra bazı katılımcılar da cinsiyet farkı olmaksızın partnerlerinin hoşuna gitmeyen arkadaşlarıyla iletişimini koparmaları için baskı gördüklerini ifade etmiştir. Bu bulgu partnerin kurban ile ilişkisini bozacağını düşündüğü kişileri de hedef aldığını göstermektedir. Bununla birlikte bazı katılımcılar da partnerlerinin ilişkilerinde daima kendilerine zaman ayırılmasını istediği için arkadaşlarıyla ilişkilerini bitirme baskısı yaşadığını anlatmıştır. Bu baskılar sonucunda katılımcıların uzun yıllardır süren arkadaşlık ilişkilerini dahi kaybettikleri belirlenmiştir.

Kurbanların DFŞ’nden olumsuz etkilenen bir diğer alan ise aile ilişkileridir. Katılımcıların deneyimleri incelendiğinde aile üyelerinin ve akrabalarının da flört şiddetine dahil oldukları ortaya koyulmaktadır.

“Annem (kavgalarımıza) çok şahit oluyordu. Ki annem benim erkek arkadaşım, kız arkadaşım kim olursa hep çok sever ve iyi yaklaşır. Ama o kişiden hiç hoşlanmıyordu ve en son tekrar barışırsan hakkımı helal etmem demişti. O kişi annemin bu tavrını bildiği için anneme küfürler etmeye falan başlamıştı. Bu da ilişkiyi bitirmişti. Son damla olmuştu. Evdeki herkes o kavgalardan haberdardı zaten. Telefonda o bana bağıryor

ben ona bağıyorum. Akrabalarım ile bile kavga etmişti zaten. Onun adı şimdi geçince akraba ortamında herkes yaka silkiyor.”(K4)

Katılımcıların DFŞ deneyimleri romantik ilişkilerine dair de birtakım etkilere sebep olmuştur. Öncelikle DFŞ katılımcıların yeniden flört ilişkisi yaşamaktan korkmalarına yol açmıştır. Bu korku bazı katılımcıların flört ilişkisinden birkaç yıl uzak durmalarına yol açmıştır. Katılımcıların bir kısmı ise yeni flört bir ilişkisine başlamasına rağmen yeni partnerine güven duymakta zorlanmıştır. Örneğin K7 yeni ilişkisinde şiddet davranışları olmamasına rağmen yaşadığı güven sorununu şu şekilde ifade etmiştir:

“Şu anki partnerim beni hiçbir şeye zorlamamasına rağmen ben bu zorunluluğu hissediyordum. Mesela ilişkinin başlarında benden fotoğraf istemişti şu anki sevgilim. Ben çok gerilmiştim. Acaba nasıl bir fotoğraf istiyor, ne diyeceğim şimdi, yine aynı şeyleri mi yaşayacağım diye panik olmuştum. Müsait değilim sonra atsam olur mu dedim o da tabiki ben dışarıdasındır rahat atarsın diye istemiştin demişti.” (K7)

DFŞ yaşantısı katılımcıların diğer romantik ilişkilerinde de benzer şeyleri yaşamaya dair korku duymalarına yol açmıştır. Bu korku bazı katılımcılarda yeni ilişkilerindeki partnerlerine karşı artan tahammülsüzlük ile kendini göstermiştir. Katılımcılardan K4 bu konudaki yaşantıları hakkında şunları söylemiştir:

“Bu ilişkimde zerre bunlar olmamasına rağmen bende bir değişiklik oldu. Eski ilişkimde baştan ipleri onun eline verdiğim için bu ilişkimde de aynılarını yaşamamak için asla taviz vermiyorum bu ilişkimde. Şimdiki sevgilimin küçücük, kızılmayacak bir davranışına bile aşırı tepki verebiliyorum” (K4)

DFŞ’nin katılımcıların yeni romantik ilişkilerine dair etkilerinden bir diğeri ise katılımcıların şiddeti fark etmelerinin kolaylaşması olduğu bulunmuştur. Katılımcılardan bazıları yeni romantik ilişkilerinde ortaya çıkan şiddet davranışlarını daha hızlı ve kolay fark etmiştir. E1 bu konudaki deneyimi hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

“Kişisel alanlara çok saygı duyduğunu söyledi. Güzel gidiyordu ama o ilişkide de dijital şiddet başladı. Bana ilk 2 aydan sonra o da benim kendi başıma yapmak istediğim her şeyi birlikte yapmaya zorlamaya başladı. Film izleyeceğim diyordum

ekranını paylaş birlikte izleyelim diyordu. Bunun tekrar başladığını fark ettiğimi ben ilişkiyi orada sonlandırdım.” (E1)

DFŞ deneyimi bazı katılımcıların yeni romantik ilişkilerde kişisel sınırlarını daha net çizmelerine katkı sağlamıştır. E1 yeni romantik ilişkisinde netleşen sınırlarına dair şunları söylemiştir:

“Ama farklı olarak yeni bir ilişkiye başlarken her şeyi söylemeye başladım. O ilişkiden beklidiklerime, istediklerime, sınırlarıma dair her şeyi söyledim. Uyarılarımı bile yaptım. Beni kısıtlarsa ilişkinin biteceğini ifade ettim. Red flaglerimi (kırmızı bayrak) karşımdakine sıraladım.”(E1)

Bu araştırmadan DFŞ’nin kurbanların akademik gelişimlerini de olumsuz etkilediği bulunmuştur. Araştırma sonucunda katılımcıların çoğunluğunun akademik gelişiminin DFŞ yaşantısından etkilenmediği ancak olumsuz etkilenen katılımcıların da olduğu bulunmuştur. E2 deneyimlediği akademik sonuçları “Sonrada psikolojik bunalıma girdim zaten. Geçen akademik dönemi saldı” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde K3’de okul not ortalamasının düşüşe geçtiğini ifade etmiştir. K5 ise DFŞ yaşantılarının akademik hayatına dair etkisini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu yaşantılardan sonra öfke ve üzüntü duygularımdan dolayı ders çalışmakta zorlanıyorum. Ödevleri yapmamı etkiliyor. Kavga oluyor(dijitalde) ödevi yarın yaparım diyorum. Ertesi gün kavga üstüne kavga oluyor ödev kalıyor.” (K5)

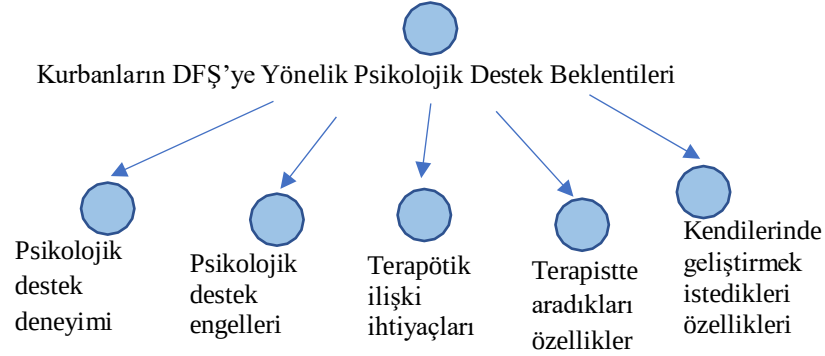
Araştırmada DFŞ’nin oluşturduğu negatif duygusal etkilerin katılımcıların akademik hayatlarına da yansıdığı bulunmuştur. K6 bu konudaki yaşantıları hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

“Fakat son bikini olayını öğrendiğimde arkadaşımı arayıp ona kalp krizi geçirdiğimi düşünüp hastaneye gitmek istediğimi söylediğimi hatırlıyorum. Arkadaşım dışarı çıkıp su ve sigara içmemi söyledi. Dışarı çıktım bir su aldım. İçeri girdiğimde 6 kredilik bir dersim olduğunu biliyordum. Elim titreyerek sınava girdim, ne yazdığımı hatırlamıyorum (ağlıyor katılımcı burada).” (K6).

4.2. Kurbanların DFŞ’ye Yönelik Psikolojik Destek Beklentilerini Açıklayan Bulgular

Araştırmada DFŞ’ni deneyimlemiş üniversite öğrencilerinin terapötik yardım algıları ile ilgili 56 kod elde edilmiştir. Bu kodlar üzerinde yapılan tema oluşturma

çalışması sonucunda toplam beş temaya ulaşılmıştır. Ulaşılan temalar Şekil 4.2’de gösterilmektedir.



Şekil 4.2. Kurbanların terapötik yardım algıları

4.2.1. Psikolojik destek deneyimi

Yapılan bu araştırmada katılımcıların çoğunluğunun psikolojik destek almadığı bulunmuştur. Psikolojik yardım alan katılımcıların bazıları ruh sağlığı alanında çalışan uzmanlardan destek aldığını belirtirken bir katılımcı ruh sağlığı uzmanı olmayan bir yaşam koçundan destek aldığını ifade etmiştir. İçlerinden sadece K7 yaşam koçundan destek alırken diğer katılımcılar psikolojik danışman ve psikolog desteği almıştır. K1 bu konudaki deneyimleri hakkında şunları söylemiştir:

“4 yıl önce okulun pdr servisinden 8 seanslık bir yardım aldım. Bir de pandeminin ortalarında 10 seanstan fazla yardım aldım. İkisi de çok iyiydi benim için. İlkinde arkadaşlık ilişkilerimde yaşadığım sorunlardan dolayı başlamıştım. İkincisinde ise annem ve dayımın kanser olması ve pandeminin zorlu geçmesinden dolayı başlamıştım. Kendimi öldürmemek adına terapiye başlamıştım pandemide. İntihar düşüncelerim vardı bunları önleyebilmek adına başlamıştım terapiye de. Çok da iyi geldi bana.” (K1)

Katılımcıların psikolojik destek aldıkları konulara bakıldığında DFS nedeniyle sadece iki katılımcının destek aldığı bulunmuştur. Bunlardan K7 yaşam koçundan aldığı yardım hakkında şunları söylemiştir:

“Yaşam koçuyla görüşmüştüm. 3 seans kadar sanırım. Depresif olduğum dönemdeydim. İyi de gelmişti aslında ama şimdi düşününce biraz eleştirel biriydi. İşte bana dışarıya çık yürüyüş yap falan diyordu. Çok duygularımla ilgilendiğini hissetmemiştim. İlişki tam bitmemişti ama bitmesine yardımcı oldu bu görüşmeler.” (K7)

K9 ise intihar düşüncelerini fark ettiği anda psikolojik yardıma başvurduğunu ve sürecin kendisine katkı sağladığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Yani ben bundan dolayı değil desem de o ilişkide yaşadıklarımın etkisi bence. 2 yıllık ilişkiden sonra intiharı düşündüğüm dönemde anneme söyledim. Ben iyi hissetmiyorum diye. En ufak şeye sinirlendiğim için kardeşlerime şiddet uygulamaya başladım. Kendime zarar veriyorum. Bir yerlerimi çiziyorum. Anneme dedim bu intihar durumlarındandır. Sonra psikiyatra gittim iki hafta ilaç aldım. Ama çok sakinleştim, uyusktum. Sonra dedim böyle olmayacak. O hayatına bakıyor sen neden böylesin dedim kendi kendime. Yavaş yavaş toparlamaya başladım. Duygularımı direk ifade etmeyi öğrendim. Bana katkısı bu oldu.” (K9)

Katılımcılardan yalnızca bir tanesi aktif olarak psikolojik destek almaktadır. Diğer katılımcılardan farklı olarak K10 ise hali hazırda psikolojik yardım sürecinin devam ettiğini ancak DFŞ yaşantısından kaynaklı değil ailevi konularla ilgili olduğunu eklemiştir.

4.2.2. Psikolojik destek engelleri

Katılımcılar arasında psikolojik yardım alanların sayısı daha azdır. Bu nedenle katılımcıların psikolojik destek almasını engelleyen faktörler araştırılmış ve çeşitli sebepler ortaya çıkmıştır. Bunlar maddi yetersizlikler, DFŞ’yi hayatındaki önemli problem alanlarından biri olarak görmeme, kendini güvende hissetmeme, yaşadıklarını anlatmaktan utanç duyma ve terapinin gücüne inamamadır.

Bu araştırmada en sık tekrar eden engelin maddi yetersizlikler olduğu bulunmuştur. Katılımcıların tamamının öğrenci olması nedeniyle terapötik yardım için yeterli bütçeye sahip olmadıkları belirlenmiştir. Bu durum katılımcıların ücretsiz terapi hizmeti sağlayan yerlerden de haberdar olmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

En sık tekrarlanan engellerden bir diğeri de katılımcıların psikolojik yardımı gerekli görmemeleridir. Bu katılımcılar arkadaşlarıyla konuşmanın kendilerine yeterli ve iyi geldiğini ifade etmiştir. Öte yandan toplumda terapi almaya yönelik yaygın olan tutumun da bazı katılımcılar için bir terapötik yardım engeli olduğu ortaya çıkmıştır. K2 toplumsal olarak terapiye yabancılığın kendisinin de psikolojik yardıma başvurmaması için bir sebep olabileceğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Açıkçası bunu hiç düşünmedim. Yani sanırım insanın aklına ilk gelen seçenek olmuyor. Sonuçta çocuklukta çevremizde biri ben terapiye gidiyorum demiyor ya da okulda böyle bir hizmetin varlığından habersiz büyüyüyoruz. Susadığınızda su içmek gelir aklınıza çünkü bunu öğrendik ama psikolojimiz kötüyken hepimizin öğrendiği yollar farklı. Yani bir seçenek olarak görmedim hiç sanırım.” (K2)

Bazı katılımcılar ise DFŞ’yi hayatındaki önemli problem alanlarından biri olarak görmedikleri için yardım almadıklarını ifade etmiştir. Bu katılımcılar hayatlarında daha ciddi sorunlar olduğunu, DFŞ’nin acil müdahale edilmeyi gerektiren bir yaşantı olmadığını ve başka sorunlara göre baş edilebilir olduğunu belirtmişlerdir. Kendisi de PDR bölümü öğrencisi olan K5 DFŞ’nin ciddiye alınması gereken bir yaşantı olduğunu sonradan fark ettiğini ancak şu anda da zaman bulamadığı için yardım almadığını şöyle ifade etmiştir:

“PDR bölümünü okumaya başlamadan önce insanların sadece çok ciddi sorunları için terapiye gittiğini düşünüyordum. Kendimi hiç terapiye gidecek kadar sorunlu hissetmedim. Bu bölümü okumaya başlayınca aslında böyle olmadığını anladım. Şu anda da buna pek zamanım yok açıkçası bu sebeple gitmiyorum.” (K5)

Katılımcıların bir kısmı kendini güvende hissetmeme duygusunun tüm ilişkilerine yansıdığını ve insanlara güvenmemelerinin bir sonucu olarak DFŞ yaşadıkları dönemde bir terapist de güven duymadıklarını ifade etmişlerdir. K6 bu yaşantısı hakkında şunları söylemiştir:

“Açıkçası ihtiyacım olmadı diyemem. Ailesel de çok problem yaşadım. Ama hem ekonomik sebepler hem de zamanımın olmadığını söyledim durdum kendime hep. Bir bahane olarak belki de bir kaçış yolu. Aslına bakarsanız hayır. Kimseye güvenmiyordum. Herkes sanki onun gönderdiği insanlardı. Paranoyakça evet ama maalesef durum böyleydi. Tabi keşke alsaydım. Hatta ekonomim biraz iyileşirse sizden terapi almayı düşündüm. Bu konuda şu an çok istekliyim. Ama o zamanlar böyle değildi.” (K6)

K2 ve K3 ise yaşadıklarını anlatmaktan utanç duydukları psikolojik destek almadıklarını ifade etmiştir. K3 bu durumu “Utaniyordum. Hani artık insanlara bu durumu anlatmaktan da utanıyordum. Bunları yaşadığını söylemek bir insan için kolay değil” şeklinde belirtmiştir.

Bazı katılımcılar da terapinin gücüne inanamadıkları için yardım almamıştır. Bunlardan E3'ün hem terapinin işe yaradığına inanmasının hem de cinsiyet ile ilgili inançlarının terapötik yardım almasını engellediği görülmektedir. E3'ün ifadeleri şöyledir:

“İnanmıyorum. Yani terapinin işe yaradığına inanmıyorum. Nasıl bir insan konuşarak sorunlarını çözebilir ki. Bence biz erkekler sorunlarımızı konuşma konusunda iyi değiliz zaten. Kadınların daha avantajlı ve iyi olduğunu düşünüyorum bu konuda. Arkadaşlarımla buluşunca maksimum 10 dakika dert konuşabiliyoruz. Bir şekilde muhabbet değişiyor. Aışmamış bünye. Bir de gidip terapistle anlatacağımı sanmıyorum.” (E3)

4.2.3. Terapötik ilişki ihtiyaçları

Katılımcılardan psikolojik yardım deneyimi olmayanların sayısı daha fazladır. Bu sebeple katılımcılara DFŞ konusunda psikolojik yardım alacak olsalardı süreçten ne gibi beklentileri olacağı sorulmuştur. Bu soru ile katılımcıların terapötik ihtiyaçları belirlenmiştir. En sık belirtilen ihtiyacın kendilerini yargılamadan dinleyecek bir uzman olduğu ortaya çıkmıştır. Bir diğer terapötik ihtiyaç da terapötik ilişkinin yüz yüze ortamda yürütülmesidir.

Katılımcılardan E1 terapistin kendisini bir süre müdahale etmeden ve eşcinsel olmasını yargılamadan dinlemesini beklemektedir. Benzer olarak K2 de bu ihtiyacını “Akıl verilmesine, ayrılmalısın denilmesine değil sadece birinin beni dinlemesine ve anlamasına. Gözlerimin içine bakarken anlaşıldığımı hissetmeye ihtiyaç duyuyorum” cümleleriyle dile getirmiştir.

Daha önce terapötik yardım almış olan bir katılımcı ise terapistin yargılamadan dinlemesinin kendisi üzerindeki olumlu etkisini dile getirdiği görülmüştür. Bu katılımcı deneyimini şu şekilde anlatmıştır:

“Ne anlatırsam anlatayım yargılanmamak... çünkü sağlıklı düşünmediğimi zaten biliyordum ama iki terapistimde bana hastaymışım gibi hissettirmede. Herkesin yaşayabileceği bir şeymiş gibi yaklaştılar. Zorlu bir süreçte elimden tutan birinin varlığı çok iyileştirici oldu kendi adıma.” (K1)

K1'le paralel olarak K3 terapide teknikler ve uygulamalardan ziyade dinlenmeye ve özellikle yargılanmamaya duyduğu ihtiyaç hakkında şu cümleleri kurmuştur:

Anlaşılmak, yargılanmamak, eleştirilmemek, utandırılmamak... nasıl ayrılmadın denilmesin istiyorum. Neden ayrılmadığımı anlasın istiyorum. Kurban gibi hissettirmesin bana. Ben kendimi öyle hissediyorum zaten bu konuda sonuçta. Bana bu yaşantıdan bir şeyler öğrenme şansım olduğunu vurgulasın. Bir arkadaşım terapiye gitmişti her seans terapisti teknikler, uygulamalar yapıyordu. O seviyordu bunu ama ben istemem. Konuşmak ve dinlemek isterim.” (K3)

Katılımcıların romantik ilişkilerinde dijital araçları sık kullanan kişiler olmasına karşın terapötik ilişkide yüz yüze ortamda hizmet veren bir terapistle daha fazla ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Bu katılımcıların yüz yüze terapi hizmetine ihtiyaç duymalarının nedeni ise terapistin jest ve mimiklerinin yüz yüze terapide daha net olması, internet bağlantısı problemlerinin olmaması ve katılımcıların yüzyüze ortamı daha güvenli bulmalarıdır. Katılımcılardan K5 bu konudaki fikrini şu şekilde açıklamıştır:

“Online da sanki yabancı biriyle konuşuyormuş gibi oluyor bence. Ama yüz yüze de mimikler daha net, internet kopması gibi durumlar olmuyor.” (K5)

Bu sebebin yanı sıra bir başka katılımcı ise online terapi hakkında düşüncelerini “Online olursa evde olurum ve ailem de evde rahat konuşamam” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.4. Terapistte aranan özellikler

Katılımcıların terapötik yardım algılarına yönelik elde edilen bulgularla ortaya çıkan bir diğer kategori ise terapistin özelliklerine dair beklentilerdir. Bu özellikler kişisel özellikler ve mesleki nitelikler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Katılımcıların terapistte aradıkları kişisel özellikler terapistin cinsiyeti, yaşı, güler yüzlü olması ve daha önce bir romantik ilişki deneyiminin bulunmasından oluşmaktadır. Katılımcıların terapistin sahip olmasını bekledikleri mesleki nitelikler ise terapistin eğitimi ve terapötik yeterlilikleri ile ilgilidir.

Terapistin kişisel özelliklerine dair en sık tekrar eden özellik kodu terapistin cinsiyetidir. Kadın ve erkek katılımcılar arasında kadın terapist tercih etme eğiliminin daha yaygın olduğu bulunmuştur. Bu katılımcıların kadın terapist tercih etme nedeni ise kadınların dinleme ve anlama becerilerinin daha iyi olduğuna dair bir inanca sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. Özellikle eşcinsel ilişkiler yaşadığını ifade eden katılımcının erkek terapistlerin cinsel yönelimi ile ilgili olarak daha yargılayıcı

olabileceğine inandığı için kadın terapist tercih etme eğiliminde olduğunu ifade etmesi dikkat çekicidir:

“Kadınlarla konuşurken daha rahat hissediyorum kendimi. Bu cinsel yönelimimle alakalı olabilir. Erkek doktorlar hor görüyor gibi hissediyorum. Psikiyatristlerimi de hep kadın seçtim.” (E1)

Öte yandan katılımcılardan bazılarının terapistin cinsiyeti ile ilgili kararsız bir tutuma sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Bu eğilimdeki katılımcılardan biri düşüncesini şöyle ifade etmiştir:

“Cinsiyeti çok önemli değil ama sanırım kadın bir uzmanla daha rahat olurum ya da bilmiyorum belki de erkek bir uzmanda olaya bir erkek gözünden yaklaşır ve başka bir bakış açısı sunar. Kararsızım bu konuda.” (K2)

Terapistle dair bir diğer kişisel özellik ise yaştır. Katılımcılardan bazıları terapistin genç olmasını isterken bazıları orta yaşlı olmasını istemektedir. Katılımcıların terapistin genç olmasını istemesinin nedeni genç terapistlerin güncel ilişki dinamiklerine daha fazla hakim olduklarına inanmalarıdır. Bu eğilimdeki katılımcılardan biri düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çok yaşlı olmasını istemem. Günümüz jargonuna, flört ilişkilerine aşina olmalı bence. Connected uygulaması dediğimde ne olduğunu bilmesini isterim.” (K6)

Katılımcıların terapistin orta yaşlı olmasını tercih etme sebebi ise yaş ilerledikçe deneyimin arttığına yönelik inanca sahip olmalarıdır. Katılımcıların terapistle dair beklentilerinde sıklıkla terkar eden bir diğer özellik ise terapistin güler yüzlü olmasıdır. Örneğin E2 bu konudaki fikrini şu şekilde ifade etmiştir:

“Güler yüzlü olmasını isterdim. Çünkü zaten o deneyimi yaşamak insanı zorluyor terapistte bu konuda donuk ve somurtkan olursa benim için zor olur.” (E2)

Katılımcıların terapide anlaşılmaya dair duydukları ihtiyaç terapistten beklentilerini de etkilemiştir. Örneğin bir katılımcı terapistin daha önce bir romantik ilişkisi olmasının empati yapmasını kolaylaştıracağını düşündüğünü belirtmiştir.

Terapistten beklenen mesleki özelliklere bakıldığında ise bazı katılımcıların terapistin yeterli eğitime ve deneyime sahip olmasını önemseydiği ortaya çıkmıştır. Örneğin katılımcılardan E3 bu konudaki fikrini şöyle ifade etmiştir:

Eğitimi çok önemli benim için. Nereden mezun, hangi eğitimleri almış, danışanlarının (internetteki) yorumları, tavsiye ediyor mu bunlar çok önemli.” (E3)

Başka bir katılımcı da terapistin LGBTİ+ bireylerle çalışma deneyimi olmasını önemseydiğini belirtmiştir:

“Uzman araştırırken LGBTİ+ bireylerle çalışma deneyimine de bakıyorum açıkçası. Bu konuda bilgileri var mı şeklinde. Böyle biriyle daha önceden çalışmış olmasını da isterdim mesela.” (E1)

Öte yandan katılımcılar terapistin aktif dinleme, göz teması kurma, soru sorma, kendini açma, yönlendirmeme ve danışanın öyküsünü dikkatle takip etme becerilerine sahip olması gerektiğini belirtmiştir. Bu beceriler terapötik yeterlilikleri işaret etmektedir. Katılımcılardan biri bu konuda şu ifadelerde bulunmuştur:

“Karşımdaki kişinin sakinlikle beni toparlayabilmesini, özetleyebilmesini, takip edebilmesini çok isterim. En korktuğum şey etiketlenmek. Yani örneğin paranoyakça düşüncelerim var evet biliyorum ama bana şizofrenmişim gibi davranmadan önce beni dinlemesini anlamasını beklerim. Ben edebi konuşmayı severim. Metaforlardan hoşlanırım. Terapi de metaforlarla iletişim kurmak hoşuma gider. Sadece ben konuşmak istemem. Göz teması isterim.” (K6)

4.2.5. Kurbanların DFŞ’ye yönelik psikolojik destek sürecinde geliştirmek istedikleri özellikleri

Katılımcıların psikolojik destek sürecinde kendileriyle ilgili geliştirmek istedikleri özellikleri çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların gelişmeye ihtiyaç duydukları bu alanlar DFŞ ile ilgili farkındalık kazanma, DFŞ ile baş etme becerilerini geliştirme ve DFŞ’nin bıraktığı olumsuz izleri azaltma olarak kategorize edilmiştir.

Katılımcılar farkındalık kazanma ile ilgili ihtiyaçları kapsamında terapistin kendilerini DFŞ hakkında bilgilendirmesini, terapistle birlikte ilişkide kalma sebeplerini çalışmayı ve terapistin kendileri hakkında fark ettiklerini yansıtmalarını ve yorumlamalarını arzu etmektedirler. Katılımcılar bu sayede işlevsel olmayan davranış

kalıplarını fark etmeyi, bu davranışlarını değiştirmeyi, DFŞ ile ilgili yasal haklarını öğrenmeyi ve DFŞ deneyiminde sorunun kaynağını anlamayı hedeflemektedir. Örneğin katılımcılardan E1 uzmanın yaşadığı şeyin şiddet olduğunu fark etmesi konusunda kendisine destek olmasına dair beklentisine yönelik şu cümleleri kurmuştur:

“O an olayın içindeyken gerçekten duygular çok yoğun oluyor ve bazen silkelenmeye ihtiyacımız olabiliyor. Uzmanın bunu yapabilmesini önerebilirim. Yani yaşadığım şeyin bir şiddet olduğunu ve aslında o an ne yaşandığını bana objektif olarak iletmesine ihtiyaç duyardım.” (E1)

Benzer şekilde K4 de DFŞ’yi fark etme ihtiyacını şu ifadelerle belirtmiştir:

“Davranış kalıplarımı fark edip bir sonraki ilişkilerimde aynı şeyleri yaşamamam adına kalıplarımı nasıl değiştirebileceğim konusunda bana destek olmasını beklerim. Ya da mesela dfş’ni nasıl fark edebileceğim konusunda beni bilgilendirebilir.” (K4)

Hatta bazı katılımcılar üniversite öğrencilerine DFŞ ile ilgili eğitimler verilmesinin önemli olduğunu söylemiştir. Katılımcıların DFŞ ile baş etme becerilerini geliştirme ihtiyacının ise yoğun olarak sınır koyma ve duygularını ifade etme ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu konudaki ihtiyacı E1 şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bir daha böyle bir şey olsa ben bunu fark ettiğimde sınırlarımı nasıl çizmeliyim, karşımdaki insana rahatsız olduğumu nasıl belli etmeliyim gibi soruların cevabını bulabilmek isterdim danışma sürecinde.” (E1)

Bazı katılımcılar da DFŞ’nin bıraktığı olumsuz izleri azaltma ihtiyacı içinde olduklarını belirtmiştir. Örneğin K2 zedelenen benlik saygısını onarmayı, suçluluk duygusu ile baş edebilmeyi ve gelecek romantik ilişkilere yönelik kaygılarını hafifletmeyi öğrenmek istediğini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“Problemimi bir başkası benim için çözemez bence. O an ayrılacak gücüm olsaydı yapardım zaten. Haliyle yapamayacağım bir şeyi bana söylemesi çok anlamsız. Ama bana güçlenmem için yardım edebilir. Yani özgüvenim için bir şeyler yapabiliriz birlikte. Çünkü havva hanım sorunun kendinizde olduğunu düşünüyorsunuz. Hatalı ve berbat hissediyorsunuz. Biri çıkıp size aslında sorun tamamen sende değil dese her şey değişebilir. Bir daha romantik ilişkiye başlayamama korkusunu konuşmak isterdim. Güven problemim oluştu tabi insanlara.(K2)

2.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırmada, kurbanların gözünden üniversite öğrencilerinin flört ilişkilerinde dijital şiddet deneyimlerini derinlemesine incelemek ve DFŞ'ye yönelik psikolojik destek beklentilerini ortaya koymak amaçlamaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın verileri 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi boyunca DFŞ mağduru üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşmelerden toplanmıştır. Tüm bunlara ek olarak araştırma bulgularına ulaşmak adına elde edilen veriler kodlanmış, bu kodlardan temalar üretilmiştir. Elde edilen bu temalar eşliğinde araştırmanın bulgular bölümü ortaya koyulmuştur. Bu bulgular temel alınarak araştırmaya dair sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar iki ayrı başlık altında aşağıda toplanmış ve bu sonuçlar ilgili alanyazın eşliğinde tartışılmıştır.

5.1.1. Kurbanların deneyimledikleri DFŞ'ne ilişkin sonuçlar

Kurbanların DFŞ deneyimledikleri ilişkilerinin niteliği, bu ilişkilerde deneyimlenen DFŞ davranışları, bu davranışların kurbanlar üzerindeki etkileri ve sonuçları, kurbanların DFŞ yaşadıkları ilişkiye devam etme sebepleri ve son olarak bu yaşantı ile baş etme yollarına dair bulguları kapsayan sonuçlar bu başlık altında verilmiştir. Bu araştırmanın katılımcıları olan DFŞ kurbanlarının dijital ortamda çok zaman geçiren kişiler oldukları ve flört ilişkilerinde dijital şiddetin yanında yüz yüze şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Katılımcıların öykülerine bakıldığında flört şiddetinin yanı sıra ailede ve çevrede farklı şiddet türlerine de maruz kaldıkları bulunmuştur. Kurbanların DFŞ deneyimledikleri flört ilişkilerinin pek çoğunun uzak mesafe ilişkisi olduğu, dijitalde başlayan ve/veya geneli dijitalde devam eden ilişkiler olduğu araştırmanın bulgularından birisidir. Kurbanların bu ilişkilerinde ayrılıp barışmaların sık olduğu, zaman zaman DFŞ'ne ek olarak yüz yüze şiddeti içeren ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak, kurbanlardan bazıları bu ilişkilerin tam bir adı olmadığını, arkadaşlık ile sevgililik arasında kalabildiğini belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularından bir diğeri de DFŞ'nin ilişkideki seyri üzerinedir. DFŞ içeren flört ilişkilerinde kurbanların çoğunun artarak ilerleyen şiddet seyrine maruz kaldıkları anlaşılmıştır.

Araştırmanın bulgularından birisi de kurbanların flört ilişkilerinde DFS'nin alt türleri olan cinsel DFS, kontrol davranışları ve tehdit ve aşağılama davranışlarına maruz kaldıklarıdır. Araştırmada kurbanların tamamının birden fazla DFS davranışına maruz kaldığı ortaya koyulmuştur. İlişki içerisinde faillerin kurbanları cinsel içerikli mesajlaşmaya ve cinsel içerikli fotoğraf atmaya zorladıkları bulunmuştur. Bununla birlikte bulgulardan birisi kurbanların kiminle, nerede olduklarının; dijital ortamda iletişim kurduğu kişilerin, paylaşımlarının, takip ettiklerinin, dijital şifrelerinin failer tarafından dijital araçlar kullanılarak kontrol edildiğidir. Bu kontrol davranışları içerisinde ısrarlı mesaj atma ve arama, kurbanın konumunu dijital araçlarla takip etme, karşı cinsle veya ilişki için tehdit olabilecek kişilerle iletişimi engelleme gibi davranışların yer aldığı araştırmanın bulgularından bir diğeridir. Faillerin bu kontrol davranışlarına kurbanlar boyun eğmediklerinde ise duygusal mesafe koyma, dijital mesafe koyma, aşağılama ve tehdit yollarına başvurdıkları ortaya koyulmuştur. Kurbanların failer tarafından sıklıkla aşağılayıcı mesajlara ve hakaretlere maruz kaldıkları bulunmuştur. Kurbanların genellikle cinsel içerikli mesajlaşmalar veya fotoğraflar ile ya da dijital ortamda kendileri hakkında karalama yapılması ile tehdit edildiği ortaya koyulmuştur. Bunlara ek olarak DFS'nin hem flört ilişkisi devam ederken hemde bittikten sonra ortaya çıkabileceği bulunmuştur.

DFS'nin kurbanları pek çok farklı alanda olumsuz etkilediği araştırmada ortaya koyulmuştur. Bu alanlardan bazıları ilişkisel, sosyal, duygusal, fiziksel ve akademik alanlardır. İlişkisel olarak kurbanların; yeniden aynı şeyleri yaşama korkusu ile yeni bir ilişkiye başlamaktan geri durdukları için flört ilişkilerine ara verdikleri bulunmuştur. Buna ek olarak yeni bir ilişkiye başlayanların ise yeni partnerlerinin davranışlarına karşı daha tahammülsüz oldukları ve ilişki içerisindeki şiddet davranışlarını daha hızlı fark ettikleri ortaya koyulmuştur. Yaşanan şiddet deneyimi sonrasında kurbanların kişisel ve ilişkisel sınırları konusunda daha net oldukları araştırmanın bir diğer bulgusudur.

İlişkisel sonuçlara ek olarak en çok olumsuz etkinin görüldüğü bir diğer alan ise duygusal/psikolojik alandır. Kurbanların DFS deneyimi sonrasında sıklıkla suçluluk, çaresizlik, yalnızlık, öfke, utanç, yoğun kaygı, pişmanlık ve nefret/kin gibi duygular hissettikleri bulunmuştur. Oluşan bu duyguların yanı sıra düşük benlik saygısı, olumsuz beden imajı gibi daha geniş çaplı psikolojik etkiler de ortaya koyulmuştur.

DFS'nin kurbanları olumsuz etkilediği bir diğer alan fiziksel alandır. Araştırma bulgularından bir diğeri kurbanların DFS deneyimi ile birlikte duygusal yeme davranışı

sergilediği, sigara ve alkol kullanımında artış gösterdikleri, özbakımlarını ihmal ettikleri, kendilerine zarar verdikleri, mide problemleri yaşadıklarıdır. Bunlara ek olarak nefes problemi yaşayan ve genellikle geceleri dış gıcırdatan katılımcılar olduğu da ortaya koyulmuştur.

Her ne kadar şiddeti deneyimleyen kurbanın kendisi olsa da bu şiddet deneyiminden kurbanın sosyal çevresinin de etkilendiği bulunmuştur. Özellikle failin kurbanın iletişim kurduğu insanlara dair sınırlandırmaları ve kontrolü bu ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Zaman zaman ise kurbanın şiddetin duygusal etkileri sebebiyle sosyal çevresinden uzaklaştığı bulunmuştur. Bunlara ek olarak kurbanın yaşadığı şiddeti rol yaparak çevresinden gizlediği bulgulardan bir diğeridir.

Kurbanların üniversite öğrencisi olması ve akademik hayatlarının devam ediyor olması sebebiyle araştırmada incelenen bir diğer etki alanı akademik gelişimdir. Araştırma bulgularından birisi kurbanların DFS deneyiminden akademik olarak olumsuz etkilenmeleridir. Kurbanların akademik hayatlarına odaklanmakta zorlandıkları, sorumluluklarını yerine getiremedikleri için akademik ortalamalarının düştüğü bulunmuştur.

Araştırmanın bulgularından bir diğeri ise kurbanların DFS yaşadıkları ilişkiye devam etme sebeplerine dairdir. Bu sebepler incelendiğinde kurbanların şiddeti fark etmekte zorlandıkları, fark etseler dahi şiddeti rasyonelize ederek normalleştirdikleri ve ilişkilerin bir parçası olarak değerlendirdikleri, şiddet olsa bile ilişkiyi bitirmek istemedikleri bulunmuştur. Bunlara ek olarak faile acıma, zaman ve koşullar değiştikçe şiddetin ortadan kalkacağını düşünme gibi sebeplerle ilişkiye devam edildiği ortaya koyulmuştur. Bir diğer sebep ise kurbanların ilişkiyi bitirdikten sonra yaşayacaklarına dair endişeleridir. Tekrar sevilmemeye dair veya failin kendisine zarar vereceğine dair endişe bunlardan bazılarıdır.

Bu başlık altında elde edilen sonuçlardan sonuncusu ise kurbanların DFS ile baş etme yollarına dairdir. Bu yollar incelendiğinde kurbanların genellikle kişisel önlemler alarak baş etmeye çalışsalar dahi zaman zaman çevrelerinden destek alarak baş ettikleri bulunmuştur. Faili uyarmak, faille arasına mesafe koymak alınan kişisel önlemlerden bazılarıdır. Kurbanların sıklıkla arkadaşlarıyla konuşarak DFS ile baş etmeye çalıştıkları bulunmuştur. Bunlara ek olarak kurbanların ilişkisel çözüm yollarına başvurdukları ortaya koyulmuştur. Şiddete boyun eğmemek, şiddete şiddetle karşılık vermek, faile yalan söylemek, şiddeti kabullenmek bu önlemlerden bazılarıdır.

5.1.2. Kurbanların DFŞ'ye yönelik psikolojik destek beklentilerine ilişkin sonuçlar

Bireyler yaşamları içerisinde karşılaştıkları zorluklarla pek çok farklı şekilde baş etmeye çalışmaktadır. Bu yollardan birisi ise psikolojik bir destek almaktır. Psikolojik destek var olan sorunun objektif olarak değerlendirilmesinde ve birey üzerinde etkilerinin hafifletilmesinde rol oynayabilmektedir. Bu doğrultuda kurbanların terapötik bir yardıma dair algıları önemli bulunmuş ve araştırılmış, sonuçlar bu başlık altında toplanmıştır. Araştırmada kurbanlardan psikolojik yardım alanlar olduğu ve genellikle psikolog, psikolojik danışman veya yaşam koçu tercih ettikleri bulunmuştur. Kurbanların terapötik yardım içerisinde özellikle zayıflayan sosyal bağların getirdiği yalnızlık ve bir başlılık duygusu ile baş edebilmek için güvenli bir ortamda yargılanmadan dinlenilmeye ve anlaşılma ihtiyacı duydukları ortaya koyulmuştur. Araştırmanın bir bulgusu ise DFŞ hakkında bilgisi olmayan ve bu sebeple ilişkide şiddeti fark etmekte zorlandığını ifade eden kurbanların üniversitelerde DFŞ konusunda bir ders verilmesine yönelik ihtiyaçlarıdır.

Araştırmada ortaya koyulan bulgulardan bir diğeri ise kurbanların terapide geliştirmek istedikleri özelliklerin çoğunun şiddeti fark etmek ve önlemek ile ilgili olduğudur. Tekrar aynı deneyimi yaşamamak adına daha belirgin sınırlar koyma, DFŞ'ni fark etme, önleme ve baş etme konusunda gelişmek istedikleri bulunmuştur. Bunlara ek olarak kurbanların DFŞ'nin kendilerinde yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırabilmeyi hedefledikleri anlaşılmıştır. Örneğin; benlik saygısını onarmak, sonraki flört ilişkilerine yönelik güvensizliği azaltmak bu hedeflerden bazılarıdır.

Kurbanların terapötik sürece dair ihtiyaçları ve beklentilerine rağmen çöpu katılımcının psikolojik bir yardım almadıkları bulunmuştur. Bu katılımcıların yardım almama sebepleri araştırılmış ve yardım almayı engelleyen faktörler ortaya koyulmuştur. Kurbanların öğrenci olmanın da bir sonucu olarak psikolojik yardıma ayıracak bir bütçeleri olmadığı bulunmuştur. Ekonomik yetersizliklerin yanı sıra DFŞ'nin pek çok kurbanın yaşamında yeterince acil ve önemli bir konu olmadığı araştırma bulgularındandır. Bazı kurbanlar yaşamlarının içinde daha zorlayıcı yaşantılar olduğunu ifade etse de bazılarının DFŞ'ni normalleştirmeleri sonucunda bunu ciddi bir problem alanı olarak görmedikleri ortaya koyulmuştur. Bunlara ek olarak kurbanların damgalanma korkusuyla terapistle DFŞ deneyiminden bahsetmekten çekindikleri araştırmanın bulgularındandır.

Araştırmada kurbanların terapistte pek çok farklı özellik aradıkları bulunmuştur. Kişisel olarak kurbanların terapistin güler yüzlü olmasını, sıcak bir ses tonuna sahip olmasını istedikleri anlaşılmıştır. Kadın ve erkek katılımcılar içerisinde kadın terapist tercih etme eğilimi olduğu görülmektedir. Mesleki olarak terapistin ruh sağlığı alanından mezun olması, eğitiminin yeterli olması, danışanlarının kendisinden memnun olması, dezavantajlı gruplarla çalışma deneyimi olması aranan diğer özelliklerdendir. Bunlara ek olarak kurbanların terapistin jest ve mimiklerini daha iyi görebilmek ve daha rahat paylaşımda bulunabilmeleri için yüz yüze terapiye yönelik daha yoğun bir talepleri olduğu bulunmuştur. Kurbanların ruh sağlığı uzmanından temel terapötik becerileri sergilemesini bekledikleri bir diğer bulgudur. Aktif dinleme, göz teması, yönlendirici olmama bu becerilerden bazılarıdır.

5.2. Tartışma

Bu bölümde kurbanların dijital şiddet deneyimine ilişkin bulgular ve kurbanların DFŞ'ye yönelik psikolojik destek beklentilerine dair bulgular iki başlık altında ayrı ayrı tartışılmıştır.

5.2.1. Kurbanların dijital şiddet deneyimlerine dair tartışma

Kurbanların dijital ortamda fazla zaman geçirdikleri ve tanımadıkları kişilerle konuşmak gibi riskli dijital davranışlar sergiledikleri araştırmanın sonuçlarındandır. İlgili alanyazındaki sonuçlar da araştırmanın bu sonucuyla benzerlik göstermektedir. İnternette yeni arkadaşlar aramak ve sosyal ağlarda aşırı zaman geçirmek (Van Ouytsel vd., 2017) gibi riskli teknoloji kullanımının DFŞ kurbanı olmanın habercisi olduğu belirtilmektedir (Cenaro vd., 2018; Van Ouytsel vd., 2016). Alanyazında teknoloji kullanımının bireyleri istismara daha açık hale getirdiğine dair çalışmalar mevcuttur. Burke ve ark. (2011) dijital ortamın gençleri daha kolay ulaşılabilir hale getirdiği ve kişilerarası müdahaleye karşı daha savunmasız duruma düşürdüğünü bulmuşlardır. Bunun sebebi olarak sürekli internet kullanımının, bireylerin partnerlerine ulaşmasını ve onları izlemesini kolaylaştırdığı olduğu düşünülmektedir. Çevrimiçi ortamda sürekli güncellenen kişisel veriler, partnerlerin kontrol ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bu durum artan internet kullanımının partnerler tarafından dijital şiddet uygulanmasını kolaylaştırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın sonuçlarından bir diğeri ise kurbanların dijital flört şiddeti dışında deneyimledikleri farklı şiddet türleri olduğudur. Bu şiddet türleri aile içi şiddet, sosyal

çevrede deneyimlenen şiddet, cinsel taciz ve flört ilişkilerinde yüzyüze şiddetten oluşmaktadır. İlgili alanyazında yer alan sonuçlar da bireylerin geçmiş şiddet deneyimlerinin DFŞ mağduriyetinin olumlu yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Celsi ve ark. (2021) çocukluk döneminde daha sık duygusal istismar ve fiziksel ihmal deneyimlerinin, dijital flört kontrol-izleme davranışlarına maruz kalma olasılığının artmasıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Buna benzer şekilde Marganski ve Melander (2015) geçmiş flört ilişkilerinde yüz yüze şiddet mağduru olan bireylerin DFŞ konusunda daha riskli konumda olduklarını ortaya koymuştur. Reed ve ark. (2016) üniversite öğrencileri arasında, dijital flört şiddeti mağduriyeti ile fiziksel şiddet mağduriyeti, psikolojik şiddet ve cinsel baskı arasında güçlü bir pozitif ilişki olduğunu bulmuşlardır. Araştırmada flört ilişkilerinde yaşanan şiddet deneyimlerinin dışında katılımcıların hem dijitalde hem yüz yüze zorbalığa maruz kaldıkları bulunmuştur. Bu zorbalık akran zorbalığı olabileceği gibi siber zorbalık ve homofobi şeklinde de olabilmektedir. Yapılan araştırmalar LGBTİ+ bireylerin DFŞ konusunda daha riskli konumda olduklarını ve diğer şiddet türlerinin eşcinsel bireylerde de DFŞ'nin olumlu yordayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır (Dank vd., 2014). Yahner ve ark. (2015) DFŞ mağduriyetinin zorbalık mağduriyeti ile pozitif şekilde ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgu ile araştırma sonucu benzerlik göstermektedir.

Araştırmada DFŞ içeren ilişkilerin niteliklerine dair sonuçlara ulaşılmıştır. DFŞ içeren ilişkilerin genellikle dijitalde başlayan, çoğunluğu dijitalde devam eden ve uzak mesafe ilişkisi olup dijital iletişimin yoğun olduğu ilişkiler olduğu bu araştırmanın sonuçlarındandır. Alanyazına bakıldığında ilişkinin niteliğine dair çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ancak Paşaalioglu (2022) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada dijitalde başlayan flört ilişkilerinde hem doğrudan saldırganlık hem kontrol davranışları içeren DFŞ mağduriyetinin anlamlı olarak yüksek düzeyde olduğunu bulmuştur. Bunun sebebi olarak bireylerin internet ortamında tanıştıklarında ilişkide gerekli güven ortamını sağlayamayacakları ve birbirlerini yeterince tanımayabilecekleri olduğu düşünülmektedir. Çünkü gerçek hayata yansıyan duygular ile internet ortamına yansıyan duygular aynı olmayacaktır. Bu nedenle bu kişiler kendilerinde olmayan güven duygusunu birbirlerini daha fazla gözetleme ve kontrol etme davranışları sergileyerek sağlamaya çalışıyor olabilirler. Buna ek olarak uzak mesafe ilişkisi genç yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileri arasında oldukça yaygındır (Dellman-Jenkins vd., 1993). Ancak alanyazında uzak mesafe ilişkisi ile DFŞ arasındaki ilişkiyi

inceleyen çalışmalardan birini gerçekleştiren Bakır (2019) flört ilişkilerinde güven ortamı hakim değilse ilişkinin uzak ya da yakın mesafe ilişkisi olmasının DFŞ mağduriyeti açısından istatistiksel olarak önemsiz olduğunu bulmuştur. Kurbanların DFŞ deneyimi yaşadıkları ilişkinin niteliğine dair var ile yok arasında ilişki betimlemesi kullandıkları bulunmuştur. Yeter (2022) yaptığı çalışmada mevcut ilişkisini arada sırada görüşüyor olarak belirtenlerin DFŞ maruz kalma durumlarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bunun sebebi olarak flört ilişkilerinde belirsizliklerin olması, arada sırada görüşmelerin varlığı partnerler arasında oluşacak güvenin tam olarak gerçekleşmemesi ve bunun partnerler arası şiddet davranışlarına sebep olabileceği düşünülmektedir (Alikılıç vd., 2019; Bakır, 2019).

Araştırmada elde edilen bulgulardan bir diğeri kurbanların deneyimledikleri DFŞ davranışlarına dairdir. Kurbanlar flört ilişkilerinde sıklıkla cinsel DFŞ yaşadıklarını belirtmiştir. Cinsel içerikli konuşma yapmaya zorlama ve cinsel içerikli fotoğraf atmaya zorlama DFŞ'nin bu alt türünde yer alan davranış biçimleridir. Alanyazın incelendiğinde partnere kendine ait cinsel içerikli resimler göndermesi için baskı yapmak (Zweig vd., 2014) ve dijital ortamda cinsel içerikli konuşmaya zorlamak (Sexting) (Drouin vd., 2015; Zweig vd., 2014) cinsel DFŞ içerisinde yer alan davranışlardır. Bu bulgular araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Cinsel DFŞ'ye ek olarak kurbanların sıklıkla deneyimledikleri bir diğer şiddet türünün kontrol ve tehdit davranışları olduğu araştırma bulgularından bir diğeridir. Özellikle kontrol davranışları gibi dolaylı saldırganlık davranışlarının kurbanlar arasında en sık deneyimlediği DFŞ davranışları olduğu bulunmuştur. Bu davranışlar içerisinde kurbanların dijital davranışlarının failer tarafından kontrol edilmesi, baskılanması ve tehdit edilmesini barındırmaktadır. Örnek olarak kurbanın sosyal medya paylaşımlarının, mesajlaşmalarının, arkadaşlık bağlantılarının kontrol edilmesi; kurbanın konumunun dijital araçlar kullanılarak kontrol ve takip edilmesi, cinsel içerikli mesajlaşmalarının ifşası ile tehdit edilme verilebilir. İlgili alanyazındaki sonuçlar da araştırmanın bu sonucuyla tutarlıdır. Zweig ve ark. (2014) DFŞ'nin failerin kurbanları teknoloji ve sosyal medya aracılığı ile kontrol etmesi olduğunu ifade etmektedir. Benzer olarak Borrajo ve ark. (2015) DFŞ'ni romantik bir partneri dijital medya aracılığıyla aşışmak veya tehdit etmek veya partnerin sosyal medya veya e-posta hesaplarındaki kişisel mesajlarına izinsiz olarak erişmek gibi, doğası gereği duygusal veya psikolojik olanlar da dahil olmak üzere çok çeşitli taciz edici davranışları içerdiğini bulmuşlardır.

Buna ek olarak Reed ve ark. (2016) yaptıkları çalışmada katılımcılar tarafından bildirilen en yaygın DFŞ davranışlarından bazılarının, bir flört partnerinin nerede olduğunu izleme, bir flört partnerinin kiminle arkadaş olduğunu ve/veya kiminle konuştuğunu izleme ve dijital medyayı kullanarak bir flört partnerinin özel bilgilerini gözetlemeyi içerdiğini bulmuşlardır. Benzer şekilde Ellyson ve ark. (2021) ve Linares ve ark. (2021) yaptıkları çalışmalarda farklı DFŞ davranışları arasında en yaygın deneyimlenen davranışların kontrol davranışları olduğunu ortaya koymuşlardır. Alanyazından farklı olarak araştırmada kurbanın dijital kimliğinin çalışmasına dair bulgular elde edilmiştir. Stonard ve ark. (2017) bu konuda yapılan sınırlı çalışmalardan birini gerçekleştirmiştir ve partnerin dijital kimliğinin çalınmasını DFŞ içerisinde ele almıştır. Kurbanların sıklıkla partnerleri tarafından dijital araçlar kullanılarak tehdit edildiği ve aşağılandığı elde edilen bulgulardandır. Duygusal DFŞ'nin bir alt biçimi olan bu davranış biçimlerine dair alanyazında benzer sonuçlar mevcuttur. Borrajo ve ark. (2015) romantik partneri durum güncellemeleri, duvar yazıları göndererek veya resimler veya sosyal medya profil sayfaları oluşturarak dedikodular yaymak ve aşağılamayı (küfrederek veya isim takarak) bu şiddet türünün içerisinde ele almıştır. Buna ek olarak Hancock ve ark. (2017) partnere tehdit edici metin mesajları veya e-posta mesajları göndermeyi, Ellyson ve ark. (2021) partnerin fotoğraflarını veya videolarını çekmek izinsiz dağıtmayı (Ellyson vd., 2021), Picard (2007) partnere telefonda bağırma tehdit ve aşağılama davranışları içerisinde değerlendirmiştir.

Araştırmada DFŞ'nin ilişki devam ederken yaşanabileceği gibi ilişki bittikten sonra da devam edebileceği bulunmuştur. İlgili literatür bu sonucu destekler niteliktedir. Bunun sebebi olarak ayrılığı kabullenmekte güçlük çekmenin yanı sıra eski partner üzerinde kontrol kaybı hissi, şiddetin ortaya çıkışını veya sıklığını artırabileceği düşünülmektedir (Dubé ve Drouin, 2014). Ayrılma sürecinde, yüz yüze flört şiddetini sürdürme riskinin yanı sıra, çevrimiçi taciz ve diğer şiddet türleri dahil olmak üzere DFŞ mağduriyeti riski oluşmaktadır (Catalano, 2012; Davies, 2013).

Bu araştırmada kurbanların birbirinden çeşitli sebeplerle DFŞ içeren ilişkilerde kalmaya devam ettikleri bulunmuştur. Bu sebeplerden ilki ilişkide kontrol ve baskıyı kabul etmedir. Kurbanlar şiddeti ilişkilerin bir parçası olarak görmekte, sevginin bir ifadesi olarak değerlendirdikleri ve şiddeti rasyonelize ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Şiddetin işlenmesini haklı çıkarabilecek tutumlar, yüz yüze flört şiddeti literatüründe sıklıkla ele alınmaktadır (Muñoz-Rivas vd., 2010; Smith- Slep vd., 2001). Şiddeti

meşrulaştıran inançların mağduriyet için bir risk faktörü olduğu, yüz yüze flört şiddeti açısından alanyazında kapsamlı bir şekilde değerlendirilmektedir (Foo ve Margolin, 1995; O'Keefe, 1997; Sears vd., 2007; Smith-Slep vd., 2001). DFŞ alanyazını bu konuda hem bu çalışmanın sonuçları hemde yüz yüze şiddete dair araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Borrajo ve ark. (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada aşk hakkındaki mitlere olan inancın yani şiddetin sevginin bir ifadesi olduğuna inanmanın flört ilişkilerinde dijital kontrol davranışları mağduriyeti ile pozitif ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Buna ek olarak Linares ve ark. (2021) genç yetişkinlerle yaptıkları çalışmada katılımcılardan şiddeti meşrulaştıran ve normalleştiren bireylerin daha fazla DFŞ mağduriyeti bildirdiklerini bulmuştur. Bu bağlamda, aşka ilişkin çarpık bir bakış açısının, sürekli olarak bir partnerin nerede veya kiminle olduğunu kontrol etmek gibi taciz edici davranışların, kabul edilebilir ilgi ve sevgi ifadeleri olarak yorumlanması ve şiddetin haklı çıkarılması muhtemeldir (Redondo vd., 2011).

Bu araştırmada kurbanların DFŞ içeren ilişkilerde kalmaya devam etmelerinin bir diğer sebebi ise şiddetin fark edilmemesi ve kabullenilmesidir. Kurbanların şiddeti fark etmekte zorlandıkları, şiddetin ilişki devam ettikçe azalacağını, partnerin davranışlarının düzeleceğini, ilişki dijitalden yüz yüze geçince son bulacağını umut ettikleri ve zaman zaman faile acıdıkları sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alanyazın mevcut çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Eckstein (2011) yaptığı çalışmada şiddet mağdurlarının geleceğe dair umut beslemelerinin, şiddet konusunda bilgisiz ve ilişkiler konusunda deneyimsiz olmalarının ilişkide kalmaya devam etmelerine katkı sağladığını bulmuştur. Mevcut sonuçlar kurbanların şiddet hakkında bilgisizlik ve ilişkiler konusunda deneyimsizliklerinin ilişki içerisinde şiddeti fark etmelerini zorlaştırdığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonuçlarından bir diğeri ise kurbanların ilişkiye devam etme sebeplerinden bir diğerinin ilişkiyi bitirmenin zorluğu ve çevrelerinden destek alamamalarıdır. Kurbanların ilişkiyi bitirme konusunda çevrelerinden destek alamamaları ve ilişkiler konusunda bilinçsiz, bilgisiz ve deneyimsiz olmaları alanyazında yer alan sonuçlar ile tutarlılık göstermektedir. Örneğin ergen nüfustaki uzun süren mağduriyetin, ilişkinin kalitesini yeterince değerlendirecek beceri ve olgunluk eksikliği ve bu eksikliğe bağlı olarak şiddet içeren davranışın doğasının yetersiz yorumlanması ile ilişkili bulunmuştur (Edwards vd., 2012; Gonzalez-Mendez ve Hernandez-Cabrera, 2009). Buna ek olarak Alsawalqa (2021) İran'da DFŞ

deneyimlemiş kadınlarla yaptığı çalışmada kurbanların çevrelerinden destek alamadıkları için ilişkide kalmaya devam ettiklerini bulmuştur. Kurbanların failin duygu sömürüsüne karşı koyamamalarına ve ilişki biterse bir daha sevilmeceklerini düşünmelerine dair sonuçlara dair ilgili alanyazında yer alan sonuçlar ise oldukça sınırlıdır. Bunun yanı sıra bazı çalışmalarda dolaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar kurbanların partnere karşı hissedilen acıma ve olumlu duyguların şiddet içeren ilişkide kalmaya sebep olduğunu bulmuştur (Eckstein, 2011).

Eşcinsel bireylerin şiddet içeren ilişkilerde kalma sebeplerine dair ilgili literatür oldukça sınırlıdır. Cruz (2003) eşcinsel bir ilişkide daha önce flört şiddeti deneyimlediğini belirten, kendini eşcinsel veya biseksüel olarak tanımlayan yirmi beş erkekle yaptığı çalışmada kurbanların maddi bağımlılık, partnere bağlılık, değişim umudu ve artan şiddet korkusu gibi sebeplerle ilişkiye devam ettiklerini bulmuştur. Bu sonuç mevcut araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise kurbanların DFŞ ile baş etme yollarına dairdir. Kurbanlar kişisel güvenlik önlemleri, destek alma ve ilişkisel stratejilerle baş etmeye çalışmışlardır. Kişisel güvenlik önlemleri içerisinde faili uyarmak ve faile mesafe koymak yer almaktadır. İlgili literatürdeki bulgular da araştırmanın bu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Leita (2019) yaptığı çalışmada DFŞ kurbanlarının şiddetle baş etmek için kullandıkları yollardan birinin faili dijital mecralardan engellemek olduğunu bulmuştur. Bu da failden uzaklaşabilmek için etkili olmaktadır. Benzer olarak Weathers ve ark. (2019) kurbanların kaçınma davranışı sergileyerek DFŞ ile baş etmeye çalıştıklarını bulmuştur.

Kurbanların kullandıkları bir diğer yol ise destek aramadır. Bu kapsamda kurbanlar sıklıkla arkadaşlarına ve çevrelerine yaşantılarından bahsederek ya da kolluk kuvvetlerinden destek alarak DFŞ ile baş etmeyi denemişlerdir. İlgili alanyazın da bu sonuçlarla tutarlıdır. Alsawalqa (2021) yaptığı çalışmada baş etme yolu olarak kurbanların üniversitedeki kadın profesörlerden yardım istediklerini ve faillerin kendilerine erişimini engellemek için bir bilgi teknolojisi uzmanına danıştıklarını ve gizlice polisten yardım istediklerini bulmuştur. Buna ek olarak Gilbert ve ark. (2023) cinsel DFŞ deneyimlemiş kişilerle yaptıkları çalışmada kurbanların sosyal destek arayarak veya bir uzmandan destek almaya çalışarak baş ettiklerini bulmuştur. Bunun yanında bazı çalışmalarda dolaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Bundock ve ark. (2020) ergenlerin flört şiddeti deneyimlerinde yardım arama davranışlarını incelemişler ve

ergenlerin gayri resmi destek kaynaklarına gitme olasılığının daha yüksek olduğunu ve en sık destek alınan kaynakların arkadaşlar olduğunu bulmuşlardır. Nyugen ve ark. (2012) yaptıkları nitel çalışmada arkadaş ve aile desteğine sahip olan bireylerin DFŞ mağduriyet riskinin anlamlı olarak daha düşük düzeyde olduğunu bulmuştur. DFŞ deneyimi içerisinde sıklıkla çaresiz ve bunalmış hisseden kurbanlar yaşadıkları deneyim konusunda destek arayışında bulunabilmekte ve önemli diğerlerinden aldıkları destek ile şiddetin olumsuz etkileriyle baş etmeleri kolaylaşabilmelidir.

Kurbanların kullandıkları son baş etme yolu ise ilişki içinde belirli stratejiler geliştirmektir. Bunlar faile yalan söylemek, şiddete boyun eğmemek, şiddeti normalleştirmek, şiddeti kabullenmek ve şiddete şiddetle karşılık vermektir. Bu sonuçlar ilgili alanyazın ile tutarlılık göstermektedir. Weathers ve ark. (2019) DFŞ kurbanı olan kadınlarla yaptıkları nitel araştırmada kurbanların konuyu değiştirerek ya da tartışmaya sebep olabilecek konulardan bilinçli olarak kaçınarak tartışmayı ve şiddeti önlemeye çalıştıklarını bulmuştur. Bu önleme çabası mevcut araştırmada partnere yalan söyleme bulgusu ile benzerlik göstermektedir. Kurbanlar ortaya çıkacak şiddeti önlemek için failden şiddete sebep olacak bilgileri gizlemektedirler. Buna ek olarak 23 gençle yapılan bir odak grup çalışmasında, kadınların flört partnerlerinin ısrarlı izleme davranışlarını normalleştirme eğiliminde oldukları bulunmuştur (Lucero vd., 2014). İlişki içerisinde kullanılan baş etme stratejileri içerisinde en dikkat çeken yollardan birisi ise şiddete şiddetle karşılık vermektir. İlgili alanyazında bu konuyla ilgili pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların sonuçları ile mevcut araştırmanın sonuçları tutarlılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda DFŞ'nin ilişkiler içinde karşılıklı olduğu, flört partnerlerinin genellikle hem fail hem de mağdur olduğu ve kurban-fail kavramının literatürde sıklıkla yer aldığı görülmektedir (Reed vd., 2016; Lara, 2020). Reed ve ark. (2016). Buna ek olarak DFŞ uygulamaya dair motivasyonların incelendiği çalışmalarda sıklıkla ortaya çıkan motivasyonlardan birisi ise kısasa kısas olarak da ifade edilen karşılıklılık motivasyonudur. Örneğin Borrajo ve ark. (2015) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada kurbanların partnerlerinin uyguladıkları DFŞ için bildirdikleri bağlamlar incelenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre katılımcıların %51,4'ü kıskançlık, %26,1'i oyun-şaka, %23,9'u karşılıklılık (o yaptım bende yaptım), %12,8'i kızgınlık bağlamlarını bildirmektedirler. Genç yetişkinlerle yapılan bir diğer çalışmada katılımcılar DFŞ davranışları için önemli olduğunu düşünmemeleri, kızgın olmaları, partnerini önemseyemediğini göstermek istemeleri, şaka

yapmaları ve karşılık vermek istemeleri gibi motivasyonlar bildirmektedirler. Bu motivasyonlar arasında en çok bildirilen motivasyon ise karşılıklılık olarak belirtilmektedir (Ellyson vd., 2021). Bunun sebebi olarak ise kurbanların şiddet karşısında hissettikleri duyguların fail tarafından anlaşılmasını istemek ve şiddeti durdurmaya yardımcı olacağına inanmaları olduğu düşünülmektedir.

Kurbanların deneyimledikleri DFŞ karşısında sosyal, akademik, duygusal, fiziksel ve ilişkisel pek çok alanda olumsuz etkilendikleri bu araştırmanın sonuçlarındandır. Kurbanların yoğun olarak etkilendikleri gelişim alanlarından biri psikolojik/ duygusal alandır. Bu kategoride DFŞ'nin katılımcılar üzerinde olumsuz benlik imajı, sürekli uyuma isteği, ağlama nöbetleri, kaygı, sosyal kaçınma, kendine yabancılaşma, şüphencilik, ruminasyon, yalnızlık, öfke, çaresizlik, suçluluk, pişmanlık, kin/nefret, kendine zarar verme ve intihar düşünceleri gibi olumsuz ruh sağlığı belirtilerine yol açtığı ortaya koyulmuştur. DFŞ deneyiminin kurbanlar üzerinde sıklıkla olumsuz benlik imajına neden olduğu bulunmuştur. Alanyazında DFŞ'nin ruh sağlığına dair etkilerini inceleyen pek çok çalışma yer almaktadır. Yapılan çalışmalar DFŞ mağduriyetinin benlik saygısını düşürdüğünü (Hancock vd., 2017; Katz, vd., 2000) ortaya koymuştur. Lindsay ve ark. (2016) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, kadınlar için DFŞ kurbanı olmanın mağduriyetin bir sonucu olarak korku bildirme ihtimalini artırdığını ve buna karşılık bu korkunun artan bir depresyon riski ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Ek olarak nitel araştırmalarda, DFŞ kurbanları kaygı ve depresif belirtiler, psikolojik sıkıntı, izolasyon, sosyal fobi, kişinin yaşamı üzerindeki kontrolünü kaybettiği algısı, intihar düşüncesi ve intihar girişimleri gibi etkileri olduğu bulunmuştur (Bates, 2015; Romito, 2011). Benzer olarak çeşitli araştırmalar, DFŞ'nin mağdurlarda kaygı, olumsuz duygular veya azalan kişisel gelişim gibi ruh sağlığı sorunlarına yol açabileceğini göstermiştir (Bennet vd.,2011; Mitchell vd., 2006). Bu açıdan mevcut araştırmanın sonuçları ile ilgili literatür pek çok etki açısından benzerlik göstermektedir. Ruh sağlığına yönelik bu etkilerin sebepleri olarak dijital ortamın faillerin engellenmesi ve kurbanların kendini koruyabilmesi konusunda daha zayıf bir dinamiğe sahip olması düşünülmektedir. Kurbanlar zaman ve yer sınırı olmaksızın mağdur olabilmeleri sebebiyle yoğun bir çaresizlik hissedebilmektedir (Van Outysel vd., 2016).

DFŞ'nin kurbanların ruh sağlığına etkilerinin yanı sıra bireylerin sosyal ilişkilerini de olumsuz etkilediği araştırmanın sonuçlarındandır. Kurbanların arkadaşlık ve aile

bağları zayıflamakta, sosyal ilişkileri zedelenmektedir. Bunlara ek olarak insanlara karşı güvensizlik sonucunda sosyal olarak izole oldukları ortaya koyulmuştur. Mağdur maruz kaldığı güvensizlik, kıskançlık, kısıtlama ve kontrol gibi davranışlar nedeniyle sosyal ilişkilerde iletişim, yakınlık, duygularını ifade etme gibi becerilerde güçlükler yaşamaktadır. Alanyazında sosyal etkilere dair sonuçlarla ilişkili çalışmalar sınırlıdır. Bunun yanında bazı çalışmalarda dolaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Cava ve ark. (2020) yaptıkları çalışmada DFŞ mağduru kadın ve erkeklerin yoğun bir yalnızlık duygusu hissettiklerini bulmuştur. Bunun sebebi olarak kurbanların yakın arkadaş çevreleri ve fail tarafından tehdit olarak algılanan bireyler ile görüşmelerinin kısıtlanması sonucunda ilişki bağlarının zayıfladığı şeklinde yorumlanabilir. Buna ek olarak ruh sağlığı olumsuz etkilenen kurbanların sosyal ilişkilere daha kısıtlı zaman ve enerji harcadıkları şeklinde ele alınabilir.

DFŞ kurbanlarının akademik gelişimlerinin olumsuz etkilendiği elde edilen araştırma sonuçlarındandır. Kurbanların akademik ortalamalarının düştüğü, dikkatlerini toplamakta güçlük çektikleri ve akademik sorumluluklarını yerine getirmekte zorlandıkları ortaya koyulmuştur. İlgili alanyazın çoğunlukla ruh sağlığına yönelik etkilere odaklanmış ve akademik etkilere dair sınırlı çalışmaya ulaşılmıştır. Kaukinen (2014) DFŞ mağduriyeti sonucu kurbanların akademik ortamlardan uzaklaşabildiklerini, başarılarının düştüğünü ve okulu terk etme oranlarında artışa sebep olduğunu bulmuştur. Ruh sağlığının olumsuz etkilenmesi sonucunda akademik hayata ilginin azalması, failin ilişki içerisinde istekleri yerine gelmediğinde sık sık problem ve tartışma çıkarması, zaman zaman kurbanın akademik görevlerine odaklanması yerine kendisiyle iletişim kurmasını istemesinin akademik gelişimin olumsuz etkilenmesine sebep olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri kurbanların DFŞ deneyiminden fiziksel olarak olumsuz etkilenmeleridir. Kurbanların yaşadıkları fiziksel etkilerden bazıları duygusal yeme-kilo alımı, kendine zarar verme, nefes problemleri, dış gıcırdatma, artan sigara kullanımı, mide problemleri, bozuk uyku düzeni, yorgunluk, özbakım ihmal, bedensel hassasiyet, bozuk yeme düzeni, artan alkol kullanımıdır. Fiziksel etkilere dair ilgili alanyazın araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Van outysel ve ark. (2016) ergenlerde DFŞ kurbanı olmanın artan alkol ve sigara kullanımı ve riskli cinsel davranışlar ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Buna benzer olarak Duerksen ve Woodin (2019) artan alkol kullanımı ile DFŞ mağduriyeti arasında olumlu bir ilişki

saptamıştır. DFS ile ilgili çalışmalar sınırlı olsa da özellikle ergenlerde yüz yüze flört şiddetine dair çalışmalardan dolayı sonuçlara ulaşılmıştır. Yanez-Peñúñuri ve ark. (2023) gençlerde flört şiddetinin etkilerini inceledikleri çalışmada kurbanların intihar düşüncelerine sahip olduklarını bulmuştur. Buna ek olarak Piolanti ve ark. (2023) yaptıkları sistematik derleme çalışmasında ergenlerde flört şiddetinin uzun dönem sonuçlarını incelemişlerdir. Bu araştırma sonucunda uzun vadede kilo alımının arttığı, sigara kullanımı ve alkol kullanımının anlamlı ölçüde arttığı bulunmuştur. Taquette ve Monteiro (2019) yaptıkları sistematik derleme çalışmasında ergenlerde flört şiddetinin sebeplerini ve sonuçlarını incelemiştir. Bu araştırma sonucunda ergenlerin fiziksel olarak alkol ve madde bağımlılığı geliştirme ve riskli cinsel davranışlar sergileme olasılığı anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Yakın zamanda yapılan bir çalışma, flört şiddeti deneyimiyle etkileşime girerek alkol kullanma ihtimalini artıran genetik bir yatkınlığın altını çizmiştir (Yohros vd., 2018). Bunun sebebi alkolün ve sigaranın bir mağduriyetle baş etme mekanizması olarak kullanılabileceğidir (Schenk ve Fremouw, 2012). Bir diğer sebep de şiddet içeren flört ilişkilerine dahil olmanın bir dizi yüksek riskli davranışla ilişkili olmasıdır (Van Ouytsel vd., 2017). Her iki açıklama da makul görünse de, hiçbiri alkol ve sigara kullanımının neden benzersiz bir şekilde DFS mağduriyetiyle ilişkili olabileceğini ele almıyor. Muhtemel bir açıklama, bu yaş grubunda hem teknoloji kullanımının hem de alkol ve sigara kullanımının sık olduğudur (Subrahmanyam vd., 2008; White vd., 2006) ve bu nedenle bu tür mağduriyet ve diğer sıkıntı biçimleriyle baş etmenin yolu alkol ve sigara kullanımı olabilir. Bu sonuçlar kurbanların DFS gibi olumsuz bir yaşantı ile baş edebilmek için yemek yeme, alkol ve sigara kullanma gibi baş etme mekanizmaları geliştirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

DFS'nin kurbanların yaşamlarında etkiledikleri bir diğer alan ise ilişkisel alandır. Bu alanda özellikle sonraki romantik ilişkiye dair korku, kaygı, kaçınma, ara verme gibi etkiler gözlemlenmiştir. Buna ek olarak kurbanlar karşı cinse karşı güvensizlik ve yeni ilişkilerde tahammülsüzlük gibi etkiler bildirmişlerdir. Alanyazında DFS'nin ilişkisel etkilerine dair çalışmalar oldukça sınırlıdır. Duerksen ve Woodin (2019) DFS mağduriyeti ve psikolojik fonksiyonlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada özellikle kadınlar için DFS mağduriyeti ile partner korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bağlanma kuramı perspektifinden bakıldığında insanlar yaşadıkları ilişki deneyimlerinden işlevsel ve işlevsiz pek çok şey öğrenmekte ve bu edindikleri deneyimler sonraki ilişkilerini etkileyen önemli bir faktör olabilmektedir. (Collins,

1996). Bu araştırmada kurbanların DFŞ deneyiminden ötürü fiziksel ve zihinsel bir yorgunluk hissettikleri bulunmuştur. Kurbanlar üzerindeki ilişkisel etkiler DFŞ içeren ilişki sonlandıktan sonra bu yorgunluğun etkisi ve tekrar şiddet yaşama endişesi ile yeni bir romantik ilişkiye ara verdikleri şeklinde yorumlanabilir. Kurbanlar DFŞ deneyiminden ötürü duygusal olarak kırılgan bir durumda olmaktadır (Zweig vd., 2013). Bu kırılganlık halinin yeni romantik ilişkide partnerin davranışlarına karşı tahammülsüzlüğe sebep olabileceği düşünölmektedir.

5.2.2. Kurbanların DFŞ'ye yönelik psikolojik destek beklentilerine dair tartışma

Kurbanların bir kısmının psikolojik yardım aldıkları ve genellikle psikolog, psikolojik danışman ve yaşam koçu tercih ettikleri bu araştırmanın sonuçlarındandır. Kurbanların psikolojik yardım deneyimleri incelendiğinde kurbanlardan yalnızca birinin DFŞ yaşantısı sebebiyle psikolojik yardıma başvurduğu görölmektedir. Bu sonuç ilgili alanyazın ile benzerlik göstermektedir. Fanslow ve Robinson (2010) flört şiddeti kurbanlarının yardım arama davranışlarını incelemişler ve kurbanların genellikle gayri resmi kaynaklara (aile, arkadaş vb.) daha sık başvururken resmi kaynaklara (polis, ruh sağlığı uzmanı, polis vb.) daha sınırlı başvurdukları sonucuna ulaşmıştır. Buna benzer olarak Ashley ve Foshee (2005) kurbanların arkadaşlar ve aile üyelerinden, profesyonellere göre daha yaygın yardım aradıklarını bulmuştur. Ancak şiddetin yoğunluğu arttıkça resmi kaynaklardan yardım arama girişimlerinin de arttığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Ansara ve Hindin, 2010). Bu sonuçlara benzer olarak Ergöçmen ve ark. (2013) Türkiye'de fiziksel şiddet mağduru kadınlarla yaptıkları çalışmada kurbanların genellikle resmi olmayan kaynaklardan yardım aradıklarına ve şiddetin yoğunluğu arttıkça yardım arama davranış sıklığının da arttığını ortaya koymuştur.

Psikolojik yardım alan diğer katılımcıların ise farklı zorlayıcı yaşantılar sebebiyle yardım aldıkları görölmektedir. Bunun sebepleri incelendiğinde kurbanların DFŞ'ni yeterince acil bir durum olarak görmedikleri, başa çıkılabilir bir problem olarak gördükleri, genellikle arkadaşlarına anlatmanın yeterli olduğunu düşündükleri, DFŞ'ni her ilişkinin bir parçası olarak görerek normalleştirdikleri, maddi yetersizlikler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. DFŞ kurbanlarının yardım arama engellerine dair ilgili alanyazın oldukça sınırlıdır. Bu sebeple dolaylı sonuçlar içeren yüz yüze flört şiddeti kurbanlarının yardım arama engellerini inceleyen çalışmalarından

faaydalanılmıştır. Kurbanların yardım arayışları ve karşılaştıkları yardım engellerine dair ilgili alan yazın mevcut araştırmanın sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Yapılan bir araştırmada resmi kaynaklardan yardım almayan flört şiddeti kurbanlarının bu kaynaklara başvurmama sebepleri araştırılmıştır. İlgili araştırmada kurbanların yaşadıkları şiddet deneyimini normal/ciddi değil olarak değerlendirdikleri ve utandıkları için resmi kaynaklardan yardım aramadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Fanslow ve Robinson, 2010). Buna benzer olarak Djikanovic ve ark. (2011) flört şiddeti kurbanı kadınlardan yardım aramayanların şiddetin katlanılabilir olduğuna ya da sona ereceğine inandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar mevcut araştırmada kurbanların DFş'ni yeterince acil bir durum olarak görmemeleri ve başa çıkılabilir bir problem olarak görmeleri sonuçlarıyla tutarlıdır.

Bunlara ek olarak kurbanların damgalanmaktan endişelendikleri ve bu endişeden dolayı uygun terapisti bulamayacaklarını düşündükleri, terapistle DFş deneyiminden bahsetmekten çekindikleri, dijital ortamda yaşadıkları şiddeti ispatlayamayacaklarını düşündükleri ve terapinin erkek doğasına uygun olmadığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal destek ağları, flört şiddeti kurbanlarının ruh sağlığını ve güvenliğini iyileştirmede önemli bir bileşendir (Coker vd., 2002); ancak, eş istismarı etrafında yardım aramayı engelleyebilecek birkaç engel vardır (Hien ve Ruglass, 2009). Bu engellerden biri damgalanma endişesidir. Damgalanma endişesinin flört şiddeti kurbanları için yardım aramayı engelleyici rolüne dair yapılan bir derleme çalışmasında beklenen damgalamanın, içselleştirilmiş damgalamanın ve kültürel damgalamanın, resmi ve gayri resmi destek kaynaklarından yardım aramanın önündeki başlıca engeller olduğunu ortaya koymuştur. Dahası, bu damgalama engelleri, istismarın kabul edilemez olduğunun kabul edilmesinden bir destek kaynağının seçilmesine kadar yardım arama sürecinin her aşamasını olumsuz etkilemektedir (Overstreet ve Quinn, 2015). Bu damgalanma endişesi ruh sağlığı uzmanının kurbanı şiddet içeren ilişkiyi bitirememesinden dolayı yargılayacağını düşünmesinden (Wilson vd., 2007) şiddet yaşantısının paylaşıldığı kişinin kurbanı yargılaması ve eleştirmesi kaygısına (Fugate vd., 2005) kadar geniş bir yelpazeye sahiptir.

Bunlara ek olarak Avecedo (2000) şiddet mağduru kadınlara yardım arama engellerine dair yaptığı nitel araştırmada kurbanların yardım arama davranışlarının psikososyal faktörlerden ziyade kültürel faktörlerden etkilendiğini ortaya koymuştur. psikososyal faktörler içerisinde maddi yetersizlik gibi engeller yer alırken kültürel

faktörlerin içerisinde cinsiyet rol beklentileri gibi engeller yer almaktadır. Mevcut araştırmada kurbanların terapisinin erkeklere uygun olmadığını düşünmesi cinsiyet rol beklentilerinin yardım aramalarına engel olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Mevcut araştırmanın sonuçlarından bir diğeri ise kurbanların başvuracakları ruh sağlığı hizmetinde ihtiyaç duyacakları terapötik bileşenlerdir. Bu bileşenler anlaşılmak, yargılanmamak, dinlenilmek, şiddet içeren ilişkide durma sebeplerini anlamak, duyguları ile çalışmak, güven hissetmek ve DFŞ ile ilgili daha fazla bilinçlendirilme. Bu bileşenlere bakıldığında kurbanların temel terapötik bileşenlere duydukları yoğun ihtiyaç görülmektedir. Alanyazında flört şiddeti veya DFŞ kurbanlarının ruh sağlığı hizmetlerine yönelik beklentilerine dair çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bunun yanında dolaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Flört şiddeti kurbanları deneyimledikleri yaşantı sonrasında hem ilişki içinde hem ilişki bittiğinde yoğun pişmanlık ve suçluluk duygusuyla baş etmeye çalışmaktadır (Beaulaurier vd., 2008; Fugate vd., 2005; McCauley vd., 1998). Bu utanç ve suçlulukla birlikte başvuracakları yardım kaynakları tarafından yargılanmaya, eleştirilmeye, küçümsenmeye dair endişe hissetmektedirler (Fugate vd., 2005; Lutenbacher vd., 2003). Bu endişe kurbanların yardım aramalarının önünde engeller oluşturabilmektedir (Overstreet ve Quinn, 2015). Wilson ve ark. (2007) flört şiddeti kurbanı kadınlarla yürüttüğü nitel çalışma sonucunda kurbanların yardım için başvuracakları ruh sağlığı profesyonelleri tarafından şiddet içeren ilişkiyi bitirememelerinden dolayı yargılanmaktan endişelendikleri ve bu sebeple yardım aramaktan geri durduklarını bulmuştur. Mevcut araştırma sonuçları Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre incelendiğinde benzerlikler dikkat çekmektedir. Maslow beş temel ihtiyacı birbirinden ayırır. En düşük, en baskın ihtiyaçlar fizyolojik ihtiyaçlardır, bunu sırasıyla güvenlik, sevgi, saygı ve kendini gerçekleştirme (Maslow'un terimleriyle kendini gerçekleştirme) ihtiyacı takip eder (Maslow, 1943). Flört şiddetini deneyimlemiş kurbanların terapötik ortamda kendilerini güvende hissetmeye, anlaşılma ve saygı duyulmaya yönelik ihtiyaçları Maslow'un hiyerarşisi ile benzerlik göstermektedir.

Kurbanların DFŞ hakkında daha fazla bilgilendirilmeye yönelik ihtiyaçları bu araştırmanın sonuçlarındandır. Bu araştırmada elde edilen bir diğer sonuç ise kurbanların şiddeti fark edememelerinin ilişkide kalmaya devam etmelerine sebep olduğudur. Bu da kurbanların DFŞ hakkında bilgilendirilmelerinin önemini göstermektedir. Er ve ark. (2022) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada

katılımcıların flört şiddetine dair bilgileri ve DFŞ mağduriyetleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Katılımcıların flört şiddetine dair bilgi düzeyleri ile DFŞ mağduriyeti arasında negatif anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise kurbanların terapide geliştirmek istedikleri özelliklere yöneliktir. Bu özelliklerin çoğunun şiddeti fark etmek ve önlemek ile ilgili olduğu görülmektedir. Tekrar aynı deneyimi yaşamamak adına daha belirgin sınırlar koyma, DFŞ'ni fark etme, önleme ve baş etme konusunda gelişmek istedikleri bulunmuştur. Bunlara ek olarak kurbanların DFŞ'nin kendilerinde yarattığı olumsuz etkileri ortadan kaldırabilmeyi hedefledikleri anlaşılmıştır. Örneğin; benlik saygısını onarmak, sonraki flört ilişkilerine yönelik güvensizliği azaltmak bu hedeflerden bazılarıdır. Geliştirilmek istenen özelliklerle ilgili alanyazın oldukça sınırlıdır. Yapılan karma desenli bir çalışmada katılımcıların DFŞ'ne yönelik önleme çalışmalarında şiddetin fark edilmesi, DFŞ farkındalığının artırılması, işlevsel iletişim kurma yolları, şiddet içeren ilişkinin nasıl sonlandırılacağı, resmi yardım kaynakları hakkında bilgilendirmelere yer verilmesini bekledikleri bulunmuştur (Huntley, 2020). Bu sonuçların kurbanların tekrar şiddet deneyimi yaşama endişesi ve flört ilişkilerine ara verme bulguları ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Kendilerini pek çok alanda olumsuz etkileyen şiddet deneyiminden sonra kurbanlar şiddet yaşantısının tekrarlanmaması adına bu konuda bilgilendirilmeye ve güçlendirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

Yapılan bu çalışmada DFŞ kurbanlarının başvuracakları ruh sağlığı uzmanıyla ilgili birtakım beklentilere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu beklentilerden bazıları uzmanın kişisel özelliklerine yönelik olabilirken bazıları meskeki özelliklerine yöneliktir. Terapistte aranan kişisel özelliklerden bazıları kadın olması, güler yüzlü olması, yumuşak bir ses tonuna sahip olması, orta yaşlı olmasıdır. İlgili alanyazınla mevcut araştırma sonuçlarının paralellik gösterdiği noktalar görülmektedir. Alanyazında terapistin terapötik ilişkiyi olumsuz etkilediği tespit edilen kişisel özellikleri arasında katı (Marmar vd., 1989), mesafeli (Eaton vd., 1993; Price ve Jones, 1998), gergin, kararsız (Sexton vd., 1996), kendine odaklı (Marmar vd., 1989) ve eleştirel (Eaton ve diğ., 1993; Marmar vd., 1989) yer almaktadır. Mevcut araştırmada kadın ve erkek kurbanların kadın terapist tercih etmeye dair bir eğilim görülmektedir. Kurbanların kadın terapistleri daha şefkatli ve anlayışlı gördükleri dikkat çekmektedir. Kurbanların ifadeleri ile ilgili alanyazın tutarlılık göstermektedir. Terapistin cnsiyetinin terapötik ittifaka olan etkisini inceleyen ilk çalışmalardan birini yapan Jones ve Zoppel (1982)

kadın terapistlerle çalışan danışanların, cinsiyetlerinden bağımsız şekilde terapistlerini daha kabul edici, özenli ve anlaşılır olarak algıladıklarını ve genel olarak daha etkili terapötik ittifaklar kurduklarını bulmuşlardır. Carter'ın (1971) öne sürdüğü gibi, kadın terapistlerin tercih edilmesinin temeli, başkalarına duygusal düzeyde yardım etmenin erkeksi bir faaliyetten çok kadınsı bir faaliyet olması gerçeğinde yatabilir çünkü toplumun genelinde anlayış, bakım ve karşılık verme- erkeklerde ve kadınlarda farklı şekilde değer verilir ve ödüllendirilir. Bunun sebebi olarak toplumsal cinsiyet rolleri gösterilebilir. Feminist kuram toplumsal olarak kadına yüklenen bazı roller olduğunu ortaya koymaktadır. Şefkatli olmak, bakım veren olmak bu rollerden bazılarıdır (Taylor ve Jasinski, 2011). Benzer şekilde başka bir çalışmada fiziksel şiddet mağduru üniversite öğrencilerinin okuldaki kadın danışmanlara başvurma ihtimalinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur (Mitchell ve Lacour, 2001).

Kurbanların terapistin kişisel özelliklerine dair beklentilerine ek olarak mesleki özelliklerine dair beklentileri de bu araştırmanın sonuçlarındandır. Terapistin ruh sağlığı alanından mezun olması, yeterli eğitime ve deneyime sahip olması, online ve yüz yüze terapi seçenekleri sunabilmesi, temel terapötik becerilere sahip olması (aktif dinleme, göz teması kurma, yargılamama, müdahaleci olmama, dikkatli olma vb.) bu beklentilerdendir. DFŞ kurbanlarının ruh sağlığı hizmeti aldıkları uzmanın mesleki özelliklerine dair beklentilerine dair ilgili alanyazın kısıtlıdır. Bazı çalışmalarda dolaylı sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak bu sonuçlar DFŞ özelinde değil flört şiddeti bağlamında gerçekleştirilmiştir. Mevcut araştırmanın sonuçlarıyla tutarlı olarak yapılan bazı çalışmalarda terapistin müdahaleci davranışlarının (kendi değerlerini empoze eden, ilişkisel bağımlılığı teşvik eden, ilgisiz yorumlar ve uygunsuz müdahalelerde bulunan) (Hartley ve Strupp, 1983) ve dağınık dikkatinin (Saunders, 1999) terapötik ittifakı olumsuz etkilediği bulunmuştur. benzer şekilde flört şiddeti kurbanı ergenlerle yapılan nitel bir çalışmada kurbanların ruh sağlığı uzmanına dair beklentileri araştırılmış ve kurbanların terapist tarafından yargılanmamaya, terapistin kendilerinden üstün bir pozisyonda konumlanmamasına, müdahaleci olmamasına ve terapistin kendi duyguları hakkında konuşabilmesine dair beklentileri ortaya koyulmuştur (Swain, 2013).

Bu beklentilere ek olarak mevcut araştırmanın katılımcıları arasında LGBTİ+ bir katılımcı ruh sağlığı uzmanının daha önce LGBTİ+ bireylerle çalışma deneyimine sahip olmasına dair beklentisini dile getirmiştir. Flört şiddeti tarihsel olarak erkeklerin kadınları kontrol etmeye ve hükmetmeye çalıştığı bir davranış modeli olarak

kavramsallaştırılmıştır (Carlson ve Jones, 2010). Bu nedenle, araştırmacılar öncelikle heteroseksüel bireylerin flört şiddeti deneyimlerine odaklanmış ve LGBTİ+ bireylerin flört şiddeti deneyimlerine ilişkin araştırmalarda bir boşluğa yol açmıştır (Jacobsen vd., 2015; Reuter vd., 2017). Yapılan araştırmalarda LGBTİ+ bireylerin flört şiddetini heteroseksüel bireyler kadar deneyimleme olasılığı olduğu ortaya koyulmuştur. (Dank vd., 2014; Reuter vd., 2017). Ayrıca, azınlık stres çerçevesine göre, LGBTİ+ bireyler, heteroseksüel bireylere kıyasla ek stresörlerle karşı karşıya kalmakta; bu, artan strese (Meyer vd., 2008) ve duygu düzenlemeyle ilgili zorluklara (Hatzenbuehler, 2009) katkıda bulunarak iç çatışma potansiyelini artırmaktadır (Meyer vd., 2008). Bu sebeple ruh sağlığı uzmanlarının kendilerini farklı cinsel yönelime sahip bireylerle çalışma konusunda geliştirmesi önemli hale gelmektedir.

5.3. Öneriler

Bu bölümde, yapılan araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında konuya ilgi duyan araştırmacılara ve DFŞ mağdurları ile çalışma ihtimali olan ruh sağlığı uzmanlarına yönelik öneriler sunulmaktadır.

5.3.1. Araştırmacılara yönelik öneriler

- Alanyazında DFŞ ile ilgili yapılan çalışmaların son birkaç yıla kadar oldukça sınırlı olduğu gözlenmektedir. Bu konuya yönelik çözümlerin üretilebilmesi ve sorunun önlenebilmesi adına araştırmacılara bu konuya daha fazla ilgi göstermeleri önerilmektedir.
- Üniversite öğrencilerinin DFŞ deneyimlerini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlayan bu çalışma nitel araştırma deseni ile yapılmıştır. Bu konuya dair araştırma bulgularının daha ayrıntılı ele alınabilmesi, alanyazının zenginleşebilmesi ve konuyla ilişkili genellemeler yapılabilmesi adına konuyla ilgili nicel veya karma araştırma desenlerinin kullanıldığı araştırmaların yapılması önerilmektedir.
- Araştırma DFŞ deneyimleyen kurbanlarla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada sunulan fail özellikleri kurbanların ortaya koyduğu özelliklerdir. DFŞ failleri bu çalışma kapsamına alınmamıştır. Failler ile ya da hem kurbanlar hem failler ile yapılacak araştırmaların konuya dair daha bütüncül bir bakış açısı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple DFŞ failleri ile yapılacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

- Araştırma DFŞ deneyimleyen üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Ancak farklı yaş gruplarının DFŞ deneyimlerine dair alanyazının sınırlı olduğu gözlenmektedir. Özellikle DFŞ kurbanı veya faili diğer yaşam dönemlerden bireylerle gerçekleştirilecek çalışmaların konuya ışık tutacağı düşünülmektedir.
- Araştırma Eskişehir’de yürütülmüştür. Araştırmacıların benzer bir araştırmayı daha küçük şehirlerde veya kırsal bölgelerde eğitim gören üniversite öğrencileri ile gerçekleştirerek kültür faktörünün DFŞ olgusuna etkisini inceleme şansı vereceği düşünülmektedir.
- Araştırmaya katılan katılımcıların büyük çoğunluğu sonlanmış ilişkilerinde deneyimledikleri DFŞ’nden bahsetmiştir. Aktif olarak ilişkilerinde DFŞ deneyimleyen fail ve kurbanlarla araştırma yürütülmesi önerilmektedir.
- Araştırmada katılımcıların büyük bir çoğunluğu heteroseksüel ilişkiye sahiptir. LGBTİ+ ilişki dinamiğinde farklılaşan DFŞ deneyimlerini inceleyebilmek adına LGBTİ+ bireylerle araştırma yürütülmesi önerilmektedir.

5.3.2. Uygulamacılara yönelik öneriler

- DFŞ kurbanı olan pek çok üniversite öğrencisinin bu yaşantının olumsuz etkilerine bağlı olarak profesyonel bir yardıma ihtiyaç duydukları düşünülmektedir. Bu yardımın etki edebilmesi için yardımı verecek kişilerin DFŞ konusunda bilgili olması gerekmektedir. Bu sebeple ruh sağlığı uzmanlarının DFŞ ile ilgili alanyazını yakından takip etmeleri ve bu konuya dair bilgilerini artırmaları önerilmektedir.
- Araştırmada psikolojik yardıma başvuran kurbanların genellikle DFŞ dışında bir sebeple başvurdukları görülmektedir. Bu konuya dair risklerin fark edilebilmesi adına psikolojik yardım süreçlerinden ruh sağlığı uzmanlarının flört ilişkilerine dair bilgi almaları önerilmektedir. Bu sayede var olan ilişkilerdeki şiddet riskinin değerlendirilebileceği düşünülmektedir.
- Araştırmada kurbanların ücretsiz psikolojik yardım kaynakları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları ortaya koyulmaktadır. Ruh sağlığı uzmanlarının ücretsiz psikolojik yardım kaynakları hakkında önce çevrelerini daha sonra toplumu ve hitap ettikleri insanları bilgilendirmeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aba Y. A. (2008). *Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği'nin "The Revised Conflict Tactics Scales (CTS2)" üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aba, Y. A. ve Kulakaç, Ö. (2016). Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 12 (1), 33-43.
- Acevedo, M. J. (2000). Battered immigrant Mexican women's perspectives regarding abuse and help-seeking. *Journal of Multicultural Social Work*, 8(3-4), 243-282.
- Ackard, D. M. and Neumark-Sztainer, D. (2002). Date violence and date rape among adolescents: Associations with disordered eating behaviors and psychological health. *Child Abuse and Neglect*, 26 (5), 455-473.
- Ackerman, S. J. and Hilsenroth, M. J. (2001). A review of therapist characteristics and techniques negatively impacting the therapeutic alliance. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 38(2), 171.
- Ackerson, L. K. and Subramanian, S. V. (2008). State gender inequality, socioeconomic status and intimate partner violence (IPV) in India: A multilevel analysis. *Australian Journal of Social Issues*, 43(1), 81-102.
- Ainsworth, M. D. S. (1978). The bowlby-ainsworth attachment theory. *Behavioral and Brain Sciences*, 1 (3), 436-438.
- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44 (4), 709.
- Aizenman, M. and Kelley, G. (1988). The incidence of violence and acquaintance rape in dating relationships among college men and women. *Journal of College Student Development*, 29(4), 305–311.
- Alikılıç, Ö. A., Alikılıç, İ. ve Asuman, Özer. (2019). Dijital romantizm: Y kuşağının romantik ilişkilerinde sosyal medyanın rolü üzerine bir araştırma. *Erciyes İletişim Dergisi*, (1), 57-80.

- Alsawalqa, R. O. (2021). Women's abuse experiences in Jordan: A comparative study using rural and urban classifications. *Humanities and Social Sciences Communications*, 8(1), 1-12.
- Álvarez, M. C., Estrada Aranda, B. and López Huerto, J. A. (2015). Gender and cultural effects on perception of psychological violence in the partner. *Psicothema*, 27 (4), 381-387.
- Amanor-Boadu, Y., Stith, S. M., Miller, M. S., Cook, J., Allen, L. and Gorzek, M. (2011). Impact of dating violence on male and female college students. *Partner Abuse*, 2(3), 323-343.
- Anasuri, S. (2016). Intimate partner violence on college campuses: An appraisal of emerging perspectives. *Journal of Education and Human Development*, 5(2), 74-86.
- Anderson, C. A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L. R., Johnson, J. D., Linz, D., Malmuth, N. M. and Wartella, E. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological Science in The Public Interest*, 4(3), 81-110.
- Anderson, M. and Jiang, J. (2018). Teens, social media and technology *Pew Research Center*, 31(2018), 1673-1689.
- Ando, R. and Sakamoto, A. (2008). The effect of cyber-friends on loneliness and social anxiety: Differences between high and low self-evaluated physical attractiveness groups. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 993-1009.
- Ansara, D. L. and Hindin, M. J. (2010). Formal and informal help-seeking associated with women's and men's experiences of intimate partner violence in Canada. *Social Science and Medicine*, 70(7), 1011-1018.
- Archer, J. (2000). Sex differences in physical aggression to partners: A reply to Frieze (2000), O'Leary (2000), and White, Smith, Koss, and Figueredo (2000). *Psychological Bulletin*, 126(5), 697-702.
- Arias, I., Samios, M. and O'Leary, K. D. (1987). Prevalence and correlates of physical aggression during courtship. *Journal of Interpersonal Violence*, 2(1), 82-90.

- Arnett, J. J. (2010). Emerging adulthood. *Bridging Cultural And Developmental Approaches To Psychology: New Syntheses in Theory, Research, and Policy*, 255-275.
- Arriaga, X. B. and Foshee, V. A. (2004). Adolescent dating violence: Do adolescents follow in their friends', or their parents', footsteps?. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(2), 162-184.
- Arslan, A. (2020). *Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin yakın ilişki şiddeti algılarının baş etme stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ashley, O. S. and Foshee, V. A. (2005). Adolescent help-seeking for dating violence: Prevalence, sociodemographic correlates, and sources of help. *Journal of Adolescent Health*, 36(1), 25-31.
- Attala, J. M., Hudson, W. W., McSweeney, M. and Features Submission, H. C. (1994). A partial validation of two short-form partner abuse scales. *Women and Health*, 21(2-3), 125-139.
- Ayyıldız, E. ve Elkin, N. (2016). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile sürekli öfke ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 52-70.
- Babcock, J. C., Jacobson, N. S., Gottman, J. M. and Yerington, T. P. (2000). Attachment, emotional regulation, and the function of marital violence: Differences between secure, preoccupied, and dismissing violent and nonviolent husbands. *J. Fam. Violence*, 15, 391.
- Bacıoğlu, S. D. (2023). Genç yetişkinlerde siber flört şiddeti kategorilerini yordayan risk faktörlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, (57), 151-176.
- Baker, C. K. and Helm, S. (2010). Pacific youth and shifting thresholds: Understanding teen dating violence in Hawai 'i. *Journal of School Violence*, 9(2), 154-173.

- Bakır, A. ve Kalkan, M. (2019). Siber flört istismarı ölçeği'nin türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 14(20), 75-95.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. *Handbook of Socialization Theory and Research*, 213, 262-270.
- Banyard, V. L. and Cross, C. (2008). Consequences of teen dating violence: Understanding intervening variables in ecological context. *Violence Against Women*, 14(9), 998-1013.
- Banyard, V., Potter, S. and Turner, H. (2011). The impact of interpersonal violence in adulthood on women's job satisfaction and productivity: The mediating roles of mental and physical health. *Psychology of Violence*, 1(1), 16.
- Barlett, C. P. and Gentile, D. A. (2012). Attacking others online: The formation of cyberbullying in late adolescence. *Psychology of popular media culture*, 1(2), 123.
- Barrick, K., Krebs, C. P. and Lindquist, C. H. (2013). Intimate partner violence victimization among undergraduate women at historically black colleges and universities (HBCUs). *Violence against women*, 19(8), 1014-1033.
- Bas, T. ve Akturan, U. (2013). Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Baumeister, R. F. and Leary, M. R. (1995). Ait olma ihtiyacı: temel bir insan motivasyonu olarak kişilerarası bağlanma arzusu. *Psikolojik Bülten*, 117 (3), 497.
- Beaulaurier, R. L., Seff, L. R. and Newman, F. L. (2008). Barriers to help-seeking for older women who experience intimate partner violence: A descriptive model. *Journal of Women and Aging*, 20(3-4), 231-248.

- Bell, K. M. and Naugle, A. E. (2007). Effects of social desirability on students' self-reporting of partner abuse perpetration and victimization. *Violence and Victims*, 22(2), 243-256.
- Bell, K. M. and Naugle, A. E. (2008). Intimate partner violence theoretical considerations: Moving towards a contextual framework. *Clinical Psychology Review*, 28(7), 1096-1107.
- Bennett, D. C., Guran, E. L., Ramos, M. C. and Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations with risky behaviors. *Violence And Victims*, 26(4), 410-429.
- Berg, B. L. (2004). *Qualitative research methods for the social sciences*. Boston: Pearson Education.
- Bergman, L. (1992). Dating violence among high school students. *Social Work*, 37(1), 21-27.
- Bernard, M. L. and Bernard, J. L. (1983). Violent intimacy: The family as a model for love relationships. *Family Relations*, 283-286.
- Besni, İ. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının cinsiyet, politik görüş ve şiddete maruz kalma açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bhogal, M. S. and Howman, J. M. (2019). Mate value discrepancy and attachment anxiety predict the perpetration of digital dating abuse. *Evolutionary Psychological Science*, 5, 113-120.
- Bhogal, M. S., Rhead, C. and Tudor, C. (2019). Understanding digital dating abuse from an evolutionary perspective: Further evidence for the role of mate value discrepancy. *Personality and Individual Differences*, 151, 109552.
- Bhogal, M. S., Tudor, C. and Hira, S. (2022). The role of mating-relevant factors in the perpetration of digital dating abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 37, 15-16

- Bird, G. W., Stith, S. M. and Schladale, J. (1991). Psychological resources, coping strategies, and negotiation styles as discriminators of violence in dating relationships. *Family Relations*, 40(1), 45-50.
- Bonomi, A. E., Anderson, M. L., Nemeth, J., Bartle-Haring, S., Buettner, C. and Schipper, D. (2012). Dating violence victimization across the teen years: Abuse frequency, number of abusive partners, and age at first occurrence. *BMC Public Health*, 12(1), 1-10.
- Bookwala, J., Frieze, I. H., Smith, C. and Ryan, K. (1992). Predictors of dating violence: A multivariate analysis. *Violence and Victims*, 7(4), 297-311.
- Borrajó, E. and Gámez Guadix, M. (2016). Abuso "online" en el noviazgo: relación con depresión, ansiedad y ajuste diádico. *Behavioral Psychology*, 24(2), 221-235.
- Borrajó, E., Gámez-Guadix, M. and Calvete, E. (2015). Cyber dating abuse: Prevalence, context, and relationship with offline dating aggression. *Psychological Reports*, 116(2), 565-585.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss. Vol. 2: Separation: anxiety and anger*. New York, NY: Basic Books.
- Bradshaw, C., Kahn, A. S. and Saville, B. K. (2010). To hook up or date: Which gender benefits?. *Sex Roles*, 62, 661-669.
- Braithwaite, S. R., Delevi, R. and Fincham, F. D. (2010). Romantic relationships and the physical and mental health of college students. *Personal Relationships*, 17(1), 1-12.
- Branson, M. and March, E. (2021). Dangerous dating in the digital age: Jealousy, hostility, narcissism, and psychopathy as predictors of Cyber Dating Abuse. *Computers In Human Behavior*, 119.
- Breiding M. J., Basile K. C., Smith S. G., Black M. C. and Mahendra R. R. (2015). *Intimate partner violence surveillance: Uniform definitions and recommended data elements, version 2.0*. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

- Brewster, M. P. (2003). Sexual and Domestic Violence: Report from the Qualitative Phase from an Adolescent Centre: Implications for treatment of battered women. *Journal of the American Medical Women's Association*, 50(3-4), 87-93.
- Brown, C. and Hegarty, K. (2018). Digital dating abuse measures: A critical review. *Aggression and Violent Behavior*, 40, 44-59.
- Browne, A. (1993). Violence against women by male partners: Prevalence, outcomes, and policy implications. *American Psychologist*, 48(10), 1077.
- Brush, L. D. (2005). Philosophical and political issues in research on women's violence and aggression. *Sex Roles*, 52.
- Bui, N. H. and Pasalich, D. S. (2021). Insecure attachment, maladaptive personality traits, and the perpetration of in-person and cyber psychological abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6), 2117-2139.
- Bundock, K., Chan, C. and Hewitt, O. (2020). Adolescents' help-seeking behavior and intentions following adolescent dating violence: A systematic review. *Trauma, Violence and Abuse*, 21(2), 350-366.
- Burke, P. J., Stets, J. E. and Pirog-Good, M. A. (1988). Gender identity, self-esteem, and physical and sexual abuse in dating relationships. *Social Psychology Quarterly*, 272-285.
- Burke, S. C., Wallen, M., Vail-Smith, K. ve Knox, D. (2011). Using technology to control intimate partners: An exploratory study of college undergraduates. *Computers in Human Behavior*, 27(3), 1162-1167.
- Büyükgök, D. (2007). *Eşler arası şiddet: Belirleyicileri ve ruh sağlığına etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Callahan, M. R., Tolman, R. M. and Saunders, D. G. (2003). Adolescent dating violence victimization and psychological well-being. *Journal of Adolescent Research*, 18(6), 664-681.

- Capaldi, D. M., Knoble, N. B., Shortt, J. W. and Kim, H. K. (2012). A systematic review of risk factors for intimate partner violence. *Partner Abuse*, 3(2), 231-280.
- Caridade, S., Braga, T. and Borrajo, E. (2019). Cyber dating abuse (CDA): Evidence from a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 48, 152-168.
- Carlson, R. G. and Dayle Jones, K. (2010). Continuum of conflict and control: A conceptualization of intimate partner violence typologies. *The Family Journal*, 18(3), 248-254.
- Carter, C. A. (1971). Advantages of being a woman therapist. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 8(4), 297.
- Catalano, S. M. (2012). *Intimate partner violence, 1993-2010*. Washington, DC: Bureau of Justice Statistics.
- Celsi, L., Paleari, F. G. and Fincham, F. D. (2021). Adverse childhood experiences and early maladaptive schemas as predictors of cyber dating abuse: An actor-partner interdependence mediation model approach. *Frontiers in Psychology*, 12, 623646.
- Chan, K. L., Straus, M. A., Brownridge, D. A., Tiwari, A. and Leung, W. C. (2008). Prevalence of dating partner violence and suicidal ideation among male and female university students worldwide. *Journal of Midwifery and Women's Health*, 53(6), 529-537.
- Cheyne, N. and Guggisberg, M. (2018). Stalking: An age old problem with new expressions in the digital age. *Violence Against Women in The 21'st Century: Challenges and Future Directions*, 161-190.
- Chiodo, D., Crooks, C. V., Wolfe, D. A., McIsaac, C., Hughes, R. and Jaffe, P. G. (2012). Longitudinal prediction and concurrent functioning of adolescent girls demonstrating various profiles of dating violence and victimization. *Prevention Science*, 13, 350-359.

- Christofides, E., Muise, A. and Desmarais, S. (2009). Information disclosure and control on Facebook: are they two sides of the same coin or two different processes?. *Cyberpsychology and Behavior*, 12(3), 341-345.
- Coffey, P., Leitenberg, H., Henning, K., Bennett, R. T. and Jankowski, M. K. (1996). Dating violence: The association between methods of coping and women's psychological adjustment. *Violence and Victims*, 11(3), 227-238.
- Coker, A. L., Davis, K. E., Arias, I., Desai, S., Sanderson, M., Brandt, H. M. and Smith, P. H. (2002). Physical and mental health effects of intimate partner violence for men and women. *American Journal Of Preventive Medicine*, 23(4), 260-268.
- Coker, A. L., Smith, P. H., Thompson, M. P., McKeown, R. E., Bethea, L. and Davis, K. E. (2002). Social support protects against the negative effects of partner violence on mental health. *Journal of Women's Health and Gender-based Medicine*, 11(5), 465-476.
- Collins, N. L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion, and behavior. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 71(4), 810.
- Collins, W. A., Welsh, D. P. and Furman, W. (2009). Adolescent romantic relationships. *Annual Review of Psychology*, 60, 631-652.
- Connelly, L. M. (2016). Trustworthiness in qualitative research. *Medsurg Nursing*, 25(6), 435.
- Connolly, C., Huzurbazar, S. and Routh-McGee, T. (2000). Multiple parties in domestic violence situations and arrest. *Journal of Criminal Justice*, 28(3), 181-188.
- Connolly, J. A. and Konarski, R. (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research on Adolescence*, 4(3), 385-403.
- Copp, J. E., Kuhl, D. C., Giordano, P. C., Longmore, M. A. and Manning, W. D. (2015). Intimate partner violence in neighborhood context: The roles of structural disadvantage, subjective disorder, and emotional distress. *Social Science Research*, 53, 59-72.

- Cornelius, T. L. and Resseguie, N. (2007). Primary and secondary prevention programs for dating violence: A review of the literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12(3), 364-375.
- Coyne, S. M., Nelson, D. A., Graham-Kevan, N., Tew, E., Meng, K. N. and Olsen, J. A. (2011). Media depictions of physical and relational aggression: Connections with aggression in young adults' romantic relationships. *Aggressive Behavior*, 37(1), 56-62.
- Creasey, G. and Hesson-McInnis, M. (2001). Affective responses, cognitive appraisals, and conflict tactics in late adolescent romantic relationships: Associations with attachment orientations. *Journal of Counseling Psychology*, 48(1), 85.
- Creswell, J. W. (2014). *A concise introduction to mixed methods research*. New York: SAGE publications.
- Crick, N. R. (1996). The role of overt aggression, relational aggression, and prosocial behavior in the prediction of children's future social adjustment. *Child Development*, 67(5), 2317-2327.
- Cruz, J. M. (2003). "Why doesn't he just leave?": Gay male domestic violence and the reasons victims stay. *The Journal of Men's Studies*, 11(3), 309-323.
- Cui, B., Moskal, S., Du, H. and Yang, S. J. (2013). Who shall we follow in twitter for cyber vulnerability?. *Social Computing, Behavioral-Cultural Modeling and Prediction: 6th International Conference, Washington DC, USA*. 2-5 Nisan, 2013.
- Curry, T. R. and Zavala, E. (2020). A multi-theoretical perspective on cyber dating abuse victimization and perpetration within intimate relationships: A test of general strain, social learning, and self-control theories. *Victims and Offenders*, 15(4), 499-519.
- Cutbush, S., Ashley, O. S., Kan, M. L., Hampton, J. and Hall, D. M. (2010). Electronic aggression among adolescent dating partners: Demographic correlates and associations with other types of violence. *American Public Health Association's* de sunulan poster.

- Damka, Z. (2009). *Sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar: anksiyete duyarlılığı, travmaya bağlı suçluluk, travma sonrası stres bozukluğu ve psikolojik belirtiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dank, M., Lachman, P., Zweig, J. M. and Yahner, J. (2014). Dating violence experiences of lesbian, gay, bisexual, and transgender youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(5), 846-857.
- Deans, H. and Bhogal, M. S. (2019). Perpetrating cyber dating abuse: A brief report on the role of aggression, romantic jealousy and gender. *Current Psychology*, 38, 1077-1082.
- Dellmann-Jenkins, M., Sattler, S. H. and Richardson, R. A. (1993). Adolescent parenting: A positive, intergenerational approach. *Families in Society*, 74(10), 590-601.
- Devries, K. M., Mak, J. Y., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L. J., Engell, R. E., Rosenfeld, L., Pallito, C., Vos, T., Abrahams, T. and Watts, C. H. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340(6140), 1527-1528.
- Dick, R. N., McCauley, H. L., Jones, K. A., Tancredi, D. J., Goldstein, S., Blackburn, S., Monasterio, E., James, L., Silverman, J. G. and Miller, E. (2014). Cyber dating abuse among teens using school-based health centers. *Pediatrics*, 134(6), 1560-1567.
- Dimond, J. P., Fiesler, C. and Bruckman, A. S. (2011). Domestic violence and information communication technologies. *Interacting with Computers*, 23(5), 413-421.
- Djikanovic, B., Marinkovic, J., Jankovic, J., Vujanac, V. and Simic, S. (2011). Gender differences in smoking experience and cessation: do wealth and education matter equally for women and men in Serbia?. *Journal of Public Health*, 33(1), 31-38.

- Dobash, R. E. and Dobash, R. (1979). *Violence against wives: A case against the patriarchy* (15. baskı). New York: Free Press.
- Downey, G. and Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327.
- Draucker, C. B. and Martsolf, D. S. (2010). The role of electronic communication technology in adolescent dating violence. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 23(3), 133-142.
- Drouin, M., O'Connor, K. W., Schmidt, G. B. and Miller, D. A. (2015). Facebook fired: Legal perspectives and young adults' opinions on the use of social media in hiring and firing decisions. *Computers in Human Behavior*, 46, 123-128.
- Duerksen, K. N. and Woodin, E. M. (2021). Cyber dating abuse victimization: Links with psychosocial functioning. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19-20).
- Dutton, M. A. (1993). Understanding women's responses to domestic violence: A redefinition of battered woman syndrome. *Hofstra Law Review*, 21(4), 2.
- Duvall, E. M. (1964). Gençlerin kimlik arayışlarının bir yansıması olarak ergen aşkı. *Evlilik ve Aile Dergisi*, 26 (2), 226-229.
- Eagly, A. H. and Steffen, V. J. (1986). Gender and aggressive behavior: a meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological Bulletin*, 100(3), 309.
- Eaton, T., Abeles, N. and Gutfreund, M. (1993). Negative indicators, therapeutic alliance, and therapy outcome. *Psychotherapy Research*, 3(2), 115-123.
- Eckstein, J. J. (2011). Reasons for staying in intimately violent relationships: Comparisons of men and women and messages communicated to self and others. *Journal of family violence*, 26, 21-30.
- Edwards, K. M., Dardis, C. M. and Gidycz, C. A. (2012). Women's disclosure of dating violence: A mixed methodological study. *Feminism and Psychology*, 22(4), 507-517.

- Edwards, K. M., Haynes, E. E. and Rodenhizer-Stämpfli, K. A. (2016). High school youth's reactions to participating in mixed-methodological dating violence research. *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 11(3), 220-230.
- Ellenbogen, S., Trocme, N., Wekerle, C. and McLeod, K. (2015). An exploratory study of physical abuse-related shame, guilt, and blame in a sample of youth receiving child protective services: Links to maltreatment, anger, and aggression. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 24(5), 532-551.
- Ellsberg, M. C. (2005). Sexual violence against women and girls: recent findings from Latin America and the Caribbean. *Sex Without Consent: Young People In Developing Countries*, 7(23), 49.
- Ellyson, A. M., Adhia, A., Lyons, V. H. and Rivara, F. P. (2021). Prevalence, age of initiation, and patterns of co-occurrence of digital dating abuse behaviors nationwide. *Children and Youth Services Review*, 122.
- Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K. and Kyngäs, H. (2014). Qualitative content analysis: A focus on trustworthiness. *SAGE Open*, 4(1).
- Er, S., Murat, M., Yılmaz, S. and Buzlu, S. (2022). Associations between knowledge level and attitudes towards cyber-dating abuse and dating violence in nursing students. *Nurse Education Today*, 119.
- Ergöçmen, B. A., Yüksel-Kaptanoğlu, İ. and Jansen, H. A. (2013). Intimate partner violence and the relation between help-seeking behavior and the severity and frequency of physical violence among women in Turkey. *Violence Against Women*, 19(9), 1151-1174.
- Erlingsson, C. and Brysiewicz, P. (2017). A hands-on guide to doing content analysis. *African Journal of Emergency Medicine*, 7(3), 93-99.
- Eshelman, L. and Levendosky, A. A. (2012). Dating violence: Mental health consequences based on type of abuse. *Violence and Victims*, 27(2), 215-228.

- Exner-Cortens, D., Eckenrode, J. and Rothman, E. (2013). Longitudinal associations between teen dating violence victimization and adverse health outcomes. *Pediatrics*, 131(1), 71-78.
- Eyre, S. L., Flythe, M., Hoffman, V. and Fraser, A. E. (2012). Primary relationship scripts among lower-income, African American young adults. *Family Process*, 51(2), 234-249.
- Fang, X. and Corso, P. S. (2007). Child maltreatment, youth violence, and intimate partner violence: Developmental relationships. *American Journal of Preventive Medicine*, 33(4), 281-290.
- Fanslow, J. L. and Robinson, E. M. (2010). Help-seeking behaviors and reasons for help seeking reported by a representative sample of women victims of intimate partner violence in New Zealand. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(5), 929-951.
- Fawole, O. I. (2008). Economic violence to women and girls: Is it receiving the necessary attention?. *Trauma, Violence and Abuse*, 9(3), 167-177.
- Feiring, C. (1996). Concept of romance in 15-year-old adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 6(2), 181-200.
- Feldman, S. S. and Gowen, L. K. (1998). Conflict negotiation tactics in romantic relationships in high school students. *Journal of Youth and Adolescence*, 27(6), 691-717.
- Feldman, S. S., Rosenthal, D. R., Brown, N. L. and Canning, R. D. (1995). Predicting sexual experience in adolescent boys from peer rejection and acceptance during childhood. *Journal of Research on Adolescence*, 5(4), 387-411.
- Fernández-Fuertes, A. A. and Fuertes, A. (2010). Physical and psychological aggression in dating relationships of Spanish adolescents: Motives and consequences. *Child Abuse and Neglect*, 34(3), 183-191.
- Finn, J. (2004). A survey of online harassment at a university campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(4), 468-483.

- Flach, R. M. D. and Deslandes, S. F. (2017). Cyber dating abuse in affective and sexual relationships: a literature review. *Cadernos De Saude Publica*, 33.
- Flanagan, J. C., Jaquier, V., Overstreet, N., Swan, S. C. and Sullivan, T. P. (2014). The mediating role of avoidance coping between intimate partner violence (IPV) victimization, mental health, and substance abuse among women experiencing bidirectional IPV. *Psychiatry Research*, 220(1-2), 391-396.
- Follette, V. M. and Alexander, P. C. (1992). Dating violence: Current and historical correlates. *Behavioral Assessment*, 14(1), 39–52.
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues. *Aggression and Violent Behavior*, 12(4), 439-458.
- Follingstad, D. R. and DeHart, D. D. (2000). Defining psychological abuse of husbands toward wives: Contexts, behaviors, and typologies. *Journal of Interpersonal Violence*, 15(9), 891-920.
- Follingstad, D. R., Bradley, R. G., Helff, C. M. and Laughlin, J. E. (2002). A model for predicting dating violence: Anxious attachment, angry temperament, and need for relationship control. *Violence and Victims*, 17(1), 35-47.
- Follingstad, D. R., Rutledge, L. L., Berg, B. J., Hause, E. S. and Polek, D. S. (1990). The role of emotional abuse in physically abusive relationships. *J. Fam. Violence*, 5, 107.
- Foo, L. and Margolin, G. (1995). A multivariate investigation of dating aggression. *Journal of Family Violence*, 10, 351-377.
- Forke, C. M., Myers, R. K., Catallozzi, M. and Schwarz, D. F. (2008). Relationship violence among female and male college undergraduate students. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 162(7), 634-641.
- Foshee, V. A. (1996). Gender differences in adolescent dating abuse prevalence, types and injuries. *Health Education Research*, 11(3), 275-286.

- Foshee, V. A., Bauman, K. E., Linder, F., Rice, J. and Wilcher, R. (2007). Typologies of adolescent dating violence: Identifying typologies of adolescent dating violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(5), 498-519.
- Foshee, V. A., Benefield, T., Suchindran, C., Ennett, S. T., Bauman, K. E., Karriker-Jaffe, K. J., McNaughton Reyes, H. L. and Mathias, J. (2009). The development of four types of adolescent dating abuse and selected demographic correlates. *Journal of Research on Adolescence*, 19(3), 380-400.
- Foshee, V. A., Reyes, H. L. M., Gottfredson, N. C., Chang, L. Y. and Ennett, S. T. (2013). A longitudinal examination of psychological, behavioral, academic, and relationship consequences of dating abuse victimization among a primarily rural sample of adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 53(6), 723-729.
- Fox, J. and Warber, K. M. (2013). Romantic relationship development in the age of Facebook: An exploratory study of emerging adults' perceptions, motives, and behaviors. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 16(1), 3-7.
- Fox, J. and Warber, K. M. (2014). Social networking sites in romantic relationships: Attachment, uncertainty, and partner surveillance on Facebook. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 17(1), 3-7.
- Fraley, R. C. and Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132-154.
- Frieze, I. H. (2008). Social policy, feminism, and research on violence in close relationships. *Journal of Social Issues*, 64(3), 665-684.
- Fugate, M., Landis, L., Riordan, K., Naureckas, S. and Engel, B. (2005). Barriers to domestic violence help seeking: Implications for intervention. *Violence Against Women*, 11(3), 290-310.
- Furman, W. and Shaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. *Adolescent Romantic Relations and Sexual Behavior: Theory, Research and Practical Implications*, 3-22.

- Furman, W., Low, S. and Ho, M. J. (2009). Romantic experience and psychosocial adjustment in middle adolescence. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 38(1), 75-90.
- Gámez-Guadix, M. (2014). Depressive symptoms and problematic Internet use among adolescents: Analysis of the longitudinal relationships from the cognitive-behavioral model. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 17(11), 714-719.
- Gámez-Guadix, M., Almendros, C., Borrajo, E. and Calvete, E. (2015). Prevalence and association of sexting and online sexual victimization among Spanish adults. *Sexuality Research and Social Policy*, 12, 145-154.
- Gander, M. J. and Gardiner, H. W. (1995). *Çocuk ve ergen gelişimi* (Çev: B. Onur). İstanbul: İmge Yayınevi.
- Gilbert, M., Fernet, M., Hébert, M. and Couture, S. (2023). Diversity of profiles and coping among adolescent girl victims of sexual dating violence. *Journal of Child Sexual Abuse*, 1-19.
- Gilfus, M. E., Trabold, N., O'Brien, P. and Fleck-Henderson, A. (2010). Gender and intimate partner violence: Evaluating the evidence. *Journal of Social Work Education*, 46(2), 245-263.
- Gillum, T. L. (2017). Adolescent dating violence experiences among sexual minority youth and implications for subsequent relationship quality. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 34, 137-145.
- Gonzalez-Mendez, R. and Hernandez-Cabrera, J. A. (2009). Play context, commitment, and dating violence: A structural equation model. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(9), 1518-1535.
- Goodkind, J. R., Gillum, T. L., Bybee, D. I. and Sullivan, C. M. (2003). The impact of family and friends' reactions on the well-being of women with abusive partners. *Violence Against Women*, 9(3), 347-373.

- Gover, A. R., Kaukinen, C. and Fox, K. A. (2008). The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(12), 1667-1693.
- Göncü, A. and Sümer, N. (2011). Rejection sensitivity, self-esteem instability, and relationship outcomes. *European Psychologist*, 16 (4), 303-313.
- Halpern, C. T., Oslak, S. G., Young, M. L., Martin, S. L. and Kupper, L. L. (2001). Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *American Journal of Public Health*, 91(10), 1679-1685.
- Hamdan-Mansour, A. M., Al-Gamal, E., Puskar, K., Yacoub, M. and Marini, A. (2011). Mental health nursing in Jordan: An investigation into experience, work stress and organizational support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 20(2), 86-94.
- Hancock, K., Keast, H. and Ellis, W. (2017). The impact of cyber dating abuse on self-esteem: The mediating role of emotional distress. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 11(2).
- Hanson, R. F. (2002). Adolescent dating violence: Prevalence and psychological outcomes. *Child Abuse and Neglect*, 26(5), 449–453.
- Hartley, D. E. and Strupp, H. H. (1983). The therapeutic alliance: Its relationship to outcome in brief psychotherapy. *Empirical Studies of Psychoanalytic Theories*, 1, 1-37.
- Hatzenbuehler, M. L. (2009). How does sexual minority stigma “get under the skin”? A psychological mediation framework. *Psychological Bulletin*, 135(5), 707.
- Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. New York: McKay.
- Haynie, D. L., Farhat, T., Brooks-Russell, A., Wang, J., Barbieri, B. and Iannotti, R. J. (2013). Dating violence perpetration and victimization among US adolescents: Prevalence, patterns, and associations with health complaints and substance use. *Journal of Adolescent Health*, 53(2), 194-201.

- Hazan, C. and Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511.
- Heirman, W. and Walrave, M. (2008). Assessing concerns and issues about the mediation of technology in cyberbullying. *Cyberpsychology*, 2(2).
- Heise, L., Ellsberg, M. and Gottmoeller, M. (2002). A global overview of gender-based violence. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 78, 5-14.
- Hellevik, P. and Øverlien, C. (2016). Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths. *Scandinavian Journal of Public Health*, 44(7), 702-708.
- Hellfeldt, K., Gill, P. E. and Johansson, B. (2018). Longitudinal analysis of links between bullying victimization and psychosomatic maladjustment in Swedish schoolchildren. *Journal Of School Violence*, 17(1), 86-98.
- Hickman, L. J., Jaycox, L. H. and Aronoff, J. (2004). Dating violence among adolescents: Prevalence, gender distribution, and prevention program effectiveness. *Trauma, Violence and Abuse*, 5(2), 123-142.
- Hien, D. and Ruglass, L. (2009). Interpersonal partner violence and women in the United States: An overview of prevalence rates, psychiatric correlates and consequences and barriers to help seeking. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(1), 48.
- Hinduja, S. and Patchin, J. W. (2011). Electronic dating violence. *Thousand Oaks, CA: Cyberbullying Research Center*.
- Hocking, E. C., Simons, R. M. and Surette, R. J. (2016). Attachment style as a mediator between childhood maltreatment and the experience of betrayal trauma as an adult. *Child Abuse and Neglect*, 52, 94-101.
- Hutchinson, K. M. (2012). *Predictors of college students' dating violence perceptions and help-seeking recommendations*. Yayınlanmamış Doktora tezi. ABD: The University of Akron.

- Jackson, S. M., Cram, F. and Seymour, F. W. (2000). Violence and sexual coercion in high school students' dating relationships. *Journal of Family Violence*, 15, 23-36.
- Jacobson, L. E., Daire, A. P., Abel, E. M. and Lambie, G. (2015). Gender expression differences in same-sex intimate partner violence victimization, perpetration, and attitudes among LGBTQ college students. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 9(3), 199-216.
- Jain, S., Buka, S. L., Subramanian, S. V. and Molnar, B. E. (2010). Neighborhood predictors of dating violence victimization and perpetration in young adulthood: A multilevel study. *American Journal of Public Health*, 100(9), 1737-1744.
- Jaishankar, K., Sankary, U. V. and Dhayanand, D. (2006). Victims of attempted murder in India: An analysis of impact of victimization and responses of criminal justice system. *Temida*, 9(2), 3-10.
- Jaycox, L. H., Aronoff, J. and Shelley, G. A. (2007). *The break the cycle evaluation project*. California: RAND Corporation.
- Jennings, W. G., Okeem, C., Piquero, A. R., Sellers, C. S., Theobald, D. and Farrington, D. P. (2017). Dating and intimate partner violence among young persons ages 15–30: Evidence from a systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 33, 107-125.
- Jones, E. E. and Zoppel, C. L. (1982). Impact of client and therapist gender on psychotherapy process and outcome. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 50(2), 259.
- Kalkan, M. (2015). Evlilik öncesi dönem ve romantik ilişkiler. M. Kalkan, Z. Hamamcı ve İ. Yalçın (Editörler). *Evlilik öncesi psikolojik danışma içinde*, 1-7. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kamali, M. (2015). *War, violence and social justice: Theories for social work*. Farnham: Ashgate Publishing.
- Kapıcıoğlu, İ. (2008). *Üniversite öğrencilerinin şiddet algısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Entitüsü.

- Kar, S. K., Choudhury, A. and Singh, A. P. (2015). Understanding normal development of adolescent sexuality: A bumpy ride. *Journal of Human Reproductive Sciences*, 8(2), 70.
- Karney, B. R., Beckett, M. K., Collins, R. L. and Shaw, R. (2007). *Adolescent romantic relationships as precursors of healthy adult marriages: A review of theory, research, and programs*. California: RAND Corporation.
- Kasian, M. and Painter, S. L. (1992). Frequency and severity of psychological abuse in a dating population. *Journal of Interpersonal Violence*, 7(3), 350-364.
- Katz, C., Hershkowitz, I., Malloy, L. C., Lamb, M. E., Atabaki, A. and Spindler, S. (2012). Non-verbal behavior of children who disclose or do not disclose child abuse in investigative interviews. *Child Abuse and Neglect*, 36(1), 12-20.
- Katz, J., Arias, I. and Beach, S. R. (2000). Psychological abuse, self-esteem, and women's dating relationship outcomes: A comparison of the self-verification and self-enhancement perspectives. *Psychology of Women Quarterly*, 24(4), 349-357.
- Kaukinen, C. (2014). Dating violence among college students: The risk and protective factors. *Trauma, Violence and Abuse*, 15(4), 283-296.
- Kaukinen, C. (2014). Dating violence among college students: The risk and protective factors. *Trauma, Violence and Abuse*, 15(4), 283-296.
- Kaukinen, C., Gover, A. R. and Hartman, J. L. (2012). College women's experiences of dating violence in casual and exclusive relationships. *American Journal of Criminal Justice*, 37, 146-162.
- Kaura, S. A. and Lohman, B. J. (2007). Dating violence victimization, relationship satisfaction, mental health problems, and acceptability of violence: A comparison of men and women. *Journal of Family Violence*, 22, 367-381.
- Kemp, S. (2020). *Digital 2020*. UK: We Are Social.
- Kemp, S. (2022). *Digital 2022: Another year of bumper growth*. UK: We Are Social.

- Keys, E. and ve Bhogal, M. S. (2018). Mean girls: Provocative clothing leads to intra-sexual competition between females. *Current Psychology*, 37, 543-551.
- Kılınçer, A. S. ve Dost, M. T. (2012). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42).
- Kiesler, D. J. (1996). *Contemporary interpersonal theory and research: Personality, psychopathology, and psychotherapy*. New York: John Wiley and Sons.
- Kim, J. and Gray, K. A. (2008). Leave or stay? Battered women's decision after intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(10), 1465-1482.
- Kim-Godwin, Y. S., Clements, C., McCuiston, A. M. and Fox, J. A. (2009). Dating violence among high school students in southeastern North Carolina. *The Journal of School Nursing*, 25(2), 141-151.
- Kimmel, M. S. (2002). "Gender symmetry" in domestic violence: A substantive and methodological research review. *Violence Against Women*, 8(11), 1332-1363.
- King-Ries, A. (2010). Teens, technology, and cyberstalking: The domestic violence wave of the future. *Tex. J. Women and L.*, 20, 131.
- Knutson, J. F., Lawrence, E., Taber, S. M., Bank, L. and DeGarmo, D. S. (2009). Assessing children's exposure to intimate partner violence. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 12, 157-173.
- Korchmaros, J. D., Ybarra, M. L., Langhinrichsen-Rohling, J., Boyd, D. and Lenhart, A. (2013). Perpetration of teen dating violence in a networked society. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 16(8), 561-567.
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L. and Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The Lancet*, 360(9339), 1083-1088.
- Kuttler, A. F. and La Greca, A. M. (2004). Linkages among adolescent girls' romantic relationships, best friendships, and peer networks. *Journal of Adolescence*, 27(4), 395-414.

- Küçükarslan, M. ve Gizir, C. (2013). Romantik İnançlar Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 461-469.
- Kütük, E. K., Gümüştas, F. ve Almış, B. H. (2018). Üniversite öğrencisi kızlarda flört şiddetinin belirleyicileri ve psikiyatrik sonuçlar açısından flört dışı şiddetten farklılıkları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 217-222.
- Lancaster, M. L. (2020). *Influential factors on young adult cyber dating abuse*. Doktora Tezi, The Florida State University, ABD.
- Laner, M. R. (1983). Courtship abuse and aggression: Contextual aspects. *Sociological Spectrum*, 3(1), 69-83.
- Lara, L. (2020). Cyber dating abuse: Assessment, prevalence, and relationship with offline violence in young Chileans. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(5), 1681-1699.
- Lara, L. (2020). Cyber dating abuse: Assessment, prevalence, and relationship with offline violence in young Chileans. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(5), 1681-1699.
- Lawrence, E., Orengo-Aguayo, R., Langer, A. and Brock, R. L. (2012). The impact and consequences of partner abuse on partners. *Partner Abuse*, 3(4), 406-428.
- Lawson, J. (2012). Sociological theories of intimate partner violence. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 22(5), 572-590.
- LeBlanc, M. M., Barling, J. and Turner, N. (2014). Intimate partner aggression and women's work outcomes. *Journal of Occupational Health Psychology*, 19(4), 399.
- Leisring, P. A. and Giumetti, G. W. (2014). Sticks and stones may break my bones, but abusive text messages also hurt. *Partner Abuse*, 5(3), 323-341.
- Leitão, R. (2019). Anticipating smart home security and privacy threats with survivors of intimate partner abuse. In *Proceedings of the 2019 on designing interactive systems conference*, 527-539.

- Leone, J. and Conroy, N. (2019). Power and interpersonal violence. *Power in Close Relationships*, 225-240.
- Letcher, A. and Carmona, J. (2015). Friends with benefits: dating practices of rural high school and college students. *Journal of Community Health*, 40, 522-529.
- Lewis, S. F. and Fremouw, W. (2001). Dating violence: A critical review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 21(1), 105-127.
- Lichter, E. L. and McCloskey, L. A. (2004). The effects of childhood exposure to marital violence on adolescent gender-role beliefs and dating violence. *Psychology of Women Quarterly*, 28(4), 344-357.
- Lilly, M. M. and Graham-Bermann, S. A. (2010). Intimate partner violence and PTSD: The moderating role of emotion-focused coping. *Violence and Victims*, 25(5), 604-616.
- Linares, R., Aranda, M., García-Domingo, M., Amezcua, T., Fuentes, V. and Moreno-Padilla, M. (2021). Cyber-dating abuse in young adult couples: Relations with sexist attitudes and violence justification, smartphone usage and impulsivity. *PLoS one*, 16(6).
- Lincoln, Y. S. and Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. New York: Sage.
- Linder, J. R. and Collins, W. A. (2005). Parent and peer predictors of physical aggression and conflict management in romantic relationships in early adulthood. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 252.
- Lindsay, M., Booth, J. M., Messing, J. T. and Thaller, J. (2016). Experiences of online harassment among emerging adults: Emotional reactions and the mediating role of fear. *Journal of interpersonal violence*, 31(19), 3174-3195.
- Lippman, J. R. and Campbell, S. W. (2014). Damned if you do, damned if you don't... if you're a girl: Relational and normative contexts of adolescent sexting in the United States. *Journal of Children and Media*, 8(4), 371-386.

- Livingston, J. A., Eiden, R. D., Lessard, J., Casey, M., Henrie, J. and Leonard, K. E. (2018). Etiology of teen dating violence among adolescent children of alcoholics. *Journal of Youth And Adolescence*, 47, 515-533.
- Lloyd, S. A. (1991). The darkside of courtship: Violence and sexual exploitation. *Family Relations*, 14-20.
- Logan, T. K., Shannon, L. and Cole, J. (2007). Stalking victimization in the context of intimate partner violence. *Violence and Victims*, 22(6), 669-683.
- Logan, T. K., Walker, R. and Cole, J. (2015). Silenced suffering: The need for a better understanding of partner sexual violence. *Trauma, Violence and Abuse*, 16(2), 111-135.
- Longmore, M. A. and DeMaris, A. (1997). Perceived inequity and depression in intimate relationships: The moderating effect of self-esteem. *Social Psychology Quarterly*, 172-184.
- López-Cepero Borrego, J., Estrada-Pineda, C., Chan-Gamboa, E. C. and Fuente-Barrera, A. (2021). Effect of victimization and perceived support on maintenance of dating relationships among college students in Guadalajara, Mexico. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6), 2182-2198.
- Lu, L., Lok, K. I., Zhang, L., Hu, A., Ungvari, G. S., Bressington, D. T., Cheung, T., An, F. R. and Xiang, Y. T. (2019). Prevalence of verbal and physical workplace violence against nurses in psychiatric hospitals in China. *Archives of Psychiatric Nursing*, 33(5), 68-72.
- Lu, Y., Van Ouytsel, J., Walrave, M., Ponnet, K. and Temple, J. R. (2018). Cross-sectional and temporal associations between cyber dating abuse victimization and mental health and substance use outcomes. *Journal of Adolescence*, 65, 1-5.
- Lucero, J. L., Weisz, A. N., Smith-Darden, J. and Lucero, S. M. (2014). Exploring gender differences: Socially interactive technology use/abuse among dating teens. *Affilia*, 29(4), 478-491.

- Lucero, J. L., Weisz, A. N., Smith-Darden, J. and Lucero, S. M. (2014). Exploring gender differences: Socially interactive technology use/abuse among dating teens. *Affilia*, 29(4), 478-491.
- Ludin, S., Bottiani, J. H., Debnam, K., Solis, M. G. O. and Bradshaw, C. P. (2018). A cross-national comparison of risk factors for teen dating violence in Mexico and the United States. *Journal of Youth and Adolescence*, 47, 547-559.
- Lutenbacher, M., Cohen, A. and Mitzel, J. (2003). Do we really help? Perspectives of abused women. *Public Health Nursing*, 20(1), 56-64.
- Luthra, R. and Gidycz, C. A. (2006). Dating violence among college men and women: Evaluation of a theoretical model. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(6), 717-731.
- Mach, J. L., Cantos, A. L., Weber, E. N. and Kosson, D. S. (2020). The impact of perpetrator characteristics on the completion of a partner abuse intervention program. *Journal of interpersonal violence*, 35(23-24), 5228-5254.
- Maiuro, R. D. and O'Leary, K. D. (2001). *Psychological abuse in domestically violent relationships*. Berlin: Springer.
- Makepeace, J. M. (1981). Courtship violence among college students. *Family Relations*, 97-102.
- Makepeace, J. M. (1983). Life events stress and courtship violence. *Family Relations*, 101-109.
- Makepeace, J. M. (1986). Gender differences in courtship violence victimization. *Family Relations*, 383-388.
- Makepeace, J. M. (1987). Social factor and victim-offender differences in courtship violence. *Family Relations*, 87-91.
- Makin-Byrd, K., Bierman, K. L. and Conduct Problems Prevention Research Group. (2013). Individual and family predictors of the perpetration of dating violence and victimization in late adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 536-550.

- Marcus, R. F. (2004). Dating partners' responses to simulated dating conflict: Violence chronicity, expectations, and emotional quality of relationship. *Genetic, Social and General Psychology Monographs*, 130(2), 163-192.
- Marmar, C. R., Weiss, D. S. and Gaston, L. (1989). Toward the validation of the California therapeutic alliance rating system. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 1(1), 46.
- Marquart, B. S., Nannini, D. K., Edwards, R. W., Stanley, L. R. and Wayman, J. C. (2007). Prevalence of dating violence and victimization: regional and gender differences. *Adolescence*, 42(168).
- Marshall, A. D. and Holtzworth-Munroe, A. (2002). Varying forms of husband sexual aggression: Predictors and subgroup differences. *Journal of Family Psychology*, 16(3), 286.
- Marshall, L. L. (1996). Psychological abuse of women: Six distinct clusters. *Journal of Family Violence*, 11, 379-409.
- Martin, C. E., Houston, A. M., Mmari, K. N. and Decker, M. R. (2012). Urban teens and young adults describe drama, disrespect, dating violence and help-seeking preferences. *Maternal And Child Health Journal*, 16, 957-966.
- Martín-Fernández, J., García-Maroto, R., Sánchez-Jiménez, F. J., Bau-González, A., Valencia-García, H., Gutiérrez-Teira, B., Arenaza, J. C., García-Pérez, L., Linertová, R. and Bilbao, A. (2017). Validation of the Spanish version of the Oxford knee score and assessment of its utility to characterize quality of life of patients suffering from knee osteoarthritis: a multicentric study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 15(1), 1-11.
- McCauley, J., Yurk, R. A., Jenckes, M. W., Mhs and Ford, D. E. (1998). Inside “Pandora’s box” abused women’s experiences with clinicians and health services. *Journal of General Internal Medicine*, 13(8), 549-555.
- McHugh, M. C. (2005). Understanding gender and intimate partner abuse. *Sex Roles*, 52, 717-724.

- McPhail, B. A., Busch, N. B., Kulkarni, S. and Rice, G. (2007). An integrative feminist model: The evolving feminist perspective on intimate partner violence. *Violence Against Women*, 13(8), 817-841.
- Meier, A. and Allen, G. (2009). Romantic relationships from adolescence to young adulthood: Evidence from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *The Sociological Quarterly*, 50(2), 308-335.
- Melander, L. A. (2010). College students' perceptions of intimate partner cyber harassment. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13(3), 263-268.
- Mengo, C. and Black, B. M. (2016). Violence victimization on a college campus: Impact on GPA and school dropout. *Journal of College Student Retention: Research, Theory and Practice*, 18(2), 234-248.
- Meyer, I. H., Schwartz, S. and Frost, D. M. (2008). Social patterning of stress and coping: does disadvantaged social statuses confer more stress and fewer coping resources?. *Social Science and Medicine*, 67(3), 368-379.
- Mihçioğur, S. ve Akın, A. (2015). Flört şiddeti-“şiddet’li sevgi”. *Sağlık ve Toplum*, 25(2), 9-15.
- Mikulincer, M. and Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry*, 18(3), 139-156.
- Miller, E., Tancredi, D. J., McCauley, H. L., Decker, M. R., Virata, M. C. D., Anderson, H. A. ... and Silverman, J. G. (2013). One-year follow-up of a coach-delivered dating violence prevention program: A cluster randomized controlled trial. *American Journal of Preventive Medicine*, 45(1), 108-112.
- Miner, E. J., Starratt, V. G. and Shackelford, T. K. (2009). It’s not all about her: Men’s mate value and mate retention. *Personality and Individual Differences*, 47(3), 214-218.
- Mitchell, M. D., Hargrove, G. L., Collins, M. H., Thompson, M. P., Reddick, T. L. and Kaslow, N. J. (2006). Coping variables that mediate the relation between

- intimate partner violence and mental health outcomes among low-income, African American women. *Journal of clinical psychology*, 62(12), 1503-1520.
- Mitchell, S. L. and Lacour, Mam (2001). Reported interpersonal violence and disposition decisions: The impact of client and counselor variables. *Journal of College Counseling*, 4(2), 142-152.
- Moe, A. M. and Bell, M. P. (2004). Abject economics: The effects of battering and violence on women's work and employability. *Violence Against Women*, 10(1), 29-55.
- Molidor, C. and Tolman, R. M. (1998). Gender and contextual factors in adolescent dating violence. *Violence Against Women*, 4(2), 180-194.
- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L. and Chirumbolo, A. (2017). Sexting behaviors and cyber pornography addiction among adolescents: The moderating role of alcohol consumption. *Sexuality Research and Social Policy*, 14, 113-121.
- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L. and Chirumbolo, A. (2016). Sexting, psychological distress and dating violence among adolescents and young adults. *Psicothema*, 28(2), 137-142.
- Muehlenhard, C. L. and Linton, M. A. (1987). Date rape and sexual aggression in dating situations: Incidence and risk factors. *Journal of Counseling Psychology*, 34(2), 186.
- Muehlenhard, C. L., Humphreys, T. P., Jozkowski, K. N. and Peterson, Z. D. (2016). The complexities of sexual consent among college students: A conceptual and empirical review. *The Journal of Sex Research*, 53(4-5), 457-487.
- Mulford, C. and Giordano, P. C. (2008). Teen dating violence: A closer look at adolescent romantic relationships. *National Institute of Justice Journal*, 261(1), 31-40.
- Muñoz-Rivas, M. J., Fernández, L. and Gámez-Guadix, M. (2010). Analysis of the indicators of pathological Internet use in Spanish university students. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(2), 697-707.

- Murdock, A. (2014). Leadership in not-for-profits and social enterprise: Values and comparative considerations. *European Public Leadership in Crisis?*, 3, 127-146.
- Murphy, C. M. and Hoover, S. A. (1999). Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct. *Violence and Victims*, 14(1), 39-53.
- Murray, C. E. v and Kardatzke, K. N. (2007). Dating violence among college students: Key issues for college counselors. *Journal of College Counseling*, 10(1), 79-89.
- Nagin, D. S. and Tremblay, R. E. (2005). What has been learned from group-based trajectory modeling? Examples from physical aggression and other problem behaviors. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 602(1), 82-117.
- Nancarrow, H., Lockie, S. and Sharma, S. (2008). *Intimate partner abuse of women in the Bowen Basin and Mackay region of Central Queensland*. Australia: Queensland Centre for Domestic and Family Violence Research.
- Nathanson, A. M., Shorey, R. C., Tirone, V. and Rhatigan, D. L. (2012). The prevalence of mental health disorders in a community sample of female victims of intimate partner violence. *Partner Abuse*, 3(1), 59-75.
- Negash, S., Cravens, J. D., Brown, P. C. and Fincham, F. D. (2016). Relationship dissolution and psychologically aggressive dating relationships: Preliminary findings from a college-based relationship education course. *Violence and Victims*, 31(5), 921-937.
- Nguyen, H. T., Edleson, J. L. and Kimball, E. (2012). Honour Our Voices: A strengths-based approach to supporting children exposed to domestic violence. *Relational Child and Youth Care Practice*, 25(4).
- Nielsen, R. K. (2009). The labors of Internet-assisted activism: Overcommunication, miscommunication, and communicative overload. *Journal of Information Technology and Politics*, 6(3-4), 267-280.
- O'Keefe, M. (2005). Teen dating violence: A review of risk factors and prevention efforts. *National Electronic Network on Violence Against Women*, 1, 1-5.

- O'Leary, K. D. (1988). Physical aggression between spouses: A social learning theory perspective. *Handbook of Family Violence*, 31-55.
- Offenhauer, P. ve Buchalter, A. (2011). *Teen dating violence: A literature review and annotated bibliography*. USA: Federal Research Division.
- O'Keefe, M. (1997). Predictors of dating violence among high school students. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(4), 546-568.
- O'Keefe, M. (1998). Factors mediating the link between witnessing interparental violence and dating violence. *Journal of Family Violence*, 13, 39-57.
- Olsen, J. P., Parra, G. R. and Bennett, S. A. (2010). Predicting violence in romantic relationships during adolescence and emerging adulthood: A critical review of the mechanisms by which familial and peer influences operate. *Clinical Psychology Review*, 30(4), 411-422.
- Orchowski, L. M., Untied, A. S. and Gidycz, C. A. (2013). Social reactions to disclosure of sexual victimization and adjustment among survivors of sexual assault. *Journal of Interpersonal Violence*, 28(10), 2005-2023.
- Oswalt, S. B., Wyatt, T. J. and Ochoa, Y. (2018). Sexual assault is just the tip of the iceberg: Relationship and sexual violence prevalence in college students. *Journal of College Student Psychotherapy*, 32(2), 93-109.
- Overstreet, N. M. and Quinn, D. M. (2013). The intimate partner violence stigmatization model and barriers to help seeking. *Basic and Applied Social Psychology*, 35(1), 109-122.
- Özdere, M. ve Kürtül, N. Flört şiddeti eğitiminin, üniversite öğrencilerinin flört şiddetine ilişkin tutumlarına etkisi. *Social Science Development Journal*, 3(9), 123-136.
- Parker, E. M., Debnam, K., Pas, E. T. and Bradshaw, C. P. (2016). Exploring the link between alcohol and marijuana use and teen dating violence victimization among high school students: The influence of school context. *Health Education and Behavior*, 43(5), 528-536.

- Paşaaioğlu, İ. (2022). *Predictive roles of attachment styles and gender roles attitudes on cyber dating abuse of individuals*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. İstanbul: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research and evaluation methods: Integrating theory and practice*. New York: Sage Publications.
- Peris, R., Gimeno, M. A., Pinazo, D., Ortet, G., Carrero, V., Sanchiz, M. and Ibanez, I. (2002). Online chat rooms: Virtual spaces of interaction for socially oriented people. *CyberPsychology and Behavior*, 5(1), 43-51.
- Peskin, M. F., Markham, C. M., Shegog, R., Temple, J. R., Baumler, E. R., Addy, R. C. ... and Emery, S. T. (2017). Prevalence and correlates of the perpetration of cyber dating abuse among early adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 46, 358-375.
- Pettigrew, J. (2009). Text messaging and connectedness within close interpersonal relationships. *Marriage and Family Review*, 45(6-8), 697-716.
- Pines, D. (2010). *A woman's unconscious use of her body: a psychoanalytical perspective*. London: Routledge.
- Piolanti, A., Waller, F., Schmid, I. E. and Foran, H. M. (2023). Long-term adverse outcomes associated with teen dating violence: a systematic review. *Pediatrics*, 151(6).
- Postmus, J. L., Plummer, S. B. and Stylianou, A. M. (2016). Measuring economic abuse in the lives of survivors: Revising the Scale of Economic Abuse. *Violence Against Women*, 22(6), 692-703.
- Price, P. B. and Jones, E. E. (1998). Examining the alliance using the Psychotherapy Process Q-Set. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 35(3), 392.
- Pujazon-Zazik, M. and Park, M. J. (2010). To tweet, or not to tweet: gender differences and potential positive and negative health outcomes of adolescents' social internet use. *American Journal of Men's Health*, 4(1), 77-85.

- Ramisetty-Mikler, S., Goebert, D., Nishimura, S. and Caetano, R. (2006). Dating violence victimization: Associated drinking and sexual risk behaviors of Asian, Native Hawaiian, and Caucasian high school students in Hawaii. *Journal of School Health*, 76(8), 423-429.
- Redondo, G., Ramis, M., Girb s, S. and Schubert, T. (2011). Attitudes on gender stereotypes and gender-based violence among youth. *Daphne III programme: Youth4Youth: Empowering young people in preventing gender-based violence through peer education*.
- Reed, L. A., Conn, K. and Wachter, K. (2020). Name-calling, jealousy, and break-ups: Teen girls' and boys' worst experiences of digital dating. *Children and Youth Services Review*, 108.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. and Ward, L. M. (2017). Gender matters: Experiences and consequences of digital dating abuse victimization in adolescent dating relationships. *Journal of Adolescence*, 59, 79-89.
- Reed, L. A., Ward, L. M., Tolman, R. M., Lippman, J. R. and Seabrook, R. C. (2021). The association between stereotypical gender and dating beliefs and digital dating abuse perpetration in adolescent dating relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(10).
- Reuter, T. R., Newcomb, M. E., Whitton, S. W. and Mustanski, B. (2017). Intimate partner violence victimization in LGBT young adults: Demographic differences and associations with health behaviors. *Psychology of Violence*, 7(1), 101.
- Reuter, T. R., Newcomb, M. E., Whitton, S. W. and Mustanski, B. (2017). Intimate partner violence victimization in LGBT young adults: Demographic differences and associations with health behaviors. *Psychology of Violence*, 7(1), 101.
- Reyes, H. L. M., Foshee, V. A., Chen, M. S. and Ennett, S. T. (2017). Patterns of dating violence victimization and perpetration among Latino youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 46, 1727-1742.

- Riger, S., Staggs, S. L. and Schewe, P. (2004). Intimate partner violence as an obstacle to employment among mothers affected by welfare reform. *Journal of Social Issues*, 60(4), 801-818.
- Riggs, D. S. and O'Leary, K. D. (1989). A theoretical model of courtship aggression. M. A. Pirog-Good ve J. E. Stets (Ed.), *Violence in dating relationships: Emerging social issues* içinde (53–71). Connecticut: Praeger Publishers.
- Rill, L., Baiocchi, E., Hopper, M., Denker, K. and Olson, L. N. (2009). Exploration of the relationship between self-esteem, commitment, and verbal aggressiveness in romantic dating relationships. *Communication Reports*, 22(2), 102-113.
- Roberto, A. J. ve Finucane, M. (1997). The assessment of argumentativeness and verbal aggressiveness in adolescent populations. *Communication Quarterly*, 45(1), 21-36.
- Roberts, T. A., Klein, J. D. and Fisher, S. (2003). Longitudinal effect of intimate partner abuse on high-risk behavior among adolescents. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 157(9), 875-881.
- Rodríguez-Domínguez, C., Durán Segura, M. and Martínez Pecino, R. (2018). Ciberagresores en el noviazgo adolescente y su relación con la violencia psicológica, el sexismo y los celos. *Health and Addictions*, 18 (1), 17-27.
- Rodríguez-Domínguez, C., Pérez-Moreno, P. J. and Durán, M. (2020). Cyber dating violence: A review of its research methodology. *Anales de Psicología*, 36(2), 200-209.
- Rogers, W. S., Bidwell, J. and Wilson, L. (2005). Perception of and satisfaction with relationship power, sex, and attachment styles: A couples level analysis. *J. Fam. Violence*, 20, 241.
- Ronfeldt, H. M., Kimerling, R. and Arias, I. (1998). Satisfaction with relationship power and the perpetration of dating violence. *Journal of Marriage and the Family*, 70-78.
- Roscoe, B. and Benaske, N. (1985). Courtship violence experienced by abused wives: Similarities in patterns of abuse. *Family Relations*, 419-424.

- Roscoe, B. and Callahan, J. E. (1985). Adolescents' self-report of violence in families and dating relations. *Adolescence*, 20(79), 545.
- Rothbaum, B. O., Kearns, M. C., Price, M., Malcoun, E., Davis, M., Ressler, K. J. ... and Houry, D. (2012). Early intervention may prevent the development of posttraumatic stress disorder: a randomized pilot civilian study with modified prolonged exposure. *Biological Psychiatry*, 72(11), 957-963.
- Rubio-Garay, F., López-González, M. A., Carrasco, M. Á. and Amor, P. J. (2017). The prevalence of dating violence: A systematic review. *Papeles del Psicólogo*, 38(2), 135-147.
- Sackett, L. A. and Saunders, D. G. (1999). The impact of different forms of psychological abuse on battered women. *Violence and Victims*, 14(1), 105-117.
- Sagrestano, L. M., Heavey, C. L. and Christensen, A. (1999). Perceived power and physical violence in marital conflict. *Journal of Social Issues*, 55(1), 65-79.
- Saldana, J. (2011). *Fundamentals of qualitative research*. England: Oxford University Press.
- Sánchez Jiménez, V., Muñoz-Fernández, N., Lucio López, L. A. and Ortega-Ruíz, R. (2017). Ciberagresión en parejas adolescentes: Un estudio transcultural España-México [Cyber-aggression in adolescent couples: A cross-cultural study Spain-Mexico]. *Revista Mexicana de Psicología*, 34(1), 46–54.
- Sánchez, V., Muñoz-Fernández, N. and Ortega-Ruíz, R. (2015). “Cyberdating Q_A”: An instrument to assess the quality of adolescent dating relationships in social networks. *Computers in Human Behavior*, 48, 78-86.
- Sanders, C. K. (2015). Economic abuse in the lives of women abused by an intimate partner: A qualitative study. *Violence Against Women*, 21(1), 3-29.
- Saraç, A., Hamamcı, Z. ve Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunu yordaması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(43), 69-81.

- Sargent, K. S., Krauss, A., Jouriles, E. N. and McDonald, R. (2016). Cyber victimization, psychological intimate partner violence, and problematic mental health outcomes among first-year college students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 19(9), 545-550.
- Sarı, T. ve Owen, F. K. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.
- Saunders, S. M. (1999). Clients' assessment of the affective environment of the psychotherapy session: Relationship to session quality and treatment effectiveness. *Journal of Clinical Psychology*, 55(5), 597-605.
- Sawangchareon, K., Pranboon, S., Tiamkao, S. and Sawanyawisuth, K. (2013). Moving the self-esteem of people with epilepsy by supportive group: a clinical trial. *Journal of Caring Sciences*, 2(4), 329.
- Schenk, A. M. and Fremouw, W. J. (2012). Prevalence, psychological impact, and coping of cyberbully victims among college students. *Journal of School Violence*, 11(1), 21-37.
- Schweitzer, R. D. (1996). Problems and awareness of support services among students at an urban Australian university. *Journal of American College Health*, 45(2), 73-77.
- Sears, H. A. and Byers, E. S. (2010). Adolescent girls' and boys' experiences of psychologically, physically, and sexually aggressive behaviors in their dating relationships: Co-occurrence and emotional reaction. *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*, 19(5), 517-539.
- Sears, H. A., Byers, E. S. and Price, E. L. (2007). The co-occurrence of adolescent boys' and girls' use of psychologically, physically, and sexually abusive behaviours in their dating relationships. *Journal of adolescence*, 30(3), 487-504.
- Sears, H. A., Byers, E. S., Whelan, J. J. and Saint-Pierre, M. (2006). "If it hurts you, then it is not a joke" Adolescents' ideas about girls' and boys' use and

- experience of abusive behavior in dating relationships. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(9), 1191-1207.
- Seijts, G. H., Latham, G. P. and Woodwark, M. (2013). Learning goals: A qualitative and quantitative review. E. A. Locke ve G. P. Latham (Ed.), *New developments in goal setting and task performance* içinde (195–212). New York: Routledge/Taylor and Francis Group.
- Sela, Y., Mogilski, J. K., Shackelford, T. K., Zeigler-Hill, V. and Fink, B. (2017). Mate value discrepancy and mate retention behaviors of self and partner. *Journal of Personality*, 85(5), 730-740.
- Selçuk, K. T., Avcı, D. ve Mercan, Y. (2018). Üniversite öğrencilerinde flört şiddetine maruziyet: flört şiddetine yönelik tutumların ve toplumsal cinsiyet algısının şiddete maruziyet ile ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3, 302-308.
- Senemoğlu, N., (2007). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Sexton, H. C., Hembre, K. and Kvarme, G. (1996). The interaction of the alliance and therapy microprocess: a sequential analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64(3), 471.
- Shaffer, C. M., Corona, R., Sullivan, T. N., Fuentes, V. and McDonald, S. E. (2018). Barriers and supports to dating violence communication between Latina adolescents and their mothers: a qualitative analysis. *Journal of Family Violence*, 33, 133-145.
- Sharples, M., Graber, R., Harrison, C. and Logan, K. (2009). E-safety and Web 2.0 for children aged 11–16. *Journal of Computer Assisted Learning*, 25(1), 70-84.
- Shen, A. C. T., Chiu, M. Y. L. and Gao, J. (2012). Predictors of dating violence among Chinese adolescents: The role of gender-role beliefs and justification of violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(6), 1066-1089.
- Sheridan, L. P. and Grant, T. (2007). Is cyberstalking different?. *Psychology, Crime And Law*, 13(6), 627-640.

- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *American Journal of Family Therapy*, 31(3), 143-157.
- Sidelinger, R. J. and Booth–Butterfield, M. (2007). Mate value discrepancy as predictor of forgiveness and jealousy in romantic relationships. *Communication Quarterly*, 55(2), 207-223.
- Sigelman, C. K., Berry, C. J. and Wiles, K. A. (1984). Violence in College Students' Dating Relationships 1. *Journal of Applied Social Psychology*, 14(6), 530-548.
- Skipper Jr, J. K. and Nass, G. (1966). Dating behavior: A framework for analysis and an illustration. *Journal of Marriage and the Family*, 412-420.
- Slep, A. M. S. and Heyman, R. E. (2001). Where do we go from here? Moving toward an integrated approach to family violence. *Aggression and Violent Behavior*, 6(2-3), 353-356.
- Slonje, R., Smith, P. K. and Frisé, A. (2012). Processes of cyberbullying, and feelings of remorse by bullies: A pilot study. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 244-259.
- Smith, K., Cénat, J. M., Lapierre, A., Dion, J., Hébert, M. and Côté, K. (2018). Cyber dating violence: Prevalence and correlates among high school students from small urban areas in Quebec. *Journal of Affective Disorders*, 234, 220-223.
- Smith, S. L., Lachlan, K. and Tamborini, R. (2003). Popular video games: Quantifying the presentation of violence and its context. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 47(1), 58-76.
- Smith-Darden, J. P., Kernsmith, P. D., Victor, B. G. and Lathrop, R. A. (2017). Electronic displays of aggression in teen dating relationships: Does the social ecology matter?. *Computers in Human Behavior*, 67, 33-40.
- Sorensen, S. (2007). Adolescent romantic relationships. *Research Facts and Findings*, 1-4.
- Sousa, C. A. (1999). Teen dating violence: The hidden epidemic. *Family and Concil. Cts. Rev.*, 37, 356.

- Southworth, C., Finn, J., Dawson, S., Fraser, C. and Tucker, S. (2007). Intimate partner violence, technology, and stalking. *Violence Against Women*, 13(8), 842-856.
- Speziale, H. S., Streubert, H. J. and Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing: Advancing the humanistic imperative*. Pensilvanya: Lippincott Williams and Wilkins.
- Spitzberg, B. H. and Hoobler, G. (2002). Cyberstalking and the technologies of interpersonal terrorism. *New Media and Society*, 4(1), 71-92.
- Stacy Hooks, M., Duffy, P., Striplin, C. and Kalivas, P. W. (1994). Behavioral and neurochemical sensitization following cocaine self-administration. *Psychopharmacology*, 115, 265-272.
- Stahl, N. A. and King, J. R. (2020). Expanding approaches for research: Understanding and using trustworthiness in qualitative research. *Journal of Developmental Education*, 44(1), 26-28.
- Staude-Müller, F., Hansen, B. and Voss, M. (2012). How stressful is online victimization? Effects of victim's personality and properties of the incident. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 260-274.
- Stephenson, V. L., Wickham, B. M. and Capezza, N. M. (2018). Psychological abuse in the context of social media. *Violence and Gender*, 5(3), 129-134.
- Stets, J. E. and Pirog-Good, M. A. (1987). Violence in dating relationships. *Social Psychology Quarterly*, 237-246.
- Stets, J. E. and Pirog-Good, M. A. (1989). Patterns of physical and sexual abuse for men and women in dating relationships: A descriptive analysis. *Journal of Family Violence*, 4, 63-76.
- Stockman, J. K., Hayashi, H. and Campbell, J. C. (2015). Intimate partner violence and its health impact on ethnic minority women. *Journal of Women's Health*, 24(1), 62-79.

- Stonard, K. E. (2020). "Technology was designed for this": Adolescents' perceptions of the role and impact of the use of technology in cyber dating violence. *Computers in Human Behavior*, 105.
- Stonard, K. E., Bowen, E., Lawrence, T. R. and Price, S. A. (2014). The relevance of technology to the nature, prevalence and impact of adolescent dating violence and abuse: A research synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 19(4), 390-417.
- Stonard, K. E., Bowen, E., Walker, K. and Price, S. A. (2017). "They'll always find a way to get to you": Technology use in adolescent romantic relationships and its role in dating violence and abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(14), 2083-2117.
- Straight, E. S., Harper, F. W. and Arias, I. (2003). The impact of partner psychological abuse on health behaviors and health status in college women. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(9), 1035-1054.
- Straus, M. A. (1977). Wife beating: How common and why?. *Victimology*, 2(3-4), 443-458.
- Straus, M. A. (2004). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence Against Women*, 10(7), 790-811.
- Straus, M. A., Gelles, R. J. and Steinmetz, S. K. (2017). *Behind closed doors: Violence in the American family*. İngiltere: Routledge.
- Strawhun, J., Adams, N. and Huss, M. T. (2013). The assessment of cyberstalking: An expanded examination including social networking, attachment, jealousy, and anger in relation to violence and abuse. *Violence and Victims*, 28(4), 715-730.
- Stylianou, A. M., Postmus, J. L. and McMahon, S. (2013). Measuring abusive behaviors: Is economic abuse a unique form of abuse?. *Journal of interpersonal Violence*, 28(16), 3186-3204.
- Subrahmanyam, K. and Greenfield, P. (2008). Online communication and adolescent relationships. *The Future of Children*, 119-146.

- Sugarman, D. B. and Hotaling, G. T. (1989). Dating violence: Prevalence, context, and risk markers. M. A. Pirog-Good ve J. E. Stets (Ed.), *Violence in dating relationships: Emerging social issues* içinde. Connecticut: Praeger Publishers.
- Sullivan, H. S. (2014). The interpersonal theory of psychiatry. *An Introduction to Theories of Personality* içinde (137-156). İngiltere: Routledge.
- Süzer, G. (2019). *Beliren yetişkinlik döneminde flört şiddetine yönelik tutum, sosyal onay ihtiyacı ve olumsuz değerlendirilme korkusunun incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Çığ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Swan, S. C. and Snow, D. L. (2002). A typology of women's use of violence in intimate relationships. *Violence Against Women*, 8(3), 286-319.
- Swan, S. C. and Snow, D. L. (2006). The development of a theory of women's use of violence in intimate relationships. *Violence Against Women*, 12(11), 1026-1045.
- Swanberg, J. E. and Macke, C. (2006). Intimate partner violence and the workplace: Consequences and disclosure. *Affilia*, 21(4), 391-406.
- Swanberg, J. E., Logan, T. K and Macke, C. (2005). Intimate partner violence, employment, and the workplace: Consequences and future directions. *Trauma, Violence and Abuse*, 6(4), 286-312.
- Swart, L. A., Seedat, M., Stevens, G. and Ricardo, I. (2002). Violence in adolescents' romantic relationships: findings from a survey amongst school-going youth in a South African community. *Journal of Adolescence*, 25(4), 385-395.
- Şenol, D. and Yıldız, S. (2013). Kadına yönelik şiddet algısı-kadın ve erkek bakış açılarıyla. *Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları*, 70-111.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet*, <http://kasaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/34/2013/11/Aile-ici-siddet-HUNEE-2008-AnaRapor.pdf>.

- Taquette, S. R. and Monteiro, D. L. M. (2019). Causes and consequences of adolescent dating violence: a systematic review. *Journal of Injury and Violence Research*, 11(2), 137.
- Taquette, S. R. and Monteiro, D. L. M. (2019). Causes and consequences of adolescent dating violence: a systematic review. *Journal of Injury And Violence Research*, 11(2), 137.
- Taylor, B. G., Stein, N. D., Mumford, E. A. ve Woods, D. (2013). Shifting boundaries: An experimental evaluation of a dating violence prevention program in middle schools. *Prevention Science*, 14(1), 64-76.
- Taylor, R. v and Jasinski, J. L. (2011). Femicide and the feminist perspective. *Homicide Studies*, 15(4), 341-362.
- Temple, J. R., Choi, H. J., Brem, M., Wolford-Clevenger, C., Stuart, G. L., Peskin, M. F. and Elmquist, J. (2016). The temporal association between traditional and cyber dating abuse among adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 45, 340-349.
- Tenny, S., Brannan, G. D., Brannan, J. M. and Sharts-Hopko, N. C. (2017). *Qualitative study*. Florida: StatPearls Publishing.
- Teten, A. L., Ball, B., Valle, L. A., Noonan, R. and Rosenbluth, B. (2009). Considerations for the definition, measurement, consequences, and prevention of dating violence victimization among adolescent girls. *Journal of Women's Health*, 18(7), 923-927.
- Tokunaga, R. S. (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277-287.
- Tolman, R. M. and Raphael, J. (2000). A review of research on welfare and domestic violence. *Journal of Social Issues*, 56(4), 655-682.
- Tolman, R. M. and Wang, H. C. (2005). Domestic violence and women's employment: Fixed effects models of three waves of women's employment study data. *American Journal of Community Psychology*, 36, 147-158.

- Tompson, T. N., Benz, J. K. and Agiesta, J. (2013). *The digital abuse study: Experiences of teens and young adults*. Associated Press-NORC Center for Public Affairs Research.
- Tontodonato, P. and Crew, B. K. (1992). Dating violence, social learning theory, and gender: A multivariate analysis. *Violence and Victims*, 7(1), 3-14.
- Toplu Demirtaş, E. (2015). *Psychological aggression perpetration among dating college Students: The interplay of societal, parental and personal factors*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.
- Toplu-Demirtaş, E. and Fincham, F. D. (2022). I don't have power, and I want more: Psychological, physical, and sexual dating violence perpetration among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13-14).
- Toplu-Demirtaş, E., Akcabozan-Kayabol, N. B., Araci-Iyiaydin, A. and Fincham, F. D. (2022). Unraveling the roles of distrust, suspicion of infidelity, and jealousy in cyber dating abuse perpetration: An attachment theory perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(3-4).
- Toplu-Demirtaş, E., Akçabozan-Kayabol, N. B., Aracı-İyiaydın, A. and Fincham, F. D. (2022). I ruminate therefore I violate: the tainted love of anxiously attached and jealous partners. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(9-10).
- Tussey, B. E., Tyler, K. A. and Simons, L. G. (2018). Poor parenting, attachment style, and dating violence perpetration among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6).
- Üstünel, A. Ö. (2020). Eşit, güvenli, özgür ilişki: Üniversite öğrencilerine yönelik bir flört şiddeti önleme programının etki değerlendirmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 23(45), 19-38
- Vagi, K. J., Rothman, E. F., Latzman, N. E., Tharp, A. T., Hall, D. M. and Breiding, M. J. (2013). Beyond correlates: A review of risk and protective factors for adolescent dating violence perpetration. *Journal of Youth and Adolescence*, 42, 633-649.

- Van Ouytsel, J., Ponnet, K., Walrave, M. and Temple, J. R. (2016). Adolescent cyber dating abuse victimization and its associations with substance use, and sexual behaviors. *Public Health/Society of Community Medicine* 135, 147-151.
- Van Ouytsel, J., Torres, E., Choi, H. J., Ponnet, K., Walrave, M. and Temple, J. R. (2017). The associations between substance use, sexual behaviors, bullying, deviant behaviors, health, and cyber dating abuse perpetration. *The Journal of School Nursing*, 33(2), 116-122.
- Viejo, C. (2014). Physical dating violence: towards a comprehensible view of the phenomenon/Violencia física en las relaciones sentimentales adolescentes: hacia la comprensión del fenómeno. *Infancia y Aprendizaje*, 37(4), 785-815.
- VonDeLinde, K. M. C. (2002). How are domestic violence programs meeting the economic needs of battered women in Iowa? An assessment and recommendations. *Building Comprehensive Solutions to Domestic Violence Publication*, 16.
- Walters, G. D. and Espelage, D. L. (2018). Prior bullying, delinquency, and victimization as predictors of teen dating violence in high school students: Evidence of moderation by sex. *Victims and Offenders*, 13(6), 859-875.
- Walton-Moss, B. J., Manganello, J., Frye, V. and Campbell, J. C. (2005). Risk factors for intimate partner violence and associated injury among urban women. *Journal of Community Health*, 30, 377-389.
- Waters, E., Posada, G., Crowell, J. and Lay, K. L. (1993). Is attachment theory ready to contribute to our understanding of disruptive behavior problems?. *Development and Psychopathology*, 5(1-2), 215-224.
- Wathen, C. N., MacGregor, J. C. and MacQuarrie, B. J. (2015). The impact of domestic violence in the workplace: Results from a pan-Canadian survey. *Journal of Occupational and Environmental Medicine*, 57(7).
- Watkins, L. E., Maldonado, R. C. and DiLillo, D. (2018). The cyber aggression in relationships scale: A new multidimensional measure of technology-based intimate partner aggression. *Assessment*, 25(5), 608-626.

- Weathers, M. R., Canzona, M. R. and Fisher, C. L. (2019). Digital media as a context for dating abuse: Connecting adaptive and maladaptive coping strategies to young adult women's well-being. *Affilia*, 34(3), 325-345.
- Weathers, M. R., Canzona, M. R. and Fisher, C. L. (2019). Digital media as a context for dating abuse: Connecting adaptive and maladaptive coping strategies to young adult women's well-being. *Affilia*, 34(3), 325-345.
- Weiss, J. and Sampson, H. (1986). The psychoanalytic process: theory, clinical observation: An Ampirical Research. New York: Guilford Press.
- Wekerle, C. and Wolfe, D. A. (1999). Dating violence in mid-adolescence: Theory, significance, and emerging prevention initiatives. *Clinical Psychology Review*, 19(4), 435-456.
- Werner, N. E., Bumpus, M. F. and Rock, D. (2010). Involvement in internet aggression during early adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 39, 607-619.
- Wettersten, K. B., Rudolph, S. E., Faul, K., Gallagher, K., Trangsrud, H. B., Adams, K., Graham, S. and Terrance, C. (2004). Freedom through self-sufficiency: A qualitative examination of the impact of domestic violence on the working lives of women in shelter. *Journal of Counseling Psychology*, 51(4), 447.
- White, J. W. and Koss, M. P. (1991). Courtship violence: Incidence in a national sample of higher education students. *Violence and Victims*, 6(4), 247-256.
- Williams, K. R. (2012). Family violence risk assessment: A predictive cross-validation study of the Domestic Violence Screening Instrument-Revised (DVSI-R). *Law and Human Behavior*, 36(2), 120.
- Wilson, C. J., Rickwood, D. and Deane, F. P. (2007). Depressive symptoms and help-seeking intentions in young people. *Clinical Psychologist*, 11(3), 98-107.
- Wilson, L. C. and Miller, K. E. (2016). Meta-analysis of the prevalence of unacknowledged rape. *Trauvma, Violence and Abuse*, 17(2), 149-159.
- Wincentak, K., Connolly, J. and Card, N. (2017). Teen dating violence: A meta-analytic review of prevalence rates. *Psychology of Violence*, 7(2), 224.

- Wolford-Clevenger, C., Zapor, H., Brasfield, H., Febres, J., Elmquist, J., Brem, M. ... and Stuart, G. L. (2016). An examination of the Partner Cyber Abuse Questionnaire in a college student sample. *Psychology of Violence*, 6(1), 156.
- World Health Organization. (2002). *The world health report 2002: reducing risks, promoting healthy life*. World Health Organization.
- World Health Organization. (2010). *World health statistics 2010*. World Health Organization.
- Yahner, J., Dank, M., Zweig, J. M. v and Lachman, P. (2015). The co-occurrence of physical and cyber dating violence and bullying among teens. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(7), 1079-1089.
- Yalçın, I. ve Ersever, O. (2015). Effectiveness of the relationship enhancement program on relationship satisfaction of university students. *Hacettepe University Journal of Education*, 30(2).
- Yanez-Peñúñuri, L. Y., Rey-Anacona, C. A. and García-Estrada, L. I. (2023). Relationship between Dating Violence and Mental Health of Young Victims and Perpetrators: A Systematic Review. *International Journal of Psychological Research*, 16(1), 116-139.
- Yarkovsky, N. (2016). *Experiences of dating violence in emerging adult couples: The role of attachment style and emotion regulation*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kanada: The University of Windsor.
- Ybarra, M. L., Espelage, D. L., Langhinrichsen-Rohling, J., Korchmaros, J. D. and Boyd, D. (2016). Lifetime prevalence rates and overlap of physical, psychological, and sexual dating abuse perpetration and victimization in a national sample of youth. *Archives of Sexual Behavior*, 45, 1083-1099.
- Yıldız, F. ve Özarslan, Z. (2022). Kadınların deneyimlerinden dijital flört şiddetine bakmak. *Etkileşim*, 9, 72-101.
- Yohros, A., Ford, J. and Hinojosa, M. S. (2018). Dating violence victimization and substance use: The role of a serotonin transporter gene polymorphism (5HTTLPR). *Drug And Alcohol Dependence*, 189, 178-186.

- Yumuşak, A. (2013). *Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi. Tokat: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Zapor, H., Wolford-Clevenger, C., Elmquist, J., Febres, J., Shorey, R. C., Brasfield, H., Leisring, P. A. and Stuart, G. L. (2017). Psychological aggression committed through technology: A study with dating college students. *Partner Abuse*, 8(2), 127-145.
- Zerach, G. (2016). Pathological narcissism, cyberbullying victimization and offending among homosexual and heterosexual participants in online dating websites. *Computers in Human Behavior*, 57, 292-299.
- Zimbardo, P. and Ebbesen, E. B. (1970). Influencing attitudes and changing behavior: A basic introduction to relevant methodology, theory, and applications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 207–213.
- Zimmer-Gembeck, M. J. (2002). The development of romantic relationships and adaptations in the system of peer relationships. *Journal of Adolescent Health*, 31(6), 216-225.
- Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J. and Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(7), 1063-1077.
- Zweig, J. M., Lachman, P., Yahner, J. and Dank, M. (2014). Correlates of cyber dating abuse among teens. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1306-1321.



**EK-1. Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma
ve Yayın Etiği Kurulu Araştırma Onayı**

Evrak Kayıt Tarihi: 15.12.2021

Protokol No: 231954

Tarih: 24.12.2021



**ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ**

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	BAP Projesi-Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Kurbanların Gözünden Üniversite Öğrencilerinin Flört İlişkilerinde Dijital Şiddet: Nitel Bir Çalışma
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Bircan ERGÜN BAŞAK
TEZ YAZARI:	Hawa ALICI
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2. Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1. Kendinizi tanıtabilir misiniz?
2. İlişkiniz var mı?
 - Sonda 1:Varsa ne kadar süredir var?
 - Sonda 2:Yoksa son romantik ilişkiniz ne zaman sonlandı ve ne kadar sürdü?
3. Duygusal ilişki yaşayacağınız kişilerde ne tür özellikler ararsınız?
4. Flört ilişkinizde deneyimlediğiniz dijital şiddetten bahsedebilir misiniz?
 - Sonda 1: Flört ilişkinizde dijital şiddete ilk kez maruz kaldığınızda ne kadar süredir birlikteydiniz/birbirinize ilgi duyuyordunuz?
 - Sonda 2: Ne gibi davranışlara maruz kaldınız?
5. Flört ilişkinizde meydana gelen dijital şiddetin seyri nasıl ilerledi?
 - Sonda 1: Devam etti mi?
 - Sonda 2: Eğer şiddet bir noktada son bulduysa buna neler katkı sağladı sizce?
6. Partneriniz bu davranışları sergilerken siz neler hissediyordunuz?
7. Partnerinizin size dijital şiddet uygulamasının sebeplerini kendinize nasıl açıklıyordunuz?
 - Sonda 1: Şimdi bunu nasıl açıklıyorsunuz?
8. Flört ilişkinizde maruz kaldığınız dijital şiddetin sizi etkileyip etkilemediği konusunda düşünceleriniz nelerdir? Eğer etkiledi ise..
 - Sonda1: Fiziksel etkileri?
 - Sonda 2: Sosyal ilişkilerine etkileri? (Aile ilişkilerine, arkadaş ilişkilerine)
 - Sonda 3: sonraki flört ilişkisine etkileri?
 - Sonda 4: Akademik etkileri?
 - Sonda 5: Duygusal/psikolojik etkileri?
9. Flört ilişkinizde meydana gelen dijital şiddet deneyiminize yönelik yardım arama girişimleriniz konusunda neler söyleyebilirsiniz?
 - Eğer olduysa kimlerden, ne düzeyde yardım aldınız?
 - Eğer olmadıysa bunun sebepleri nelerdi?
10. Flört ilişkinizde partnerinize dijital şiddet davranışı uyguladınız mı? Evetse ne gibi davranışlarda bulundunuz? Motivasyonunuz neydi?
11. Çevrenizde flört ilişkilerinde dijital şiddete maruz kalan arkadaşlarınız veya tanıdıklarınız var mı?
12. Dijital şiddet dışında flört ilişkinizde başka şiddet türlerine maruz kaldığınız olduysa bunlardan bahsedebilir misiniz ?

- Fiziksel şiddet
- Psikolojik şiddet
- Ekonomik şiddet
- Cinsel şiddet

13. Hayatınız boyunca deneyimlediğiniz başka şiddet durum/ları olduysa bunlardan bahsedebilir misiniz?

- Sonda 1: Kim tarafından?
- Sonda 2: Ne kadar süreyle?
- Sonda 3: Hangi zaman diliminde?
- Sonda 4: Eğer olduysa etkileri neler oldu?
- Sonda 5: Yardım arama girişimleriniz olduysa neler oldu?

14. Daha önce psikolojik yardım aldınız mı?

- Aldıysanız bu yardımın içeriği neydi? (DFŞ deneyimi ile mi ilgiliydi?)
- Aldıysan sürece dair deneyimlerin nelerdi?
- Aldıysan sürece dair deneyimlerin nelerdi?
- Aldıysan sürece başlamadan önce beklentilerin nelerdi? (Uzmana ve sürece dair)
- Bu beklentilerin ne düzeyde karşılandı?
- Almadıysan almama sebeplerine dair neler söyleyebilirsin?
- Alacak olsan beklentilerin neler olurdu? (Uzmana ve sürece dair)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Havva ALICI

Yabancı Dil : İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı :

E-Posta :

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2016-2020, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, PDR Lisans Programı
- 02.2023-05.2023, Rehber Öğretmen, Selçuklu Otizmli Bireyler Eğitim Vakfı

Yayınları ve/veya Bilimsel/Sanatsal Faaliyetleri:

- Alıcı, H. (2021). Okul Tabanlı Obezite Önleme Programları: Sistematiik Bir Derleme. Ege Bilimsel Araştırmalar Dergisi, 4 (1) , 1-19.